

Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek

NEJVYŠŠÍ SOUD

5/2017

Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu

Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu je jediným pramenem, který obsahuje výlučně judikaturu vycházející z kolektivní procedury upravené zákonem, jejím vydavatelem je Nejvyšší soud. Výběr rozhodnutí provádějí a o zařazování rozhodují kolegia Nejvyššího soudu.

Před projednáním jednotlivých vybraných rozhodnutí jsou tyto judikáty zasílány na připomínková místa uvedená v tiráži. Rozhodnutí publikovaná v této Sbírce nepředstavují názor jednotlivce ani nevycházejí z volného uvážení nakladatelství, nýbrž jsou výsledkem kolektivního projednání a kolektivního názoru o vhodnosti zveřejnění řešení nového nebo dosud neřešeného problému.

Redakční rada:

Předseda: prof. JUDr. Pavel Šámal, Ph.D.
Místopředseda: JUDr. Roman Fiala
Členové: JUDr. Antonín Drašík, JUDr. Václav Duda, JUDr. Věra Kůrková,
JUDr. Zdeněk Krčmář
Adresa redakce: Nejvyšší soud, Burešova 20, 657 37 Brno
tel.: +420 541 593 111, fax: +420 541 213 493
e-mail: podatelna@nsoud.cz

Ročník LXIX, Index 47 301

Číslo 5/2017 vychází 22. 7. 2017

ISSN 0036-522X, EMK 1 200

Připomínková místa:

Nejvyšší správní soud, Vrchní soud v Praze, Vrchní soud v Olomouci, Ministerstvo spravedlnosti, Ministerstvo vnitra, Česká advokátní komora, Právnická fakulta Univerzity Karlovy, Právnická fakulta Masarykovy univerzity, Právnická fakulta Palackého univerzity, Právnická fakulta Západočeské univerzity, Ústav státu a práva Akademie věd ČR, Krajský soud v Ústí nad Labem, Krajský soud v Hradci Králové, Krajský soud v Plzni, Krajský soud v Brně, Krajský soud v Ostravě, Krajský soud v Českých Budějovicích, Krajský soud v Praze, Městský soud v Praze, Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Nejvyšší státní zastupitelství.

Vzor citace rozhodnutí uveřejněných ve Sbírce:

- stanovisko pléna Nejvyššího soudu ze dne 5. 1. 2017, sp. zn. Plsn 1/2015 (uveřejněné pod č. 1/2017 Sb. rozh. st.)
- rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 11. 2012, sp. zn. 29 Cdo 300/2010 (uveřejněný pod č. 32/2013 Sb. rozh. obč.);

nebo

- rozsudek Nejvyššího soudu uveřejněný pod č. 99/1995 Sb. rozh. tr.

Vzor citace rozhodnutí neuveřejněných ve Sbírce:

- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 4. 2012, sp. zn. 3 Tdo 225/2012

Rozhodnutí uveřejněná ve Sbírce jsou redakčně zpracovávána.

OBSAH

Stanoviska

Předběžné opatření

č. 4

OBSAH

Rozhodnutí ve věcech trestních

Dokazování	č. 21
Důvod dovolání, že byl uložen druh trestu, který zákon nepřipouští	č. 18
Maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání	č. 23
Nedovolené ozbrojování	č. 17
Padělání a pozměnění peněz	č. 22
Popis skutku	č. 19
Postoupení věci	č. 19
Propadnutí věci	č. 18
Samostatný trest	č. 18
Zastavení trestního stíhání	č. 23
Znalecký posudek	č. 21
Zvýhodnění věřitele	č. 20

OBSAH

Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Dokazování	č. 53
Doručování	č. 63
Exekuce	č. 56
Insolvence	č. 52, 56, 62, 63, 64
Náhrada škody	č. 54
Oddlužení	č. 52
Odporovatelnost	č. 64
Odpovědnost za škodu vzniklou uživatelům pozemních komunikací	č. 57
Opatrovník (opatrovnictví) právnické osoby (o. z.)	č. 59
Pracovní úkony	č. 62
Právo Evropské unie	č. 55
Směnky	č. 61
Smlouva cestovní	č. 58
Smlouva kupní	č. 64
Smlouva o dílo	č. 60
Společné jmění manželů	č. 52
Společnost s ručením omezeným	č. 59
Statutární orgán	č. 53
Svědci	č. 53
Zastavení řízení	č. 55

STANOVISKA

Č. 4

Č. 4

Předběžné opatření

§ 75c odst. 4 o. s. ř.

Pro rozhodování odvolacího soudu o odvolání proti usnesení soudu prvního stupně ve věci předběžného opatření je rozhodující stav, který tu byl v době vyhlášení (vydání) napadeného usnesení; to platí i pro řízení ve věcech předběžných opatření upravených zákonem č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních.

Při rozhodování o odvolání proti usnesení soudu prvního stupně ve věci předběžného opatření odvolací soud nepřihlíží k tomu, že po vyhlášení (vydání) usnesení soudem prvního stupně pominuly důvody, pro které bylo předběžné opatření nařízeno, popřípadě že bylo předběžné opatření soudem prvního stupně posléze zrušeno nebo že ze zákona zaniklo.

(Stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu České republiky ze dne 8. 3. 2017, sp. zn. Cpjn 202/2016, k výkladu § 75c odst. 4 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve vztahu k rozhodování odvolacího soudu o odvolání proti usnesení soudu prvního stupně ve věci předběžného opatření,

ECLI:CZ:NS:2017:CPJN.202.2016.1)

Nejvyšší soud ČR, který je povolán sledovat a vyhodnocovat pravomocná rozhodnutí soudů [§ 14 odst. 3 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů], z předložených rozhodnutí zjistil, že soudy nepostupují jednotně při posuzování otázky, zda se na rozhodování odvolacího soudu o odvolání proti usnesení soudu prvního stupně ve věci předběžného opatření za situace, kdy došlo ke změně skutkového stavu po vyhlášení (vydání) napadeného usnesení, k zániku předběžného opatření ze zákona nebo k jeho zrušení soudem prvního stupně, vztahuje § 75c odst. 4 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu. Po vyhodnocení předložených rozhodnutí a na jejich základě zaujalo občanskoprávní a obchodní kolegium Nejvyššího soudu na návrh předsedy občanskoprávního a obchodního kolegia v zájmu zajištění jednotného rozhodování soudů v těchto věcech následující

Odůvodnění:

I.

Podnět k přijetí stanoviska a podkladová rozhodnutí

č. 4

1. Nejvyšší soud obdržel ze strany Krajského soudu v Brně podnět ke sjednocení judikatury týkající se otázky, zda se na rozhodování odvolacího soudu o odvolání proti usnesení soudu prvního stupně ve věci předběžného opatření za situace, kdy došlo ke změnám skutkového stavu po vyhlášení (vydání) napadeného usnesení, k zániku předběžného opatření ze zákona nebo k jeho zrušení soudem prvního stupně, vztahuje ustanovení § 75c odst. 4 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, dále jen „o. s. ř.“.
2. Nejednotnost v rozhodování této otázky byla v podnětu dokládána jednak usnesením Vrchního soudu v Olomouci ze dne 25. 11. 2014, sp. zn. 5 Co 3/2014, podle kterého okolnost, že předběžné opatření nařízené rozhodnutím soudu prvního stupně zaniklo uplynutím určené doby, po kterou mělo trvat, není důvodem pro zastavení řízení o odvolání podaném proti tomuto rozhodnutí, jednak usnesením Vrchního soudu v Olomouci ze dne 28. 5. 2015, sp. zn. 5 Co 17/2014, dle kterého taková okolnost naopak představuje důvod pro zastavení řízení o odvolání proti napadenému rozhodnutí.
3. Nejvyšší soud si prostřednictvím krajských soudů vyžádal další soudní rozhodnutí týkající se nastolené otázky a zjistil, že rozhodovací praxe odvolacích soudů je při jejím řešení značně rozdílná, když lze vysledovat nejméně čtyři odlišné přístupy.

I.a) Věcný přezkum rozhodnutí

4. Tak například Krajský soud v Plzni usnesením ze dne 21. 1. 2014, č. j. 61 Co 33/2014-358, změnil usnesení Okresního soudu Plzeň-město ze dne 19. 12. 2013, sp. zn. 22 Nc 103/2012-345, jímž bylo nařízeno předběžné opatření upravující styk otce s nezletilým P. Š. T. o vánočních prázdninách roku 2013, tak, že návrh otce na vydání předběžného opatření zamítl. Obdobně zase Krajský soud v Praze usnesením ze dne 29. 5. 2015, č. j. 32 Co 227/2015-441, potvrdil usnesení Okresního soudu Praha-východ ze dne 14. 4. 2015, č. j. 30 P 436/2014-363, kterým bylo prodlouženo předběžné opatření upravující poměry dítěte do dne 14. 5. 2015. V uvedených rozhodnutích vyslovily soudy závěr, že ve věcech odvolání proti předběžnému opatření je v souladu s § 75c odst. 4 o. s. ř. třeba vycházet ze stavu v době vyhlášení (vydání) usnesení soudu prvního stupně, aniž by bylo možné přihlížet k následnému vývoji tohoto stavu, plynutí času, zániku předběžného opatření dle § 77 odst. 1 o. s. ř. nebo jeho zrušení dle § 77 odst. 2 o. s. ř.

I.b) Odmítnutí odvolání podle § 218 o. s. ř.

5. Naproti tomu Krajský soud v Brně usnesením ze dne 25. 5. 2015, č. j. 16 Co 149/2015-22, odmítl odvolání otce proti usnesení Okresního soudu v Hodoníně ze dne 15. 4. 2015, č. j. 0 Nc 1001/2015-9, kterým bylo na návrh Městského úřadu Kyjov nařízeno předběžné opatření upravující poměry nezletilých dětí, s odůvodněním, že v důsledku „zákonného zániku vydaného předběžného opatření pozbyl i opravný prostředek otce na významu, stal se bezpředmětným, a proto odvolacímu soudu nezbylo [nic] jiného, než odvolání ve smyslu ustanovení § 218 o. s. ř. odmítnout“. Stejně Krajský soud v Plzni usnesením ze dne 2. 7. 2015, č. j. 56 Co 250/2015-218, odmítl odvolání otce proti usnesení Okresního soudu v Klatovech ze dne 7. 5. 2015, č. j. 11 P 186/2007-188, jímž bylo prodlouženo trvání předběžného opatření nařízeného usnesením téhož soudu ze dne 14. 1. 2015, č. j. 11 Nc 25003/2015-10, do dne 14. 6. 2015, s tím, že v důsledku okolností nastalých po vydání napadeného rozhodnutí se toto stalo „tzv. bezpředmětným“, přičemž „[p]rávní teorie a praxe se shodují na tom, že v takovém případě nejsou předpoklady pro meritorní projednání odvolání a je namístě odmítnutí odvolání ve smyslu § 218 o. s. ř.“.

I.c) Odmítnutí odvolání podle § 218 o. s. ř., *per analogiam*

6. Krajský soud v Brně zase usnesením ze dne 1. 10. 2015, č. j. 21 Co 229/2015-93, odmítl odvolání žalovaného proti usnesení Okresního soudu ve Znojmě ze dne 17. 7. 2015, č. j. 7 Nc 10002/2015-49, kterým bylo nařízeno předběžné opatření zakazující žalovanému po dobu 30 dnů ode dne nabytí vykonatelnosti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 15. 6. 2015, sp. zn. 3 Cmo 313/2014, nakládat s nemovitými věcmi ve výroku uvedenými. V odůvodnění usnesení odvolací soud uvedl, že nařízené předběžné opatření zaniklo podle § 77 písm. d) o. s. ř. dne 25. 9. 2015. Za této situace by podle odvolacího soudu bylo „bezpředmětné a ... i nevhodné“, aby se odvoláním věcně zabýval; z uvedeného důvodu odvolání odmítl „podle § 218 o. s. ř. *per analogiam*“.

I.d) Zastavení odvolacího řízení

7. Naopak Krajský soud v Ostravě usnesením ze dne 20. 8. 2014, č. j. 13 Co 450/2014-748, zastavil řízení o odvolání otce proti usnesení Okresního soudu v Ostravě ze dne 1. 7. 2014, č. j. 0 P 802/2013-663, jímž bylo nařízeno předběžné opatření upravující styk nezletilé L. S. s matkou v době od 7. 7. 2014 do 7. 8. 2014 a byly vymezeny povinnosti rodičů v souvislosti s předáním a převzetím nezletilé. V odůvodnění usnesení odvolací soud uvedl, že vzhledem k uplynutí lhůty, po kterou mělo předběžné nařízení trvat, se odvolání stalo bezpředmětným a odvolací soud nemá po věcné stránce co projednávat, když důvod vedení řízení o předběžné

opatření odpadl; odvolací soud proto podle § 211 ve spojení s § 104 odst. 1 o. s. ř. odvolací řízení zastavil. Shodnou argumentaci použil rovněž Krajský soud v Plzni v usnesení ze dne 1. 7. 2015, č. j. 15 Co 238/2015-504, kterým bylo zastaveno odvolací řízení o odvolání otce proti usnesení Okresního soudu Plzeň-město ze dne 20. 3. 2015, č. j. 99 P 218/2011-436, jímž byl v době od 17.00 hod. dne 3. 4. 2015 do 17.00 hod. dne 5. 4. 2015 zrušen styk nezletilé N. N. s otcem.

II.

Právní úprava a závěry vedoucí k zaujetí stanoviska

II.a) Právní úprava a její východiska

8. Právní úprava předběžných opatření vychází z toho, že ke splnění účelu občanského soudního řízení, kterým je ochrana soukromých práv a oprávněných zájmů účastníků (§ 1 o. s. ř.), není možné vždy vyčkávat až do právní moci rozhodnutí ve věci samé, k čemuž je i při řádném vedení řízení potřeba určité doby. Poměry mohou vyžadovat, aby byla co nejdříve – ještě před právní mocí meritorního rozhodnutí, nebo dokonce ještě před zahájením řízení ve věci samé – učiněna určitá, byť i jen dočasná opatření, jejichž účelem je jen prozatímní úprava poměrů účastníků nebo zajištění soudního rozhodnutí (srov. RUBEŠ a kol. Občanský soudní řád. Komentář. I. díl. Praha: Orbis, 1957, s. 823).

9. Podle § 75c odst. 4 o. s. ř. je pro předběžné opatření rozhodující stav v době vyhlášení (vydání) usnesení soudy prvního stupně.

10. Důvodová zpráva k zákonu č. 30/2000 Sb. v souvislosti s citovanou normou (obsaženou původně v § 75 odst. 5 o. s. ř.) uvádí, že s ohledem na povahu předběžného opatření a v zájmu dodržení lhůty předepsané pro vydání rozhodnutí musí být dobou rozhodnou pro nařízení předběžného opatření okamžik vyhlášení (vydání) usnesení soudem prvního stupně.

11. Podle teorie procesního práva je povaha předběžného opatření dána jeho zatímním charakterem, který mu nedovoluje přiznat vlastnost trvalosti (srov. HRDLÍČKA, J. Zajišťovací prostředky v civilním procesu. Acta Universitatis Carolinae – Iuridica No. 4, roč. 1974, s. 31).

12. K tomu, aby dočasná právní ochrana poskytovaná subjektivním právům a oprávněným zájmům účastníků prostřednictvím předběžného opatření byla skutečně rychlá a účinná, stanoví zákon relativně krátkou lhůtu pro rozhodnutí soudu o návrhu na nařízení předběžného opatření (srov. § 75c odst. 2 o. s. ř. a dále lhůty podle § 404 a § 456 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, dále jen „z. ř. s.“) a v některých případech i pro rozhodnutí o odvolání ve věcech předběžného opatření (srov. § 409 odst. 2 a 465 odst. 2 z. ř. s.).

13. Logickým důsledkem takové právní úpravy je ovšem stav, kdy soud rozhodující o předběžném opatření nemůže provádět dokazování, ale při rozhodnutí

vychází pouze ze skutečností, jež jsou v té době osvědčeny (srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 21. 4. 2015, sp. zn. I. ÚS 1037/15). Řečeno jinak, rychlost poskytované dočasné právní ochrany je na druhé straně vykoupena nižšími zárukami správnosti přijatého rozhodnutí.

14. Řízení o odvolání proti usnesení soudu prvního stupně ve věci předběžného opatření pak nemá sloužit k tomu, aby byly zjišťovány další (i nově vzniklé) skutečnosti rozhodné pro nařízení předběžného opatření, ale plní význam čistě přezkumný, tj. odvolací soud v něm posuzuje, zda na základě skutečností a důkazů, které měl při svém rozhodnutí k dispozici soud prvního stupně v době, kdy o návrhu na nařízení předběžného opatření rozhodoval, je odvoláním napadené rozhodnutí věcně správné.

15. V této souvislosti Ústavní soud v usnesení ze dne 26. 3. 2009, sp. zn. III. ÚS 163/09, s odkazem na „intencionální efektivitu“ předběžného opatření, označil výklad, podle kterého účastníci řízení nemohou v odvolání nebo v průběhu odvolacího řízení ve věci předběžného opatření uvádět žádné nové skutečnosti nebo důkazy, za ústavně konformní.

16. Ve výsledku to znamená, že § 75c odst. 4 o. s. ř. má, pokud jde o skutečnosti a důkazy, které nebyly uplatněny před soudem prvního stupně, jako zvláštní právní úprava přednost před obecnou právní úpravou přípustnosti novot obsaženou v § 205a o. s. ř. (srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 21. 10. 2009, sp. zn. II. ÚS 2647/09). Lapidárně tento závěr vyjadřuje usnesení Ústavního soudu ze dne 14. 3. 2013, sp. zn. I. ÚS 659/13, když uvádí, že odvolací soud při rozhodování o odvolání ve věci předběžného opatření „vychází z obsahu spisu, jaký zde byl k datu vydání napadeného usnesení“.

17. Uvedený závěr je rovněž v souladu s názory, jež, pokud jde o sporné řízení, zcela převažují v odborné literatuře. Tak přesvědčení, že i odvolací soud musí věc týkající se předběžného opatření posuzovat podle stavu v době, kdy bylo vydáno napadené usnesení soudu prvního stupně, je vyjádřeno již v díle WINTEROVÁ, A. a kol. Občanský soudní řád s vysvětlivkami a judikaturou. 3. aktualizované vydání podle stavu k 1. 1. 2007. Praha: Linde, 2007, s. 134. Stejně L. Drápal uvádí, že v řízení o předběžném opatření nemůže být „přihlédnuto k dalším důkazům, které soud prvního stupně neměl k dispozici v době vyhlášení (vydání) svého usnesení, a to bez zřetele k tomu, který z účastníků je uvádí nebo předkládá. Pro odvolací soud to znamená, že účastníci nemohou v odvolání nebo v průběhu odvolacího řízení uvádět žádné nové skutečnosti nebo důkazy; to platí i pro předběžná opatření podle § 76a a předběžné opatření podle § 76b [o. s. ř.]“ (viz DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. Občanský soudní řád I. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 437–438). Ke stejnému závěru docházejí i J. Levý In SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R. a kol. Občanský soudní řád. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 240, a K. Čuhelová s T. Pondikasovou In LAVICKÝ, P. a kol. Občanský soudní řád (§ 1 až 250l). Řízení sporné. Praktický komentář. I. díl. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, s. 262.

II.b) Vztah k zákonu č. 292/2013 Sb.

18. Ve vztahu k rozhodování o odvolání ve věci předběžného opatření, jež je nařizováno v návaznosti na již probíhající nebo v budoucnu zahájené řízení, které se řídí ustanoveními zákona o zvláštních řízeních soudních, však vyjádřil odchylný názor K. Svoboda, podle kterého se v tomto případě použije „§ 28 [z. ř. .s.] o rozhodování v režimu tzv. úplné apelace“ (K. Svoboda In: SVOBODA, K., TLÁŠKOVÁ, Š., VLÁČIL, D., LEVÝ, J., HROMADA, M. a kol.: Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 66–67). K. Svoboda argumentuje tím, že „[v]ytvoření svébytné a principiálně do jisté míry odlišné procesní úpravy bylo jednou z příčin vzniku zákona o zvláštních řízeních soudních“.

19. K tomuto názoru se, alespoň pokud jde o předběžná opatření upravená v § 400 a násl. a § 452 a násl. z. ř. .s., přihlásily i K. Hamuláková s J. Křiváčkovou (In SVOBODA, K., TLÁŠKOVÁ, Š., VLÁČIL, D., LEVÝ, J., HROMADA, M. a kol., cit. dílo, s. 769 a s. 920) a zjevně i K. Čuhelová (In LAVICKÝ P. a kol. Zákon o zvláštních řízeních soudních. Řízení nesporné. Praktický komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2015, s. 699).

20. S uvedeným závěrem se však Nejvyšší soud neztotožňuje, když z pohledu již zmíněné „intencioální efektivity“ předběžného opatření není podstatné, zda se jedná o předběžné opatření upravené v předpisech sporného či nesporného řízení, případně zda je o předběžném opatření rozhodováno v souvislosti s probíhajícím nebo budoucím nesporným řízením ve věci samé. Ostatně ani relativně krátké zákonné lhůty podle § 409 odst. 2 a § 465 odst. 2 z. ř. .s., stanovené pro rozhodnutí odvolacího soudu ve věcech předběžných opatření výslovně upravených zákonem o zvláštních řízeních soudních, nehovoří pro závěr, že by v odvolacím řízení mohlo být přihlíženo k novým skutečnostem a důkazům. Není tedy důvodu, proč by se § 75c odst. 4 o. s. ř. nemělo s ohledem na § 1 odst. 3 z. ř. s. použít i pro odvolací řízení ve věci předběžného opatření upraveného zákonem o zvláštních řízeních soudních (shodně usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 10. 3. 2016, sp. zn. 15 Co 140/2016, uveřejněné v časopise Bulletin advokacie, č. 6, ročník 2016, s. 55–56).

II.c) Související prostředek nápravy

21. Dostatečný prostor k uplatnění nových skutečností a důkazů poskytuje účastníkům řízení ve věci předběžného opatření, případně třetím osobám, do jejichž práv bylo předběžným opatřením zasazeno, ustanovení § 77 odst. 2 věta první o. s. ř., podle kterého předseda senátu předběžné opatření zruší, jestliže pominou důvody, pro které bylo nařízeno (srov. k tomu usnesení Ústavního soudu ze dne 14. 3. 2013, sp. zn. I. ÚS 659/13).

22. Pod skutkovou podstatu § 77 odst. 2 věta první o. s. ř. spadají především ty případy, kdy po nařízení předběžného opatření došlo ke změně poměrů, takže další trvání předběžného opatření již není nutné nebo účelné, např. z důvodu uspokojení práva navrhovatele nebo pro změny v poměrech povinné osoby (srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 14. 12. 1964, sp. zn. 5 Cz 102/64, uveřejněné pod č. 15/1965 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

23. Podle § 77 odst. 2 věta první o. s. ř. se však posuzují i situace, kdy se později, a to i v důsledku provedení dokazování ve věci samé, zjistí, že předpoklady pro nařízení předběžného opatření dány nebyly [srov. HANDL, V., RUBES, J. a kol. Občanský soudní řád. Komentář. I. díl. Praha: Panorama, 1985, s. 342, shodně L. Drápal In DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. Občanský soudní řád I. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 468, a nejnověji K. Čuhelová a T. Pondikasová In LAVICKÝ, P. a kol. Občanský soudní řád (§ 1 až 250l). Řízení sporné. Praktický komentář. I. díl. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, s. 284].

24. Obdobné závěry se uplatní i ve vztahu ke zrušení předběžných opatření upravených zákonem o zvláštních řízeních soudních, neboť je zřejmé, že § 414, resp. § 462 z. ř. s. se použijí vedle úpravy obsažené v občanském soudním řádu (§ 1 odst. 3 z. ř. s.).

25. Poskytuje-li zákon samostatný a účinný prostředek nápravy, kterým lze uplatnit nové skutečnosti a důkazy rozhodné z hlediska nařízení a trvání předběžného opatření, neobstojí podle Nejvyššího soudu výklad, jenž by v rozporu jak s jazykovým zněním § 75c odst. 4 o. s. ř., tak s jeho účelem umožňoval odvolacímu soudu při rozhodování o odvolání proti usnesení soudu prvního stupně ve věci předběžného opatření přihlížet k tomu, že po vyhlášení (vydání) usnesení soudem prvního stupně pominuly důvody, pro které bylo předběžné opatření nařízeno, popřípadě že bylo předběžné opatření posléze soudem prvního stupně zrušeno nebo že ze zákona zaniklo.

II.d) Závěry

26. Nesprávná jsou proto shora sub I.b), I.c) a I.d) uvedená podkladová rozhodnutí odvolacích soudů, která k okolnosti, že po vyhlášení (vydání) usnesení soudem prvního stupně pominuly důvody, pro které bylo předběžné opatření nařízeno, popřípadě že bylo předběžné opatření posléze soudem prvního stupně zrušeno nebo že ze zákona zaniklo, přihlížejí a dovozují z ní závěr, že se odvolací řízení stalo „bezpředmětným“, a že je proto namíste odvolání na základě přímé, případně analogické aplikace § 218 o. s. ř. odmítnout, případně odvolací řízení podle § 211 ve spojení s § 104 odst. 1 o. s. ř. zastavit. Z toho plyne, že odvolací soud, má-li dostát své přezkumné působnosti, musí rozhodovat věcně a posoudit, zda usnesení soudu prvního stupně bylo věcně správné, či nikoliv.

27. Nejvyšší soud přitom zdůrazňuje, že ani za naznačených okolností neztrácí rozhodnutí odvolacího soudu na významu, a to s ohledem na možný nárok osoby, které byla rozhodnutím soudu prvního stupně ve věci předběžného opatření způsobena újma. Rozhodnutí odvolacího soudu se totiž v takovém případě vyslovuje o zákonnosti rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci předběžného opatření (srov. odst. 14 shora), a řeší tedy otázku naplnění jednoho z předpokladů nároku na náhradu újmy vzniklé tímto rozhodnutím (srov. L. Drápal In DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. Občanský soudní řád I. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 469–470), včetně případného nároku na náhradu újmy (škody) podle zákona č. 82/1998 Sb. (srov. nález Ústavního soudu ze dne 29. 11. 2016, sp. zn. III. ÚS 2433/15; srov. ovšem i rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 9. 2008, sp. zn. 29 Cdo 3137/2007, uveřejněný pod č. 32/2009 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

28. Z uvedeného vyplývá, že odvolací soud bude za výše uvedených okolností postupovat tak, že usnesení soudu prvního stupně podle § 219 o. s. ř. potvrdí, je-li ve výroku věcně správné (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 5. 2009, sp. zn. 29 Cdo 3716/2007, nebo nález Ústavního soudu ze dne 7. 11. 2016, sp. zn. II. ÚS 2950/16), nebo jej za podmínek § 219a o. s. ř. jako nezákonné zruší (srov. nález Ústavního soudu ze dne 29. 11. 2016, sp. zn. III. ÚS 2433/15, bod 27). Tím je řízení skončeno; fakticky totiž odpadl důvod, aby soud prvního stupně, jehož rozhodnutí bylo zrušeno, pokračoval v tom stadiu řízení, které bezprostředně předcházelo vydání zrušeného rozhodnutí (srov. obdobně stanovisko pléna Ústavního soudu ze dne 6. 5. 2008, sp. zn. Pl. ÚS-st. 25/08).

29. Pro úplnost je třeba dodat, že závěr vyslovený v rozsudku Evropského soudu pro lidská práva ve věci Hanzelkovi proti České republice, podle kterého stěžovatelé neměli k dispozici efektivní prostředek nápravy, a nemohli proto účinně napadnout usnesení Okresního soudu v Berouně ze dne 26. 10. 2007, č. j. 23 Nc 356/2007-6, o nařízení předběžného opatření podle § 76a odst. 1 o. s. ř., čímž mělo dojít k porušení čl. 13 Evropské úmluvy (srov. rozsudek ESLP ze dne 11. 12. 2014, č. stížnosti 43643/10, § 84 a 86), nebere v úvahu existenci § 75c odst. 4 o. s. ř. Za daného právního stavu je proto bylo povinností odvolacího soudu o odvolání matky proti usnesení soudu prvního stupně věcně rozhodnout (srov. též usnesení Ústavního soudu ze dne 15. 11. 2016, sp. zn. Pl. ÚS 23/15).

ROZHODNUTÍ
VE VĚCECH TRESTNÍCH

Č. 17

Nedovolené ozbrojování

§ 279 odst. 1 tr. zákoníku

č. 17

Jestliže pachatel nalezl střelnou zbraň, poté ji ošetřil a uložil ve svém obydlí nebo na jiném místě, aniž by splnil povinnost neprodleně oznámit nález zbraně nejbližšímu příslušníkovi policie nebo útvaru policie nebo obecnímu úřadu podle § 68 odst. 2 zákona č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o zbraních), ve znění pozdějších předpisů, lze z toho dovodit, že jednal v úmyslu opatřit si střelnou zbraň a že za splnění dalších zákonných podmínek naplnil znaky přečinu nedovoleného ozbrojování podle § 279 odst. 1 tr. zákoníku. Splnění povinnosti neprodleně oznámit nález střelné zbraně sice není vymezeno konkrétní lhůtou, ale vyžaduje, aby tak nálezce učinil co nejdříve po nález střelné zbraně, jakmile to je možné vzhledem k okolnostem případu.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 7. 2016, sp. zn. 7 Tdo 959/2016, ECLI:CZ:NS:2016:7.TDO.959.2016.1)

Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněného M. Ř. proti usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 15. 1. 2015, sp. zn. 7 To 233/2014, jako odvolacího soudu v trestní věci vedené u Okresního soudu v Litoměřicích pod sp. zn. 5 T 140/2013.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem Okresního soudu v Litoměřicích ze dne 13. 3. 2014, sp. zn. 5 T 140/2013, byl obviněný M. Ř. uznán vinným přečinem nedovoleného ozbrojování podle § 279 odst. 3 písm. b) tr. zákoníku a odsouzen podle § 279 odst. 3 tr. zákoníku k trestu odnětí svobody na jeden rok s tím, že výkon trestu odnětí svobody byl podle § 81 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložen a zkušební doba byla podle § 82 odst. 1 tr. zákoníku stanovena na tři roky, a dále podle § 70 odst. 1 písm. a), odst. 3 tr. zákoníku k trestu propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty postihujícímu tři střelné zbraně specifikované ve výroku o trestu.

2. Odvolání obviněného podané proti výroku o vině a trestu bylo usnesením Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 15. 1. 2015, sp. zn. 7 To 233/2014, podle § 256 tr. ř. zamítnuto.

3. Výrok o trestu byl posléze zrušen podle § 43 odst. 2 tr. zákoníku rozsudkem Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 10. 11. 2015, sp. zn. 7 To 308/2015, v trestní věci vedené u Okresního soudu v Litoměřicích pod sp. zn. 3 T 86/2013 v rámci uložení souhrnného trestu.

4. Jako přečin nedovoleného ozbrojování podle § 279 odst. 3 písm. b) tr. zákoníku byl posouzen skutek, který podle zjištění Okresního soudu v Litoměřicích spočíval v podstatě v tom, že obviněný si v přesně nezjištěné době a přesně nezjištěným způsobem opatřil a do 8:00 hod. dne 10. 9. 2012 v rozporu se zákonem č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o zbraních), ve znění pozdějších předpisů (dále též jen „zákon o zbraních“), přechovával v rodinném domě v obci V., N. P., okr. L., plně funkční a střelby schopné střelné zbraně specifikované ve výroku o vině.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

5. Obviněný podal prostřednictvím obhájce v zákonné lhůtě dovolání proti usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 15. 1. 2015, sp. zn. 7 To 233/2014. Výrok o zamítnutí odvolání napadl s odkazem na důvody dovolání uvedené v § 265b odst. 1 písm. g), l) tr. ř. Vytkl, že „jeho jednání, které bylo popsáno v obžalobě, nenaplňuje znaky přečinu nedovoleného ozbrojování podle § 279 odst. 3 písm. b) tr. zákoníku“. Namítl, že zbraně našel na půdě domu svých rodičů v pátek dne 7. 9. 2012, označil je za rodinné dědictví a dodal, že měl úmysl nejbližšího pracovního dne, tj. v pondělí dne 10. 9. 2012, oznámit příslušnému útvaru policie nabytí vlastnictví zbraní a zároveň je předložit. Uvedl, že tuto povinnost nemohl splnit, protože dne 10. 9. 2012 byla v jeho domě provedena domovní prohlídka, při které byly zbraně objeveny. Zdůraznil, že lhůta ke splnění povinnosti, kterou chtěl splnit, neuplynula, a z toho vyvozoval, že jeho jednání nemohlo být posouzeno jako trestný čin. V souvislosti s tím, že soudy neakceptovaly jím prezentovanou verzi nabytí zbraní, poukázal na to, že soudy neprovedly důkazy, které navrhoval a kterými mohla být jeho verze potvrzena. Obviněný se dovoláním domáhal toho, aby Nejvyšší soud zrušil napadené usnesení a aby přikázal Krajskému soudu v Ústí nad Labem věc v potřebném rozsahu znovu projednat a rozhodnout.

6. Státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství ve vyjádření označil námitky obviněného ve vztahu k právnímu posouzení skutku za zjevně neopodstatněné a navrhl, aby dovolání bylo podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítnuto. Vyjádření bylo předloženo obhájci obviněného k případné replice, ale obhájce na něj nereagoval.

III.

Přípustnost dovolání

7. Nejvyšší soud jako soud dovolací zjistil, že dovolání je podle § 265a tr. ř. přípustné, že je podala včas oprávněná osoba a že splňuje náležitosti obsahu dovolání ve smyslu § 265f odst. 1 tr. ř.

č. 17

IV.

Důvodnost dovolání

8. Nejvyšší soud shledal, že dovolání bylo zčásti podáno z jiného důvodu, než je uveden v § 265b tr. ř., a že pokud se opírá o námitky, které lze považovat za dovolací důvody, je zjevně neopodstatněné.

9. Podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. lze dovolání podat, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotněprávním posouzení.

10. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 tr. ř. byl v dané věci uplatnitelný ve variantě, podle které lze dovolání podat, jestliže bylo rozhodnuto o zamítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku, přestože byl v řízení předcházejícím takovému rozhodnutí dán důvod dovolání uvedený v písmenech a) až k).

11. „Nesprávné právní posouzení skutku“ znamená, že na skutek bylo vadně aplikováno hmotné právo. Jestliže dovolání směřuje proti odsuzujícímu rozhodnutí, pak dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. odpovídají pouze takové námitky, v nichž se tvrdí, že skutkový stav, který zjistily soudy prvního a druhého stupně, nevykazuje znaky trestného činu, jímž byl obviněný uznán vinným. Významné je, že předmětem právního posouzení je skutek, tak jak ho zjistily soudy, a nikoli jak ho prezentuje či jak se jeho zjištění dožaduje dovolatel. Pokud je dovolacím důvodem „jiné nesprávné hmotněprávní posouzení“, tj. jiné, než je právní posouzení skutku, jedná se rovněž o aplikaci norem hmotného práva na skutkové okolnosti zjištěné soudy.

12. Těmto zásadám odpovídá podané dovolání v části, v níž obviněný namítl, že „jeho jednání, které bylo popsáno v obžalobě, nenaplní znaky přečinu nedovoleného ozbrojování podle § 279 odst. 3 písm. b) tr. zákoníku“. Vzhledem k tomu, že popis skutku uvedený v obžalobě odpovídá tomu, jak skutkový stav posléze zjistil Okresní soud v Litoměřicích, lze mít za to, že obviněný měl na mysli popis skutku uvedený ve výroku rozsudku. Obviněný formuloval citovanou námitku jen obecně a bez jakékoli bližší konkretizace v tom smyslu, který nebo které ze zákonných znaků přečinu nedovoleného ozbrojování podle § 279 odst. 3 písm. b) tr. zákoníku nebyly podle jeho názoru naplněny skutkem popsaným ve výroku o vině. Za tohoto stavu neměl Nejvyšší soud jinou možnost, jak se s uvedenou námitkou vypořádat, než také jen obecně konstatovat, že skutkem

uvedeným ve výroku o vině byly zákonné znaky zmíněného přečinu naplněny. Přečinu nedovoleného ozbrojování podle § 279 odst. 3 písm. b) tr. zákoníku se dopustí mimo jiné ten, kdo bez povolení sobě opatřuje zbraně. Naplnění těchto zákonných znaků skutkem uvedeným ve výroku o vině je zřejmé a bylo náležitě vysvětleno v odůvodnění rozsudku i napadeného usnesení.

13. Těžištěm dovolání byly námitky, které se odvíjely od obhajoby obviněného založené na tvrzení, že zbraně našel na půdě domu svých rodičů za jejich nepřítomnosti v domě a že hodlal zbraně nejbližší pracovní den ohlásit a nechat registrovat. Zároveň obviněný namítal, že zbraně byly rodinným dědictvím, takže se na ně nevztahovalo ustanovení o nálezů zbraní (§ 68 odst. 2 zákona o zbraních), nýbrž ustanovení o registraci zbraní nabytých do vlastnictví (§ 42 odst. 1 zákona o zbraních). Obviněný se tím snažil prosadit jinou verzi skutkového stavu oproti tomu, jak ho zjistily soudy, a dosáhnout tak změny ve skutkových zjištěních soudů, které jeho obhajobu považovaly za nevěrohodnou a vyvrácenou provedenými důkazy. To se promítlo do té části výroku o vině, v níž je uvedeno, že obviněný si zbraně opatřil „v přesně nezjištěné době a přesně nezjištěným způsobem“, míněno ovšem nikoli dne 7. 9. 2012 nalezem na půdě domu rodičů. Skutkové námitky nejsou dovolacím důvodem. Nejvyšší soud k nim nepřihlíží a do skutkových zjištění soudů prvního a druhého stupně nezasahuje, ledaže by skutková zjištění soudů byla v tak extrémním rozporu s důkazy, že by tím bylo dotčeno ústavně garantované základní právo obviněného na spravedlivý proces. O nic takového se v posuzované věci nejedná.

14. Pro závěr, že je nepravdivá verze, podle které obviněný našel zbraně na půdě domu rodičů v pátek dne 7. 9. 2012 a že chtěl zbraně ohlásit a nechat registrovat na policii v pondělí dne 10. 9. 2012, měly soudy odpovídající podklad ve zjištěních týkajících se situace na místě údajného nálezů zbraní, způsobu jejich uložení v domě obviněného a okolností domovní prohlídky, při které byly zbraně nalezeny. Podle obviněného všechny zbraně byly zabaleny v hadru s tím, že tento balík se nacházel v domě rodičů v obci N. na podlaze půdy v místě, které obviněný označil. Soudy však z pořízené detailní fotodokumentace zjistily, že nános prachu na tomto místě je shodný s nánosem prachu v okolí a že je tedy vyloučeno, aby v označeném místě dlouhodobě ležel nějaký předmět. Zbraně byly objeveny při domovní prohlídce provedené v domě obviněného v obci V., přičemž vojenská opakovací puška německé výroby Mauser (bod 1 výroku o vině) byla uložena v trezoru, vojenská opakovací puška sovětské výroby Mosin (bod 2 výroku o vině) byla zavěšena na zdi poblíž krbu mezi jinými zbraněmi a jednoranná střelná zbraň, tzv. střílejší tužka, bez uvedení výrobce (bod 3 výroku o vině) se nacházela ve skříni na oblečení zavěšená na vnitřní straně dveří mezi pouzdry na nože. Z tohoto způsobu uložení zbraní je evidentní, že sotva mohlo jít o zbraně připravené k tomu, aby byly ohlášeny a předloženy policii. Pokud by obviněný měl takový záměr, dalo by se logicky očekávat, že policii zbraně předloží ve sta-

vu, v němž je nalezl. Podle obviněného zbraně měly být na půdě netknuté řadu let, avšak u něho byly při domovní prohlídce nalezeny ve stavu, který tomu rozhodně neodpovídal, neboť podle odborného vyjádření z oboru balistiky byly ošetřené a nakonzervované. Evidentně se tak nejednalo o zbraně, které by bez údržby roky ležely na půdě. Nikde se nenacházel ani hadr, ve kterém měly být zbraně podle obviněného v době nálezů zabaleny. Vše tedy svědčí o tom, že obviněný nemohl předložit zbraně policii ve stavu odpovídajícím tvrzenému nálezům a že neměl úmysl zbraně ohlásit a nechat registrovat. To ostatně nakonec potvrzuje i jeho vystupování při domovní prohlídce provedené právě v pondělí dne 10. 9. 2012 od 8:00 hod., neboť se policistům provádějícím domovní prohlídku vůbec nezminil o tom, že má u sebe zbraně, které předchozí pátek nalezl v domě rodičů. Domovní prohlídka sice sledovala jiný účel než pátrání po zbraních (policie hledala předměty jiné povahy, které byly předtím odcizeny na zámku v N., a v tomto ohledu měla domovní prohlídka negativní výsledek), avšak přítomnost policistů v domě obviněnému umožňovala snadno uskutečnit namítaný záměr ohlásit záležitost se zbraněmi, pokud by takový záměr skutečně měl.

15. Skutková zjištění soudů ohledně toho, jak si obviněný zbraně opatřil, jsou výsledkem logicky přijatelného hodnocení důkazů a vyplývají z dostatečného rozsahu dokazování. Lze souhlasit s tím, že další dokazování podle návrhů obviněného soudy pro nadbytečnost neprovedly, avšak je nutno korigovat zdůvodnění Krajského soudu v Ústí nad Labem, který na adresu návrhu obviněného na doplnění důkazů o výslech jeho rodičů a uklízečky v napadeném usnesení uvedl, že „vzhledem k jejich poměru k osobě obviněného si lze stěží představit, že by vypovídali v jeho neprospěch“. Nepatřícnost takového zdůvodnění vyplývá z toho, že Krajský soud v Ústí nad Labem tím dal najevo, že výpovědi navrhovaných svědků, pokud by potvrdili obhajobu obviněného, považuje za nevěrohodné. Tímto vyjádřením Krajský soud v Ústí nad Labem ve skutečnosti hodnotil důkazy, aniž je provedl. Obviněný chtěl navrhovanými důkazy prokázat svou verzi nabytí zbraní. Nadbytečnost takového dokazování vyplývá z toho, že i kdyby bylo zjištěno, že obviněný nalezl zbraně na půdě domu svých rodičů, jeho další nakládání se zbraněmi bylo jedním, jímž „bez povolení sobě opatroval zbraně“ ve smyslu znaků přečinu nedovoleného ozbrojování podle § 279 odst. 3 písm. b) tr. zákoníku.

16. Obviněný jako držitel zbrojního průkazu znal zákon o zbraních, který upravuje mimo jiné postup při nálezů zbraně. V posuzovaném případě všechny tři zbraně byly zbraněmi kategorie A (tzv. střílejší tužka mohla být případně zbraní kategorie B). Podle § 68 odst. 2 zákona o zbraních každý, kdo nalezne zbraň kategorie A, B nebo C, je povinen neprodleně oznámit jejich nález nejbližšímu příslušníkovi policie nebo útvaru policie anebo orgánu místní samosprávy, který toto oznámení předá nejbližšímu útvaru policie, přičemž o oznámení vydá ten, kdo jej přijal, potvrzení. Z citovaného ustanovení jasně vyplývá povinnost oznámit

č. 17

nález zbraně, a nikoli povinnost zbraň někam dopravovat, předkládat, odevzdávat či s ní jinak manipulovat, byť by to mělo směřovat k tomu, aby se dostala do dispozice policie. Podle § 68 odst. 3 zákona o zbraních útvar policie, jemuž byl podle § 68 odst. 2 tohoto zákona oznámen nález zbraně, uloží nalezenou zbraň a zabezpečí její úschovu po dobu 6 měsíců od uložení. Uvedená konstrukce vyjadřuje zásadu, že policii má být oznámen nález zbraně a policie provede další opatření. Pokud § 68 odst. 2 zákona o zbraních stanoví povinnost oznámit nález zbraně „neprodleně“, pak to nelze vykládat jinak, než že tuto povinnost je třeba splnit co nejdříve po nález zbraně, jakmile to je možné vzhledem k okolnostem případu. Zjevná časová naléhavost oznámení nález zbraně je zřejmá i z toho, že bez ohledu na otázku věcné, místní či funkční příslušnosti je třeba nález oznámit nejbližšímu příslušníkovi policie nebo útvaru policie, anebo orgánu místní samosprávy. Nepřichází tedy v úvahu, aby pojem „neprodleně“ uvedený v § 68 odst. 2 zákona o zbraních byl vykládán způsobem, který v dovolání prezentoval obviněný a který spočíval v určení nějaké lhůty vymezené počtem dnů, navíc s odkazem na občanský zákoník jako právní předpis upravující zcela jiné vztahy. Povinnost uvedenou v § 68 odst. 2 zákona o zbraních obviněný nesplnil, ačkoli za jím tvrzených okolností nic nebránilo tomu, aby nález ihned oznámil policii např. telefonicky. Obviněný tvrdil, že nález zbraní telefonicky konzultoval s otcem, takže je jasné, že bez obtíží mohl touto cestou oznámit nález policii, jejíž útvary pracují a přijímají oznámení občanů nepřetržitě. Obviněný neoznámil nález, vzal zbraň z místa tvrzeného nález, odvezl je do svého bydliště v jiné obci, ošetřil je, uložil je ve svém domě na různá místa a nijak se o nich nezmínil policistům, kteří se k němu dostavili za účelem provedení domovní prohlídky. Byť šlo o domovní prohlídku ve zcela jiné záležitosti, přítomnost policistů umožňovala obviněnému oznámit nález „nejbližšímu příslušníkovi policie“ (§ 68 odst. 2 zákona o zbraních). Je tedy evidentní, že i kdyby byla prokázána verze nález zbraní na půdě domu rodičů, obviněný svou následnou manipulací se zbraněmi naplnil znaky přečinu nedovoleného ozbrojování podle § 279 odst. 3 písm. b) tr. zákoníku, neboť neoznámeným nálezem si bez povolení zbraně opatřil.

17. Verzi, podle které zbraň nalezl na půdě domu rodičů, obviněný spojoval s interpretací založenou na názoru, že zbraň nabyt do vlastnictví z titulu dědění a že bylo namístě postupovat podle § 42 odst. 1 zákona o zbraních. Podle tohoto ustanovení fyzická nebo právnická osoba, která nabyde vlastnictví ke zbraní kategorie A, B nebo C, je povinna tuto skutečnost oznámit na předepsaném tiskopise, jehož vzor stanoví prováděcí právní předpis, příslušnému útvaru policie do 10 pracovních dnů ode dne nabytí vlastnictví a současně předložit zbraň, přičemž v případě nabytí vlastnictví zbraně děděním počíná běh lhůty k ohlášení dnem, kdy rozhodnutí soudu o dědictví nabylo právní moci. V posuzovaném případě se nejednalo o to, že by obviněný děděním nabyt vlastnictví k nalezeným zbraním. Především tu není o dědictví žádné rozhodnutí soudu, které by se týkalo naleze-

ných zbraní. Okolnosti nálezů byly nejasné z toho hlediska, kdo zbraně na místě zanechal, jak dlouho se tam nacházely apod., takže nelze identifikovat zůstavitele, a tím pádem ani dědice. Jasně do věci nevniká tvrzení obviněného o „rodinném dědictví“, neboť pokud by zbraně původně byly vlastnictvím některého z předků rodiny, pak by obviněného v zákonné dědické linii předcházela některý z jeho rodičů. Očividně se tedy nejednalo o případ, že by obviněný nabyl vlastnictví ke zbraním děděním. Pokud by měla být pravdivá verze obviněného o nálezů zbraní na půdě domu rodičů, vztahovalo se na tuto verzi § 68 odst. 2 zákona o zbraních s důsledky, které byly vyloženy v předcházející části tohoto usnesení Nejvyššího soudu.

18. Další dokazování podle návrhů obviněného bylo nadbytečné, protože i kdyby se nakonec prokázala obviněným tvrzená verze o nálezů zbraní na půdě domu rodičů, nijak by se to nedotklo správnosti výroku o vině. Tím, že soudy neprovedly navrhované důkazy a že vybudovaly výrok o vině na podkladě těch důkazů, které byly provedeny, nebylo porušeno ústavně zaručené základní právo obviněného na spravedlivé řízení.

19. Výrok o vině obviněného přečinem nedovoleného ozbrojování podle § 279 odst. 3 písm. b) tr. zákoníku je v souladu se zákonem. Rozsudek Okresního soudu v Litoměřicích není rozhodnutím, které by spočívalo na nesprávném právním posouzení skutku ve smyslu dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Napadené usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem, jímž byl výrok o vině obviněného ponechán nedotčen a jímž bylo odvolání obviněného zamítnuto, není rozhodnutím, které by bylo vadné ve smyslu dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř.

20. Nejvyšší soud proto zjevně neopodstatněné dovolání obviněného podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl.

Č. 18

Č. 18

Propadnutí věci, Samostatný trest

§ 70 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku, § 72 tr. zákoníku

I. Trest propadnutí věci může soud uložit jako trest samostatný za splnění dvou kumulativně stanovených podmínek uvedených v § 72 tr. zákoníku. Jedna z nich spočívá v tom, že trestní zákon dovoluje uložení tohoto druhu trestu, tj. že trest propadnutí věci je výslovně uveden v příslušném ustanovení ve zvláštní části trestního zákoníku jako sankce za trestný čin, jehož skutkovou podstatu pachatel naplnil.

Za přečin nebezpečného vyhrožování podle § 353 odst. 1 tr. zákoníku nelze uložit trest propadnutí věci jako trest samostatný, protože trestní zákoník neobsahuje tento druh trestu v sankci za uvedený přečin. Není tak možné učinit ani v situaci, že jej pachatel spáchal ve stavu zmenšené přičetnosti podle § 27 tr. zákoníku a soud mu současně podle § 99 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku ukládá ochranné psychiatrické léčení. Trest propadnutí věci lze za splnění podmínek uvedených v § 70 tr. zákoníku uložit za uvedený přečin jen vedle jiného druhu trestu, ale nestačí jeho uložení vedle ochranného opatření.

Důvod dovolání, že byl uložen druh trestu, který zákon nepřipouští
§ 265b odst. 1 písm. h) tr. ř.

II. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. v alternativě spočívající v tom, že obviněnému byl uložen takový druh trestu, který zákon nepřipouští, je dán i tehdy, byl-li mu jako trest samostatný uložen trest propadnutí věci, ač nebyly splněny podmínky ustanovení § 72 tr. zákoníku.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. 9. 2016, sp. zn. 6 Tdo 1179/2016, ECLI:CZ:NS:2016:6.TDO.1179.2016.1)

Nejvyšší soud k dovolání obviněného Ing. P. M. podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. částecně zrušil usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 9. 2. 2016, sp. zn. 13 To 37/2016, a to pouze v části, v níž došlo k zamítnutí odvolání obviněného proti výroku o trestu, a rozsudek Okresního soudu v Kutné Hoře ze dne 9. 12. 2015, sp. zn. 6 T 139/2015, ve výroku o trestu, jakož i všechna další rozhodnutí na zrušené části rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo

zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. Okresnímu soudu v Kutné Hoře přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

I.

Dosavadní průběh řízení

č. 18

1. Rozsudkem Okresního soudu v Kutné Hoře ze dne 9. 12. 2015, č. j. 6 T 139/2015-146, byl obviněný P. M. (dále jen „obviněný“, příp. „dovolatel“) uznán vinným přečinem nebezpečného vyhrožování podle § 353 odst. 1 tr. zákoníku, jehož se podle jeho skutkových zjištění dopustil tím, že dne 31. 8. 2015 kolem 16:00 hod. v Č., D. ulici, v pobočce U. C. B., zaměstnanci banky T. B. sděloval, že advokát JUDr. J. S. ho okradl o 75 000 Kč, že se hodlá postarat o pořádek, protože nemá co ztratit, je už starý, má vše za sebou, pokud by věc neměla řešení, nemá problém k JUDr. S. nalítnout se samopalem, nemá problém někoho zlikvidovat, protože to už učinil v minulosti, tyto výhrůžky vzbudily u JUDr. J. S. důvodnou obavu o jeho život.
2. Za to byl obviněný odsouzen podle § 353 odst. 1 tr. zákoníku, § 70 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku k trestu propadnutí zbraně, a to samonabíjecí pistole československé výroby, zn. ČZ, model 83, ráže 9 mm, Browning C s jedním zásobníkem. Současně mu bylo podle § 99 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku uloženo ochranné léčení psychiatrické v ambulantní formě.
3. O odvolání, které proti tomuto rozsudku podal obviněný, rozhodl Krajský soud v Praze usnesením ze dne 9. 2. 2016, č. j. 13 To 37/2016-163, jímž je podle § 256 tr. ř. zamítl.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

4. Citované usnesení krajského soudu napadl obviněný prostřednictvím obhájce Mgr. J. A. dovoláním, jež opřel o dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. g), h), l) tr. ř.
5. S poukazem na § 70 odst. 1 tr. zákoníku namítá, že soud prvního stupně nevedl, z jakého důvodu rozhodl o propadnutí věci. Především, že zákonné důvody lze vzhledem ke skutkovým zjištěním vyloučit; důvod podle § 70 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku nemůže být naplněn, protože z popisu skutku neplyne, že by pistole ČZ 83 byla užita ke spáchání trestného činu. Důvod podle § 70 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku taktéž nepřichází v úvahu, a proto považuje výklad použitý odvolacím soudem jako značně extenzivní. S ohledem na to, že je penzionovaný voják, vylučuje záměnu samopalu s pistolí. Pokud tedy vyhrožoval, že k JUDr. S. vtrhne se samopalem nebo kalašnikovem, nelze dovozovat, že by jeho pistole byla určena ke spáchání trestného činu. S akcentem na skutková zjištění dovozuje, že

nebyly naplněny ani důvody podle § 70 odst. 1 písm. c), d) tr. zákoníku. Pokud mu tedy byl uložen trest propadnutí věci, která nemá žádný vztah ke spáchanému trestnému činu, jedná se o nesprávné hmotněprávní posouzení a současně mu byl uložen takový druh trestu, který zákon nepřipouští.

č. 18

6. Závěrem podaného dovolání obviněný navrhl, aby Nejvyšší soud napadené usnesení krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k novému rozhodnutí, nebo aby sám rozhodl, že se rozsudek soudu prvního stupně zrušuje ve výroku o trestu propadnutí věci.

7. Nejvyšší státní zástupce se k dovolání obviněného, jehož opis mu byl doručen dne 16. 8. 2016, ke dni rozhodování Nejvyššího soudu nevyjádřil. Tato skutečnost Nejvyššímu soudu nebránila, aby o podaném dovolání rozhodl.

III.

Přípustnost dovolání

8. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 265c tr. ř.) nejprve zkoumal, zda v této trestní věci je dovolání přípustné, zda bylo podáno v zákonné lhůtě a na místě, kde lze takové podání učinit, a zda je podala osoba oprávněná. Shledal přitom, že dovolání obviněného je přípustné podle § 265a odst. 1, odst. 2 písm. h) tr. ř. Dále zjistil, že dovolání bylo podáno osobou oprávněnou [§ 265d odst. 1 písm. b), odst. 2 tr. ř.], v zákonné lhůtě a na místě, kde lze podání učinit (§ 265e odst. 1, 2 tr. ř.), přičemž splňuje i obsahové náležitosti dovolání (§ 265f tr. ř.).

IV.

Důvodnost dovolání

9. Protože dovolání lze podat jen z důvodů taxativně vyjádřených v § 265b tr. ř., Nejvyšší soud dále posuzoval, zda obviněným vznesené námitky naplňují jím uplatněné dovolací důvody.

10. Důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. je dán v případech, kdy rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotněprávním posouzení. Uvedenou formulaci zákon vyjadřuje, že dovolání je určeno k nápravě právních vad rozhodnutí ve věci samé, pokud tyto vady spočívají v právním posouzení skutku nebo jiných skutečností podle norem hmotného práva, nikoliv z hlediska procesních předpisů. Východiskem pro existenci dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. jsou v pravomocně ukončeném řízení stabilizovaná skutková zjištění vyjádřená především v popisu skutku v příslušném výroku rozhodnutí ve věci samé, popř. i další soudem (soudy) zjištěné okolnosti relevantní z hlediska norem hmotného práva (trestního, ale i jiných právních odvětví).

11. Druhý obviněným uplatněný dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. může být dán ve dvou alternativách spočívajících v tom, že buď obvině-

mu byl uložen takový druh trestu, který zákon nepřipouští, nebo mu byl uložen trest ve výměře mimo trestní sazbu stanovenou v trestním zákoně na trestný čin, jímž byl obviněný uznán vinným. Druhem trestu, který zákon nepřipouští, se zde rozumí zejména případy, v nichž byl obviněnému uložen některý z trestů uvedených v § 52 tr. zákoníku bez splnění těch podmínek, které zákon předpokládá, tj. pokud v konkrétním případě určitému pachateli za určitý trestný čin nebylo možno uložit některý druh trestu. Druhá alternativa tohoto dovolacího důvodu se týká jen těch odstupňovaných druhů trestů, které mají takovou sazbu vymezenou trestním zájmem. Tak je tomu u trestu odnětí svobody, trestu obecně prospěšných prací, trestu zákazu činnosti, peněžitého trestu, náhradního trestu odnětí svobody za peněžitý trest, trestu vyhoštění na dobu určitou a trestu zákazu pobytu.

12. Důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. je dán tehdy, pokud bylo rozhodnuto o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku nebo usnesení uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) až g) tr. ř., aniž byly splněny procesní podmínky stanovené zákonem pro takové rozhodnutí nebo přestože byl v řízení mu předcházejícím dán důvod dovolání uvedený v písmenech a) až k). Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. tedy může být naplněn ve třech různých situacích. K prvním dvěma (alternativa první) dochází tehdy, kdy rozhodnutí nadřízeného soudu je vydáno, aniž bylo napadené rozhodnutí meritorně přezkoumáno, tj. (1.) byl řádný opravný prostředek zamítnut z tzv. formálních důvodů podle § 148 odst. 1 písm. a) či b) tr. ř. nebo podle § 253 odst. 1 tr. ř., přestože nebyly splněny procesní podmínky stanovené pro takové rozhodnutí, nebo (2.) bylo-li odvolání odmítnuto pro nesplnění jeho obsahových náležitostí podle § 253 odst. 3 tr. ř., ačkoli oprávněná osoba nebyla řádně poučena nebo jí nebyla poskytnuta pomoc při odstranění vad odvolání (viz § 253 odst. 4 tr. ř.). Třetí případ (alternativa druhá) představuje situace, kdy řádný opravný prostředek byl zamítnut z jakýchkoli jiných důvodů, než jsou důvody uvedené výše (varianta první), ale řízení předcházející napadenému rozhodnutí je zatíženo vadami, které jsou ostatními dovolacími důvody podle § 265b odst. 1 písm. a) až k) tr. ř.

13. Přezkoumával-li soud druhého stupně některé napadené rozhodnutí uvedené v § 265a odst. 2 písm. a) až g) tr. ř. na podkladě řádného opravného prostředku (odvolání nebo stížnosti) věcně a zamítl jej vzhledem k tomu, že neshledal takový řádný opravný prostředek důvodným [a to u odvolání podle § 256 tr. ř. a u stížnosti podle § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř.], pak je možno dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. uplatnit jen v jeho druhé alternativě, tj. byl-li v řízení, které předcházelo uvedenému zamítavému rozhodnutí, dán důvod dovolání uvedený v písm. a) až k) § 265b odst. 1 tr. ř. Podstatou této alternativy dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. je skutečnost, že dovolateli sice nebylo odepřeno právo na přístup k soudu druhého stupně, ale tento soud – ač v řádném opravném řízení věcně přezkoumával napadené rozhodnutí soudu prvního stupně

– neodstranil vadu vytýkanou v řádném opravném prostředku, zakládající některý z dovolacích důvodů podle § 265b odst. 1 písm. a) až k) tr. ř., nebo navíc sám zatížil řízení či své rozhodnutí takovou vadou.

č. 18

14. Z hlediska rozhodování dovolacího soudu je vhodné připomenout, že Nejvyšší soud je vázán uplatněnými dovolacími důvody a jejich odůvodněním (§ 265f odst. 1 tr. ř.) a není povolán k revizi napadeného rozhodnutí z vlastní iniciativy. Fundovanou argumentaci tohoto mimořádného opravného prostředku má zajistit povinné zastoupení obviněného obhájcem – advokátem (§ 265d odst. 2 tr. ř.).

15. Na podkladě těchto východisek přistoupil Nejvyšší soud k posouzení dovolání obviněného.

16. Protože argumentace obsažená v dovolání obviněného je podřaditelná pod jím uplatněné dovolací důvody a nelze ji pokládat za takovou, jež by odůvodnila rozhodnutí o tomto mimořádném opravném prostředku způsobem upraveným v § 265i odst. 1 tr. ř., tj. formou jeho odmítnutí, přezkoumal Nejvyšší soud podle § 265i odst. 3 tr. ř. napadené rozhodnutí a dospěl k následujícím závěrům:

17. Dovolání obviněného je důvodné. Ač se sice nelze ztotožnit se všemi námitkami dovolatele, které ve svém opravném prostředku vznesl [nedůvodně nalézacímu soudu vytýká, že výrok o trestu propadnutí věci opřel o neexistující ustanovení § 70 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku, když přehlíží zákonnou úpravu účinnou od 1. 6. 2015, a sám se ve své argumentaci opírá o znění zákona předcházejí době spáchání trestného činu], je třeba přisvědčit podstatě jeho výhrad spočívajících v tvrzení, že trest propadnutí věci – samonabíjecí pistole československé výroby, zn. ČZ, model 83, ráže 9 mm, Browning C s jedním zásobníkem, mu byl uložen bez splnění zákonem stanovených podmínek.

18. Obviněný důvodně poukazuje na fakt, že soud prvního stupně ve svém rozhodnutí nevyložil, z jakého důvodu o propadnutí věci rozhodl (v odůvodnění rozsudku se okresní soud omezil na konstatování, že „obžalovaný nebyl dosud soudně trestán a s ohledem na závěry znaleckého posudku i vzhledem k osobě obžalovaného se soud domnívá, že není zapotřebí ukládat jiný druh trestu než trest propadnutí zbraně, kterou bylo vyhrožováno a která byla u obžalovaného zajištěna. Tento trest spolu s uložením ochranného psychiatrického ambulantního léčení, jak navrhl znalec, je trestem adekvátním, který splní účel trestu.“), a stejně důvodně poukazuje na to, že ne zcela odpovídajícím způsobem se k věci vyslovil i odvolací soud, jenž v reakci na odvolací námitku obviněného v odůvodnění svého usnesení uvedl, že „okresní soud i před rozhodnutím o trestu náležitě zjišťoval všechny okolnosti významné pro volbu druhu trestu, a pokud ... po jejich zhodnocení dospěl k závěru, že s ohledem na zmenšenou příčetnost obžalovaného (pramenící z jeho duševní poruchy – demence smíšeného typu) postačí vedle ochranného léčení toliko trest propadnutí věci, jde o závěr, s nímž se mohl odvolací soud opět zcela ztotožnit. Pro uložení tohoto trestu je v daném případě

kromě zákonné podmínky, že se jedná o věci náležející pachateli, naplněna i další zákonná podmínka spočívající v tom, že touto zbraní bylo vyhrožováno usmrcením. Na tomto závěru nemůže nic zvrátit ani to, že obžalovaný použil namísto výrazu pistole, kterou skutečně vlastní, výraz dokonce mnohem účinnější zbraně kalašnikov, a to nepochybně proto, aby svoji výhrůžku ještě více zdůraznil.“

19. V kontextu uvedené citace je třeba dospět ke dvěma závěrům: že soudy nižších stupňů byl obviněnému trest propadnutí věci uložen z důvodu první alternativy upravené v § 70 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku, tj. proto, že v případě specifikované pistole se jednalo o věc, které bylo užito k spáchání trestného činu (viz skutkový závěr: „touto zbraní bylo vyhrožováno usmrcením“), a že byl tento trest uložen s přihlédnutím k tomu, že se činu dopustil ve stavu zmenšené přičetnosti, kdy dostatečnost zvoleného druhu trestu je podle nich dána současně ukládaným ochranným opatřením v podobě ochranného psychiatrického léčení v ambulantní formě.

20. S právními závěry soudů nižších stupňů se nelze ztotožnit. Dovolateli je nutno přisvědčit v jeho vývodech, které ústí do závěru, že rozsudek soudu prvního stupně byl, co se týče výroku o testu, zatížen vadou zakládající dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř.

21. Zákonná podmínka, že věc byla pachatelem užita ke spáchání trestného činu, je naplněna, jestliže „za použití této věci nebo jejím prostřednictvím pachatel naplnil skutkovou podstatu trestného činu. Zpravidla pomocí takové věci pachatel realizoval jednání jako obligatorní znak objektivní stránky trestného činu, i když tak nemusel učinit ve vztahu k celému rozsahu jednání, resp. určitá věc mu mohla jen umožnit nebo usnadnit vlastní realizaci jednání. Věc, které bylo užito ke spáchání trestného činu, nemusí být znakem trestného činu a z tohoto hlediska může být jen náhodným prostředkem, jehož pachatel použil při uskutečňování trestného jednání, např. nůž při způsobení těžké újmy na zdraví. Užitím věci se rozumí její fyzické použití ... Věc uvedená v § 70 odst. 1 písm. a) musí být významná pro naplnění zákonných znaků trestného činu, musí mít reálný vliv na jeho úspěšné spáchání. Proto by např. zásadně nestačilo, že určitou věc měl pachatel trestného činu při jeho páčání pouze u sebe (srov. příměřeně rozhodnutí č. 13/1994 Sb. rozh. tr.). O věc užitou ke spáchání trestného činu by ovšem šlo za předpokladu, že např. pachatel trestného činu vydírání měl u sebe výbušninu a vyhrožoval jejím použitím, nepodřídí-li se poškozený jeho vůli.“ (srov. ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. s. 914–915).

22. Označenou zákonnou podmínku nelze vyložit tak, jak se podává z dovoláním napadených rozhodnutí, tj. že dostačuje zjištění, že pachatel s příslušnou věcí disponoval v době spáchání trestného činu (tj. měl ji ve svém držení, např. v bydlšti, kde byla následně při domovní prohlídce zajištěna), nýbrž tak, že ji měl u sebe a využil jejích vlastností při vlastním spáchání trestného činu.

23. Toto východisko znamená, že odůvodněný závěr o splnění zákonné podmínky upravené v § 70 odst. 2 písm. a) alternativa první tr. zákoníku by nastal v případě, že by označenou pistolí měl při sobě dne 31. 8. 2015 za situace popsané v tzv. skutkové větě odsuzujícího výroku. Takové zjištění však učiněno nebylo. Důvodně poukazuje dovolatel na to, že v případě zjištění, že by pistole ČZ 83 byla užita ke spáchání trestného činu, patrně by tato skutečnost odůvodnila jeho odsouzení za přečin nebezpečného vyhrožování podle § 353 odst. 1, odst. 2 písm. a) tr. zákoníku. Takové posouzení by bylo reálné již proto, že § 118 tr. zákoníku stanoví, že „trestný čin je spáchán se zbraní, jestliže pachatel nebo s jeho vědomím některý ze spolupachatelů užije zbraně k útoku, k překonání nebo zamezení odporu anebo ji k tomuto účelu má u sebe...“. Pokud tomu tak nebylo, nelze pokládat zákonnou podmínku, o níž soudy uložení trestu propadnutí věci opřely, za splněnou. Toto konstatování ústí do závěru, že výrok o trestu je vadný.

24. Odvolacímu soudu nelze přisvědčit ani v jeho závěru, že „okresní soud ... náležitě zjistil všechny okolnosti významné pro volbu druhu trestu“. Oba soudy při svém rozhodování zcela zjevně pominuly § 72 tr. zákoníku, jenž stanoví, že trest propadnutí věci může soudu uložit jako trest samostatný pouze v případě, že trestní zákon uložení tohoto trestu dovoluje a jestliže vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného trestného činu a osobě a poměrům pachatele uložení jiného trestu není třeba. Uložení trestu propadnutí věci je vázáno na kumulativní naplnění obou zákonných podmínek. K tomu ve věci posuzované zjevně nedošlo, neboť § 353 odst. 1 tr. zákoníku (... bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti) neupravuje možnost uložení tohoto druhu trestu jako trestu samostatného.

25. Jak již bylo zmíněno výše, dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. je v alternativě, že obviněnému byl uložen druh trestu, který zákon nepřipouští, založen tehdy, pokud je obviněnému uložen některý z druhů trestů uvedených v § 52 tr. zákoníku bez splnění těch podmínek, které zákon předpokládá, tj. pokud v konkrétním případě určitému pachateli za určitý trestný čin nebylo možno uložit některý druh trestu s ohledem na jeho zvláštní zákonné podmínky. To se stalo ve věci posuzované.

26. Je třeba dodat, že možnost uložení trestu propadnutí věci jako trestu samostatného v případě postihu pachatele přečinu nebezpečného vyhrožování podle § 353 odst. 1 tr. zákoníku nenastává ani v důsledku zjištění, že tento trestný čin spáchal ve stavu zmenšené přičetnosti podle § 27 tr. zákoníku, jak explicitně vyjádřil soud odvolací (soud nalézací přes převzetí odborných závěrů znalce, že duševní porucha podstatně snížila schopnost obviněného rozpoznat nebezpečnost jeho jednání i jeho schopnost své jednání ovládat, takový právní závěr ve svém rozsudku výslovně neuvedl).

27. Ustanovení § 40 tr. zákoníku upravující ukládání trestu pachateli se zmenšenou přičetností nikterak nemění zákonné podmínky pro volbu konkrétního druhu trestu nad rámec upravený ve zvláštní části trestního zákoníku (u toho kterého

trestného činu). V tomto směru, tj. nabídky širšího spektra výběru konkrétního druhu trestu jako trestu samostatného, nelze znění odstavce prvního, podle něhož jestliže pachatel spáchal trestný čin ve stavu zmenšené přičetnosti, který si, a to ani z nedbalosti, nepřivodil vlivem návykové látky, přihlédne soud k této okolnosti při stanovení druhu a výměry trestu, vyložit. Takové řešení nenabízí ani znění odstavce druhého, které se vztahuje jen k trestu odnětí svobody, když upravuje možnost snížení výměry tohoto druhu trestu pod dolní hranici trestní sazby za současného uložení ochranného léčení.

28. Doplnit lze, že soudy nižších stupňů zvolené řešení nelze opřít ani o znění § 38 tr. zákoníku, neboť i při plnění požadavku formulovaného v odstavci druhém citovaného ustanovení (tam, kde postačí uložení trestní sankce pachatele méně postižující, nesmí být uložena trestní sankce pro pachatele citelnější) je – z důvodu nutnosti respektování zásady zákonnosti trestních sankcí – při volbě sankce třeba vycházet toliko z těch, jejichž užití přichází v konkrétním případě v úvahu.

29. Z výše uvedeného plyne, že uložení samostatného trestu propadnutí věci za přečin nebezpečného vyhrožování podle § 353 odst. 1 tr. zákoníku soudy nižších stupňů v přezkoumávané věci založilo též vadu výroku o trestu ve smyslu dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. v alternativě, že obviněnému byl uložen takový druh trestu, který zákon nepřipouští.

30. Pokud jde o dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř., i ten byl v posuzované věci naplněn, neboť dovolatel ve svém mimořádném opravném prostředku správně poukázal na to, že odvolací soud jeho odvolání zamítl (jako nedůvodné podle § 256 tr. ř.), přestože jím napadený rozsudek soudu prvního stupně byl zatížen vadou naplňující dovolací důvod podle § 256b odst. 1 písm. h) tr. ř.

31. Z uvedených důvodů Nejvyšší soud podanému dovolání vyhověl, na jeho podkladě podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. částečně zrušil napadené usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 9. 2. 2016, č. j. 13 To 37/2016-163, a to v části, v níž došlo k zamítnutí odvolání obviněného proti výroku o trestu, jemu předcházející rozsudek Okresního soudu v Kutné Hoře ze dne 9. 12. 2015, č. j. 6 T 139/2015-146, ve výroku o trestu, jakož i všechna další rozhodnutí na zrušené části obou rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu a podle § 265l odst. 1 tr. ř. Okresnímu soudu v Kutné Hoře přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

32. Úkolem soudu prvního stupně je opětovně rozhodnout o právním následku správně zjištěné trestní odpovědnosti obviněného. Uvedenému soudu se připomíná, že ve smyslu § 265s odst. 1 tr. ř. je vázán právním názorem, který v tomto usnesení Nejvyšší soud vyslovil, a že v dalším řízení se uplatňuje dosah § 265s odst. 2 tr. ř. upravujícího zákaz *reformationis in peius*, neboť jak odvolání proti rozsudku soudu prvního stupně, tak dovolání proti usnesení soudu odvolacího podal výlučně obviněný. Těmto skutečnostem proto musí okresní soud přizpůsobit své rozhodování o trestu.

Č. 19

č. 19

Postoupení věci, Popis skutku § 222 odst. 2 tr. ř.

Ve výroku, jímž se podle § 222 odst. 2 tr. ř. postupuje věc jinému orgánu, se uvádí skutek, jak byl zjištěn soudem, bez ohledu na to, jak byl popsán v obžalobě. Přitom je třeba zachovat totožnost skutku. Popis skutku, pro který se věc postupuje, musí odpovídat výsledkům soudem provedeného dokazování a zjištěným skutečnostem, protože jen takto vymezený skutek vytváří podklad pro orgán, jenž se má věci dále zabývat. Takovým podkladem nejsou úvahy a závěry uvedené pouze v odůvodnění rozhodnutí.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 12. 2016, sp. zn. 8 Tdo 1417/2016, ECLI:CZ:NS:2016:8.TDO.1417.2016.1)

Nejvyšší soud rozhodl o dovolání nejvyššího státního zástupce podaném v neprospěch obviněného Ing. J. K. proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 18. 5. 2016, sp. zn. 61 To 201/2016, za podmínky uvedené v § 265p odst. 1 tr. ř. tak, že podle § 265k odst. 1 tr. ř. napadené usnesení Městského soudu v Praze a usnesení Obvodního soudu pro Prahu 10 ze dne 7. 4. 2016, sp. zn. 4 T 143/2015, zrušil. Podle § 265k odst. 2 tr. ř. zrušil také další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Obvodnímu soudu pro Prahu 10 přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Usnesením Obvodního soudu pro Prahu 10 ze dne 7. 4. 2016, sp. zn. 4 T 143/2015, byla podle § 222 odst. 2 tr. ř. postoupena k projednání jako přestupek trestní věc obviněného Ing. J. K. Úřadu městské části P. 10, spočívající v tom, že od blíže nezjištěné doby do 1. 2. 2014, v P., ulici K., v bytě fyzicky a psychicky týral poškozenou V. K., svoji manželku, tím způsobem, že do ní strkal, kopal ji, občas jí dal facku, v důsledku čehož měla modřiny, ale lékařské ošetření nikdy nevyhledala, na poškozené si vynucoval sex s tím, že pokud ho poškozená odmítne, tak nedostane peníze, psal jí výhrůžné a vulgární e-maily, ve kterých ji urážel, že je děvka, dále ji omezoval v obvyklém způsobu života tím, že nesměla

odejít z bytu bez jeho svolení, kontroloval jí výpisy z mobilního telefonu, e-mailovou poštu a kontrolu jejího pohybu zjišťoval tak, že jí bez jejího vědomí dal do kabelky pager, přičemž jeho chování mělo eskalující charakter, a to zejména v posledních pěti letech společného soužití, v důsledku něhož musela poškozená vyhledat pomoc psychiatra, užívat antidepresiva a následně vyhledat pomoc organizace ROSA, a podle výsledků znaleckého zkoumání se u poškozené v přímé souvislosti s jednáním obviněného rozvinul anxiózně depresivní syndrom, který lze hodnotit jako ublížení na zdraví, a následky syndromu týrané ženy se u poškozené projevíly především v rozvoji situací podmíněné posttraumatické stresové poruchy s poruchou spánku, vyhýbavým chováním, znovuprožíváním úzkosti a obav, jakož i v sekundárních souvislostech ovlivňujících její psychickou stabilitu, sebedůvěru a ve snížení schopností poškozené efektivně a racionálně řešit problémy domácího násilí.

2. Městský soud v Praze jako stížnostní soud usnesením ze dne 18. 5. 2016, sp. zn. 61 To 201/2016, rozhodl o stížnosti státního zástupce tak, že ji podle § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř. jako nedůvodnou zamítl.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

3. Proti tomuto usnesení soudu druhého stupně podal nejvyšší státní zástupce v neprospěch obviněného podle § 265d odst. 1 písm. a) tr. ř. dovolání z důvodů § 265b odst. 1 písm. f), g), l) tr. ř., protože soudy postoupily věc obviněného k projednání jako přestupek, aniž byly splněny zákonné podmínky pro takové rozhodnutí, které spočívalo na nesprávném právním posouzení skutku. Soudům vytkl, že shledal, že z provedených důkazů nevyplývá, že by šlo o jednání takové intenzity a rozsahu, aby byly naplněny znaky skutkové podstaty zločinu týrání osoby žijící ve společném obydlí podle § 199 odst. 1, odst. 2 písm. d) tr. zákoníku, a že nebyla objasněna doba páchání trestné činnosti. Nejvyšší státní zástupce naopak poukázal na výsledky dokazování, které objasnily, že partnerské soužití se zhoršilo zejména v posledních pěti letech, a také na závažné psychické problémy poškozené. S odkazem na vymezení pojmu týrání připustil, že ze strany obviněného nedocházelo vůči poškozené k výraznému fyzickému násilí, přesto však nebylo možné přehlédnout dlouhodobé méně výrazné chování spočívající v kontrolách, urážkách, projevech dominance, využívání její finanční závislosti či omezování pohybu mimo domov, které dosáhlo takové intenzity, jež je srovnatelná s fyzickým týráním, neboť je závažného rozměru odpovídající škodlivosti a intenzitě trestného činu. O tom svědčí i to, že se jako následek jednání obviněného u poškozené rozvinul anxiózně depresivní syndrom, který je třeba považovat za ublížení na zdraví. Tyto skutečnosti vyplynuly zejména z výpovědi poškozené, která podle znalců nemá sklony ke zveličování prožitých událostí.

Depresivní syndrom u ní fakticky nastal v důsledku chování obviněného, jež nese i podle znaleců základní prvky domácího násilí, a má povahu středně těžké nemoci, protože u poškozené došlo k ovlivnění psychické stability a sebedůvěry, snížení schopnosti efektivně a racionálně řešit problém tohoto domácího násilí. Dovolatel poukázal i na obsah výpovědi matky poškozené a dalších osob, které s poškozenou přicházely do styku.

4. Na základě soudy učiněných zjištění se nejvyšší státní zástupce neztotožnil se závěrem soudů, že poškozená jako vysokoškolsky vzdělaná osoba s dobrým rodinným zázemím mohla věc sama již dříve realizovat, neboť zdůraznil, že jedním ze základních znaků syndromu týrané ženy je právě snížená schopnost řešit problém svého týrání. Z uvedených důvodů dovolatel dovodil, že bylo prokázáno, že se obviněný dopustil jednání mu kladeného za vinu, které bylo dlouhodobé, spočívalo zejména v psychickém násilí vůči poškozené v podobě neustálého obviňování z nevěry, ponižování, urážkách, kontrole její komunikace i jejího pohybu a ve zneužití její finanční závislosti. Na základě uvedených skutečností shledal trestní represi u obviněného za nezbytnou, protože čin, jehož se dopustil, byl natolik závažný, že bylo nutné, aby v něm byl spatřován trestný čin. Jestliže soudy na podkladě provedeného dokazování dospěly k závěru, že se skutek sice stal, ale v omezené intenzitě a rozsahu, bylo na místě i přesto obviněného uznat vinným, protože ze všech provedených důkazů vyplývá průběh útoků tak, jak byly popsány v obžalobě. Navíc nejvyšší státní zástupce poukázal na to, že soud prvního stupně při zjišťování skutkového stavu věci nepostupoval v souladu se zásadou hodnocení důkazů podle § 2 odst. 6 tr. ř., a proto v přezkoumávaných rozhodnutích spatřoval extrémní nesoulad mezi právním posouzením věci a vykonanými důkazy (viz např. náleze Ústavního soudu ze dne 18. 8. 2004, sp. zn. I. ÚS 55/04).

5. Závěrem dovolání nejvyšší státní zástupce navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. za podmínky uvedené v § 265p odst. 1 tr. ř. zrušil usnesení Městského soudu v Praze ze dne 18. 5. 2016, sp. zn. 61 To 201/2016, i jemu předcházející usnesení Obvodního soudu pro Prahu 10 ze dne 7. 4. 2016, sp. zn. 4 T 143/2015, jakož i všechna další rozhodnutí na obě zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a aby dále postupoval podle § 265l odst. 1 tr. ř. a přikázal Obvodnímu soudu pro Prahu 10, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

6. K podanému dovolání se v souladu s § 265h odst. 2 tr. ř. vyjádřil obviněný, který opakoval své výhrady proti skutkovým závěrům ve shodě s tím, jak je učinil v předešlých fázích trestního řízení. Dovolání nejvyššího státního zástupce považoval za zmatečné, zkreslené a nezakládající se na faktech, protože státní zastupitelství nedisponovalo důkazy, které by obviněného ze spáchání předmětného činu usvědčily, ale naopak ignorovalo všechny důkazy obhajoby. K obsahu dovolání vytýkající nedostatky v aplikaci § 12 odst. 2 tr. ř. či § 222 odst. 2 tr. ř. se obviněný nevyjádřil.

III. Přípustnost dovolání

č. 19

7. Nejvyšší soud jako soud dovolací nejprve shledal, že dovolání nejvyššího státního zástupce je přípustné podle § 265a odst. 1, odst. 2 písm. b) tr. ř., bylo podáno osobou oprávněnou podle § 265d odst. 1 písm. a) tr. ř., v zákonné lhůtě a na místě, kde lze toto podání učinit (§ 265e odst. 1, 2 tr. ř.). Protože jen na podkladě dovolání relevantně opřené o některý ze zákonných dovolacích důvodů mohou být napadená rozhodnutí a řízení jim předcházející podrobena věcnému přezkoumání, dovolací soud dále zkoumal, zda dovolání obviněného obsahuje takové skutečnosti, které naplňují jím označený dovolací důvod.

8. Nejvyšší státní zástupce podal dovolání s odkazem na důvody podle § 265b odst. 1 písm. f), g), l) tr. ř., protože nesouhlasil s tím, že soud prvního stupně po provedeném dokazování zjištěný skutek neposoudil jako trestný čin, ale postoupil ho k projednání jinému orgánu jako přestupek, a odvolací soud se s tímto jeho postupem ztotožnil. Výhrady uvedené v dovolání korespondují s uplatněnými dovolacími důvody, protože v souladu s § 265b odst. 1 písm. f) tr. ř. je vytýkáno, že bylo rozhodnuto o postoupení věci jinému orgánu, aniž byly splněny podmínky pro takové rozhodnutí. Obdobně argumenty dovolatele odpovídají i důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., jenž je naplněn, když rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotněprávním posouzení. V souladu s důvody podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. státní zástupce namítal vadnost postupu odvolacího soudu, který spatřoval v tom, že bylo rozhodnuto o zamítnutí řádného opravného prostředku proti usnesení, přestože byl v řízení mu předcházejícím dán důvod dovolání uvedený v § 265b odst. 1 písm. a) až k) tr. ř.

IV. Důvodnost dovolání

9. Na podkladě podaného dovolání a přezkoumávaných rozhodnutí Nejvyšší soud shledal, že byly naplněny formální podmínky pro věcné přezkoumání napadených rozhodnutí, neboť dovolání netrpí vadami, pro které by ho mohl odmítnout podle § 265i odst. 1 tr. ř. Když přezkoumal podle § 265i odst. 3 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost těch výroků rozhodnutí, proti nimž bylo dovolání podáno, v rozsahu a z důvodů uvedených v dovolání, jakož i řízení napadené části rozhodnutí předcházející, dospěl k závěru, že toto dovolání je důvodné.

10. Vzhledem k tomu, že zásadním nedostatkem, který nejvyšší státní zástupce vytýkal soudům obou stupňů, bylo rozhodnutí o postoupení věci, je třeba uvést, že podle § 222 odst. 2 tr. ř. soud postoupí věc jinému orgánu, jestliže shledá, že nejde o trestný čin, avšak zažalovaný skutek by mohl být jiným orgánem po-

souzen jako přestupek nebo kárné provinění, o nichž je tento orgán příslušný rozhodovat. Podmínkou tohoto postupu je prokázání toho, že nejde o trestný čin. Takový závěr však musí mít dostatečnou oporu ve výsledcích dokazování, které bylo provedeno v hlavním líčení řádně a v potřebném rozsahu (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. 6. 2010, sp. zn. 8 Tdo 578/2010).

č. 19

11. Soud prvního stupně rozhodl podle § 222 odst. 2 tr. ř. na základě výsledků provedeného dokazování, přičemž obsah jednotlivých důkazů, které provedl, popsal na stranách 2 až 7 svého usnesení. Dospěl k závěru, že v dané věci se nejedná o trestný čin, ale věc by mohla být příslušným orgánem posouzena jako přestupek proti občanskému soužití. Vyšel z důkazní situace při hlavním líčení a zvažoval, nakolik je jednání obviněného v rámci konfliktního manželství závažné a zda mohlo v důsledku své závažnosti naplnit skutkovou podstatu žalovaného zločinu. Na straně 8 soud prvního stupně stručně zopakoval obsah výpovědi, resp. obhajobu obviněného, uvedl, že vzal za prokázané, že obviněný poškozenou jednou udeřil, dal jí facku, kterou mu poškozená vrátila, s odstupem několika roků obviněný poškozené dal druhou facku na společné dovolené, vzhledem k výpovědi poškozené a dalším svědkům vzal také za prokázané, že docházelo mezi manželi k vzájemnému strkání, což doznal i obviněný, dále že obviněný poškozenou kopl, když seděl na sedačce a ona procházela kolem. Soud prvního stupně uvedl také, že obviněný poškozenou svým způsobem omezoval v obvyklém způsobu života tím, že nesměla odejít z bytu bez jeho svolení, ale že je třeba na tento zákaz nahlížet v celkovém kontextu fungování a soužití rodiny, když sama poškozená i její matka uváděly, že obviněný se z práce vracel pozdě domů a v době jeho nepřítomnosti se mohla pohybovat volně. Obviněný kontroloval výpisy z mobilního telefonu poškozené, což i sám doznal s tím, že mobil je služební a on jako majitel firmy chtěl vědět, jak vysoký účet za telefon je třeba zaplatit. Soud pokračoval konstatováním, že do e-mailu poškozené obviněný přístup neměl, neboť neznal heslo. Ohledně vynucování sexu s poškozenou soud zdůraznil, že i zde je nutné toto tvrzení posuzovat v celkovém kontextu soužití manželů, když z výpovědi poškozené plyne, že v případě odmítnutí sexu obviněnému ihned dovozoval, že je mu nevěrná, a až druhotně obviněný uváděl, že v případě její nevěry jí nebude dávat peníze. Soud prvního stupně shrnul, že „jednání obviněného vůči poškozené podle názoru soudu nemůže být rozhodující a jedinou příčinou toho, že se u ní rozvinul anxiózní depresivní syndrom“. Jak uvedl, důvodem tohoto závěru bylo, že „na rozvoj tohoto syndromu mohl mít vliv i zdravotní stav syna D., a navíc jednání obviněného v takové intenzitě, jak se podává z obžaloby, prokázáno nebylo“. Soud též nabyl přesvědčení, že významnou roli hrál v soužití manželů i „značný věkový rozdíl a dominantní osobnosti obou“. Soud učinil závěr, že z provedených důkazů nevyplynulo, že by ze strany obviněného šlo o jednání vůči poškozené takové intenzity a rozsahu, aby naplnilo pojem týrání ve smyslu trestního zákoníku, a to i s přihlédnutím k § 12 odst. 2 tr. zákoníku.

12. Odvolací soud považoval odůvodnění právní kvalifikace jednání obviněného, jak je provedl soud prvního stupně, za pečlivé a hodnocení věci nebylo podle něj „v příkrém rozporu“ s § 2 odst. 6 tr. ř. Žalovanou skutkovou podstatu nepokládal za přesvědčivou, zejména z hlediska stanovení časového úseku páčání trestného činu. Vzhledem ke změně na psychickém stavu poškozené konstatoval sice závažné následky, avšak s tím, že objektivní jednání pachatele musí být „závažné a musí být v příčinné souvislosti s těmito následky“ a znalec „připustil, že na psychiku poškozené mohla mít vliv i nemoc dítěte“. Odvolací soud též uvedl, že „obecně je možno říci, že daný následek může být způsoben i zvýšeně intenzivním subjektivním vnímáním nespokojeného partnerského vztahu např. v důsledku velkého věkového rozdílu, rozdílnosti povah apod.“ Zjištěné následky na psychice poškozené tak pro jednoznačné zjištění naplnění skutkové podstaty žalovaného zločinu samy o sobě nestačí. Přestože týrání se nevyznačuje jen fyzickou silou, považoval ji odvolací soud v této věci za typickou, k čemuž dodal, že o fyzické násilí nešlo, protože poškozená zraněna nikdy nebyla, nikdo si na ní nikdy žádného zranění nevšiml. Vynucování sexu pod pohrůžkou, že nedostane peníze, se v praxi nikdy nezrealizovalo, obviněný dával poškozené na chod domácnosti dostatek peněz. Závěrem zdůraznil, že týrání musí mít ze strany pachatele určitou objektivní skutkovou závažnost, nepostačí případně pouze vznik i těžkých psychických následků na psychice oběti, které mohou vzniknout i z jiných důvodů.

13. Na základě těchto důvodů obsažených v přezkoumávaných rozhodnutí soudů nižších stupňů Nejvyšší soud shledal, že učiněné závěry o tom, že čin, v němž obžaloba spatřovala naplnění znaků zločinu týrání osoby žijící ve společném obydlí podle § 199 odst. 1, odst. 2 písm. d) tr. zákoníku, nenaplní znaky tohoto trestného činu, jsou předčasné, protože je soudy učinily sice na podkladě výsledků provedeného dokazování, avšak bez toho, aby soud prvního stupně provedené důkazy hodnotil postupem splňující požadavky § 2 odst. 6 tr. ř. V odůvodnění přezkoumávaných rozhodnutí není nikde uvedeno, jak především soud prvního stupně důkazy, které provedl, hodnotil, přestože tak byl povinen učinit na podkladě svého vnitřního přesvědčení založeného na pečlivém uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich vzájemných souvislostech. Nedostatek tohoto postupu je významný zejména proto, že soudy obou stupňů vycházely pro svůj závěr, který byl odlišný od toho, jak jej učinila obžaloba, ze stejných důkazů, avšak s jinými zjištěními o tom, jaké okolnosti z nich vzaly za prokázané. Nevysvětlily tak, kterým částem výpovědi poškozené či dalších svědků nebo znaleců neuvěřily, resp. je hodnotily jinak než státní zástupce v podané obžalobě. Za vadu je tak třeba považovat, že soud prvního stupně neuvážil všechny okolnosti případu jednotlivě i v jejich souhrnu, nevypořádal se s jednotlivými skutečnostmi vyplývajících ze svědeckých výpovědí, ale upřednostnil jen některé okolnosti, na jejichž základě dovodil, že jde o čin, který nedosahuje škodlivosti, kterou vykazu-

je jednání obvykle podřazované pod trestný čin týrání osoby žijící ve společném obydlí podle § 199 tr. zákoníku. Z odůvodnění přezkoumávaných rozhodnutí je zřejmé, že právě odlišnost skutkových závěrů od podané obžaloby je tou rozhodnou a podstatnou okolností, která vedla soud prvního stupně k závěru o tom, že se nejedná o žádný trestný čin.

č. 19

14. Soud prvního stupně na straně 9 svého usnesení uvedl, že „je nepřípustné do manželky strkat, kopat ji, byt' vsedě na sedačce, když prochází kolem, nebo ji uštědřit facku, rozhodovat o tom, kdy může poškozená být opustit a kam může jít, kontrolovat jí mobilní telefon, snažit se zjistit její pohyb vložím sledovacího zařízení do kabelky, urážet manželku vulgárními výrazy, ať v ústní, nebo písemné podobě, kdy soud má za prokázané, že těchto útoků se obžalovaný dopustil ...“. V daných souvislostech vzniká pochybnost o tom, z jakých důvodů a k jakým skutkovým zjištěním soud prvního stupně dospěl, neboť pro takový závěr odůvodnění usnesení neobsahuje potřebné hodnocení důkazů, a navíc je to, které je v přezkoumávaném rozhodnutí uvedeno, vnitřně rozporné. V té souvislosti Nejvyšší soud jen příkladmo poukázal na vnitřní nejednotnost skutkových závěrů uvedených ve skutkových zjištěních a úvah soudu prvního stupně (viz strany 8 až 9), když v popisu skutku, který postoupil, nechal zjištění, že obviněný poškozené mj. kontroloval e-mailovou poštu, čemuž logicky odporuje odůvodnění, kde uvedl, že „do e-mailu poškozené přístup neměl, neboť heslo neznal.“. Obdobně soud v popisu skutku ponechal zjištění, že u poškozené „se v přímé souvislosti s jednáním obviněného rozvinul anxiózně depresivní syndrom“, v odůvodnění přezkoumávaného rozhodnutí však dospěl k závěru, který rovněž nijak nevysvětlil, že důvodem tohoto onemocnění bylo nejen jednání obviněného, které nebylo rozhodující a jedinou příčinou rozvinutí syndromu, ale mohl se na něm podílet i zdravotní stav syna D. Pokud znalec učinil jiný závěr, bylo třeba, aby soud takový rozpor ve znaleckém posudku odstranil a svůj postoj k němu vysvětlil, což se však nestalo.

15. Nejvyšší soud jen pro úplnost ve vztahu k postupu při posuzování znaleckého posudku MUDr. V. T. a PhDr. J. K., znalců z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie a klinická psychologie, který byl stěžejním důkazem vedoucím soud prvního stupně ke změně skutkových zjištění, zdůrazňuje, že bude nutné respektovat, že když je podání znaleckého posudku závislé na určitém hodnocení důkazů, znalec musí svůj závěr v posudku vyslovit podmíněčně, popř. alternativně, s ohledem na možná či v úvahu přicházející hodnocení opatřených důkazů orgánem činným v trestním řízení (srov. usnesení Nejvyššího soudu SSR ze dne 16. 10. 1979, sp. zn. 3 To 55/79, uveřejněné pod č. 64/1980 Sb. rozh. tr.). Pokud si tedy důkazy navzájem odporují a mohou vést k různým skutkovým variantám, nesmí znalec zaujímat stanovisko k správnosti či pravdivosti určité skupiny důkazů nebo určité skutkové varianty, ale musí zpracovat znalecký posudek s přihlédnutím k různým možnostem (variantám) z takové důkazní situace vyplývajícím

(srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 8. 7. 1980, sp. zn. Tzv 17/80, uveřejněné pod č. 33/1981 Sb. rozh. tr.).

16. Z ustálené judikatury proto vyplývá, že pokud mají být závěry znalce opřeny o různé subjektivní údaje (např. o svědecké výpovědi o chování obviněného v době spáchání trestného činu) nebo o podkladové materiály, které jsou rozporné nebo se vzájemně vylučují, pak by měl znalec vypracovat podmíněný nebo alternativní závěr pro všechny možné varianty řešení, přičemž definitivní závěr o spolehlivosti podkladových materiálů a výběr jedné z variant řešení musí učinit orgán činný v trestním řízení, nikoliv znalec [viz MUSIL, J. Hodnocení znaleckého posudku. Kriminalistika (online). 2010, roč. 42, č. 3, (cit. 7. 1. 2015), dostupné na: <http://www.mvcr.cz/clanek/hodnoceni-znaleckeho-posudku.aspx>]. Znalec nesmí sám vyloučit některé z předložených podkladů jen proto, že nezapadají do jím vytyčené verze události. Ponechávat bez povšimnutí věcnou správnost znaleckého posudku, slepě důvěřovat závěrům znalce, by znamenalo ve svých důsledcích popřít zásadu volného hodnocení důkazů soudem podle svého vnitřního přesvědčení, privilegiovat znalecký důkaz a přenášet odpovědnost za skutkovou správnost soudního rozhodování na znalce; takový postup nelze z ústavněprávních hledisek akceptovat. Vyvstanou-li pochybnosti o věcné správnosti znaleckého posudku, je orgán činný v trestním řízení povinen, v souladu se zásadou oficiality a zásadou vyhledávací (§ 2 odst. 4, 5 tr. ř.), pokusit se odstranit vzniklé pochybnosti obstaráním dalších důkazů. V případě závažných skutkových rozporů a pochybností o správnosti znaleckého posudku, které se nepodaří odstranit, musí soud postupovat podle pravidla *in dubio pro reo* a rozhodnout ve prospěch obviněného (srov. náleze Ústavního soudu ze dne 30. 4. 2007, sp. zn. III. ÚS 299/06).

17. Podle Nejvyššího soudu se soud prvního stupně dostatečně nezabýval okolnostmi, které jej vedly k závěru, že jednání obviněného nebylo prokázáno v takové intenzitě, jak se podává v obžalobě. Závěr o tom, že se na následku zjištěném u poškozené podílel i značný věkový rozdíl či dominantní osobnosti obou, soud učinil bez kontextu s ostatními ve věci provedenými důkazy, bez potřebného vysvětlení k ostatním zjištěným okolnostem. Rozporné a nevyjasněné jsou též i závěry o významu fyzického napadání obviněného, protože na jedné straně soud sice dochází k závěru, že k takovému jednání ze strany obviněného docházelo, avšak není zřejmé, za jak významné je soud považoval, eventuálně v jaké formě či s jakými následky nebo důsledky na poškozenou a její stav, protože facky měly být podle výroku občasné, v odůvodnění však soud prvního stupně činí závěr o tom, že šlo o dvě facky, a to opět aniž by vysvětlil, na základě jakých důvodů k takto odlišnému skutkovému zjištění dospívá. Zcela nepřezkoumatelný je závěr o modřinách na těle poškozené, o nichž uvedl, že obviněný modřiny na těle poškozené přiznával, svědci však žádné neviděli. Podle výroku také obviněný poškozenou kopal, v odůvodnění se však mluví o jediném kopu. Nejasnosti je možné shledat i ohledně vynucování sexu za peníze či zákazu odcházení z bytu,

ani o těchto odlišně zjištěných skutečnostech soud jasně v odůvodnění nevymezil své úvahy a nezmínil, o které důkazy své závěry opíral.

č. 19

18. Soudu prvního stupně je též třeba vytknout, že ze svého hodnocení zcela vynechal zjištění, která vyplynula z výpovědi svědků M. K. a D. K., dětí obviněného a poškozené, kteří popisovali chování otce vůči matce obdobně, jak líčila i poškozená, zejména byli přítomni tomu, když obviněný poškozenou fyzicky napadal. Soud nehodnotil ani výpověď matky poškozené J. H., která hovořila o negativním trvalém psychickém působení obviněného na dceru. Bez potřebného posouzení zůstala i výpověď T. P. a V. B., které rovněž byly přítomny některým praktikám a formě chování obviněného vůči poškozené. Do svých úvah soud dostatečně nezahrnul ani lékařské zprávy a další listinné důkazy, z nichž se podává, že poškozená se již v srpnu 2013 obrátila na ROSU – centrum pro týrané a osamělé ženy, z nichž rovněž vyplývají informace významné především z hlediska intenzity jednání obviněného, jež soud také ze všech potřebných a rozhodných souvislostí nehodnotil.

19. Nejvyšší soud shledal v usnesení soudu prvního stupně uvedené nedostatky spočívající především v nesprávných procesních postupech, které měly následně dopad i na právní úvahy, a považuje tak za nutné poukázat i na nedůsledný postup odvolacího soudu, který nyní zjišťované vady, namítané též i v odvolání, nenapravil a zcela v rozporu s obsahem přezkoumávaného usnesení soudu prvního stupně konstatoval, že hodnocení věci soudem prvního stupně nebylo v „příkrém“ rozporu s § 2 odst. 6 tr. ř. S takovým závěrem se nelze ztotožnit, protože, jak již bylo uvedeno, právě v „příkrém“ rozporu uvedený postup soudu prvního stupně, který provedené důkazy vůbec nehodnotil a nevyložil, o jaké důkazy své rozhodnutí opřel, a naopak, které považoval za nevěrohodné, byl. Proto i jeho rozhodnutí je vadné. Tomu nasvědčuje i neurčitý závěr, jenž učinil o zásadních otázkách, které musejí být výsledky provedení dokazování jednoznačně buď prokázány, nebo vyloučeny, nelze je však uzavřít v rovině pochybností, jako např. to, že „žalovaná skutková podstata nepůsobí přesvědčivě, když delší doba spáchání trestného činu je stanovena od bližší nezjištěné doby do 1. 2. 2014“. K tomu je třeba uvést, že uvedeným způsobem časově vymezený skutek je založen na skutkovém zjištění, které vyplynulo z provedení dokazování, a na odvolacím soudu bylo, aby posoudil, zda tento skutkový závěr je správný a odpovídá výsledkům provedení dokazování, anebo nikoliv, a pro takovou alternativu učinil potřebný závěr o způsobu procesu, z něhož vzešel. Jestliže však tento závěr nebyl zpochybněn, bylo třeba se s ním vypořádat ve vztahu ke znaku týrání, tedy v rovině hmotněprávní, a posoudit, zda naplňuje pojem dlouhodobosti, a to ve vztahu k menší či větší intenzitě jednání obviněného (srov. například stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 18. 11. 1983, sp. zn. Tpjf 169/82, uveřejněné pod č. 11/1984 Sb. rozh. tr.).

20. Obdobně nepřezkoumatelný je i závěr odvolacího soudu o příčinách, které se podílely na rozvinutí anxiózně depresivního syndromu u poškozené, neboť

zpochybnil (viz strana 2 přezkoumávaného usnesení) příčinnou souvislost mezi jednáním obviněného a tímto následkem, protože „znalec připustil, že na psychiku poškozené mohla mít vliv i nemoc dítěte, že obecně tento následek může být způsoben i zvýšeně intenzivním subjektivním vnímáním nespokojeného partnerského vztahu“. Tento závěr, který vyplynul z výpovědi znalce u hlavního líčení, postrádá nejen odstranění vad ve zpracování znaleckých závěrů, jak jsou shora rozvedeny, ale je i v rozporu s tím, že příčinná souvislost mezi jednáním pachatele a následkem se nepřerušuje, jestliže k jednání pachatele přistoupí i další skutečnost, jež spolupůsobí ke vzniku následku, ovšem za předpokladu, že jednání pachatele zůstává takovou skutečností, bez níž by k následku nebylo došlo (srov. rozsudek Nejvyššího soudu SSR ze dne 28. 11. 1974, sp. zn. 125/74, uveřejněný pod č. 37/1975Sb. rozh. tr.). Jednání pachatele má proto povahu příčiny i tehdy, když kromě něj vedlo k následku i jednání další osoby, což bylo v posuzované věci dostatečně soudy rozvedeno a vysvětleno. Odvolací soud z těchto zásad možnost vzniklého následku u poškozené i vlivem dalších okolností nezvažoval, jeho usnesení je tak i z tohoto důvodu nejasné a neúplné (srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 18. 11. 1980, sp. zn. 2 Tz 10/80, uveřejněné pod č. 20/1981Sb. rozh. tr., či rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 13. 1. 1981, sp. zn. 5 Tz 66/80, uveřejněné pod č. 21/1981 Sb. rozh. tr., rozsudek Nejvyššího soudu SSR ze dne 4. 2. 1971, sp. zn. 3 Tz 5/71, uveřejněný pod č. 72/1971 Sb. rozh. tr., či rozsudek Nejvyššího soudu SSR ze dne 28. 11. 1974, sp. zn. 125/74, uveřejněný pod č. 37/1975 Sb. rozh. tr.).

21. Vadnost uvedených procesních postupů vycházející z nedodržení zásad stanovených v § 2 odst. 6 tr. ř. a § 134 odst. 2 tr. ř. má dopad i na vymezení skutku, jehož se postoupení věci týká. Soud prvního stupně postupem podle § 222 odst. 2 tr. ř. však tato pravidla nerespektoval, protože i když ve výroku, jímž tuto věc postoupil, skutek popsal, nejednalo se o ta skutková zjištění, k nimž dospěl na podkladě vlastního provedeního dokazování, jak bylo shora rozebráno. Podle obsahu tohoto skutkového zjištění přejal zřejmě znění skutku popsaného v obžalobě (na č. l. 312 až 316). Takový postup však není v souladu se smyslem postoupení věci podle § 222 odst. 2 tr. ř., které se týká vždy skutku, a nikoliv jeho možného právního posouzení, a proto je kladen požadavek na to, aby ve výroku usnesení o postoupení věci byl kromě označení (jména) obviněného a dalších základních obsahových náležitostí usnesení (§ 134 odst. 1 tr. ř.) uveden i popis skutku, jehož se postoupení týká, a to tak, aby tento skutek nemohl být zaměněn s jiným skutkem (srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 21. 2. 1996, sp. zn. 2 Tzn 97/1996, publikované pod č. 44/1996 Sb. rozh. tr., a přiměřeně též rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 2. 2003, sp. zn. 4 Tz 9/2003). Nestačí, jestliže je ve výroku jen právní posouzení skutku a skutek samotný je popsán pouze v odůvodnění usnesení. V odůvodnění usnesení o postoupení věci pak musí být uvedeny skutkové a právní úvahy, na podkladě kterých soud rozhodl o postoupení věci

(srov. Bulletin Nejvyššího soudu, seš. 2, roč. 1988, č. rozhodnutí 26). Vzhledem k uvedenému významu popisu skutku je nezbytné, aby byl zahrnut do výrokové části každého meritorního rozhodnutí, protože jinak by vznikaly pochybnosti o zachování totožnosti skutku, o dosahu právní moci meritorního rozhodnutí a o možnosti použití opravných prostředků proti nim. Proto musí být již z výroku usnesení o postoupení věci podle citovaného ustanovení zřejmé, o jaký skutek se vlastně jedná a jaký skutek může být předmětem rozhodování jiného příslušného orgánu. Právní moci totiž nabývá jen výrok rozhodnutí, nikoli jeho odůvodnění, a proto příslušný orgán, jemuž byla věc postoupena, je vázán pouze vymezením skutku ve výrokové části usnesení o postoupení věci; popis skutku jen v jeho odůvodnění nestačí, protože jeho vymezení zde není závazné a neposkytuje spolehlivý podklad pro rozhodnutí příslušného orgánu o tom, zda jde o přestupek, nebo kárné provinění (obdobně viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 21. 2. 1996, sp. zn. 2 Tzn 97/1996, publikované pod č. 44/1996 Sb. rozh. tr.).

22. Tyto zásady musí mít logicky dopad i na případ, když soud po provedeném dokazování zjistí jiné skutkové okolnosti, než na základě kterých byla podána obžaloba, podle níž skutek, který vymezovala, byl dostatečným podkladem pro závěr o naplnění znaků trestného činu, který v něm byl spatřován. Jestliže však soud provede při hlavním líčení důkazy, které řádně zhodnotí, a v odůvodnění svého rozhodnutí náležitě postupem podle § 2 odst. 5, 6 tr. ř. (což se však v této trestní věci, jak bylo uvedeno výše, nestalo) vyloží, z jakých důvodů dospěl k jiným skutkovým okolnostem, je tato jeho činnost výsledkem jím provedeného dokazování, a proto je nutné, aby tyto své od obžaloby odlišné skutkové závěry nejen jasně odůvodnil, ale i přesně a jasně vyjádřil ve výroku o postoupení věci. Ani v tomto případě nestačí nová skutková zjištění uvést jen v odůvodnění rozhodnutí, protože orgán, jemuž se věc postupuje, bude rozhodovat o tom skutku, který vzešel z výsledků dokazování před soudem, nikoliv o tom, pro který byla podána obžaloba. I v tomto případě totiž platí, že právní moci nabývá jen výrok rozhodnutí, nikoli jeho odůvodnění, a že příslušný orgán, jemuž byla věc postoupena, rozhoduje o skutku vymezeném ve výrokové části usnesení o postoupení věci a tím, jak zní odůvodnění, v této souvislosti není vázán. V případě postoupení věci je rozhodné to, že jde o meritorní rozhodnutí, při němž soud jinému orgánu postupuje celou trestní věc. Důvodem tohoto postupu může být jediné závěr soudu učiněný na základě provedeného dokazování, že nejde o trestný čin, ale že zažalovaný skutek by mohl být jiným orgánem posouzen jako přestupek nebo kárné provinění. Přestože § 222 odst. 2 tr. ř. užívá pojem „zažalovaný skutek“, nelze z tohoto dovozovat, že je tím myšlen v přesné a nezměněné podobě ten skutek, který je uveden ve znění obžaloby, protože by v případě tohoto výkladu zcela postrádalo smyslu to, že orgán, jemuž je věc postoupena, rozhoduje o skutku, jak byl vymezen, neboť by i tento orgán musel rozhodovat znovu o skutku, který však výsledky provedeného dokazování prokázán nebyl, tzn. slovy zákona, soud

v něm „shledal“ na základě jiných skutkových okolností, že nejde o trestný čin. Protože kdyby soud podle výsledků vlastního dokazování neučinil jiné skutkové závěry, byly by na podkladě skutkových okolností, z nichž vycházela obžaloba, znaky trestného činu naplněny, a tudíž by nebyl důvod pro to, aby věc byla postupována jinému orgánu. Ze všech těchto důvodů Nejvyšší soud dospěl k závěru, že ve výroku, jímž se podle § 222 odst. 2 tr. ř. postupuje věc jinému orgánu, je nutné uvést skutek, jak byl zjištěn soudem, bez ohledu na to, jak byl popsán v obžalobě. Přitom je třeba zachovat totožnost skutku. Skutek, pro který se věc postupuje, musí odpovídat výsledkům soudem provedenému dokazování a zjištěným skutečnostem, protože jen tento skutek vytváří podklad pro orgán, jenž se má věci dále zabývat, takovým podkladem nejsou úvahy a závěry uvedené v odůvodnění tohoto rozhodnutí (srov. přiměřeně usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. 6. 2010, sp. zn. 8 Tdo 578/2010).

23. Z naznačeného je patrné, že nepřezkoumatelnost usnesení, proti nimž dovolání směřuje, by vycházela z nedostatku odůvodnění přezkoumávaných rozhodnutí, má dopad pro správnost zejména právních úvah majících bezprostřední vliv na to, zda jde, či nejde o trestný čin, a proto Nejvyšší soud, když shledal dovolací námitky nejvyššího státního zástupce důvodnými, podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil usnesení Městského soudu v Praze ze dne 18. 5. 2016, sp. zn. 61 To 201/2016, i usnesení Obvodního soudu pro Prahu 10 ze dne 7. 4. 2016, sp. zn. 4 T 143/2015, a podle § 265k odst. 2 tr. ř. zrušil též další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, Obvodnímu soudu pro Prahu 10 podle § 265l odst. 1 tr. ř. přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

24. Na soudu prvního stupně, jemuž se věc vrací k dalšímu postupu, bude, aby poté, co na základě výsledků dosud provedeného dokazování a jejich pečlivém zhodnocení v souladu se zásadami uvedenými v § 2 odst. 6 tr. ř., po jeho doplnění o výsledky znalece MUDr. V. T. zaměřený na vzniklé rozpory ve znaleckých podáních tak, aby byly splněny požadavky výše popsané, a též i po provedení dalších důkazů, jestliže taková potřeba pro správné a spravedlivé rozhodnutí při provádění dokazování vyplývá, učinil závěr o tom, k jakým skutkovým zjištěním dospěl. Následně, na základě skutku, který z takto provedeného dokazování vyplývá, bude soud prvního stupně znovu pečlivě zkoumat, zda byly naplněny všechny znaky skutkové podstaty trestného činu týrání osoby žijící ve společném obydlí podle § 199 odst. 1, odst. 2 písm. d) tr. zákoníku po formální stránce, a pokud shledá, že znaky tohoto trestného činu ve smyslu § 13 odst. 1 tr. zákoníku naplněny byly, bude teprve posuzovat, zda jde v tomto činu shledávat i materiální korektiv ve smyslu § 12 odst. 2 tr. zákoníku, a tedy zda jde o trestný čin. V případě, že by soud dospěl k závěru, že na základě skutku, který by nově vymezil, nelze v činu takto nově definovaném shledávat naplněným některý z formálních znaků trestného činu podle § 199 tr. zákoníku (ani žádného jiného), nebude přicházet v úvahu ani použití subsidiarity trest-

ní represe, protože ta se zvažuje jen tehdy, když není pochyb o naplnění formálních znaků trestného činu (§ 13 odst. 1 tr. zákoníku). To plyne z toho, že každý protiprávní čin, který vykazuje všechny znaky uvedené v trestním zákoníku, je trestným činem a je třeba vyvodit trestní odpovědnost za jeho spáchání. Tento závěr je však v případě méně závažných trestných činů korigován použitím zásady subsidiarity trestní represe ve smyslu § 12 odst. 2 tr. zákoníku, podle níž trestní odpovědnost pachatele a trestněprávní důsledky s ní spojené lze uplatňovat jen v případech společensky škodlivých, ve kterých nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu. Zvláštnost materiálního korektivu spočívajícího v použití subsidiarity trestní represe vyplývá z toho, že se jedná o zásadu, a nikoli o konkrétní normu, a proto je třeba ji aplikovat nikoli přímo, ale v zásadě jen prostřednictvím právních institutů a jednotlivých norem trestního práva (srov. stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 30. 1. 2013, sp. zn. Tpjn 301/2012, uveřejněné pod č. 26/2013 Sb. rozh. tr.).

25. Při nových úvahách o tom, zda soudy zjištěný skutek naplňuje znaky trestného činu podle § 199 odst. 1, odst. 2 písm. d) tr. zákoníku, bude zejména nutné posuzovat, zda jde o týrání ve smyslu uvedené skutkové podstaty, za něž se považuje zlé nakládání s osobou blízkou nebo jinou osobou žijící s pachatelem ve společném obydlí vyznačující se vyšším stupněm hrubosti a bezcitnosti a určitou trvalostí, které tato osoba pociťuje jako těžké příkoří (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 9. 2005, sp. zn. 3 Tdo 1160/2005, publikované pod č. 20/2006 Sb. rozh. tr.). Trvalost pachatelova jednání je nutno posuzovat v závislosti na intenzitě zlého nakládání. Nevyžaduje se, aby šlo o jednání soustavné (srov. stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 18. 11. 1983, sp. zn. Tpfj 169/82, publikované pod č. 11/1984 Sb. rozh. tr., s. 83). Může jít o zlé nakládání působením fyzických útrap, ale i o zlé nakládání v oblasti psychické. Není také nutné, aby u svěřené osoby vznikly následky na zdraví, ale musí jít o jednání, které týraná osoba pro jeho krutost, bezohlednost nebo bolestivost pociťuje jako těžké příkoří (srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 3. 6. 1983, sp. zn. 5 Tz 14/1983, publikované pod č. 20/1984-I. Sb. rozh. tr.). Z hlediska těchto zásad bude soud prvního stupně povinen posuzovat, zda jednání obviněného, které z výsledků provedeného dokazování vyplyne, splňuje takto vymezená hlediska pro naplnění základní skutkové podstaty tohoto trestného činu.

26. Rovněž bude třeba, aby soud hodnotil i naplnění kvalifikačního znaku podle odst. 2 písm. d) § 199 tr. zákoníku, který spočívá v tom, že čin byl páchan po delší dobu. Se zřetelem na to, že již vlastní týrání je zlé nakládání, které se vyznačuje určitým trváním (srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 3. 6. 1983, sp. zn. 5 Tz 14/1983, publikované pod č. 20/1984-I. Sb. rozh. tr.), musí se při páchání takového činu po delší dobu jednat o dobu trvání řádově v měsících. V souvislosti s tím je třeba zdůraznit, že čím méně intenzivní bude týrání, tím delší dobu bude muset takové zlé nakládání trvat, aby se mohlo jednat o naplnění této okolnosti podmiňující vyšší trestní sazby, a naopak.

Č. 20

Zvýhodnění věřitele

§ 223 tr. zákoníku

č. 20

Za škodu u trestného činu zvýhodnění věřitele podle § 223 tr. zákoníku se považuje celá částka vyplacená zvýhodněným věřitelům na úkor jiných věřitelů dlužníka pouze tehdy, pokud by zvýhodnění věřitelé podle příslušných ustanovení insolvenčního zákona neobdrželi žádné plnění z majetkové podstaty dlužníka. V takovém případě nemá vliv na zjištěnou výši škody skutečnost, že soudy nezohlednily zásadu rovnoměrného a poměrného uspokojení (srov. č. 6/2005-III. Sb. rozh. tr.).

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 4. 2016, sp. zn. 5 Tdo 93/2016, ECLI:CZ:NS:2016:5.TDO.93.2016.1)

Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněného J. B. proti usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 25. 6. 2015, sp. zn. 11 To 258/2015, v trestní věci vedené u Okresního soudu Praha-západ pod sp. zn. 2 T 92/2012.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem Okresního soudu Praha-západ ze dne 31. 3. 2015, sp. zn. 2 T 92/2012, byl obviněný J. B. uznán vinným přečinem zvýhodnění věřitele podle § 223 odst. 1, 2 tr. zákoníku, kterého se měl dopustit ve stručnosti tím, že jako jednatel obchodní společnosti 3 A. s. r. o.

dne 30. 9. 2009 uhradil firmě T. P., se sídlem P., Ú., na základě vystavených faktur za provedené zednické a obkladačské práce v hotovosti celkem 99 500 Kč,

dne 30. 9. 2009 uhradil firmě V. M., se sídlem P., V L., za provedené stavební práce na základě vystavené faktury částku 170 000 Kč,

dne 30. 9. 2009 uhradil firmě L. Z., se sídlem B. n. L., K., za provedení práce ze smlouvy o dílo na základě vystavené faktury částku 187 400 Kč,

dne 4. 10. 2009 uhradil firmě S. V., se sídlem P., J., za provedené stavební práce na základě vystavené faktury částku 117 300 Kč,

kdy celkem zaplatil svým obchodním partnerům finanční hotovost ve výši 574 200 Kč, ačkoli si byl nejméně od 17. 8. 2009, kdy na výzvu Krajského soudu v Praze podával písemné vyjádření k podanému insolvenčnímu návrhu, k němuž

č. 20

předkládal soupis dlužníků a věřitelů firmy 3 A. s. r. o., vědom, že obchodní společnost 3 A. s. r. o. je v platební neschopnosti, přičemž úpadek prohlásil Krajský soud v Praze svým usnesením sp. zn. KSPH 39 INS 4800/2009, ze dne 7. 10. 2009, čímž vědomě zvýhodnil výše označené věřitele a přinejmenším částečně zmařil uspokojení pohledávky dalších věřitelů, a to nejméně Úřadu práce P.-z., který při platební neschopnosti zaměstnavatele 3 A. s. r. o. uspokojil na základě podaných žádostí 14 zaměstnanců, jejich mzdové nároky a dále uhradil odvody příslušným institucím, když celkem bylo vyplaceno 793 312 Kč, z toho činily odvody na sociálním pojištění 46 305 Kč, na zdravotní pojištění bylo odvedeno 32 063 Kč a daň z příjmu byla uhrazena v částce 121 365 Kč, mzdové nároky byly uspokojeny v částce 593 579 Kč, když Úřad práce P.-z. jako věcně a místně příslušný správní orgán podle zákona č. 118/2000 Sb. uplatnil pohledávky zaměstnanců zaměstnavatele 3 A. s. r. o., na jehož majetek byl prohlášen konkurs usnesením Krajského soudu v Praze ze dne 7. 10. 2009, sp. zn. KSPH 39 INS 4800/2009.

2. Za tento přečin byl obviněnému podle § 223 odst. 2 tr. zákoníku uložen trest odnětí svobody v trvání osmi měsíců, jehož výkon byl podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání osmnácti měsíců. Zároveň byl obviněný podle § 226 písm. b) tr. ř. zproštěn obžaloby státního zástupce Okresního státního zastupitelství Praha-západ, pro skutek kvalifikovaný jako trestný čin poškozování věřitele podle § 256 odst. 1 písm. b) zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, účinný do 31. 12. 2009 (dále již jen „trestní zákon“), neboť v žalobním návrhu označený skutek není trestným činem. Současně byla rozsudkem Okresního soudu Praha-západ podle § 229 odst. 3 tr. ř. poškozená obchodní společnost M. s. r. o. odkázána se svým nárokem na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních.

3. Proti rozsudku soudu prvního stupně podal obviněný odvolání, o kterém rozhodl Krajský soud v Praze usnesením ze dne 25. 6. 2015, sp. zn. 11 To 258/2015, tak, že je podle § 256 tr. ř. zamítl jako nedůvodné.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

4. Citované usnesení krajského soudu napadl obviněný dovoláním podaným prostřednictvím své obhájkyne Mgr. L. H., a to z důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

5. Obviněný vyjádřil svou pochybnost nad tím, že by skutek popsany v odsuzujícím rozsudku „byl skutečně prokázán“. Připustil, že jako jednatel obchodní společnosti 3 A. s. r. o. uhradil jmenovaným věřitelům jejich pohledávky, avšak učinil tak s odůvodněným předpokladem získání dalších prostředků 3 A. s. r. o. na uspokojení ostatních věřitelů, nikoli s úmyslem některé z nich zvýhodnit opro-

ti ostatním. Má také za to, že žádná škoda věřitelům jeho jednáním nevznikla, nebylo prokázáno ani naplnění subjektivní stránky skutkové podstaty trestného činu zvýhodnění věřitele. Poukázal na to, že obchodní společnost 3 A. s. r. o. neměla až do podání insolvenčního návrhu žádné neuhrazené závazky vůči svým zaměstnancům, ani pohledávky, jejichž plnění by společnosti bylo uloženo soudem, úpadek tak v daném okamžiku nebyl pro obviněného rozpoznatelný. Pokud soudy vyvodily vědomost obviněného z jeho vyjádření k insolvenčnímu návrhu, není jejich závěr správný.

6. Ze strany soudů nebylo zohledněno, že obviněný předpokládal další podnikatelskou činnost obchodní společnosti 3 A. s. r. o., její existující pohledávky za společnostmi R. Z., J. n. a Z. Z. měly být v dohledné době zaplacený, ale jejich úhrada byla podmíněna odvedením dané etapy práce, muselo tak být zaplacený subjektům, které tuto práci provedly. Navíc zdůraznil, že škoda ostatním věřitelům by nevznikla, pokud by insolvenční správce Ing. V. J. nenechal některé pohledávky promlčet.

7. Dále obviněný namítl existenci extrémního rozporu mezi učiněným skutkovým zjištěním a právními závěry obou soudů. Dodržena podle něj nebyla zásada *in dubio pro reo*, neboť soudy provedené důkazy hodnotily jednostranně, v neprospěch obviněného, přičemž jím navržené důkazy ani neprovedly.

8. Dovolatel rovněž poukázal na to, že soudy obou stupňů kvalifikovaly skutky podle trestního zákoníku účinného od 1. 1. 2010, ačkoli ke spáchání trestné činnosti došlo ještě za účinnosti zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění účinném do 31. 12. 2009 (dále jen „tr. zákon“), aniž by však tento postup odůvodnily. Přitom současně soudy odkazovaly na judikaturu, která se však vztahovala k právní úpravě účinné v době spáchání činu, nezohlednily tudíž změnu v subjektu trestného činu zvýhodnění věřitele podle § 223 tr. zákoníku od původního § 256a tr. zákona.

9. Obviněný taktéž upozornil, že výše škody, kterou měl věřitelům způsobit a která představuje jeden ze zákonných znaků skutkové podstaty přečinu zvýhodnění věřitele, nemohla být soudy stanovena ve skutečně výši, neboť insolvenční řízení obchodní společnosti 3 A. s. r. o. nebylo dosud ukončeno, odkázal přitom na rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2011, sp. zn. 5 Tdo 214/2011.

10. Závěrem svého dovolání obviněný navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 25. 6. 2015, sp. zn. 11 To 258/2015, i rozsudek Okresního soudu Praha-západ ze dne 31. 3. 2015, sp. zn. 2 T 92/2012, a věc vrátil „k dalšímu řízení“.

11. K dovolání obviněného J. B. se vyjádřil státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství JUDr. J. S. (dále „státní zástupce“). Z dovolací argumentace obviněného je podle něj zřejmé, že značná část námitek uplatněnému dovolacímu důvodu vůbec neodpovídá, neboť jimi obviněný napadá rozsah dokazování či nerespektování procesní zásady *in dubio pro reo*. Taktéž výhrady k existenci

subjektivní stránky jsou primárně skutkového charakteru, kdy obviněný pouze polemizuje se skutkovým zjištěním. Nelze uvažovat ani o obviněným naznačované beztrestnosti jeho jednání v případě, kdy by přednostním uspokojením vybraného věřitele mělo být zajištěno další fungování obchodní společnosti 3 A. s. r. o., neboť v projednávaném případě se nejedná např. o dluh u dodavatele elektrické energie potřebný k udržení produkce, stejně tak je z pohledu naplnění znaků skutkové podstaty trestného činu zvýhodnění věřitele naprosto irelevantní, zda o splatných pohledávkách dlužníka rozhodoval soud.

12. Pod deklarovaný dovolací důvod lze podle státního zástupce podřadit námitky ohledně časové působnosti trestních zákonů a námitky týkající se způsobení škody.

13. Prvně jmenované výhrady státní zástupce neshledal důvodnými, připustil však, že použití novější právní úpravy soudy nijak neodůvodnily. Uvedl znění starší i nové právní úpravy a konstatoval, že novější vymezuje subjekt trestného činu širším způsobem, když trestní odpovědnost je vázána na kterýkoli z úpadkových stavů dlužníka. V projednávané věci však úpadek obchodní společnosti 3 A. s. r. o. spočíval v platební neschopnosti, nikoli v předlužení. Poukázal však na to, že novější právní úprava již v základní skutkové podstatě podmiňuje trestní odpovědnost pachatele způsobením škody nikoli malé, zatímco předcházející trestní zákon v základní skutkové podstatě trestného činu zvýhodňování věřitele nepodmiňoval trestnost pachatele způsobením škody. Z tohoto důvodu považuje státní zástupce pro obviněného příznivější použití novější právní úpravy.

14. Naopak za důvodné označil státní zástupce výhrady k existenci škody, přestože je lze považovat za částečně skutkové. Upozornil, že pouze ve spojení s odůvodněním rozsudku soudu prvního stupně je možné dovodit, že tento soud považoval za škodu způsobenou zjištěným jednáním obviněného celou částku 574 000 Kč vyplacenou zvýhodněným věřitelům, neboť pohledávka poškozeného věřitele Úřadu práce P.-z. byla vyšší (793 312 Kč). S tímto závěrem se ztotožnil i odvolací soud. Státní zástupce zdůraznil, že škoda je zákonným znakem trestného činu zvýhodnění věřitele podle § 223 tr. zákoníku v základních i v kvalifikovaných skutkových podstatách, v soudní judikatuře je vyložen způsob jejího stanovení, který však soudy v dané věci nerespektovaly. Nelze proto učinit jednoznačný závěr o naplnění znaků základní skutkové podstaty trestného činu podle § 223 odst. 1 tr. zákoníku, současně však připustil, že další dluhy obchodní společnosti 3 A. s. r. o. nasvědčují tomu, že minimálně základní skutková podstatata naplněna byla. Státní zástupce proto navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 25. 6. 2015, sp. zn. 11 To 258/2015, i rozsudek Okresního soudu Praha-západ ze dne 31. 3. 2015, sp. zn. 2 T 92/2012, a přikázal tomuto soudu věc v potřebném rozsahu znovu projednat a rozhodnout.

15. K vyjádření státního zástupce zaslal obviněný prostřednictvím své obhájkyne Mgr. L. H. repliku. Uvedl, že i nadále trvá na svém dovolání, a připomněl svou

námítku ohledně zjištění výše škody, k níž se přiklonil i státní zástupce. Jinak odkázal na obsah svého dovolání.

III.

Přípustnost dovolání

č. 20

16. Nejvyšší soud shledal, že dovolání obviněného obsahuje zákonné náležitosti a byly splněny i všechny formální podmínky pro konání dovolacího řízení v této věci.

17. Dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. dopadá na případy, kdy skutek, jímž byl obviněný uznán vinným, naplňuje znaky jiného trestného činu, než jaký v něm spatřovaly soudy nižších stupňů, eventuálně nenaplňuje znaky žádného trestného činu. Jiné nesprávné hmotněprávní posouzení lze pak dovodit tehdy, jestliže určitá skutková okolnost byla soudy posouzena podle jiného ustanovení hmotného práva, než jaké na ni dopadalo. Citovaný důvod dovolání nelze použít k výtkám, jež spočívají v nesouhlasu se skutkovým stavem zjištěným soudy nižších stupňů, ani v nedostatečích rozsahu dokazování a způsobu, jakým soudy provedené důkazy hodnotily a jak postupovaly při dokazování. Předmětem právního posouzení je pro dovolací soud zásadně skutek zjištěný soudy nižších stupňů, a dovolací soud je jím při přezkumu napadeného rozhodnutí v podstatě vázán.

IV.

Důvodnost dovolání

18. Obviněný svou dovolací argumentací zpochybnil naplnění několika znaků skutkové podstaty trestného činu zvýhodnění věřitele, avšak opřel je o tvrzení, která nemají podklad ve zjištěném skutkovém stavu, který se stal podkladem odsuzujícího rozsudku. Obviněný v podstatě prosazoval jiný průběh skutkových okolností a dovozoval z nich svou beztrestnost. Ve vztahu k nedostatku úmyslu zopakoval svou dosavadní obhajobu, založenou na tvrzení, že v době úhrady předmětných závazků nemohl rozpoznat úpadek obchodní společnosti 3 A. s. r. o. Kládł důraz zejména na to, že jeho záměrem bylo dokončení stavebních prací „zvýhodněnými věřiteli“, po němž očekával plnění ze strany těchto smluvních partnerů. Zdůraznil zejména, že jeho cílem bylo zajistit pokračování v podnikatelské činnosti obchodní společnosti 3 A. s. r. o.

19. U trestného činu zvýhodnění věřitele podle § 223 se z hlediska zavinění vyžaduje úmysl. Pachatel jako dlužník musí jednat se záměrem vyhnout se poměrnému uspokojení ostatních věřitelů a chce tím alespoň částečně zmařit uspokojení jejich pohledávek, případně si je vědom toho, že jeho jednání může mít takový následek, a pro případ, že jej způsobí, je s tím srozuměn. Na uvedený úmysl lze

usuzovat jen ze všech okolností, za nichž dlužník, který je v úpadku, přednostně uspokojil (alespoň) jednoho z více svých věřitelů. O srozumění pachatele v tomto smyslu mohou svědčit jeho konkrétní kroky, např. pokud jednal s vědomím existence četných dluhů, své neschopnosti je hradit a s vědomím, že již ohledně jeho majetku byl podán insolvenční návrh (srov. ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník II. § 140–421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 2236).

20. V projednávané věci soudy dovodily úmysl obviněného zejména ze skutečnosti, že jako jednatel obchodní společnosti 3 A. s. r. o. v srpnu 2009 předložil Krajskému soudu v Praze své vyjádření k návrhu na zahájení insolvenčního řízení ve věci dlužníka obchodní společnosti 3 A. s. r. o., jehož součástí byl i soupis majetku a závazků této společnosti. Z obviněným poskytnutého seznamu vyplývá, že dlužník, obchodní společnost 3 A. s. r. o., měl k tomuto datu závazky v celkové výši přes 46 milionů Kč. Sám obviněný v textu vyjádření připustil, že u řady z těchto závazků již uplynula lhůta splatnosti. Z jím předloženého seznamu je ale zjevné, že většina označených pohledávek věřitelů byla již více jak 3 měsíce po splatnosti, velká část z nich má splatnost datovanou ještě v roce 2008, některé dokonce v roce 2007. Obviněný dále sám vypověděl u hlavního líčení konaného dne 2. 10. 2012 (č. l. 1023 trestního spisu), že si obchodní společnost 3 A. s. r. o. musela vzít dva měsíce před podáním insolvenčního návrhu bankovní úvěr 10 milionů Kč k dokončení jedné ze stavebních zakázek, což dokresluje jeho znalost o velmi špatné ekonomické situaci obchodní společnosti. Na druhé straně je sice pravdou, že v rozhodné době měla 3 A. s. r. o. u svých dlužníků řadu neuhrazených pohledávek. Za této situace však bylo povinností obviněného sledovat jejich platební morálku a zejména dostupné ekonomické ukazatele o hospodaření tak, aby skutečně mohl očekávat přijetí plnění a spoléhat se na přísun finančních prostředků k zajištění dalšího provozu v obchodní společnosti 3 A. s. r. o. V každém případě musel obviněný přizpůsobit vlastní podnikání průběžnému reálnému stavu mezi majetkem obchodní společnosti 3 A. s. r. o., jejími závazky a pohledávkami tak, aby neohrozil, eventuálně nezmařil uspokojení pohledávek jejích věřitelů. O tom, že tak nečinil, svědčí mimo soudy uvedených argumentů také malá pečlivost, kterou věnoval vedení účetnictví obchodní společnosti, jak se sám vyjádřil ve svém prohlášení o majetku před Krajským soudem v Praze dne 8. 3. 2010, který je součástí spisu vedeného u jmenovaného soudu pod sp. zn. 39 INS 4800/2008. Mimo jiné obviněný sdělil, že obchodní společnost 3 A. s. r. o. (úpadce) si za účelem pořízení čtyř kusů počítačů vzala úvěr přes jeden milion Kč, z důvodu jeho nesplacení byly počítače, na nichž byly zaznamenávány účetní dokumenty, zpeněženy a přestože obsah účetnictví byl přenesen na CD, došlo následně k jeho ztrátě. Je tudíž zřejmé, že obviněný nevěnoval dostatečnou pozornost vývoji podnikatelských aktivit a hospodaření obchodní společnosti, ačkoli jako jeden z jednatelů měl na starosti právě tuto oblast její činnosti. Za těchto okolností proto nelze soudům nižších stupňů vytknout, pokud shledali v žalova-

ném skutku nepřímý úmysl [§ 15 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku], který předpokládá, že pachatel ví, že podnikatelský subjekt, jehož jménem jedná, má peněžité závazky po dobu delší 30 dnů po lhůtě splatnosti a tyto není schopen plnit (platební neschopnost). Přesto poskytne plnění, jež neodpovídá zásadám poměrného uspokojení, jen některým z takových věřitelů, tudíž musí být srozuměn s tím, že současně zmaří, byť i jen částečně uspokojení jiných věřitelů (srov. např. usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 4. 10. 2001, sp. zn. 4 To 751/2001, uveřejněné pod č. 10/2003 Sb. rozh. tr., a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2010, sp. zn. 5 Tdo 383/2010, uveřejněné pod č. 17/2011 téže sbírky, která jsou použitelná i za stávající právní úpravy).

21. Rovněž je nutné odmítnout obhajobu obviněného opřenou o tvrzení, že uhrazení pohledávek vybraným věřitelům mělo zajistit dokončení započatých zakázek a jejich zaplacení ze strany odběratelů obchodní společnosti 3 A. s. r. o. Obviněný se touto argumentací pokusil odkázat na právní názor vyslovený Nejvyšším soudem, jenž trestní odpovědnost za předmětný trestný čin vyloučil za situace, kdy insolventní dlužník, je-li jím právnická osoba, tedy její statutární orgán, sice plně uspokojil splatnou pohledávku jen některého z více svých věřitelů, ale učinil tak s odůvodněným předpokladem získání dalších prostředků potřebných k uspokojení splatných pohledávek ostatních věřitelů. Dovolatel totiž pominul další část uvedeného závěru, podle něhož citovaný předpoklad nebude připadat v úvahu tam, kde pachatel jako statutární orgán udržoval po delší dobu v provozu hospodářsky nefunkční obchodní společnost, která nebyla jako dlužník schopna plnit všechny své splatné závazky, přičemž bylo zřejmé, že se její ekonomická situace nezlepšovala a takové změně ani nic nenasvědčovalo (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 12. 2005, sp. zn. 5 Tdo 1555/2005, publikované pod č. T 861 ve svazku 22 Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu, vydávaného Nakladatelstvím C. H. Beck, Praha 2006).

22. Jak již bylo zdůrazněno, v rámci podnikatelské činnosti obchodní společnosti 3 A. s. r. o. se projevilo (v době před prohlášením úpadku) několik skutečností, které v podstatě vylučovaly možnost zlepšení hospodářského stavu do té míry, aby pokračovala ve svém podnikání a současně byla schopna plnit všechny své závazky. Celkový objem neuhrazených (splatných) plateb byl v srpnu roku 2009 natolik vysoký, že nebylo reálné předpokládat obrát do tzv. kladných čísel. Navíc, jak již bylo rovněž uvedeno, ani ekonomická situace některých odběratelů nebyla dobrá, což se nakonec projevilo i v prohlášení jejich úpadku (např. obchodní společnost Z. Z. s. r. o.). Díky oddalování úhrad za vykonané práce tak obviněný nemohl spoléhat na to, že všichni dlužníci obchodní společnosti 3 A. s. r. o. skutečně uhradí své závazky a jeho opačná představa se mýjela s realitou. Přestože mu samozřejmě nelze klást za vinu špatnou platební morálku odběratelů, měl s o to větší pečlivostí zvažovat další vývoj vlastního podnikání, a to především s ohledem na oprávněné požadavky věřitelů obchodní společnosti 3 A. s. r. o.

23. K námitce dovolatele ohledně neprokázání existence škody je nutné zdůraznit, že touto otázkou se zabýval Krajský soud v Praze na str. 4 napadeného usnesení. Na podkladě předcházejících rozhodnutí, jimiž dvakrát rušil odsuzující rozsudky soudu prvního stupně, odvolací soud akceptoval způsob určení výše škody určené Okresním soudem Praha-západ. Jak vyplývá z tzv. skutkové věty odsuzujícího rozsudku doplněné v odůvodnění zejména rozhodnutí soudu druhého stupně, považovaly soudy za škodu způsobenou trestným činem celou částku, kterou obviněný uhradil zvýhodněným věřitelům, jež přesáhla 574 tisíc Kč. Při vědomí dalších věřitelských soudů označily za poškozeného věřitele pouze Úřad práce P.-z., který vyplatil za obchodní společnost 3 A. s. r. o. mzdové nároky jejích zaměstnanců v celkové výši 593 579 Kč. Jeho pohledávku je ve smyslu § 169 odst. 1 písm. c) zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů (dále jen insolvenční zákon), považovat za pohledávku postavenou na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou, které se uspokojují v plné výši kdykoli po rozhodnutí o úpadku (avšak pouze při dostatečném množství prostředků). Krajský soud tedy evidentně vycházel ze skutečnosti, že pokud obviněný upřednostnil před mzdovými nároky zaměstnanců jiné věřitele úpadce, dopustil se tím jejich zvýhodnění oproti zaměstnancům, resp. úřadu práce, který jejich mzdové nároky za obchodní společnost 3 A. s. r. o. uspokojil. Výše škody se tak podle názoru soudů rovná výši celkové částky 574 200 Kč, kterou obviněný ve výroku označeným věřitelům vyplatil.

24. Přestože citované úvahy především soudu druhého stupně, kdy soud prvního stupně dostatečně srozumitelně nezdůvodnil určení výše škody, jsou v určitém rozporu se soudní praxí a platnou judikaturou, samotný závěr o rozsahu škodlivého následku je nakonec nutně považovat za správný. Způsob výpočtu škody jako jednoho ze zákonných znaků základní skutkové podstaty trestného činu zvýhodnění věřitele podle § 223 tr. zákoníku (na rozdíl od základní skutkové podstaty trestného činu zvýhodňování věřitele podle § 256a odst. 1 tr. zákona, jak bude zmíněno níže) je dostatečně zřetelným způsobem vyložen v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 3. 2004, sp. zn. 8 Tdo 242/2004, uveřejněném pod č. 6/2005-III. Sb. rozh. tr. (Uvedené rozhodnutí bylo sice přijato za předcházející právní úpravy a příslušná právní věta směřovala ke kvalifikovaným skutkovým podstatám § 256a odst. 2, 3 tr. zák., u nichž byl jedním z předpokladů trestnosti i zjištěný závěr o způsobení značné škody a škody velkého rozsahu. Uvedený způsob výpočtu výše škody je použitelný i za účinnosti nové právní úpravy.)

25. Citovaný judikát jasně stanoví, že „škoda jako zákonný znak zvýhodňování věřitele podle § 256a odst. 2, resp. 3 tr. zák. představuje rozdíl mezi částkou, kterou byla uspokojena pohledávka zvýhodněného věřitele, a částkou, která by tomuto věřiteli náležela při poměrném a rovnoměrném vypořádání v konkursu,

protože právě tento rozdíl představuje částku, o níž byli ostatní věřitelé poškozeni“. Z výše citované argumentace odvolacího soudu je zřejmé, že se tímto postupem neřídil, neboť stejně jako soud prvního stupně považoval za škodu celou částku, již obviněný vyplatil zvýhodněným věřitelům, neboť pohledávka Úřadu práce P.-z. jako poškozeného věřitele byla ještě vyšší. Krajský soud se však opomněl zabývat rozsahem uspokojení označených zvýhodněných věřitelů, jakého by se jim dostalo při dodržení zásad stanovených v insolvenčním zákoně (viz § 1, 244 a § 306 odst. 3 tohoto zákona), tj. o kolik se těmto věřitelům dostalo více, než by odpovídalo poměrnému a rovnoměrnému uspokojení všech věřitelů. V daném případě sice byly soudy vedeny nesprávnou úvahou, pokud nezohlednily rozsah rovnoměrného a poměrného uspokojení ve výroku o vině označených věřitelů ve vztahu k fakticky přijatému plnění od obviněného, avšak konečný výsledek, k němuž při stanovení výše škody způsobené posuzovaným protiprávním jednáním, tato skutečnost nijak neovlivnila. Podle sdělení insolvenčního správce úpadce 3 A. s. r. o., Ing. V. J. jednatelkou za obchodní společnost P. k., v. o. s., je i přes dosud neskončený konkurs 3 A. s. r. o. zcela nepochybné, že v rámci tohoto způsobu řešení úpadku nedojde k úplnému uspokojení ani pohledávek za podstatou ve smyslu § 168 a § 169 insolvenčního zákona. Tudíž i věřitelé, mezi něž patří též Úřad práce P.-z., s pohledávkami za majetkovou podstatou a s pohledávkami postavenými na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou, jimž by jinak náleželo uspokojení v plné výši, budou uspokojováni poměrně ve smyslu § 244 a § 306 odst. 3 insolvenčního zákona. Dosud evidované pohledávky za podstatou dosahují podle vyjádření insolvenčního správce téměř jednoho milionu Kč, a to bez odměny a hotových výdajů insolvenčního správce, přičemž výtěžek majetkové podstaty představuje cca jeden milion Kč včetně plnění očekávaného z výsledku insolvenčního řízení úpadce Z. Z. s. r. o. Podle zákonných pravidel poměrného uspokojování pohledávek uspokojovaných před rozvrhem, jak jsou upravena v § 305 insolvenčního zákona, tudíž lze akceptovat soudy zjištěnou výši škody způsobené Úřadu práce P.-z. jako celou částku, kterou obviněný uhradil pohledávky vyjmenovaných věřitelů ve výši 574 200 Kč. Těmto věřitelům se totiž nedostane žádného plnění, byť by byli řádně a včas přihlášení v insolvenčním řízení, neboť jejich pohledávky nejsou přednostní ve smyslu § 168 a § 169 insolvenčního zákona. S ohledem na dosavadní a očekávaný výsledek zpeněžení majetkové podstaty úpadce 3 A. s. r. o. a celkový rozsah tzv. přednostních pohledávek nebude žádný z přihlášených věřitelů uspokojen vůbec. Přestože tedy věřitelé vyjmenovaní ve výroku o vině odsuzujícího rozsudku obdrželi od obviněného jednatelkou jménem jejich dlužníka (3 A. s. r. o.) plnění, které jim ze splatných pohledávek náleželo, nebýt však existence úpadku dlužníka, díky jednání obviněného se jim dostalo více, než jim v dané situaci náleželo podle zásad poměrného a rovnoměrného uspokojení v rámci konkursu. V posuzovaném případě by dokonce neobdrželi ničeho vzhledem k nedostatku prostředků patří-

cích do majetkové podstaty úpadce a výši přednostních pohledávek, jak vyplývá z průběžného stavu konkursního řízení. V tomto ohledu lze tudíž samotné zjištění výše škody učiněné soudy nižších stupňů považovat ve výsledku za správné a odpovídající zákonnému způsobu jejího určení rozvinuté soudní judikaturou. Námitka obviněného v tomto směru tudíž nemá žádné opodstatnění.

č. 20

26. Mimo rámec dovolacího důvodu a současně v rozporu s platnou judikaturou je názor obviněného o povinnosti soudu v trestním řízení vyčkat výsledku insolvenčního řízení za účelem stanovení výše případné škody způsobené mj. též úhradou závazků oprávněných věřitelů. Nejvyšší soud v tomto ohledu zastává jasné stanovisko, podle něhož při řešení tzv. úpadkových deliktů, mezi něž patří i trestný čin zvýhodňování věřitele podle § 256a tr. zák., resp. za současné právní úpravy zvýhodnění věřitele podle § 223 tr. zákoníku, byl-li na dlužníka prohlášen konkurs (resp. je vedeno insolvenční řízení), není nutné vyčkávat dokončení insolvenčního řízení, neboť stanovení výše škody způsobené trestným činem, jehož znakem je škoda, je předběžnou otázkou podle § 9 odst. 1 tr. ř. týkající se viny obviněného. Případné výsledky konkursu mohou mít význam jen z hlediska rozhodnutí o výši náhrady škody jednotlivým poškozeným věřitelům ve smyslu § 228 a § 229 tr. ř. (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2011, sp. zn. 5 Tdo 214/2011, přiměřeně též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 9. 2007, sp. zn. 5 Tdo 806/2007, uveřejněné pod č. 39/2008 Sb. rozh. tr.).

27. Důvodnost nelze přiznat ani námitkám obviněného o porušení zásady subsidiarity trestní represe. Podle jeho názoru zjištěný skutek nelze považovat za natolik společensky škodlivý, aby zakládal skutkovou podstatu trestného činu. Předně je nutné zdůraznit, že nová právní úprava trestního práva hmotného opusťla zásadu tzv. materiálního pojetí trestného činu a vychází z formálního pojetí. Stručně řečeno tedy každý skutek, který lze podřadit skutkové podstatě některého z trestných činů vyjmenovaných ve zvláštní části trestního zákoníku, je tímto trestným činem a je nutné z něho vyvodit trestní odpovědnost toho, kdo jej spáchal. Určitou korekci představuje § 12 odst. 2 tr. zákoníku, podle něhož lze trestní odpovědnost pachatele a důsledky s ní spojené uplatňovat jen v případech společensky škodlivých, ve kterých nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu. Opět jednoduše vyjádřeno v případě méně závažných trestných činů může soud či jiný orgán činný v trestním řízení dospět k závěru, že i při naplnění znaků skutkové podstaty určitého trestného činu není nutné použít trestní právo proti pachateli protiprávního jednání, pokud k nápravě jeho následků postačí jiné prostředky. V praxi se totiž vyskytují případy protiprávních činů naplňujících všechny formální znaky trestných činů, které jsou však s ohledem na specifické okolnosti, za nichž k nim došlo, buď společensky zcela neškodné, nebo mají toliko zanedbatelnou společenskou škodlivost (srov. stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 30. 1. 2013, sp. zn. Tpjn 301/2012, uveřejněné pod č. 26/2013 Sb. rozh. tr.).

28. Pokud by tedy na projednávané trestní věc bylo správné použít novou právní úpravu, jak učinily soudy nižších stupňů, posoudil Nejvyšší soud uvedenou výhradu dovolatele jako neopodstatněnou, neboť předmětné jednání naplnilo veškeré formální znaky skutkové podstaty ustanovení § 223 odst. 1, 2 tr. zákoníku a nepředstavuje takovou výjimku ze zákonem předpokládaných okolností, které by vylučovaly použití trestní represe k postihu jeho pachatele ve smyslu § 12 odst. 2 tr. zákoníku. Jak bude podrobněji uvedeno níže, byla trestná činnost obviněného spáchána za účinnosti zákona č. 140/1961 Sb., a nová právní úprava účinná od 1. 1. 2010 není pro obviněného příznivější (viz § 16 odst. 1 tr. zák., resp. § 2 odst. 1 tr. zákoníku). V takovém případě je při zkoumání trestní odpovědnosti obviněného nutné posuzovat i stupeň společenské nebezpečnosti žalovaného činu podle hledisek demonstrativně uvedených v § 3 odst. 4 tr. zák.. Nejvyšší soud v daném případě shledal, že i z hlediska materiální podmínky dosahuje skutek vyššího než nepatrného stupně nebezpečnosti pro společnost, a to zejména vzhledem k okolnostem, za nichž obviněný porušil pravidla poměrného a rovnoměrného uspokojení věřitelů, kdy zvýhodnil vybrané věřitele na úkor dalších, jejichž pohledávky měly být uspokojovány i v průběhu konkursu a způsobil tím značnou škodu. V souladu s tehdy platnou judikaturou (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 4. 1996, sp. zn. 1 Tzn 2/96, uveřejněné pod č. 43/1996 Sb. rozh. tr.) je při úvahách o naplnění materiálního znaku trestného činu nutné vycházet ze skutečnosti, že již stanovením formálních znaků určité skutkové podstaty zákon předpokládá, že při jejich naplnění v běžně se vyskytujících případech bude stupeň nebezpečnosti činu pro společnost zpravidla vyšší než nepatrný. U obviněného se však nejedná o takový výjimečný případ, kdy skutek nedosáhl stupně odpovídajícího dolní hranici typové nebezpečnosti činu pro společnost, tj. že by neodpovídal ani nejlehčím běžně se vyskytujícím případům trestného činu této skutkové podstaty. V tomto smyslu tudíž Nejvyšší soud považuje zjištěné skutkové okolnosti za typické pro naplnění nejen formálních znaků skutkové podstaty trestného činu zvýhodňování věřitele podle § 256a odst. 1, 2 tr. zák., ale současně i materiální podmínky trestnosti tohoto činu.

29. Nejvyšší soud se s ohledem na citovaný výklad dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. v podstatě nemohl zabývat námitkou týkající se rozsahu dokazování. Krajský soud v Praze dostatečným způsobem vysvětlil na straně 3 napadeného usnesení, proč nevyhověl návrhům obviněného na doplnění dokazování a posoudil je jako nadbytečné a dovolací soud s tímto názorem ztotožnil. Navíc je možné připomenout princip soudní nezávislosti zakotvený v čl. 82 Ústavy, z něhož vyplývá, že je pouze věcí soudu, zda bude řízení doplňovat o další stranami navržené důkazy, nebo zda skutkový stav věci byl již před soudem objasněn v rozsahu nezbytném pro rozhodnutí o podané obžalobě v souladu s § 2 odst. 5 tr. ř. V žádném případě soud není povinen vyhovět všem návrhům stran na doplnění dokazování, pokud takový postup zdůvodní (srov.

např. nález Ústavního soudu ze dne 6. 12. 1995, sp. zn. II. ÚS 101/95).

č. 20

30. Jak již bylo naznačeno, důvodnou shledal Nejvyšší soud obviněným vytyčenou vadu použití trestního zákoníku, ačkoli se trestné činnosti dopustil před nabytím jeho účinnosti. Dovolatel sice poukázal na absenci odůvodnění tohoto procesního postupu soudů nižších stupňů, avšak trestní řád nedovoluje podat dovolání jen proti důvodům napadeného rozhodnutí (viz § 265a odst. 4 tr. ř.). Současně však poukázal na změnu „subjektu, kdy pachatelem musí být dlužník, který je v úpadku“. Obviněný měl zřejmě na mysli skutečnost, že trestní odpovědnost za zvýhodnění věřitele je od 1. 1. 2010 vázána nejen na insolvenční, tj. neschopnost plnit své splatné závazky (viz § 3 odst. 1 insolvenčního zákona), jako tomu bylo dříve, ale též na druhý z úpadekových stavů podle § 3 odst. 3 téhož zákona, tj. předlužení. Současně základní skutková podstata trestného činu zvýhodnění věřitele podle § 223 odst. 1 tr. zákoníku vyžaduje, na rozdíl od trestného činu zvýhodňování věřitele podle § 256a odst. 1 tr. zák., způsobení škody nikoli malé, tj. nejméně 25 000 Kč (viz § 138 odst. 1 tr. zákoníku).

31. Obviněnému lze přisvědčit v tom, že z odůvodnění obou ve věci vydaných rozhodnutí nevyplývají důvody pro vytýkaný procesní postup. Soudy ve věci doposud činné se s ohledem na dobu spáchání činu a změnu právní úpravy trestního práva hmotného měly zabývat otázkou, zda je nová právní úprava pro obviněného výhodnější ve smyslu § 2 odst. 1 tr. zákoníku, resp. § 16 odst. 1 tr. zák. a současně zjišťovat, zda změny ve formulaci skutkové podstaty trestného činu zvýhodňování věřitele, resp. zvýhodnění věřitele mají vliv na posouzení zjištěných skutkových okolností, za nichž budou naplněny všechny znaky odpovídající právní kvalifikace v obou právních úpravách.

32. Podmínkou trestnosti podle § 256a tr. zák. byl úpadek dlužníka ve formě insolvence, resp. platební neschopnosti, která u obchodní společnosti 3 A. s. r. o. byla zjištěna v probíhajícím insolvenčním řízení podle usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 7. 10. 2009, sp. zn. KSPH 39 INS 4800/2009 (viz jeho strana 5). Jak již bylo konstatováno, nová právní úprava postihuje v § 223 tr. zákoníku obě formy úpadku. V tomto ohledu tedy nebylo pro obviněného příznivější použití pozdějšího zákona. Pokud jde o stanovení minimální hranice škody (25 000 Kč) jako jednoho ze znaků základní skutkové podstaty v trestním zákoníku, ta nebyla za účinnosti trestního zákona v § 256a odst. 1 vyžadována, tudíž nová právní úprava by v takovém případě byla pro pachatele příznivější. Avšak v posuzované trestní věci obviněný způsobil protiprávním jednáním škodu převyšující 500 000 Kč, což je spodní hranice škody značné, a to podle výkladových pravidel obsažených jak v § 89 odst. 11 tr. zák., tak i § 138 odst. 1 tr. zákoníku. Z toho je zřejmé, že pokud by byl čin obviněného posouzen podle zákona účinného v době, kdy byl spáchán, musel by být právně kvalifikován jako trestný čin zvýhodňování věřitele podle § 256a odst. 1, 2 tr. zák. Stejně tak v nové právní úpravě vykazuje zjištěný skutek znaky kvalifikované skutkové podstaty trestného činu zvýhodnění

věřitele podle § 223 odst. 1, 2 tr. zákoníku. Podle dlouhodobé soudní praxe je při zkoumání časové působnosti trestního zákona nutné zkoumat použití nového práva jako celku a rozhodný je výsledek srovnání jak podmínek trestní odpovědnosti, tak i trestních sankcí, které by byly pachateli za konkrétních okolností uloženy. V případě obviněného, který za shodných podmínek trestní odpovědnosti v obou základních skutkových podstatách (stav platební neschopnosti úpadce, jehož jménem jednal) způsobil činem značnou škodu, je nutné dojít k závěru, že při naprosté shodě rozpětí trestní sazby trestu odnětí svobody (šest měsíců až tři roky) není pozdější právní úprava pro obviněného příznivější (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 9. 1990, sp. zn. 1 To 9/90, uveřejněný pod č. 11/1991 Sb. rozh. tr., usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 12. 2010, sp. zn. 8 Tdo 1430/2010, uveřejněné pod č. T 1349, v sešitu 72, v Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu, který vydávalo Nakladatelství C. H. Beck, nález Ústavního soudu ze dne 22. 1. 2001, sp. zn. IV. ÚS 158/2000, uveřejněný pod č. 12/2001 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu). Za této situace nebyla splněna podmínka obsažená v § 2 odst. 1 tr. zákoníku, resp. § 16 odst. 1 tr. zákona, nebyl tudíž důvod pro použití pozdějšího zákona a skutek popsáný ve výroku o vině odsuzujícího rozsudku měl být správně právně kvalifikován jako trestný čin zvyhodňování věřitele podle § 256a odst. 1, 2 tr. zák.

33. Byť tuto vadu Nejvyšší soud na podkladě důvodné námitky obviněného zjistil, s ohledem na stejné rozpětí trestních sazeb obou trestných činů nedošlo v jejím důsledku ke zhoršení postavení obviněného. Současně ani nelze považovat otázku časové působnosti trestních zákonů za nikterak po právní stránce významnou, natož zásadně, neboť již byla opakovaně řešena např. citovanou judikaturou a nepůsobuje žádné zásadní potíže při rozhodování soudů. Nejvyšší soud proto nepovažoval za nutné zrušit odsuzující rozsudek soudu prvního stupně, ani napadené usnesení odvolacího soudu, který uvedené pochybení soudu prvního stupně ponechal beze změny.

34. Na podkladě všech popsanych skutečností dospěl Nejvyšší soud k závěru, že dovolání obviněného J. B. zčásti vychází z námitek, jež neodpovídají uplatněnému dovolacímu důvodu nebo byly shledány neopodstatněnými. V části důvodně uplatněné námitky ohledně časové působnosti trestního zákona pak Nejvyšší soud nezjistil potřebu vydávat kasační rozhodnutí, neboť v tomto ohledu využil možnosti definované v § 265i odst. 1 písm. f) tr. ř. a dovolání obviněného odmítl. Podle § 265r odst. 1 písm. a) tr. ř. mohl dovolací soud rozhodnout v neveřejném zasedání.

Č. 21

č. 21

Dokazování, Znalecký posudek

§ 89 odst. 2 tr. ř.

Jestliže trestní věc obviněného byla vyloučena ze společného řízení, jeho trestní stíhání přerušeno a v této době byl ve věci původně spoluobviněných vyhotoven znalecký posudek týkající se totožného předmětu řízení všech obviněných, je jako znalecký posudek použitelným důkazním prostředkem i v řízení vedeném proti tomuto obviněnému.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 5. 2016, sp. zn. 5 Tz 8/2016, ECLI:CZ:NS:2016:5.TZ.8.2016.1)

Nejvyšší soud ke stížnosti pro porušení zákona, kterou podal ministr spravedlnosti České republiky v neprospěch obviněného akad. arch. V. S. proti usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 17. 9. 2014, sp. zn. 12 To 73/2014, kterým byla podle § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř. zamítnuta stížnost státního zástupce Krajského státního zastupitelství v Praze proti usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 27. 3. 2014, sp. zn. 5 T 56/2005, podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil, že pravomocným usnesením Vrchního soudu v Praze ze dne 17. 9. 2014, sp. zn. 12 To 73/2014, byl porušen zákon v ustanoveních § 147 odst. 1 a § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř. a v řízení mu předcházejícím v ustanovení § 188 odst. 1 písm. e) tr. ř., a to ve prospěch obviněného akad. arch. V. S.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Dne 28. 2. 2014 podal státní zástupce Krajského státního zastupitelství v Praze (dále jen „státní zástupce“) pod sp. zn. KZV 63/2008 u Krajského soudu v Praze obžalobu na obviněného akad. arch. V. S. pro skutky, které jsou kvalifikovány jako tři přečiny porušení povinnosti při správě cizího majetku podle § 220 odst. 1, odst. 2 písm. b) tr. zákoníku (body A. I., II. obžaloby) a jako zločin zneužití informace a postavení v obchodním styku podle § 255 odst. 2, 4 tr. zákoníku (bod C. obžaloby).

2. Obviněný akad. arch. V. S. byl původně trestně stíhán pro jednání popsaná ve výše uvedené obžalobě ve společném trestním řízení spolu s obviněnými M. S. a Ing. L. P. Státní zástupce Krajského státního zastupitelství podal dne

12. 8. 2005 obžalobu na všechny obviněné ke Krajskému soudu v Praze. Tento soud v předběžném projednání obžaloby rozhodl usnesením ze dne 15. 12. 2005, sp. zn. 5 T 56/2005, o vrácení věci státnímu zástupci k došetření. Na podkladě stížnosti státního zástupce Krajského státního zastupitelství v Praze rozhodl Vrchní soud v Praze usnesením ze dne 24. 7. 2006, sp. zn. 12 To 29/2006, tak, že ji zamítl jako nedůvodnou. Proti rozhodnutí soudu druhého stupně podal ministr spravedlnosti stížnost pro porušení zákona v neprospěch všech tří obviněných, o níž rozhodl Nejvyšší soud rozsudkem ze dne 25. 4. 2007, sp. zn. 5 Tz 4/2007, tak, že pravomocným usnesením Vrchního soudu v Praze ze dne 24. 7. 2006, sp. zn. 12 To 29/2006, byl porušen zákon v § 147 odst. 1 a § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř. a v řízení mu předcházejícím v § 188 odst. 1 písm. e) tr. ř. ve prospěch všech obviněných. S ohledem na § 269 odst. 1 tr. ř. se rozhodnutí Nejvyššího soudu nedotklo právní moci citovaného usnesení Vrchního soudu v Praze. Dne 22. 4. 2008 byla trestní věc obviněného akad. arch. V. S. ve stadiu přípravného řízení vyloučena ze společného řízení k samostatnému projednání a rozhodnutí, a to s ohledem na jeho zdravotní stav. Následně bylo usnesením státního zástupce ze dne 6. 5. 2008, sp. zn. KZV 63/2008, trestní stíhání obviněného akad. arch. V. S. přerušeno podle § 173 odst. 1 písm. b) tr. ř., neboť ho nešlo pro těžkou chorobu postavit před soud.

3. Na obviněné M. S. a Ing. L. P. podal státní zástupce dne 9. 10. 2009 obžalobu ke Krajskému soudu v Praze; tato trestní věc byla vedena pod sp. zn. 5 T 80/2009. Soud prvního stupně přibral opatřením ze dne 12. 9. 2012 znalecký ústav Č. z., a. s., k podání znaleckého posudku za účelem objasnění ekonomické situace obchodních společností, jejichž hospodaření bylo předmětem trestního stíhání všech spoluobviněných, a mj. též ekonomických důsledků konkrétních úkonů obviněných s finančními prostředky a dalším majetkem těchto obchodních společností. Znalecký ústav měl též k dispozici znalecký posudek vypracovaný v té době již zemřelým znalecem Ing. V. K. včetně jeho dvou dodatků. Nový znalecký posudek byl znaleckým ústavem zpracován ke dni 29. 11. 2013. Trestní stíhání ohledně obou obviněných však bylo Krajským soudem v Praze zastaveno usnesením ze dne 30. 1. 2013, sp. zn. 5 T 80/2009, a to v případě obviněného Ing. L. P. z důvodu jeho úmrtí podle § 231 odst. 1 a § 11 odst. 1 písm. e) tr. ř., a v případě obviněného M. S. z důvodu rozhodnutí prezidenta republiky o amnestii ze dne 1. 1. 2013 podle § 231 odst. 1 a § 11 odst. 1 písm. a) tr. ř.

4. Ve věci obviněného akad. arch. V. S. bylo usnesením státního zástupce ze dne 12. 3. 2013, sp. zn. KZV 63/2008, nejprve rozhodnuto o pokračování v trestním stíhání a následně bylo trestního stíhání podle § 172 odst. 1 písm. d) a § 11 odst. 1 písm. a) tr. ř. s ohledem na rozhodnutí prezidenta republiky o amnestii ze dne 1. 1. 2013 zastaveno. Obviněný však využil svého práva podle § 11 odst. 4 tr. ř. a prohlásil, že na projednání věci trvá. Do trestního spisu obviněného byl dne 11. 12. 2013 zařazen vypracovaný znalecký posudek od Č. z., a. s., s jehož obsa-

hem se obviněný akad. arch. V. S. a jeho obhájce seznámili v rámci prostudování trestního spisu dne 16. 1. 2014. Ze strany obviněného ani jeho obhájce nebyly učiněny žádné návrhy na doplnění vyšetřování ve smyslu § 166 odst. 1 tr. ř. a dne 28. 2. 2014 podal státní zástupce Krajského státního zastupitelství v Praze na obviněného akad. arch. V. S. obžalobu, jak byla citována shora.

5. Krajský soud v Praze rozhodl po předběžném projednání této obžaloby usnesením ze dne 27. 3. 2014, sp. zn. 5 T 56/2005, tak, že trestní věc obviněného akad. arch. V. S. podle § 188 odst. 1 písm. e) tr. ř. vrátil státnímu zástupci k došetření. Proti tomuto usnesení podal státní zástupce stížnost, jež byla usnesením Vrchního soudu v Praze ze dne 17. 9. 2014, sp. zn. 12 To 73/2014, podle § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř. jako nedůvodná zamítnuta.

II.

Stížnost pro porušení zákona a vyjádření k ní

6. Proti usnesení Vrchního soudu v Praze podal ministr spravedlnosti České republiky (dále jen „ministr spravedlnosti“) stížnost pro porušení zákona v neprospěch obviněného akad. arch. V. S. s tím, že zákon byl porušen v § 147 odst. 1, § 148 odst. 1 písm. c) a § 188 odst. 1 písm. e) tr. ř.

7. V odůvodnění stížnosti pro porušení zákona ministr spravedlnosti uvedl, že za účelem objasnění trestní věci obviněných akad. arch. V. S., M. S. a Ing. L. P. byl ve společném přípravném řízení opatřen mimo jiné též znalecký posudek znalce z oboru ekonomiky, odvětví účetní evidence, ceny a odhady Ing. V. K., na jehož základě bylo možné konat trestní řízení pod sp. zn. 5 T 80/2009 proti obviněným M. S. a Ing. L. P. Ministr spravedlnosti dodal, že otázkou kvality tohoto znaleckého posudku jako podkladu pro konání řízení před soudem se zabýval Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 25. 4. 2007, sp. zn. 5 Tz 4/2007, v němž výhrady k údajné neúplnosti znaleckého posudku a podkladů, na jejichž základě byl znalecký posudek zpracován, neshledal důvodnými. Dále zdůraznil skutečnost, že od doby, kdy Nejvyšší soud učinil v dané věci tyto závěry, do doby podání obžaloby na obviněného akad. arch. V. S., nedošlo (s výjimkou úmrtí znalce Ing. V. K.) k žádné změně důkazní situace. Ministr spravedlnosti odkázal na závěry soudu druhého stupně, že „je třeba předpokládat potřebu doplnění podkladů pro zpracování posudku, kdy ... lze očekávat aktivní součinnost stran řízení, zejména obviněného, v důsledku čehož nelze vyloučit ani nežádoucí odročování hlavního líčení“, a s poukazem na výše uvedený rozsudek Nejvyššího soudu je označil za jednoznačně spekulativní a nepodložené. Podle jeho názoru stížnostní soud stanovil orgánům činným v trestním řízení další nejasné požadavky na provádění dokazování, aniž by vycházel ze současného stavu věci.

8. Soud druhého stupně v souvislosti s potřebou nového znaleckého zkoumání téže věci odkázal na právní názor vyslovený v usnesení bývalého Nejvyššího sou-

du SSR uveřejněné pod č. 54/1983 Sb. rozh. tr., avšak nepřihlédl ke změně procesních předpisů upravujících dokazování v trestním řízení, k níž došlo na základě zákona č. 265/2001 Sb., s účinností od 1. 1. 2002, ani ke konkrétní skutkové, důkazní a procesní situaci v trestní věci vedené pod sp. zn. 5 T 56/2005. Novelou trestního řádu došlo k zásadnímu posunu v nahlížení na význam jednotlivých stadií trestního řízení, kdy přípravné řízení má funkci skutečně přípravnou a těžiště dokazování se přenáší před soud prvního stupně. Tyto teze se následně promítly také do institutu vrácení věci státnímu zástupci k došetření podle § 188 odst. 1 písm. e) tr. ř. Podle názoru ministra spravedlnosti je s ohledem na výše uvedenou novelu trestního řádu třeba kriticky a obezřetně pohlížet na použitelnost judikatury uveřejněné do 31. 12. 2001, a to právě z hlediska změněného právního stavu.

9. Ministr spravedlnosti se dále ve své stížnosti vyjádřil v tom smyslu, že pokud je v projednávané věci jediným důvodem pro vrácení trestní věci k došetření požadavek na opatření nového znaleckého posudku z oboru ekonomika, aniž by byly konstatovány věcné nedostatky zmíněného znaleckého posudku bez vymezení dalších konkrétních požadavků na provádění důkazů v přípravném řízení, nelze dospět k závěru, že opatření požadovaného nového znaleckého posudku z oboru ekonomika by bylo v řízení před soudem obtížnější než ve stadiu přípravného řízení. Vydání opatření o přibrání znalce lze z hlediska soudu považovat za stejně náročné, jako kdyby tento procesní úkon činil státní zástupce.

10. Rovněž stížnostní soud nepřihlédl k tomu, že státní zástupce coby procesní strana nejenže vyslovil názor, že zmíněný znalecký posudek Ing. V. K. je dostatečným podkladem pro konání trestního řízení proti obviněnému akad. arch. V. S., ale rovněž označil jako nový důkaz k objasnění sporné skutečnosti znalecký posudek zpracovaný v témže předmětu zkoumání znaleckým ústavem Č. z., a. s. Soudy obou stupňů odmítly znalecký posudek od Č. z., a. s., v řízení před soudem provést s tím, že by se jednalo „pouze o listinný důkaz“.

11. Vzhledem k tomu, že od výše zmiňované novelizace trestního řádu z roku 2001 zákon nepožaduje, aby soudu byly předkládány obžaloby jen v případech, kdy všechny okolnosti byly už v přípravném řízení dostatečně ze všech hledisek objasněny, a s ohledem na skutečnost, že dokazování má probíhat zásadně až v řízení před soudem, je ministr spravedlnosti přesvědčen, že v trestní věci obviněného akad. arch. V. S. byly dány podmínky pro to, aby soud prvního stupně nařídil hlavní líčení a případně rozhodl mimo jiné o opatření a provedení důkazu novým znaleckým posudkem z oboru ekonomiky.

12. Ministr spravedlnosti konstatoval, že podle platné právní úpravy je při zjištěné nedostatečnosti skutkových zjištění podstatným kritériem pro možnost vrácení trestní věci do stadia přípravného řízení výrazná obtížnost v opatření potřebných důkazů v řízení před soudem nebo zřejmá újma v rychlosti řízení. Procesní postup spočívající ve vyhotovení znaleckého posudku však podle jeho názoru nelze považovat za úkon, jehož provedení by bylo pro soud zásadně obtížnější

než pro orgány činné v přípravném řízení (zejména za situace, kdy státní zástupce označil jiný konkrétní důkaz, kterým by bylo možné chybějící důkaz nahradit). Soudy obou stupňů učinily závěr, že obviněný nebude souhlasit se čtením znaleckého posudku zpracovaného znalcem Ing. V. K., aniž by zjistily stanovisko procesních stran k postupu podle § 211 odst. 5 tr. ř. Ministr spravedlnosti je přesvědčen, že i za situace, kdy by obviněný nesouhlasil s postupem podle § 211 odst. 5 tr. ř., nebylo by přibrání znalce a vyhotovení znaleckého posudku spojeno s výraznými obtížemi. Podle jeho názoru by nedošlo ani k újmě na rychlosti řízení, neboť kromě znaleckého posudku bude nutné v řízení před soudem provést celou řadu dalších důkazů navrhovaných v obžalobě státním zástupcem. Rovněž připomněl, že státním zástupcem byl označen důkaz, jímž by mohl být případně chybějící znalecký posudek nahrazen s tím, že soudu prvního stupně nic nebrání v postupu podle § 110a tr. ř., tj. aby byl v trestním řízení proveden důkaz znaleckým posudkem zpracovaným v trestní věci vedené u Krajského soudu v Praze pod sp. zn. 5 T 80/2009 (tedy obžaloba proti obviněným M. S. a Ing. L. P.).

13. Závěrem stížnosti pro porušení zákona ministr spravedlnosti navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil, že usnesením Vrchního soudu v Praze ze dne 17. 9. 2014, sp. zn. 12 To 73/2014, byl porušen zákon v § 147 odst. 1 a § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř. a v řízení, které vydání tohoto rozhodnutí předcházelo, v § 188 odst. 1 písm. e) tr. ř., a to ve prospěch obviněného akad. arch. V. S.

14. Nejvyšší státní zástupce se k podané stížnosti pro porušení zákona vyjádřil prostřednictvím státního zástupce činného u Nejvyššího státního zastupitelství JUDr. R. D. Ten se plně ztotožnil s názorem ministra spravedlnosti vyjádřeným v předmětné stížnosti pro porušení zákona. Podle aktuálního znění trestního řádu je vrácení věci státnímu zástupci k došetření namístě, pokud je to třeba k odstranění závažných procesních vad přípravného řízení, které nelze odstranit v řízení před soudem, nebo k objasnění základních skutkových okolností, bez kterých není možné v hlavním líčení ve věci rozhodnout, a v řízení před soudem by takové došetření bylo spojeno s výraznými obtížemi nebo by zřejmě bylo na újmu rychlosti řízení. Opatření znaleckého posudku je přitom standardním úkonem trestního řízení, který v praxi (nikoli výjimečně) provádí soudy po podání obžaloby.

15. Dále státní zástupce upozornil na skutečnost, že soudu je k dispozici znalecký posudek od Ing. V. K. a dále znalecký posudek od znaleckého ústavu Č. z., a. s., jenž byl vyhotoven v paralelně vedené a skutkově zásadně totožné věci. Existují zde tedy jisté důkazy, které mohou být ve věci obviněného akad. arch. V. S. hodnoceny, a teprve následně lze s ohledem na procesní vývoj a postoj stran zvážit jejich doplnění.

16. Podle státního zástupce Nejvyššího státního zastupitelství není bez významu ani okolnost, že předmětem jednání je skutek, jenž se měl stát v letech 1993 až

1996. Trestní stíhání obviněného bylo podle § 11 odst. 1 písm. a) tr. ř. zastaveno a nyní je vedeno jen proto, že obviněný na projednání věci podle § 11 odst. 4 tr. ř. trval. S ohledem na výše uvedené se státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství připojil k návrhu ministra spravedlnosti, aby Nejvyšší soud podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil porušení zákona ve prospěch obviněného, byť pouze ve smyslu tzv. akademického výroku.

17. Obviněný akad. arch. V. S. doručil Nejvyššímu soudu dne 26. 3. 2016 prostřednictvím elektronické pošty své stanovisko ke stížnosti pro porušení zákona podané ministrem spravedlnosti v jeho neprospěch (ačkoli obviněný dovodil, že stížnost byla podána v jeho prospěch), jež nazval „Souboj patriotů začíná – I. díl“. V tomto podání však neuvedl žádné relevantní informace ve vztahu k předmětnému trestnímu řízení, pouze v něm rozebral historii „ocelárny P. K.“ a předložil své názory na minulou i současnou politickou situaci v zemi. Z jeho podání není ani patrné, k jakému rozhodnutí Nejvyššího soudu o stížnosti o porušení zákona se obviněný přiklání. Následně obviněný zaslal další stanovisko k mimořádnému opravnému prostředku prostřednictvím elektronické pošty dne 23. 5. 2016. V něm se stručně vyjádřil k prvním dvěma bodům obžaloby v podstatě tak, že odmítl jakoukoli odpovědnost za ekonomický propad jednotlivých obchodních společností, jejichž jménem jednal, a vinu na ekonomickém krachu shledával zejména v jednání tehdejších politických představitelů státu.

III.

Důvodnost stížnosti pro porušení zákona

18. Nejvyšší soud podle § 267 odst. 3 tr. ř. přezkoumal zákonnost a odůvodněnost výroků rozhodnutí, proti nimž byla stížnost pro porušení zákona podána, v rozsahu a z důvodů v ní uvedených, jakož i řízení napadené části rozhodnutí předcházející, a dospěl k závěru, že jimi byl porušen zákon ve prospěch obviněného akad. arch. V. S.

19. V § 147 odst. 1 tr. ř. je uvedeno, že při rozhodování o stížnosti přezkoumá nadřízený orgán jednak správnost všech výroků napadeného usnesení, proti nimž může stěžovatel podat stížnost, a jednak řízení předcházející napadenému usnesení. Podle § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř. nadřízený orgán zamítne stížnost, není-li důvodná.

20. Z obsahu trestního spisu vedeného u Krajského soudu v Praze pod sp. zn. 5 T 56/2005 vyplývá, že státní zástupce Krajského státního zastupitelství v Praze podal stížnost proti usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 27. 3. 2014, sp. zn. 5 T 56/2005, kterým byla věc po předběžném projednání obžaloby v neveřejném zasedání vrácena podle § 188 odst. 1 písm. e) tr. ř. státnímu zástupci k došetření. O této stížnosti následně rozhodl Vrchní soud v Praze usnesením ze 17. 9. 2014, sp. zn. 12 To 73/2014, tak, že ji podle § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř. zamítl jako nedůvodnou.

21. Nejvyšší soud nejprve připomíná, že v době, kdy ohledně obviněných akad. arch. V. S., M. S. a Ing. L. P. bylo konáno společné řízení a podána obžaloba, došlo rovněž k vrácení věci státnímu zástupci k došetření podle § 188 odst. 1 písm. e) tr. ř. (viz usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 15. 12. 2005, sp. zn. 5 T 56/2005). Soud prvního stupně svůj postup odůvodnil mimo jiné tím, že provedené dokazování (včetně vyhotoveného znaleckého posudku znalce Ing. V. K.) neobjasňuje dostatečně základní skutkové okolnosti v rozsahu odůvodňujícím konání hlavního líčení a stížnostní soud se s jeho názorem zcela ztotožnil. Jak již bylo zmíněno v úvodu tohoto rozhodnutí, rozhodoval ve věci Nejvyšší soud na podkladě stížnosti pro porušení zákona, přičemž v odůvodnění svého rozhodnutí označil Nejvyšší soud mimo jiné výhrady obou soudů k závěrům obsaženým ve znaleckém posudku Ing. V. K. a k neúplnosti podkladů, na jejichž základě byl tento znalecký posudek zpracován, za nekonkrétní a nedůvodné.

22. V předmětné věci je nutné zejména odmítnout argumentaci soudů obou stupňů ohledně potřeby vypracovat nový znalecký posudek z oboru ekonomika uplatněnou v odděleném řízení obviněného akad. arch. V. S., a to z následujících důvodů. Jak již ze shrnutí průběhu trestního řízení vyplývá, obviněný akad. arch. V. S. byl stíhán v přípravném řízení společně se spoluobviněnými M. S. a Ing. L. P., přičemž obžalobou popsanych skutků se měli dopustit společným jednáním, a to u každého z nich ve stejném rozsahu. Věc obviněného akad. arch. V. S. byla usnesením policejního orgánu ze dne 22. 4. 2008 podle § 23 odst. 1 tr. ř. vyloučena ze společného řízení k samostatnému projednání a rozhodnutí toliko z důvodu zdravotních obtíží obviněného. I přes výše uvedený procesní postup (vyloučení trestního řízení proti obviněnému akad. arch. V. S. ze společného řízení) je nepochybné, že předmět řízení všech obviněných je zcela totožný. V době, kdy bylo přerušeno trestní stíhání akad. arch. V. S., byl ve věci (dříve spoluobviněných) M. S. a Ing. L. P. opatřením Krajského soudu v Praze ze dne 12. 9. 2012, sp. zn. 5 T 80/2009, přibrán znalecký ústav Č. z., a. s., který v této věci zpracoval znalecký posudek. Ten mimo jiné zkoumal, jaký dopad mělo žalované jednání všech obviněných na ekonomický stav obchodních společností P. O., s. r. o., H. P. u. o., spol. s r. o., a K. o. P., s. r. o. Výsledky tohoto znaleckého zkoumání se tak bezesporu týkají všech obviněných, kteří se dané trestné činnosti měli dopustit ve spolupachatelství, tj. společným jednáním. Z těchto důvodů lze na znalecký posudek od Č. zn., a. s., nahlížet jako na znalecký posudek vyhotovený v téže věci; jinak řečeno se tento znalecký posudek zabývá skutečnostmi, které jsou ve zcela totožné podobě předmětem řízení obviněného akad. arch. V. S.

23. Podle důvodové zprávy k novele trestního řádu provedené zákonem č. 265/2001 Sb. postup při přibrání znalce k podání znaleckého posudku (stejně jako při obstarání jiného důkazu) není třeba samoúčelně formalizovat. Tím se ovšem nezabývají osoby k tomu oprávněné práva vznášet námitky proti osobě znalce z důvodů stanovených trestním řádem (k tomu více v následujícím odstav-

ci tohoto rozhodnutí). Přestože byl znalecký ústav Č. z., a. s., do řízení přibrán v době, kdy vůči obviněnému akad. arch. V. S. bylo trestní stíhání přerušeno, je tento důkazní prostředek možné s ohledem na totožnost předmětu řízení všech obviněných a na skutečnost, že původně bylo trestní stíhání proti všem obviněným vedeno ve společném řízení, považovat za přípustný a procesně způsobilý k provedení v řízení obviněného akad. arch. V. S. Proto nelze souhlasit s názorem ministra spravedlnosti vyjádřeným v jeho stížnosti pro porušení zákona, a především s argumentací státního zástupce ve stížnosti proti usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 27. 3. 2014, sp. zn. 5 T 56/2005, že znalecký ústav Č. z., a. s., by bylo v případě potřeby možné znovu přibrat do trestního řízení obviněného akad. arch. V. S., aby byl následně vypracován „nový“ znalecký posudek. Rovněž s ohledem na povahu znaleckého posudku Č. z., a. s., v řízení obviněného akad. arch. V. S. (jedná se o znalecký posudek vyžádaný orgánem činným v trestním řízení a vyhotovený znaleckým ústavem řádně přibraným do trestního řízení) je návrh ministra spravedlnosti, aby soud prvního stupně postupoval podle § 110a tr. ř. a na znalecký posudek od Č. z., a. s., nahlížel jako na posudek předložený stranou (tj. státním zástupcem), s ohledem na výše uvedené závěry zcela bezpředmětný.

24. O tom, že znalecký posudek od Č. z., a. s., je součástí trestního spisu akad. arch. V. S., nakonec svědčí i zařazení posudku mezi listiny tvořící jeho obsah (viz trestní spis č. I. 5161). Obviněnému i jeho obhájci byla dána možnost se s předmětným znaleckým posudkem seznámit (viz záznam o prostudování spisu ze dne 16. 1. 2014, ve spise č. I. 5485). Dokonce požádali o pořízení kopií některých listin, mimo jiné i znaleckého posudku od Č. z., a. s. V rámci prostudování spisu obviněný ani jeho obhájce neuplatnili žádné návrhy na doplnění vyšetřování. Podle spisového materiálu dosud vzneseny ani žádné námítky proti osobě znalce (resp. znaleckého ústavu Č. z., a. s.) nebo proti jeho odbornému zaměření či formulaci otázek jemu položených (viz § 105 odst. 3 tr. ř.). Na druhou stranu k uplatnění námitek není stanovena žádná lhůta. Námítky je možné vznést kdykoli v průběhu trestního řízení, jakmile byl znalec orgánem činným v trestním řízení přibrán, ale i kdykoli později, když se pro ně objeví důvod. Navíc je možné námítky uplatnit i v rámci řádného opravného prostředku proti meritornímu rozhodnutí (viz ŠÁMAL, P. Trestní řád: Komentář. 7., doplněné a přepracované vydání, Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1575). Nelze proto učinit závěr, že by byl obviněný zkrácen na svém právu seznámit se s obsahem znaleckého posudku a činit návrhy na doplnění vyšetřování podle § 166 odst. 1 tr. ř. či uplatňovat námítky podle § 105 odst. 3 tr. ř.

25. Novela trestního řádu provedená zákonem č. 265/2001 Sb. měla zásadní vliv na vztah mezi jednotlivými stadii trestního řízení, kdy těžiště dokazování se přeneslo z přípravného řízení do řízení před soudem. Tyto změny se potom musely nezbytně promítnout i do přístupu soudů ohledně vrácení věci státnímu zástupci

k došetření podle § 188 odst. 1 písm. e) tr. ř. Argumentace ministra spravedlnosti týkající se nepoužitelnosti právního názoru bývalého Nejvyššího soudu SSR vysloveného v usnesení uveřejněném pod č. 54/1983 Sb. rozh. tr. je proto zcela důvodná. Rovněž je nutno podotknout, že po výše uvedené novele trestního řádu lze podle § 158 odst. 3 písm. b) tr. ř. vyžadovat znalecké posudky před zahájením trestního stíhání, aniž by se muselo jednat o neopakovatelný nebo neodkladný úkon (viz ŠÁMAL, P. Trestní řád: Komentář. 7., doplněné a přepracované vydání, Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1570). Proto pokud je možné opatřit znalecký posudek ve stadiu před zahájením trestního stíhání, aniž by došlo k zásahu do práv obviněného, není zde důvodu neakceptovat znalecký posudek vyhotovený v trestním řízení obviněných, se kterými byl akad. arch. V. S. původně trestně stíhán ve společném řízení a kdy výsledky takového posudku se ho bezprostředně týkají.

26. Nejvyšší soud zdůrazňuje, že podle § 188 odst. 1 písm. e) tr. ř. po předběžném projednání obžaloby soud vrátí věc státnímu zástupci k došetření, je-li toho třeba k odstranění závažných procesních vad přípravného řízení, které nelze napravit v řízení před soudem, nebo k objasnění základních skutkových okolností, bez kterých není možné v hlavním líčení ve věci rozhodnout, a v řízení před soudem by takové došetření bylo v porovnání s možnostmi opatřit takový důkaz v přípravném řízení spojeno s výraznými obtížemi nebo by zřejmě bylo na újmu rychlosti řízení. V případě obviněného akad. arch. V. S. s ohledem na shora uvedené důvody dospěl Nejvyšší soud k závěru, že nebyly splněny podmínky uvedené v citovaném § 188 odst. 1 písm. e) tr. ř. Pouze pro úplnost lze dodat, že názory soudů obou stupňů i ministra spravedlnosti, že se znaleckým posudkem Č. z., a. s., má být orgánem činným v trestním řízení ve věci obviněného akad. arch. V. S. nakládáno jako s listinou, jsou mylné. Kromě toho závěr soudů obou stupňů, že případné došetření před soudem by bylo zřejmě na újmu rychlosti řízení, postrádá s ohledem na nepotřebnost takového došetření (z důvodu „přímé použitelnosti“ znaleckého posudku Č. z., a. s., rovněž v trestním řízení obviněného akad. arch. V. S.) své opodstatnění. Ale ani za situace, kdy by nebylo přípustné považovat znalecký posudek opatřený v jiné věci za procesně použitelný, nevedlo by zásadně opatření takového důkazu v přípravném řízení k urychlení trestního řízení jako celku.

27. Z těchto důvodů Nejvyšší soud podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil, že napadeným usnesením Vrchního soudu v Praze ze dne 17. 9. 2014, sp. zn. 12 To 73/2014, byl porušen zákon v § 147 odst. 1 a § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř. a v řízení mu předcházejícím v § 188 odst. 1 písm. e) tr. ř., a to ve prospěch obviněného akad. arch. V. S. Nejvyšší soud se přitom musel omezit toliko na tzv. akademický výrok podle § 268 odst. 2 tr. ř., který se nedotýká právní moci rozhodnutí, o němž jde (§ 269 odst. 1 tr. ř.), neboť v řízení o stížnosti pro porušení zákona lze podle § 269 odst. 2 tr. ř. zrušit pouze ta nezákonná rozhodnutí, jimiž byl porušen zákon v neprospěch obviněného, a žádné zákonné ustanovení již neumožňuje, aby stejně postupoval při zjištěném porušení zákona ve prospěch obviněného.

Č. 22

Padělání a pozměnění peněz

§ 233 odst. 2 alinea 1 tr. zákoníku

č. 22

K dokonání zločinu padělání a pozměnění peněz podle § 233 odst. 2 alinea 1 tr. zákoníku postačí, když pachatel – veden úmyslem udat padělané nebo pozměněné peníze jako pravé – vyrobí napodobeniny peněz nebo pozmění pravé peníze. Skutečnost, jak s nimi následně naloží, není podstatná z hlediska viny, ale může mít význam pro posouzení povahy a závažnosti jeho činu ve smyslu § 39 odst. 1 a 2 tr. zákoníku, tedy pro úvahy o druhu a výměře trestu.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 8. 2015, sp. zn. 5 Tdo 884/2015, ECLI:CZ:NS:2015:5.TDO.884.2015.1)

Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněného R. B. proti usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 20. 1. 2015, sp. zn. 3 To 395/2014, v trestní věci vedené u Okresního soudu v Ostravě pod sp. zn. 72 T 126/2013.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Obviněný R. B. byl rozsudkem Okresního soudu v Ostravě ze dne 13. 8. 2014, sp. zn. 72 T 126/2013, uznán vinným zločinem padělání a pozměnění peněz podle § 233 odst. 2 alinea 1 tr. zákoníku. Ten byl ve stručnosti spatřován v tom, že poté, co se obviněný R. B. dohodl se spoluobviněnými R. B. a M. S., kteří mu přislíbili pomoc s udáváním padělaných peněz, vyhotovil ve S. v přesně nezjištěné době od druhé poloviny února 2013 do poloviny března 2013 na multifunkčním zařízení nejméně 26 kusů padělků bankovek nominální hodnoty 500 Kč, které koncem března 2013 předal v M. O. obviněnému R. B., aby je v souladu s předchozí dohodou společně s obviněným M. S. směnili za zboží a za pravé peníze. Obviněný R. B. však upustil od udávání těchto padělaných bankovek do oběhu s ohledem na jejich špatnou kvalitu. Padělané bankovky později převzala obviněná J. S. se slibem, že je zničí, a 23 kusů z nich měla až do dne 3. 6. 2013 uschovaných v místě bydliště.
2. Za výše uvedený zločin byl obviněný R. B. odsouzen podle § 233 odst. 2 tr. zákoníku k trestu odnětí svobody v trvání 3 roků a 6 měsíců, pro jehož výkon byl podle § 56 odst. 2 písm. c) tr. zákoníku zařazen do věznice s ostrahou. Stejným rozsudkem bylo rozhodnuto o vině a trestu ostatních spoluobviněných.

3. Proti citovanému rozsudku podal obviněný R. B. odvolání, o kterém rozhodl Krajský soud v Ostravě usnesením ze dne 20. 1. 2015, sp. zn. 3 To 395/2014, tak, že ho podle § 256 tr. ř. zamítl jako nedůvodné.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

č. 22

4. Obviněný napadl toto usnesení odvolacího soudu prostřednictvím své obhájkyně dovoláním, které opřel o dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Podle názoru obviněného (dovolatele) soudy nižších stupňů vadně posoudily naplnění subjektivní stránky trestného činu, jímž byl uznán vinným, a v důsledku toho nesprávně kvalifikovaly skutek jako zločin padělání a pozměnění peněz podle § 233 odst. 2 alinea 1 tr. zákoníku. Jak dále obviněný připomněl, jestliže pachatel vyrobí padělané peníze, ale nejedná s úmyslem udat je jako pravé, je na místě kvalifikovat jeho čin jen jako zločin padělání a pozměnění peněz podle § 233 odst. 1 tr. zákoníku. V jeho trestní věci soudy sice dospěly k závěru, že vyhotovil padělané bankovky, aby je s pomocí dalších osob dal do oběhu jako pravé, ovšem tento závěr nemá oporu v provedených důkazech. Soudy obou stupňů vyšly jen z výpovědi spoluobviněného M. S., kterou však dovolatel považuje za nevěrohodnou. Tento spoluobviněný totiž v průběhu trestního řízení několikrát změnil svá tvrzení a navíc měl důvod vypovídat v neprospěch dovolatele, protože se domníval, že vyjde-li vstříc orgánům činným v trestním řízení, ty „na oplátku“ zajistí jeho přearazení k výkonu trestu odnětí svobody do věznice nacházející se v blízkosti bydliště jeho manželky.

5. V další části dovolání obviněný zopakoval svou dosavadní obhajobu, že napodobeniny peněz vyrobil jen proto, aby rozzlobil svou bývalou družku, s níž měl dlouhodobé spory. Uložil je pak do své osobní skříňky v bytě rodičů, odkud je bez jeho vědomí vzal jeho bratr, spoluobviněný R. B. Pokud některý ze spoluobviněných posléze pojal úmysl uvést odcizené padělky do oběhu jako pravé peníze, podle názoru dovolatele mu to nelze přičítat k tíži. Jde totiž o samostatné jednání jiných osob, na němž obviněný R. B. žádným způsobem neparticipoval, takže za něj nemůže nést ani trestní odpovědnost jako spolupachatel podle § 23 tr. zákoníku, natož jako pachatel podle § 22 tr. zákoníku. Obviněný závěrem svého dovolání navrhl Nejvyššímu soudu, aby ohledně něj zrušil napadené usnesení Krajského soudu v Ostravě a jemu předcházející část rozsudku Okresního soudu v Ostravě a aby v návaznosti na vytknutá pochybení sám znovu rozhodl o jeho vině a uložil mu přiměřený výchovný trest.

6. Nejvyšší státní zástupce prostřednictvím státního zástupce Nejvyššího státního zastupitelství sdělil Nejvyššímu soudu, že po seznámení s obsahem dovolání obviněného R. B. se k němu nebude věcně vyjadřovat.

III.

Přípustnost dovolání

7. Nejvyšší soud po zjištění, že byly splněny všechny formální a obsahové podmínky k podání dovolání, dospěl k následujícím závěrům.

8. S poukazem na dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., o který obviněný R. B. opírá své dovolání, lze namítat, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo na jiném nesprávném hmotněprávním posouzení. Tento dovolací důvod je dán tehdy, jestliže skutek, pro který byl obviněný stíhán a odsouzen, vykazuje znaky jiného trestného činu, než jaký v něm spatřovaly soudy nižších stupňů, anebo nenaplnňuje znaky žádného trestného činu. Nesprávné právní posouzení skutku může spočívat i v tom, že rozhodná skutková zjištění neposkytují dostatečný podklad k závěru, zda je stíháný skutek vůbec trestným činem, popřípadě o jaký trestný čin se jedná. Podobně to platí o jiném nesprávném hmotněprávním posouzení, které lze dovodit za situace, pokud byla určitá skutková okolnost posouzena podle jiného ustanovení hmotného práva, než jaké na ni dopadalo. Prostřednictvím dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. však nelze vytýkat nedostatky v učiněných skutkových závěrech, neboť v takovém případě by se jednalo o námitky vytýkající pochybení při použití procesních předpisů (viz zejména § 2 odst. 5, 6 tr. ř., § 89 a násl. tr. ř., § 207 a násl. tr. ř. a § 263 odst. 6, 7 tr. ř.). Podobně není namístě s odkazem na uplatněný důvod dovolání poukazovat na procesní vady spočívající v nesprávném způsobu hodnocení důkazů nebo v nedostatečném rozsahu dokazování. Trestní řízení je totiž zásadně dvoustupňové a dovolání není prostředkem k dalšímu skutkovému přezkumu, takže námitky vztahující se primárně ke skutkovým zjištěním neodpovídají žádnému z dovolacích důvodů taxativně vypočtených v § 265b odst. 1 tr. ř. Na podkladě uplatněného dovolacího důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., ale ani dalších důvodů podle § 265b odst. 1 písm. a) až k) tr. ř., tak nelze přezkoumávat a hodnotit správnost a úplnost skutkových zjištění, na nichž je založeno napadené rozhodnutí, ani prověřovat úplnost provedeného dokazování a správnost hodnocení důkazů ve smyslu § 2 odst. 5, 6 tr. ř.

č. 22

IV.

Důvodnost dovolání

9. Obviněný R. B. ovšem ve skutečnosti neuplatnil žádnou hmotněprávní námitku ve výše vyloženém smyslu, kterou lze podřadit pod dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Napadá sice použitou právní kvalifikaci skutku z důvodu nenaplnění subjektivní stránky zločinu padělání a pozměnění peněz podle § 233 odst. 2 alinea 1 tr. zákoníku a domáhá se mírnější právní kvalifikace podle § 233 odst. 1 tr. zákoníku, ovšem všechny své zdánlivé právní námitky váže na

č. 22

to, že skutek, který soudy obou stupňů vzaly za prokázany, se odehrál jinak. Konkrétně se obviněný snaží zpochybnit skutkové zjištění, z něhož soudy dovozují jeho úmysl udat padělané peníze do oběhu jako pravé. Podle obviněného totiž vyhotovení padělaných bankovek nominální hodnoty 500 Kč předcházela dohoda spoluobviněných o tom, že obviněný R. B. vyrobí padělky a spoluobvinění R. B. a M. S. se jimi pokusí zaplatit za zboží a rozměnit je za pravé peníze. Vyjma toho obviněný brojí již jen vůči způsobu, jakým soudy obou stupňů hodnotily věrohodnost výpovědi spoluobviněného M. S. Nevznesl tedy žádnou skutečně hmotněprávní námitku zpochybňující posouzení skutku, jak je popsán ve výroku o vině v rozsudku soudu prvního stupně, nebo proti jinému hmotněprávnímu posouzení.

10. Pokud obviněný v dovolání odkázal na § 22 odst. 1 a § 23 tr. zákoníku, tak opět jen v souvislosti s jinou verzí skutkového děje, než k jaké dospěl soud prvního stupně a kterou odvolací soud označil po provedeném přezkumu napadeného rozsudku za správnou. Tvzení obviněného, že jeho jednání soudy posoudily jako spolupachatelství podle § 23 tr. zákoníku, je navíc v rozporu se zněním napadeného usnesení odvolacího soudu i rozsudku soudu prvního stupně. Soudy totiž dospěly u spoluobviněných R. B. a M. S. k závěru o jiné formě trestné součinnosti a uznaly je vinnými pomoci ke zločinu padělání a pozměnění peněz podle § 24 odst. 1 písm. c) a § 233 odst. 2 alinea 1 tr. zákoníku. Spoluobviněná J. S. pak byla odsouzena za přečin padělání a pozměnění peněz podle § 233 odst. 1 tr. zákoníku. Jak je tedy z uvedeného zřejmé, soudy nižších stupňů označily obviněného R. B. za jediného pachatele zločinu padělání a pozměnění peněz podle § 233 odst. 2 alinea 1 tr. zákoníku ve smyslu § 22 odst. 1 tr. zákoníku.

11. Zcela nad rámec dovolacích důvodů Nejvyšší soud k námitkám obviněného proto jen stručně konstatuje, že soudy nižších stupňů v odůvodnění svých rozhodnutí náležitě vysvětlily, na základě kterých konkrétních důkazů a jakým hodnotícím způsobem dospěly k závěru, podle něhož obviněný R. B. vyrobil padělané bankovky až poté, co se dohodl se spoluobviněnými na tom, že jim je pak předá a oni je udají do oběhu jako pravé (viz s. 7 a 8 rozsudku soudu prvního stupně a s. 4 napadeného usnesení odvolacího soudu). Soud prvního stupně se pak řádně vypořádal i s tím, proč pokládá výpověď obviněného M. S. za věrohodnou (viz s. 4 a 5 jeho rozsudku). Jak správně zdůraznil, obviněný M. S. se o dohodě, která předcházela výrobě padělaných bankovek, zmínil několikrát ve své spontánní výpovědi učiněné v přípravném řízení, kde i podrobně popsal, jakým způsobem měl být rozdělen výnos z trestné činnosti. Obviněný R. B. měl obdržet celých 70 % zisku a obviněným M. S. a R. B. mělo připadnout jen 30 %. O tom, že ze strany spoluobviněného M. S. tehdy nešlo jen o snahu vyhovět orgánům činným v přípravném řízení, nýbrž o věrohodný popis událostí, které předcházely výrobě padělek, svědčí i výpověď dalšího ze spoluobviněných – R. B. v přípravném řízení, který zde připustil, a to i za účasti svého obhájce, že se skutek udál tak, jak je

popsán v usnesení o zahájení trestního stíhání (viz č. l. 23 trestního spisu). Tento obviněný pak začal popírat dohodu se svým bratrem – obviněným R. B. a se spoluobviněným M. S. o udávání padělaných peněz až v hlavním líčení. Rovněž výpověď svědkyně P. F., družky obviněného R. B., sice nepřímou, ale spolehlivě vyvrací obhajobu obviněného R. B. Jak totiž svědkyně mimo jiné uvedla, její druh R. B. jí ukázal padělky bankovek a sdělil jí, že je vyrobil jeho bratr R. s tím, že je budou vyměňovat za pravé peníze a dělit se o zisk (viz č. l. 47–49 trestního spisu a protokol z hlavního líčení na č. l. 271 a 272 trestního spisu). Poté, co svědkyně upozornila svého druhu na to, že jde o trestný čin, odpověděl jí, že i tak to s bratrem zkusí. Současně svědkyně potvrdila, že předtím, než se padělky u nich doma objevily, došlo ke schůzce mezi oběma bratry v restauraci U T. k. Svědkyně sice nevěděla, jakou roli měl sehrát při páchání trestné činnosti spoluobviněný M. S., ale podle její výpovědi měl být i on přítomen na této schůzce. Právě při této schůzce ve jmenované restauraci došlo podle M. S. k dohodě o výrobě a udávání padělaných bankovek.

12. Pro úplnost Nejvyšší soud připomíná, že k dokonání zločinu padělání a pozměnění peněz podle § 233 odst. 2 alinea 1 tr. zákoníku postačí, když pachatel – veden úmyslem udat padělané nebo pozměněné peníze jako pravé – vyrobí napodobeniny peněz nebo pozmění pravé peníze. Navazující jednání pachatele, jímž padělané nebo pozměněné peníze udá jako pravé, nelze posoudit podle § 233 odst. 2 alinea 2 tr. zákoníku, neboť tímto jednáním pouze realizuje svůj úmysl udat je jako pravé, který měl již v době jejich padělání nebo pozměnění. Právní kvalifikace jejich udání jako trestného činu podle § 233 odst. 2 alinea 2 tr. zákoníku přichází v úvahu jen tehdy, udá-li tyto peníze osoba odlišná od toho, kdo je padělal nebo pozměnil. Skutečnost, jak s nimi pachatel následně naloží, tak není podstatná z hlediska jeho trestní odpovědnosti, ale může mít význam jen pro posouzení povahy a závažnosti jeho činu ve smyslu § 39 odst. 1 a 2 tr. zákoníku, tedy pro úvahu o druhu a výměře trestu ukládaného v reakci na spáchaný trestný čin.

13. Na podkladě všech popsanych skutečností dospěl Nejvyšší soud k závěru, že obviněný R. B. i přes svůj formální poukaz na dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. podal dovolání z jiných než zákonem stanovených důvodů. Proto Nejvyšší soud podle § 265i odst. 1 písm. b) tr. ř. odmítl dovolání obviněného, aniž byl oprávněn věcně přezkoumat zákonnost a odůvodněnost napadeného rozhodnutí a správnost řízení, které mu předcházelo.

Č. 23

č. 23

Zastavení trestního stíhání, Maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání § 172 odst. 2 písm. a) tr. ř., § 337 odst. 1 písm. f) tr. zákoníku

Zastavení trestního stíhání pachatele trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. f) tr. zákoníku pro neúčelnost ve smyslu § 172 odst. 2 písm. a) tr. ř. nelze odůvodnit jen tím, že posuzované trestní stíhání může vést k uložení trestu, který je zcela bezvýznamný ve srovnání s nepodmíněným trestem odnětí svobody, který byl pachateli již pravomocně uložen a jehož výkon mařil tím, že jej nenastoupil. Je třeba vzít v úvahu také další okolnosti, zejména délku uloženého trestu a celkovou dobu, po kterou pachatel maří jeho výkon.

Smyslem této skutkové podstaty je zabezpečit řádný výkon nepodmíněných trestů odnětí svobody trestním postihem odsouzených, kteří se nástupu tohoto trestu vyhýbají. Tohoto účelu zpravidla nelze dosáhnout zastavením trestního stíhání z důvodu uvedeného v § 172 odst. 2 písm. a) tr. ř., neboť takový postup by mohl vést k tomu, že v případě uloženého dlouhodobého nepodmíněného trestu odnětí svobody by jednání pachatele, který delší dobu jeho výkon maří, fakticky nebylo postiženo.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 5. 2016, sp. zn. 3 Tdo 446/2016, ECLI:CZ:NS:2016:3.TDO.446.2016.1)

Nejvyšší soud k dovolání nejvyššího státního zástupce podanému v neprospěch obviněného V. B. proti usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 12. 11. 2015, č. j. 4 To 697/2015-140, jako soudu stížnostního v trestní věci vedené u Okresního soudu v Českých Budějovicích pod sp. zn. 3 T 172/2015, podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. zrušil napadené usnesení a jemu předcházející usnesení Okresního soudu v Českých Budějovicích ze dne 3. 9. 2015, č. j. 3 T 172/2015-127, jakož i další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a podle § 265l odst. 1 tr. ř. Okresnímu soudu v Českých Budějovicích přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

I. Dosavadní průběh řízení

č. 23

1. Usnesením Okresního soudu v Českých Budějovicích ze dne 3. 9. 2015, č. j. 3 T 172/2015-127, bylo podle § 314c odst. 1 písm. b) tr. ř. a § 172 odst. 2 písm. a) tr. ř. zastaveno trestní stíhání obviněného V. B. pro skutky spočívající v tom, že obviněný: „1. v době od 18:00 hod. dne 26. 1. 2015 do 13:30 hod. dne 30. 1. 2015 v Č. B., v ulici J. K., se zjištěným záměrem nezjištěným způsobem překonal vchodové dveře do panelového domu a následně vstupní dveře do sklepních prostor v přízemí domu, v nichž odcizil po přeštipnutí oka visacího zámku zn. FAB, modré barvy, ze sklepní kóje dámské trekingové jízdní kolo zn. Author, typ Thema, černobílé barvy, vybavené přesmykači na gripech, čelistovými brzdami, předním i zadním plastovým blatníkem, černé barvy, předním i zadním světlometem a kovovým stojánkem, v hodnotě 2 000 Kč, a 1 pár sjezdových carvingových lyží zn. Head, šedooranžové barvy, včetně vázání, v hodnotě 1 000 Kč, čímž R. B. způsobil škodu odcizením věcí v celkové výši 3 000 Kč a znehodnocením visacího zámku zn. FAB ve výši 100 Kč, a po odšroubování petlice ze sklepní kóje pánské horské jízdní kolo zn. Olymp, nezjištěného typu a výrobního čísla, červenošedé barvy, s odpruženou přední vidlicí, vybavené převody 3 × 5, páčkovými přesmykači zn. Shimano a čelistovými brzdami, v hodnotě 1 000 Kč, pánské trekingové jízdní kolo zn. Olymp, nezjištěného typu a výrobního čísla, stříbrné barvy, s odpruženou přední vidlicí, vybavené převody 3 × 5, páčkovými přesmykači zn. Shimano, čelistovými brzdami, předním i zadním plastovým blatníkem, černé barvy, v hodnotě 1 000 Kč, 1 pár dámských zimních bruslí nezjištěné značky, modré barvy se stříbrnými lemy po stranách, velikosti 41, v hodnotě 300 Kč, a 1 pár pánských zimních bruslí, nezjištěné značky, černé barvy se stříbrnými lemy po stranách, velikosti 41 v hodnotě 300 Kč a pánské in-line brusle zn. Bauer, černé barvy, v hodnotě 1 000 Kč, čímž L. A. způsobil škodu v celkové výši 3 600 Kč,

2. v době od 16:00 hod. dne 1. 2. 2015 do 16:00 hod. dne 16. 3. 2015 v Č. B., v L. ulici, v úmyslu získat neoprávněný majetkový prospěch vnikl pomocí nalezených klíčů do panelového domu a jeho sklepních prostor, posléze po vypáčení visacího zámku do sklepní kóje, ze které odcizil 6 sklenic s nakládanými okurkami zn. Hamé, o obsahu 1 l, v hodnotě 37,90 Kč, v celkové hodnotě 227,40 Kč, a 14 ks rybích konzerv s tuňákem zn. Giana, v hodnotě 29,90 Kč, v celkové hodnotě 418,60 Kč, a tak M. D., způsobil škodu odcizením věcí v celkové výši 646 Kč a poškozením visacího zámku ve výši 100 Kč,

a jednání pod body 1. a 2., jimiž uvedeným subjektům způsobil škodu odcizením věcí v celkové výši 7 246 Kč, se dopustil přesto, že rozsudkem Okresního soudu v Českých Budějovicích ze dne 21. 11. 2012, č. j. 3 T 110/2012-307, ve spojení s rozsudkem Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 17. 12. 2013, č. j. 4 To 70/2013-346, byl odsouzen mimo jiné pro přečin krádeže podle § 205

č. 23

odst. 1 písm. a) trestního zákoníku spáchaný formou spolupachatelství podle § 23 trestního zákoníku k souhrnnému trestu odnětí svobody v trvání 3 roky, výkon kterého byl podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání 5 let za současného vyslovení dohledu, když usnesením Okresního soudu v Českých Budějovicích ze dne 16. 2. 2015, sp. zn. 3 T 110/201-4432, pravomocným dnem 18. 6. 2015, bylo rozhodnuto, že trest vykoná,

3. v době od 13. 2. 2015 do 07.15 hod. dne 7. 5. 2015, kdy byl na základě příkazu Okresního soudu v Českých Budějovicích ze dne 16. 3. 2015, sp. zn. 5 T 157/2014, zadržen a dodán do výkonu trestu odnětí svobody v Č. B., případně jinde v úmyslu vyhnout se výkonu trestu odnětí svobody nenastoupil do Vazební věznice v Č. B. k výkonu nepodmíněného trestu odnětí svobody v trvání 8 měsíců, který mu byl uložen rozsudkem Okresního soudu v Českých Budějovicích ze dne 26. 9. 2014, č. j. 5 T 157/2014-41, ve spojení s usnesením Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 16. 12. 2014, č. j. 4 To 617/2014-65, ačkoli dne 6. 2. 2015 osobně převzal výzvu Okresního soudu v Českých Budějovicích k nástupu do výkonu trestu odnětí svobody s termínem nástupu nejpozději do sedmi dnů od obdržení výzvy k nástupu v době od 8.00 do 16.00 hod. ve Věznici Č. B., neboť trest, k němuž může trestní stíhání vést, je zcela bez významu vedle trestu, který byl pro jiný čin obžalovanému již uložen, a to rozsudkem Okresního soudu v Českých Budějovicích ze dne 15. 7. 2015, sp. zn. 5 T 214/2014.“

2. V nich byly obžalobou státní zástupyně Okresního státního zastupitelství v Českých Budějovicích ze dne 12. 8. 2015, č. j. ZT 293/2015-13, spatřovány přečiny krádeže podle § 205 odst. 1 písm. a), b) odst. 2 trestního zákoníku [tj. zákona č. 40/2009 Sb., účinného od 1. 1. 2010 (dále jen „tr. zákoník“)], porušování domovní svobody podle § 178 odst. 1, 2 tr. zákoníku (skutky ad 1. a 2.) a dále přečin maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. f) tr. zákoníku (skutek ad 3.).

3. O stížnosti státní zástupyně Okresního státního zastupitelství v Českých Budějovicích rozhodl ve druhém stupni Krajský soud v Českých Budějovicích usnesením ze dne 12. 11. 2015, č. j. 4 To 697/2015-140, jímž ji podle § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř. zamítl jako nedůvodnou.

II.

Dovolání

4. Rozhodnutí stížnostního soudu a v návaznosti na tom i jemu předcházející rozhodnutí soudu prvního stupně napadl následně dovoláním nejvyšší státní zástupce (dále také „dovolatel“). Učinil tak v neprospěch obviněného a uplatnil v něm důvody uvedené v § 265b odst. 1 písm. f), l) tr. ř.

5. V odůvodnění tohoto mimořádného opravného prostředku dovokatel předně připomněl, že soudy obou stupňů ve svých rozhodnutích nikterak nezpochybnilly

důvodnost trestního stíhání obviněného V. B. pro výše popsané přečiny. Neúčelnost trestního stíhání pak odůvodnily poukazem na uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody či přeměnu trestu odnětí svobody s podmíněným odkladem výkonu na trest nepodmíněný v jiných trestních věcech obviněného. Konkrétně se jednalo o nepodmíněný trest odnětí svobody ve výměře patnácti měsíců, který byl obviněnému uložen v trestní věci vedené Okresním soudem v Českých Budějovicích pod sp. zn. 5 T 214/2014, o nepodmíněný trest odnětí svobody ve výměře osmi měsíců uložený obviněnému v trestní věci vedené týmž soudem pod sp. zn. 5 T 157/2014, přeměnu podmíněného trestu odnětí svobody ve výměře dvou let na trest nepodmíněný v trestní věci Okresního soudu v Kutné Hoře sp. zn. 2 T 113/2013, dále přeměnu podmíněného trestu odnětí svobody ve výměře tří let na trest nepodmíněný v trestní věci Okresního soudu v Českých Budějovicích sp. zn. 3 T 110/2012 a konečně předpokládanou přeměnu trestu obecně prospěšných prací ve výměře 300 hodin v trestní věci vedené týmž soudem pod sp. zn. 5 T 109/2014.

6. S úvahami soudů, jimiž odůvodnily svůj postup v nyní projednávané trestní věci, se dovolatel neztotožňuje. Připustil, že pro závěr o neúčelnosti trestního stíhání obviněného může svědčit dřívější uložení několika výše zmíněných nepodmíněných trestů odnětí svobody, které v úhrnu činí šest let a jedenáct měsíců odnětí svobody, nepočítaje v to možnou přeměnu trestu obecně prospěšných prací v trestní věci Okresního soudu v Českých Budějovicích vedené pod sp. zn. 5 T 109/2014. Tato skutečnost by však podle jeho názoru případně mohla odůvodnit zastavení trestního stíhání podle § 172 odst. 2 písm. a) tr. ř. u majetkové trestné činnosti, tedy u skutků uvedených v bodech ad 1) a 2) výroku usnesení soudu prvního stupně, v nichž byly obžalobou spatřovány přečiny krádeže podle § 205 odst. 1 písm. a), b), odst. 2 tr. zákoníku a porušování domovní svobody podle § 178 odst. 1, 2 tr. zákoníku; zvláště s ohledem na poměrně bagatelní povahu této trestné činnosti, danou výší způsobené škody.

7. Jinak je tomu ovšem v případě přečinu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. f) tr. zákoníku, který je z hlediska posouzení účelnosti dalšího trestního postihu obviněného velmi specifický. Dovolatel zdůraznil, že účelem dané skutkové podstaty je zabezpečit řádný výkon nepodmíněných trestů odnětí svobody trestním postihem odsouzených, kteří se nástupu tohoto trestu vyhýbají. Tohoto účelu lze však podle jeho přesvědčení dosáhnout pouze důsledným ukládáním trestů, obvykle nepodmíněných, bez ohledu na další nepodmíněné tresty těmto odsouzeným uložené. V uvedených souvislostech nejvyšší státní zástupce poukázal na to, že předmětnou problematikou se již v minulosti zabýval také Nejvyšší soud, který v usnesení ze dne 17. 7. 2013, sp. zn. 8 Tdo 642/2013, formuloval stanovisko, podle něž při úvahách, zda je možno zastavit trestní stíhání přečinu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. f) tr. zákoníku pro neúčelnost, tedy podle § 172 odst. 2 písm. a) tr. ř., je třeba se

č. 23

zabývat nejen rozdílem mezi oběma tresty, tj. nenastoupeným a nyní potencionálně hrozícím, ale zejména i tím, zda neuložení dalšího trestu bude odpovídat účelu trestu, resp. stupni závažnosti uvedeného přečinu a dosavadnímu způsobu života pachatele. Přitom čím dlouhodobější bude dříve uložený mařený trest, tím bezvýznamnější se vedle něj bude jevit trest další, ale naopak tím významnější se bude jevit závažnost nenastoupení již uloženého dlouhodobějšího trestu, tedy závažnost přečinu podle § 337 odst. 1 písm. f) tr. zákoníku a význam recidivy.

8. Tyto dva hlavní momenty se podle dovolatele u skutkové podstaty trestného činu podle § 337 odst. 1 písm. f) tr. zákoníku vzájemně vyvažují, neboť nově spáchaný trestný čin přímo souvisí s trestem uloženým za trestný čin předchozí. Ono „vyvážení“ pak v zásadě vylučuje možnost zastavit jako neúčelné trestní stíhání obviněného, který se vyhýbal nastoupení trestu odnětí svobody. Nový trestný čin a dosavadní způsob života pachatele (jeho recidiva) se v takovém případě totiž jeví jako příliš závažné, než aby bylo možno dosáhnout splnění účelu trestu za nový trestný čin jenom výkonem dříve uloženého trestu. Výjimky z uvedeného pravidla by bylo podle názoru dovolatele možno připustit jen ve zcela extrémních případech, v nichž by z konkrétních zákonných důvodů hrozil obviněnému za takové maření nový trest odnětí svobody velmi krátkého trvání.

9. Dovolatel poukázal na to, že smyslem § 337 odst. 1 písm. f) tr. zákoníku je postih pachatele, který bez závažného důvodu nenastoupí k výkonu trestu odnětí svobody. To znamená, že pokud by byla akceptována argumentace, o kterou se opírají rozhodnutí soudů v projednávané trestní věci, že celkový trest odnětí svobody v trvání šesti let a jedenácti měsíců sám o sobě v podstatě zabezpečuje naplnění účelu trestu u obviněného, a že ukládání dalšího trestu za jeho nenastoupení proto není nezbytné, v praxi by to znamenalo prosazení názoru, že příkaz k nástupu dlouhodobého trestu odnětí svobody není třeba respektovat a že toto nerespektování není třeba ani trestněprávně postihovat. A jelikož u každého dlouhodobějšího trestu odnětí svobody by se sankce za jeho nenastoupení nejevila nikdy dostatečně významná, nebylo by pak možno sankcionovat žádné nenastoupení takového trestu. Jinými slovy, čím vyšší by byl nenastoupený trest odnětí svobody, tím menší by byl zájem pachatele postihnout podle § 337 odst. 1 písm. f) tr. zákoníku.

10. Své dovolání proto nejvyšší státní zástupce shrnul tak, že stížnostní soud v rozporu s § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř. a soud prvního stupně v rozporu s § 314c odst. 1 písm. b) tr. ř. a § 172 odst. 2 písm. a) tr. ř. dospěly k nesprávnému závěru, pokud dovodily, že trest, k němuž může trestní stíhání obviněného V. B. vést, je zcela bez významu vedle již uloženého dlouhodobého trestu odnětí svobody. Právě délka takového trestu naopak zvýšila závažnost následného vyhýbání se jeho nástupu, zdůraznila význam recidivy, a posílila tak i význam postihu za nově spáchaný přečin. To znamená, že v projednávané trestní věci ve skutečnosti nebyly splněny zákonné podmínky pro zastavení trestního stíhání podle § 172 odst. 2 písm. a) tr. ř. Pokud stížnostní soud vadně rozhodnutí soudu prvního stupně o za-

stavení trestního stíhání potvrdil, naplnil tím dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. ve vztahu k dovolacímu důvodu § 265b odst. 1 písm. f) tr. ř.

III.

Přípustnost dovolání

č. 23

11. Nejvyšší státní zástupce je podle § 265d odst. 1 písm. a) tr. ř. osobou oprávněnou k podání dovolání pro nesprávnost kteréhokoli výroku rozhodnutí soudu, a to ve prospěch i v neprospěch obviněného. Dovolání bylo podáno v zákonné dvouměsíční dovolací lhůtě (§ 265e odst. 1 tr. ř.) a současně splňuje formální a obsahové náležitosti předpokládané v § 265f odst. 1 tr. ř.

12. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 265c tr. ř.) především zkoumal, zda v předmětné věci jsou splněny podmínky přípustnosti dovolání podle § 265a tr. ř. Shledal, že dovolání je přípustné podle § 265a odst. 1, odst. 2 písm. h) tr. ř., neboť napadá rozhodnutí soudu druhého stupně, jímž bylo pravomocně rozhodnuto ve věci samé a kterým byl zamítnut řádný opravný prostředek (stížnost) státní zástupkyně proti usnesení uvedenému v § 265b odst. 1 písm. f) tr. ř., jímž bylo rozhodnuto o zastavení trestního stíhání obviněného. Poněvadž dovolání lze podat jen z důvodů uvedených v § 265b tr. ř., bylo dále zapotřebí posoudit otázku, zda konkrétní důvody, o které nejvyšší státní zástupce dovolání opírá, lze podřadit pod dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. f), l) tr. ř., na které odkázal.

13. Důvodem dovolání podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. je existence vady spočívající v tom, že bylo rozhodnuto o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku nebo usnesení uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) až g) tr. ř., aniž byly splněny procesní podmínky stanovené zákonem pro takové rozhodnutí, nebo byl v řízení mu předcházejícím dán důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. a) až k) tr. ř. Předmětný dovolací důvod tedy dopadá na případy, kdy došlo k zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku bez věcného přezkoumání, a procesní strana tak byla zbavena přístupu ke druhé instanci, nebo byl-li zamítnut řádný opravný prostředek, ačkoliv již v předcházejícím řízení byl dán některý ze shora uvedených dovolacích důvodů. Nejvyšší státní zástupce uplatnil uvedený dovolací důvod v jeho druhé alternativě, která by v posuzovaném případě byla naplněna za předpokladu, že by napadené rozhodnutí stížnostního soudu, jakož i řízení mu předcházející, byly skutečně zatíženy vadou ve smyslu dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. f) tr. ř., na který rovněž odkázal. Důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. f) tr. ř. je dán v případech, kdy soud učinil některé z rozhodnutí uvedených v § 265a odst. 2 písm. c), d), f) a g) tr. ř., přestože pro takový postup nebyly splněny zákonné podmínky. Lze jej tedy mimo jiné spatřovat v tom, že soud zastavil trestní stíhání z některého z fakultativních důvodů podle § 172 odst. 2 tr. ř., ačkoliv žádný z nich v konkrétní trestní věci nebyl dán.

14. Z výše uvedeného je zřejmé, že nejvyšší státní zástupce svými námitkami vůči zastavení trestního stíhání obviněného V. B. podle § 172 odst. 2 písm. a) tr. ř. v trestní věci vedené Okresním soudem v Českých Budějovicích pod sp. zn. 3 T 172/2015 uplatnil deklarované dovolací důvody právně relevantně.

č. 23

IV.

Důvodnost dovolání

15. Protože Nejvyšší soud zároveň neshledal důvody pro odmítnutí dovolání podle § 265i odst. 1 tr. ř., přezkoumal podle § 265i odst. 3 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost výroků rozhodnutí, proti kterým bylo dovolání podáno, a to v rozsahu a z důvodů, jež byly v dovolání relevantně uvedeny, jakož i řízení napadené části rozhodnutí předcházející, a dospěl k následujícím závěrům:

16. V první řadě je třeba připomenout, že zastavení trestního stíhání podle § 172 odst. 2 písm. a) tr. ř. je fakultativním rozhodnutím, které lze vydat tehdy, je-li trest, k němuž trestní stíhání může vést, zcela bez významu vedle trestu, který byl obviněnému již uložen nebo který ho podle očekávání postihne pro jiný čin. Pro správné použití § 172 odst. 2 písm. a) tr. ř. je nutno primárně vycházet z úvahy, zda uložený nebo očekávaný trest za jiný skutek (trestný čin) bude dostatečný k dosažení účelu trestu. Nejvyšší soud ve své rozhodovací praxi k uvedeným otázkám zastává právní názor, že k takovému závěru zásadně nepostačuje pouhé srovnání trestních sazeb u jednotlivých trestných činů, ale je vždy nezbytné porovnávat trest, který buď již byl, anebo by měl být z hledisek § 39 a násl. tr. zákoníku za jiný trestný čin uložen, ve vztahu k trestu, který lze podle stejných hledisek očekávat za čin, jehož se má zastavení trestního stíhání týkat. K výše uvedené zásadě však přistupuje ještě další významné kritérium spočívající v tom, že při rozhodování o zastavení trestního stíhání podle § 172 odst. 2 písm. a) tr. ř. musí být vedle uloženého nebo očekávaného trestu za jiný trestný čin přihlášeno k povaze a závažnosti posuzovaného jednání a poměrům pachatele a jeho dosavadnímu způsobu života (§ 37 odst. 1, § 39 tr. zákoníku) a v souvislosti s tím k účelu trestu (k tomu srov. přiměřeně usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 4. 2001, sp. zn. 3 Tz 68/2001).

17. Nejvyšší soud z podnětu dovolání nejvyššího státního zástupce podaného v ne prospěch obviněného se zabýval specifickou problematikou možnosti zastavení trestního stíhání pachatele podle § 172 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku v případech, kdy je konáno pro skutek, který naplňuje skutkovou podstatu trestného činu (přechinu) maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. f) tr. zákoníku. Mimo jiné zdůraznil, že záměrem zákonodárce při konstrukci skutkové podstaty tohoto trestného činu bylo postihnout jednání pachatele spočívající v nenastoupení do výkonu uloženého trestu odnětí svobody, které ve svém důsledku máí samotný účel trestu, ať už po stránce výchovné, preventivní, respresivní aj. Pokud se totiž odsouzený záměrně vyhýbá výkonu uloženého trestu odnětí svobody, snižuje

jím současně jeho efektivitu. Právě z toho důvodu existuje zájem společnosti na tom, aby na takové jednání odsouzeného bylo adekvátně reagováno v podobě vyvození odpovídajících trestněprávních důsledků. V tomto smyslu je tedy nutné klást důraz na skutečnost, že pachatel zcela záměrně maří výkon již jednoho nebo více uložených trestů odnětí svobody, a jeho jednání tak výrazně nabývá na společenské škodlivosti a závažnosti, která se zvyšuje jak celkovou délkou trvání takového protiprávního stavu, tak i samotnou délkou uloženého trestu nebo trestů, jejichž výkon maří. Skutková podstata trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykazání je konstruována takovým způsobem, že ze samotné povahy věci nelze argumentovat tím, že případné uložení dalšího trestu za jeho spáchání by bylo nadbytečné. Uvedený myšlenkový postup by značně zpochybnil smysl existence této skutkové podstaty, neboť by ve svém důsledku vedl k absurdnímu závěru, že čím dlouhodobější trest odnětí svobody bude odsouzenému v předcházející trestní věci uložen, tím bezvýznamnější a méně účelné se vedle něho bude jevit jeho potrestání za trestný čin spáchaný nenastoupením takového trestu. Pachatel by se tak v konečném důsledku mohl výkonu původně uloženého trestu vyhýbat, aniž by zároveň musel počítat s tím, že za takové jednání bude nutně následovat trestní postih (k tomu srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 7. 2013, sp. zn. 8 Tdo 642/2013).

18. Proto Nejvyšší soud vyhověl dovolání nejvyššího státního zástupce a z jeho podnětu, za splnění podmínek § 265p odst. 1 tr. ř., zrušil jak usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 12. 11. 2015, č. j. 4 To 697/2015-140, tak i jemu předcházející usnesení Okresního soudu v Českých Budějovicích pod č. j. 3 T 172/2015-127. Podle § 265k odst. 2 věty druhé tr. ř. zrušil i všechna další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. pak Okresnímu soudu v Českých Budějovicích přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

19. Věc se tak vrací do stadia, kdy se Okresní soud v Českých Budějovicích bude muset podanou obžalobou znovu zabývat. V novém řízení bude postupovat v souladu s právním názorem, který k projednávaným otázkám vyslovil Nejvyšší soud (§ 265s odst. 1 tr. ř.). Jde především o to, aby při volbě svého dalšího postupu ve věci a způsobu rozhodnutí zohlednil výše naznačená výkladová východiska k možnosti zastavit trestní stíhání pro neúčelnost podle § 172 odst. 2 písm. a) tr. ř. u pachatele trestného činu podle § 337 tr. ř., spáchaného mařením (nenastoupením) nařízeného výkonu trestu odnětí svobody. Na tomto místě je zapotřebí poznamenat, že Nejvyšší soud ve shora zmiňovaném usnesení ve věci sp. zn. 8 Tdo 642/2013 vyhověl dovolání nejvyššího státního zástupce za situace, kdy se posuzovaná trestná činnost obviněného omezila jenom na nenastoupení dříve uloženého trestu odnětí svobody v trvání osmi a půl roku. V nyní posuzované trestní věci obviněný V. B. nejen udržoval obdobný protiprávní stav, ale během té doby měl podle podané obžaloby navíc páchat další trestnou činnost.

ROZHODNUTÍ
VE VĚCECH OBČANSKOPRÁVNÍCH,
OBCHODNÍCH A SPRÁVNÍCH

Č. 52

Insolvence, Oddlužení, Společné jmění manželů

§ 273 odst. 1 IZ, § 408 odst. 1 IZ

č. 52

Probíhá-li řízení o vypořádání společného jmění manželů, stává se insolvenční správce účinností usnesení o schválení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty účastníkem tohoto řízení místo (insolvenčního) dlužníka.

Nejvyšší soud odmítl dovolání žalobce proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 14. 9. 2015, sp. zn. 60 Co 340/2015.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 2. 2016, sen. zn. 29 ICdo 11/2016, ECLI:CZ:NS:2016:29.ICDO.11.2016.1)

I. Dosavadní průběh řízení

1. Usnesením ze dne 17. 6. 2015, č. j. 6 C 85/2015-52, zastavil Okresní soud ve Zlíně řízení o žalobě (podané 8. 4. 2015), kterou se L. T. domáhal (jako žalobce) vůči žalovaným [1) JUDr. R. P. Z., jako insolvenční správce dlužnice Bc. J. T., a 2) Bc. J. T.] vypořádání společného jmění manželů (L. T. a J. T.) [bod I. výroku]. Dále okresní soud rozhodl o nákladech řízení (body II. a III. výroku).
2. Okresní soud měl za to, že je důvod postupovat podle § 109 odst. 1 písm. a) a § 141a zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), a podle § 104 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále též jen „o. s. ř.“).
3. K odvolání L. T. a Ing. R. B., jako insolvenčního správce L. T. (dále též jen „R. B.“), jenž do řízení vstoupil (podáním datovaným 14. 7. 2015) jako vedlejší účastník řízení na straně L. T. (žalobce), Krajský soud v Brně v záhlaví označeným usnesením ze 14. 9. 2015 zrušil usnesení okresního soudu a věc postoupil Krajskému soudu v Brně jako soudu věcně příslušnému.
4. Odvolací soud poukázal na to, že jde o incidenční spor ve smyslu § 159 odst. 1 písm. c) insolvenčního zákona, k jehož projednání je v prvním stupni věcně příslušným [podle § 7a písm. b) insolvenčního zákona] krajský soud, konkrétně Krajský soud v Brně, kde je vedeno insolvenční řízení na majetek J. T. Proto postupoval podle § 219a odst. 1 o. s. ř. a § 221 odst. 1 písm. b) o. s. ř..

II. Dovolání a vyjádření k němu

č. 52

5. Proti usnesení odvolacího soudu podal R. B. dovolání, v němž se označuje jako žalobce a jehož přípustnost vymezuje ve smyslu § 237 o. s. ř. argumentem, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázek procesního práva, které v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyly vyřešeny, a požaduje, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí změnil tak, že usnesení soudu prvního stupně se ruší a věc se postupuje Krajskému soudu v Ostravě.

6. Konkrétně jde (dle dovolatele) o následující otázky:

[1] Zda je pro účely stanovení místní příslušnosti soudu nutné vycházet z okolností, které insolvenční řízení bylo zahájeno dříve (jde-li o místní příslušnost v incidenčním sporu, kde přichází v úvahu více místně příslušných soudů), nebo zda je nutno vycházet ze žalobcova návrhu a místní příslušnosti jeho insolvenčního řízení?

[2] Zda lze na rozhodnutí o místní příslušnosti soudu v rámci incidenčního sporu použít ustanovení občanského soudního řádu?

[3] Zda v případě, že se vedou insolvenční řízení na majetek žalobce i na majetek žalovaného, jsou k vedení incidenčního sporu místně příslušné oba insolvenční soudy nebo pouze insolvenční soud žalobce?

7. S přihlédnutím k době vydání napadeného rozhodnutí je pro dovolací řízení rozhodný občanský soudní řád ve znění účinném od 1. 1. 2014 [srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2014, sen. zn. 29 ICdo 33/2014, uveřejněné pod č. 92/2014 Sb. rozh. obč. (usnesení je – stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže – dostupné i na webových stránkách Nejvyššího soudu)] a (z pohledu podaného výkladu) insolvenční zákon v aktuálním znění.

8. Na tomto místě budiž poznamenáno, že insolvenční řízení na majetek L. T. je vedeno (na základě insolvenčního návrhu L. T., došlého insolvenčnímu soudu 10. 12. 2014) u Krajského soudu v Ostravě pod sp. zn. KSOS 40 INS 33424/2014, přičemž usnesení, jímž zjistil úpadek L. T. a povolil mu oddlužení, vydal insolvenční soud 19. 3. 2015 a usnesení o schválení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty dne 3. 9. 2015 (kdy bylo též zveřejněno v insolvenčním rejstříku).

9. Insolvenční řízení na majetek J. T. je vedeno (na základě insolvenčního návrhu J. T., došlého insolvenčnímu soudu 10. 12. 2013) u Krajského soudu v Brně pod sp. zn. KSBR 39 INS 35503/2013, přičemž usnesení, jímž zjistil úpadek J. T. a povolil jí oddlužení, vydal insolvenční soud 18. 12. 2013 a usnesení o schválení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty dne 3. 3. 2014 (v insolvenčním rejstříku bylo zveřejněno 25. 3. 2014).

10. Kdyby měl dovolatel postavení vedlejšího účastníka řízení (tak byl označen v záhlaví napadeného usnesení), bylo by namísto jeho dovolání bez dalšího odmítnout jako podané někým, kdo k němu nebyl oprávněn (srov. usnesení

Nejvyššího soudu ze dne 27. 5. 2003, sp. zn. 25 Cdo 162/2003, uveřejněné pod č. 3/2004 Sb. rozh. obč.).

11. Dnem, kdy nabylo účinnosti usnesení o schválení oddlužení L. T. zpeněžením majetkové podstaty (3. 9. 2015), však nastaly účinky předjímané § 408 odst. 1 věty první insolvenčního zákona, jež určuje, že o účincích schválení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty platí ohledně majetku náležícího do majetkové podstaty v době schválení oddlužení obdobně ustanovení tohoto zákona o účincích prohlášení konkursu, včetně zániku společného jmění dlužníka a jeho manžela.

12. Jedním z účinků prohlášení konkursu ve vztahu ke společnému jmění manželů je podle § 273 odst. 1 věty první insolvenčního zákona i to, že probíhá-li řízení o vypořádání společného jmění manželů, stává se insolvenční správce prohlášením konkursu účastníkem tohoto řízení místo dlužníka.

13. Jinak řečeno (pro poměry oddlužení), probíhá-li řízení o vypořádání společného jmění manželů, stává se insolvenční správce účinností usnesení o schválení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty účastníkem tohoto řízení místo (insolvenčního) dlužníka.

14. V dané věci to znamená, že R. B. měl v předmětném řízení postavení vedlejšího účastníka řízení na straně žalobce a L. T. měl v předmětném řízení postavení žalobce jen do 3. 9. 2015 (kdy bylo v insolvenčním rejstříku zveřejněno usnesení o schválení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty L. T.). Tímto dnem se stal R. B. (jako insolvenční správce L. T.) účastníkem řízení (žalobcem) místo L. T., čímž R. B. současně přestal být vedlejším účastníkem a L. T. přestal být účastníkem řízení zcela.

III. Přípustnost dovolání

15. Dovolání R. B. jako současného žalobce, jež může být přípustné jen podle § 237 o. s. ř. a pro něž neplatí žádné z omezení přípustnosti vypočtených v § 238 o. s. ř., však Nejvyšší soud i tak odmítl podle § 243c odst. 1 a 2 o. s. ř.

16. Na řešení otázek dovoláním předestřených totiž napadené rozhodnutí nespočívá, což dovolatel odvolacímu soudu chybně vytýká (namítaje, že se nezabýval otázkami místní příslušnosti soudu).

17. Podle § 104a odst. 6 o. s. ř. v usnesení, jímž bylo rozhodnuto, že k projednání a rozhodnutí věci jsou příslušné v prvním stupni jiné soudy, než u kterých bylo řízení zahájeno, se rovněž uvede soud, jemuž bude věc postoupena k dalšímu řízení; ustanovení § 105 tím není dotčeno.

18. Dle § 221 odst. 1 písm. b) o. s. ř., zruší-li odvolací soud rozhodnutí podle § 219a, postoupí věc věcně příslušnému okresnímu nebo krajskému soudu, popřípadě soudu zřízenému k projednávání a rozhodování věcí určitého druhu.

19. Usnesení, jímž odvolací soud zrušil usnesení okresního soudu a postoupil věc Krajskému soudu v Brně jako soudu „věcně příslušnému“, není rozhodnutím

č. 52

o „místní příslušnosti“ soudu. Konkrétní soud se v rámci postoupení věci soudu „věcně příslušnému“ označuje prostě proto, že nějakému (jinému) věcně příslušnému soudu se věc předat musí (takové vymezení má jen technickou povahu). Proto také § 104a odst. 6 o. s. ř. [jež platí i pro poměry rozhodnutí vydaného v odvolacím řízení podle § 221 odst. 1 písm. b) o. s. ř.] v části věty za středníkem určuje, že § 105 o. s. ř. není takovým vymezením dotčeno (soud, jemuž byla věc takto postoupena, proto může zkoumat svou místní příslušnost). Srov. v literatuře např. DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol.: Občanský soudní řád I. § 1 až 200za. Komentář. 1. vydání. Praha, C. H. Beck, 2009, s. 682, a v judikatuře např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 10. 2015, sp. zn. 30 Nd 273/2015.

20. Dovolací námitky proti nesprávně určenému „místně příslušnému“ soudu, směřující proti rozhodnutí odvolacího soudu o věcné příslušnosti jiného soudu prvního stupně vydanému v režimu § 219a a § 221 odst. 1 písm. b) o. s. ř., jsou tudíž právně bezcenné (na jejich základě ke změně nebo ke zrušení takového rozhodnutí přikročit nelze). Důvod připustit dovolání k zodpovězení otázek, jež pro výsledek dovolacího řízení nemají žádný význam, tak dán není.

Č. 53

Č. 53

Dokazování, Svědci, Statutární orgán

§ 126 odst. 1 a 4 o. s. ř. ve znění do 31. 12. 2013, § 126a odst. 1 a 2 o. s. ř. ve znění do 31. 12. 2013, § 14 odst. 1 a 2 obch. zák. ve znění do 29. 6. 2013

Nařídí-li soud v řízení, jehož účastníkem je právnická osoba, výslech fyzické osoby, které byla právnickou osobou udělena prokura (prokuristy), o okolnostech týkajících se této právnické osoby, musí být tato fyzická osoba vyslechnuta jako svědek, a nikoliv jako účastník řízení.

Nejvyšší soud zamítl dovolání žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Plzni ze dne 15. 12. 2014, sp. zn. 61 Co 418/2014.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 5. 2016, sp. zn. 21 Cdo 1862/2015, ECLI:CZ:NS:2016:21.CDO.1862.2015.1)

I. Dosavadní průběh řízení

1. Dopisem ze dne 18. 2. 2013 žalovaná sdělila žalobci, že mu dává výpověď z pracovního poměru podle § 52 písm. c) zák. práce, neboť „rozhodnutím statutárního orgánu zaměstnavatele ze dne 15. 2. 2013 byla s účinností ke dni 28. 2. 2013 přijata organizační změna spočívající ve snížení počtu zaměstnanců na pracovní pozici technolog výrobních procesů BUSC ze stávajících 3 na 2, a to za účelem zvýšení efektivnosti práce a snížení provozních nákladů zaměstnavatele“. V důsledku této změny se stal žalobce nadbytečným.

2. Žalobce se domáhal, aby bylo určeno, že „rozházání pracovního poměru výpovědí žalované ze dne 18. 2. 2013 dané žalobci“ je neplatné. Žalobu odůvodnil zejména tím, že „tzv. organizační změna byla toliko opatřením, které mělo být prostředkem k tomu, aby byl se žalobcem ukončen pracovní poměr, když žalobce mj. kritizoval, že je s ním nerovně zacházeno. Pracovní vyřízení žalobce a dalších zaměstnanců na stejné pozici bylo takové, že ani nebylo možné, aby tato práce byla zvládána se sníženým počtem. Na pracovišti byl následně přijat zaměstnanec, který vykonával stejnou práci jako žalobce.“

3. Okresní soud Plzeň-město rozsudkem ze dne 30. 6. 2014, č. j. 36 C 236/2013-271, ve znění usnesení ze dne 23. 7. 2014, č. j. 36 C 236/2013-286, žalobu zamítl a rozhodl, že žalobce je povinen zaplatit na náhradu nákladů České republiky 2 125 Kč a 1 050 Kč a žalované k rukám „jejího zástupce“ 50 614 Kč. Po prove-

deném dokazování dospěl k závěru, že rozhodnutí o organizační změně, v jehož důsledku se stal žalobce nadbytečným, bylo vydáno v časové relaci předcházející dání výpovědi z pracovního poměru pro nadbytečnost, bylo vydáno kompetentní osobou, stalo se účinným před uplynutím výpovědní doby pro skončení pracovního vztahu, na pracovní místo žalobce nebyl v období po dání výpovědi přijat jiný zaměstnanec, a jestliže žalovaná přijala na pozici procesního inženýra dalšího zaměstnance v období předcházejícím, pak nelze v této skutečnosti spatřovat jakoukoliv účelovost následně přijatého rozhodnutí o organizační změně.

4. K odvolání žalobce Krajský soud v Plzni rozsudkem ze dne 15. 12. 2014, č. j. 61 Co 418/2014-317, rozsudek soudu prvního stupně „ve výroku I a II“ (ve výrocih o zamítnutí žaloby a ve výroku o povinnosti žalobce zaplatit státu na nákladech řízení 2 125 Kč) potvrdil, „ve výroku III“ (ve výroku o povinnosti žalobce hradit náklady řízení žalované) jej změnil tak, že žalobce je povinen zaplatit žalované na nákladech řízení 47 226,30 Kč, zrušil doplňující usnesení ze dne 23. 7. 2014, č. j. 36 C 236/2013-286, a rozhodl, že žalobce je povinen zaplatit žalované na nákladech odvolacího říze 8 731,50 Kč k rukám advokáta JUDr. D. B., Ph.D. Souhlasil se soudem prvního stupně, že žalovanou přijaté organizační opatření nesledovalo jiné než zaměstnavatelem deklarované cíle, tudíž že nebylo „zástupným opatřením na zbavení se žalobce“. Na zrušené pracovní místo žalobce nebyl před podáním ani po podání projednávané výpovědi z pracovního poměru přijat jiný zaměstnanec. Naopak počínaje lednem 2013 přestala žalovaná přijímat na pracovní místa v oddělení BUSC, v němž byl pracovně zařazen i žalobce, jakékoliv nové zaměstnance náhradou za zaměstnance, kterým skončil pracovní poměr. V období od ledna do června 2013 propustila žalovaná z týchž důvodů na oddělení BUSC kromě žalobce dalších 13 zaměstnanců a dalších 9 převedla z oddělení BUSC do oddělení BUFS. Původní pracovní místo žalobce zaniklo a s ním spojená pracovní náplň byla rozdělena mezi zbývající dva technology výrobních procesů oddělení BUSC.

II. Dovolání a vyjádření k němu

5. Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání. Namítá, že odvolací soud vyřešil otázku hmotného práva týkající se příčinné souvislosti mezi rozhodnutím zaměstnavatele o snížení stavu zaměstnanců a nadbytečností zaměstnance, kterému byla dána výpověď, v rozporu s judikaturou Nejvyššího soudu, podle které nelze organizační opatření a v jeho důsledku vzniklou nadbytečnost konkrétního zaměstnance chápat izolovaně bez přihlédnutí k okolnostem, které takové opatření předcházely, případně nastaly po jeho přijetí; podstatné je, zda bylo možno očekávat, že zamýšlené změny mohlo být dosaženo i bez přijetí organizačního opatření, když krátce před rozhodnutím o organizační změně byl na stejné místo přijat nový zaměstnanec, který byl ke dni rozhodnutí o organizační

změně ve zkušební době. Poukázal dále na to, že soud prvního stupně nesprávně prokuristu žalované vyslechl jako svědka podle § 126 o. s. ř., a nikoliv jako účastníka řízení podle § 131 o. s. ř. a odvolací soud se touto námitkou žalobce nevypořádal a zcela ji opominul. Navrhl, aby dovolací soud zrušil rozsudek odvolacího soudu i „rozhodnutí soudu prvního stupně, sp. zn. 36 C 236/2013, ze dne 30. 6. 2014, a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení a novému rozhodnutí“.

6. Žalovaná navrhla, aby dovolací soud dovolání žalobce odmítl, nebo pro případ, že by dovolací soud dospěl k závěru, že dovolání je přípustné, dovolání zamítl, neboť napadené rozhodnutí odvolacího soudu je správné.

III. Přípustnost dovolání

7. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a občanského soudního řádu) věc projednal podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném do 31. 12. 2013 (dále jen „o. s. ř.“), neboť řízení bylo zahájeno přede dnem 1. 1. 2014 (srov. čl. II bod 2 zákona č. 293/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony). Po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) v zákonné lhůtě (§ 240 odst. 1 o. s. ř.) a že jde o rozhodnutí, proti kterému je dovolání přípustné podle § 237 o. s. ř., neboť napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky [jaké postavení má při výslechu soudem prokurista], která dosud nebyla v rozhodovací praxi dovolacího soudu ve všech souvislostech vyřešena, přezkoumal napadený rozsudek ve smyslu § 242 o. s. ř. bez nařízení jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.) a dospěl k závěru, že dovolání žalobce není opodstatněné.

IV. Důvodnost dovolání

8. Projednávanou věc je třeba i současně době posuzovat – vzhledem k tomu, že se jedná o určení neplatnosti výpovědi ze dne 18. 2. 2013 – podle zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, ve znění účinném do dne 31. 7. 2013, tj. do dne, než nabyl účinnosti zákon č. 155/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zák. práce“), subsidiárně též (srov. nálezy Ústavního soudu č. 116/2008 Sb.) – jak je zřejmé zejména z § 3028 zákona č. 89/2012 Sb. – podle zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů účinného do 31. 12. 2013 (dále jen „obč. zák.“), a podle zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník ve znění účinném do dne 29. 6. 2013, tj. do dne než nabyl účinnosti zákon č. 134/2013 Sb., o některých opatřeních ke zvýšení transparentnosti akciových společností a o změně dalších zákonů (dále jen „obch. zák.“).

9. Podle § 52 písm. c) zák. práce zaměstnavatel může dát zaměstnanci výpověď, stane-li se zaměstnanec nadbytečným vzhledem k rozhodnutí zaměstnavatele nebo příslušného orgánu o změně jeho úkolů, technického vybavení, o snížení stavu zaměstnanců za účelem zvýšení efektivity práce nebo o jiných organizačních změnách.

10. K předpokladům pro podání výpovědi z pracovního poměru podle § 52 písm. c) zák. práce patří to, že zaměstnavatel nebo příslušný orgán přijal rozhodnutí o změně úkolů zaměstnavatele, jeho technického vybavení, o snížení stavu zaměstnanců za účelem zvýšení efektivity práce nebo o jiných organizačních změnách, podle kterého se konkrétní zaměstnanec stal nadbytečným, a že tu je příčinná souvislost mezi nadbytečností zaměstnance a přijatými organizačními změnami, tj. že se zaměstnanec stal právě v důsledku takového rozhodnutí (jeho realizací u zaměstnavatele) nadbytečným.

11. Zákoník práce nebo jiné právní předpisy nestanoví, že by rozhodnutí o změně úkolů zaměstnavatele, jeho technického vybavení, o snížení stavu zaměstnanců za účelem zvýšení efektivity práce nebo o jiných organizačních změnách muselo být přijato (vydáno) vždy jen písemně, a ani nepředpokládají, že by muselo být zaměstnavatelem „vyhlášeno“ nebo jiným způsobem zveřejněno. Takové rozhodnutí však musí být přijato před podáním výpovědi a zaměstnanec s ním musí být seznámen; postačí ovšem, jestliže se tak stane až ve výpovědi z pracovního poměru (srov. například rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 8. 1998, sp. zn. 2 Cdon 1130/97, uveřejněný v časopisu Soudní rozhledy č. 11, ročník 1999, str. 374). Rozhodnutí zaměstnavatele nebo příslušného orgánu o změně jeho úkolů, technického vybavení, o snížení stavu zaměstnanců za účelem zvýšení efektivity práce nebo o jiných organizačních změnách není právním úkonem ve smyslu § 34 obč. zák. (srov. § 18 zák. práce), neboť nejde o takový projev vůle, s nímž by právní předpisy spojovaly změnu nebo zánik práv a povinností účastníků pracovněprávního vztahu. Jedná se pouze o skutečnost (tzv. faktický úkon), která je hmotněprávním předpokladem pro právní úkony tam, kde to právní předpisy stanoví [například pro podání výpovědi podle § 52 písm. c) zák. práce], a která není sama o sobě způsobila přivodit následky v právních vztazích účastníků pracovněprávního vztahu. Protože nejde o právní úkon, nelze rozhodnutí zaměstnavatele o organizačních změnách samo o sobě přezkoumávat z hlediska platnosti ve smyslu zásad uvedených v § 37–39 obč. zák. (srov. § 4 zák. práce) a § 19–21 zák. práce; vznikne-li pochybnost, zda (vůbec) zaměstnavatel rozhodl o organizačních změnách, může se soud zabývat jen tím, zda takové rozhodnutí bylo skutečně přijato a zda je učinil zaměstnavatel – fyzická osoba, příslušný orgán zaměstnavatele – právnické osoby nebo ten, kdo je k tomu jinak oprávněn (k tomu srov. též odůvodnění rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2004, sp. zn. 21 Cdo 2204/2003, uveřejněného pod č. 54/2005 Sb. rozh. obč.). Z uvedených závěrů v projednávané věci vycházel i odvolací soud.

12. Zpochybňuje-li dovolatel skutková zjištění, která byla pro právní posouzení věci soudem prvního stupně i odvolacím soudem rozhodující, o tom zda bylo možno očekávat, že zamýšlené změny mohlo být dosaženo i bez přijetí organizačního opatření, když krátce před rozhodnutím o organizační změně byl na stejné místo přijat nový zaměstnanec, který byl ke dni rozhodnutí o organizační změně ve zkušební době, nesouhlasí-li s tím, ke kterým důkazům soudy přihlížely a jak tyto důkazy hodnotily, předestírá-li opačné skutkové závěry, na nichž buduje své vlastní a od odvolacího soudu odlišné právní posouzení věci, neuplatňuje dovolací důvod dle 241a odst. 1 o. s. ř. Z přezkumné povahy činnosti dovolacího soudu vyplývá, že skutkový základ věci tak, jak byl vytvořen v důkazním řízení před soudem prvního stupně nebo před soudem odvolacím, nemůže být v rámci dovolacího řízení rozšiřován nebo jinak měněn, správnost skutkových zjištění soudů přezkumu dovolacího soudu nepodléhá – srov. § 241a odst. 1 a § 242 odst. 3 o. s. ř.

13. Podle § 126 odst. 1 o. s. ř. každá fyzická osoba, která není účastníkem řízení, je povinna dostavit se na předvolání k soudu a vypovídat jako svědek. Musí vypovědět pravdu a nic nezamlčovat. Výpověď může odepřít jen tehdy, kdyby jí způsobila nebezpečí trestního stíhání sobě nebo osobám blízkým; o důvodnosti odepření výpovědi rozhoduje soud.

Podle § 126 odst. 4 o. s. ř. fyzická osoba, která je statutárním orgánem právnické osoby (členem tohoto orgánu), může být vyslechnuta v řízení, jehož účastníkem je tato právnická osoba, jen podle § 131.

Podle § 126a odst. 1 o. s. ř. fyzická osoba, která má vypovídat o okolnostech, týkajících se právnické osoby a nastalých v době, kdy byla jejím statutárním orgánem nebo členem tohoto orgánu, je povinna dostavit se na předvolání k soudu v řízení, jehož účastníkem je tato právnická osoba.

Podle § 126a odst. 2 o. s. ř. výslech fyzické osoby uvedený v odstavci 1 se provede podle § 131 odst. 2 věty druhé a § 131 odst. 3.

Podle § 131 odst. 1 o. s. ř. důkaz výsledkem účastníků může soud nařídít, jestliže dokazovanou skutečnost nelze prokázat jinak a jestliže s tím souhlasí účastník, který má být vyslechnut.

Podle § 131 odst. 2 o. s. ř., nařídí-li soud jako důkaz výslech účastníků, jsou účastníci povinni dostavit se k výslechu. Při svém výslechu mají vypovědět pravdu a nic nezamlčovat; o tom musí být poučeni.

14. Zaměstnanec nebo člen právnické osoby, který je jejím statutárním orgánem, jedná jménem právnické osoby navenek; případně za právnickou osobu jedná její zástupce (srov. § 13 odst. 1 obch. zák.). Tím právnická osoba vyjadřuje svoji vůli. Nařídí-li proto soud v řízení, jehož účastníkem je právnická osoba, jako důkaz výslech fyzické osoby, jež je jejím statutárním orgánem (členem statutárního orgánu), musí být tato osoba vyslechnuta – jak vyplývá z § 126 odst. 4 o. s. ř. – jako účastník řízení ve smyslu § 131 o. s. ř., a nikoli jako svědek ve

smyslu § 126 odst. 1 o. s. ř. To platí i v případě, že má fyzická osoba vypovídat o okolnostech týkajících se právnické osoby a nastalých v době, kdy byla jejím statutárním orgánem nebo členem tohoto orgánu (srov. § 126a odst. 1 o. s. ř.). Opačný postup by – v případech, kdy druhým účastníkem je fyzická osoba, která byla soudem vyslechnuta jako účastník řízení – vedl k porušení zásady rovného postavení účastníků v občanském soudním řízení (srov. § 18 o. s. ř.). Účastník totiž na rozdíl od svědka není povinen vypovídat pravdivě v tom smyslu, že by mohl být za vědomě nepravdivou výpověď trestně stíhán; tomu odpovídá i rozdílný obsah poučení, které účastníku řízení a svědku poskytne soud před započítím jejich výsledku a pod jehož vlivem účastník a svědek vypovídají. Okolnost, že účastník řízení nemůže být na rozdíl od svědka za vědomě nepravdivou výpověď trestně stíhán, je tak významná pro hodnocení důkazů provedených výpověďmi těchto osob z hlediska jejich věrohodnosti (§ 132 o. s. ř.). Vyslechnul-li proto soud účastníka řízení jako svědka (poučil-li ho na začátku výsledku nesprávně o tom, že musí vypovědět pravdu a nic nezamlčovat, a o trestních následcích křivé výpovědi namísto správného poučení o tom, že má vypovědět pravdu a nic nezamlčovat), provedl tento výsledek způsobem, který je v rozporu se zákonem. Proμίtné-li soud takovou vadu řízení do svého skutkového zjištění tím, že výpovědi účastníka řízení nesprávně vyslechnutého jako svědka přikládá váhu svědecké výpovědi, z hlediska věrohodnosti jí přisuzuje jiný (větší) význam, než který by měla s ohledem na procesní postavení vyslýchaného mít, pak toto skutkové zjištění jako výsledek hodnocení důkazů soudem neodpovídá postupu vyplývajícímu z § 132 o. s. ř., neboť v hodnocení důkazů, popřípadě poznatků, které vyplynuly z přednesů účastníků nebo které vyšly najevo jinak, z hlediska věrohodnosti je logický rozpor. Rozhodnutí soudu na takovém skutkovém zjištění založené proto nemá oporu v provedeném dokazování (k tomu srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 4. 1999, sp. zn. 21 Cdo 2368/98).

15. Prokurista je fyzická osoba, již byla udělena prokura. Prokurou zmocňuje podnikatel prokuristu ke všem právním úkonům (jednáním), k nimž dochází při provozu podniku, i když se k nim jinak vyžaduje zvláštní plná moc. V prokurě není zahrnuto oprávnění zcizovat nemovitosti a zatěžovat je, ledaže je toto oprávnění výslovně v udělení prokury uvedeno (srov. § 14 odst. 1 a 2 obch. zák.). Prokura je tedy speciálním druhem smluvního zastoupení upraveným pouze ve vztahu k podnikatelům. Zároveň je prokurista ve svém jednání za podnikatele omezen jen na právní úkony (jednání), k nimž dochází při provozu podniku. Již z tohoto základního vymezení postavení prokuristy je zřejmé, že prokurista ne-utváří (nemůže utvářet) vůli právnické osoby navenek – není statutárním orgánem právnické osoby. Je totiž pouze jejím zástupcem, navíc ve svém jednání omezeným jen na úkony (jednání), k nimž dochází při provozu podniku. Stanoví-li proto § 126 odst. 4 a § 126a o. s. ř. zvláštní režim jen pro případ, že má být v řízení vyslechnuta fyzická osoba, která je (nebo byla) statutárním orgánem právnické

osoby (členem tohoto orgánu), jež je účastníkem takového řízení, o okolnostech, týkajících se této právnické osoby (nebo nastalých v době, kdy byla jejím statutárním orgánem, případně členem statutárního orgánu), není žádného důvodu, aby uvedené pravidlo bylo vztaženo i na prokuristu takové právnické osoby, jehož postavení v právnické osobě je od statutárního orgánu zcela odlišné.

16. Byl-li v projednávané věci prokurista žalované vyslýchán jako svědek podle § 126 odst. 1–3 o. s. ř., a nikoliv jako účastník řízení podle § 131 o. s. ř. (§ 126 odst. 4, § 126a o. s. ř.), byl postup soudu zcela v souladu s právní úpravou týkající se postupu soudu při výslechu fyzických osob.

17. Z uvedeného vyplývá, že rozsudek odvolacího soudu je z hlediska uplatněných dovolacích důvodů správný. Protože nebylo zjištěno, že by rozsudek odvolacího soudu byl postižen některou z vad uvedených v § 229 odst. 1 o. s. ř., § 229 odst. 2 písm. a) a b) o. s. ř. nebo v § 229 odst. 3 o. s. ř. anebo jinou vadou, která by mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, Nejvyšší soud dovolání žalobce zamítl [§ 243d písm. a) o. s. ř.].

Č. 54

č. 54

Náhrada škody

§ 420 obč. zák., § 442 odst. 2 obč. zák., § 153 odst. 2 o. s. ř.

Upravil-li soud ve výroku rozsudku žalobní požadavek na uvedení věci do předešlého stavu tak, že stanovený rozsah prací nepostačuje k obnovení předchozího stavu, rozhodl v rozporu s § 153 o. s. ř. o jiném plnění.

Nejvyšší soud k dovolání žalobce zrušil rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočky v Liberci ze dne 24. 6. 2014, sp. zn. 35 Co 843/2013, ve výrocích I, II a IV a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 2. 2016, sp. zn. 25 Cdo 1954/2015, ECLI:CZ:NS:2016:25.CDO.1954.2015.1)

I. Dosavadní průběh řízení

1. Okresní soud v Jablonci nad Nisou rozsudkem ze dne 11. 9. 2013, č. j. 12 C 236/2007-216, uložil žalovaným 1) a 2) povinnost společně a nerozdílně uvést do původního stavu 3 vsakovací jímky a rozbočovací šachtu biologického septiku SM8 na pozemku parc. č. 1492/14 v k. ú. T. tak, aby to odpovídalo projektové dokumentaci, která je nedílnou součástí rozsudku, a to do tří měsíců od právní moci rozsudku, a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Vyšel ze zjištění, že žalobce je od roku 1994 vlastníkem domu, k němuž patřily 3 vsakovací jímky a rozbočovací šachta biologického septiku SM8, jež se nacházely na pozemku ve vlastnictví žalovaných 1) a 2). Jejich právní předchůdce 26. 4. 2006 vybagroval 3 vsakovací jímky – betonové skruže a betonové poklopy odstranil. Soud vázán právním názorem vysloveným ve zrušujícím usnesení odvolacího soudu ze dne 23. 10. 2012, č. j. 35 Co 370/2012-170, že biologický septik je příslušenstvím žalobcova domu, vzal za prokázané, že stav septiku před poškozením odpovídal projektové dokumentaci předložené žalobcem a že obnovení jímek nemá negativní vliv na životní prostředí. Dospěl k závěru, že právní předchůdce žalovaných 1) a 2) porušil prevenční povinnost podle § 415 obč. zák., čímž žalobci vznikla škoda, kterou je možné a účelné nahradit uvedením do předešlého stavu, neboť o to žalobce požádal a nebrání tomu žádná objektivní překážka.

2. K odvolání všech účastníků řízení Krajský soud v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci rozsudkem ze dne 24. 6. 2014, č. j. 35 Co 843/2013-250, rozsudek

soudu prvního stupně ve vyhovujícím výroku potvrdil v tom rozsahu, že žalované 1) a 2) jsou povinny provést osazení betonových skruží určitých rozměrů a další ve výroku uvedené konkrétní práce s tím související, ohledně požadovaných dalších prací žalobu zamítl a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Na předchozí výzvu odvolacího soudu, aby žalobce upřesnil žalobu vzhledem k požadavku vodoprávního úřadu, žalobce popsal jednotlivé konkrétní činnosti, jejichž provedení odpovídá projektové dokumentaci. Odvolací soud při svém rozhodnutí vycházel ze skutkového stavu zjištěného soudem prvního stupně ohledně odstranění betonových skruží a poklopů předchozím vlastníkem pozemku, jehož právními nástupci jsou žalované 1) a 2), shodně s ním dovodil, že žalobce má právo na náhradu škody dle § 415 a § 420 obč. zák., neboť bez septiku nemůže jeho dům řádně fungovat, uvedení do původního stavu je možné a účelné, není v rozporu se správními předpisy a stav septiku před poškozením v zásadě odpovídá projektové dokumentaci, která je součástí rozsudku soudu prvního stupně. Dovodil dále, že při uvedení septiku do původního stavu nemusí být postupováno přesně podle projektové dokumentace, ale postačí uvedení stavby do funkčního provozu, což upřeshňují požadavky uvedené ve zprávě vodoprávního úřadu z 18. 4. 2013, v níž je popsán postačující rozsah obnovy septiku. Proto rozsudek soudu prvního stupně potvrdil s upřesněním, jaké konkrétní práce v rozsahu popsaném ve zprávě vodoprávního úřadu mají první dvě žalované provést, a ohledně dalších prací nad tento rámec žalobu zamítl s tím, že žalobce se může dožadovat pouze toho, aby byl zajištěn funkční stav septiku.

II. Dovolání a vyjádření k němu

3. Tento rozsudek napadl žalobce dovoláním, a to výroků ve vztahu k žalovaným 1) a 2). Namítá, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci, neboť odvolací soud se odchýlil od ustálené praxe dovolacího soudu, který běžně akceptoval rozhodnutí, jejichž součástí byla projektová dokumentace. Nesouhlasí s názorem odvolacího soudu, že by požadoval provedení nějakých dalších prací, neboť v jeho podání ze dne 5. 6. 2014 se jedná pouze o převod projektové dokumentace z výkresů do slovní podoby. Zmenšení vsakovací plochy jímek oproti projektové dokumentaci znamená snížení kapacity septiku, a tím i snížení ubytovací kapacity jeho nemovitosti. Výrok odvolacího soudu odpovídá jímcce pro rodinný domek se 4 osobami, kdežto stav před poškozením umožňoval ubytování 50 osob. Poukazuje na obsah zprávy vodoprávního úřadu a na výpovědi slyšených svědků, z nichž vyplývá, že pokud by byl septik obnoven podle projektové dokumentace, bylo by dílo plně funkční a v souladu i se správními předpisy, a přestože účastníci řízení byli srozuměni s tím, že uvedení stavby do původního stavu proběhne podle původní projektové dokumentace, odvolací soud tuto část rozsudku nahradil popisem stavebních prací, které ovšem

neodpovídají projektové dokumentaci a činí jeho rozsudek nesrozumitelným. Za nesprávný považuje názor odvolacího soudu, že při uvedení septiku do původního stavu nemusí být postupováno podle projektové dokumentace, ale podle požadavků vodoprávního úřadu, přičemž zpráva vodoprávního úřadu neobsahuje žádný požadavek a projektovou dokumentaci nijak nezpochybňuje. Navrhl, aby dovolací soud změnil rozsudek odvolacího soudu tak, že rozsudek soudu prvního stupně ve výroku o věci samé se potvrzuje, a změnil jej ve výroku o náhradě nákladů řízení a o soudním poplatku.

4. Žalované ve svém vyjádření k dovolání uvedly, že dovolatel neprecizoval judikaturu Nejvyššího soudu, s níž je rozhodnutí odvolacího soudu v rozporu. Navrhly, aby dovolací soud dovolání odmítl a žalovaným přiznal náhradu nákladů odvolacího řízení.

III. Přípustnost dovolání

5. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou – účastníkem řízení (§ 240 odst. 1 o. s. ř.) zastoupeným advokátem (§ 241 odst. 1 a 4 o. s. ř.), dospěl k závěru, že dovolání je podle § 237 o. s. ř. přípustné pro řešení otázky rozsahu povinnosti škůdce uvést věc do předešlého stavu, jež na obdobném skutkovém základě nebyla v rozhodovací praxi dovolacího soudu zatím řešena.

IV. Důvodnost dovolání

6. Dovoláním napadené rozhodnutí bylo vydáno 24. 6. 2014, dovolací soud proto rozhodoval o dovolání podle občanského soudního řádu ve znění účinném od 1. 1. 2013 (čl. II bod 1. a 7. zákona č. 404/2012 Sb.).

7. Vzhledem k § 3079 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, účinného od 1. 1. 2014, se právo na náhradu škody v dané věci posuzuje podle dosavadních právních předpisů, tj. podle zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „obč. zák.“).

8. Podle § 442 odst. 2 obč. zák., škoda se hradí v penězích; požádá-li však o to poškozený a je-li to možné a účelné, hradí se škoda uvedením do předešlého stavu.

9. Tzv. naturální restituce je podmíněna jednak žádostí poškozeného, jednak tím, že tento způsob náhrady je možný a účelný. Účelnost se posuzuje z hlediska hospodárnosti, možnost pak představuje kategorii objektivní, která je vyloučena tam, kde uvedení do předešlého stavu brání překážka objektivní povahy (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 2007, sp. zn. 25 Cdo 2032/2005, uveřejněný v Souboru civilních rozhodnutí NS ČR – C. H. Beck pod C 5251).

10. Za situace, že stav, k němuž má být věc navracena, je zjištěn (důkazní břemeno v tomto směru tíží žalobce), lze posoudit, zda a případně která v žalobě specifikovaná opatření (a v jakém rozsahu) jsou k tomu způsobitelným prostředkem, tj. zda skutečně směřují k uvedení nemovitostí do stavu před vznikem jejich poškození.

11. Jak vyplývá ze zjištěného skutkového stavu, stav biologického septiku v době před poškozením je zachycen v projektové dokumentaci připojené k rozsudku soudu prvního stupně, přičemž podle závěrů soudů obou stupňů obnovení tohoto stavu bylo shledáno účelným i možným. Septik byl poškozen tak, že byly odstraněny betonové skruže a poklapy všech tří vsakovacích jímek včetně rozbočovací šachty a došlo k jejich zasypání. Odvolací soud rozhodl o povinnosti k obnovení původního stavu pouze v rozsahu, aby stav jímek vyhovoval minimálním požadavkům uvedeným ve zprávě vodoprávního úřadu. Jestliže však zpráva vodoprávního úřadu stanoví menší hloubku jímek, než byla jejich původní hloubka podle projektové dokumentace, a provedení některých dalších prací, pokud jsou nutné k obnovení předešlého stavu septiku, vůbec neřeší (např. napojení jímek na kanalizační potrubí, oprava rozbočovací šachty a přiklopení jímek poklapy apod.), není správný právní názor odvolacího soudu, že provedením pouze takto vymezených prací by došlo k uvedení septiku do předešlého stavu.

12. Podle § 153 odst. 2 o. s. ř. soud může překročit návrhy účastníků a přisoudit něco jiného nebo více, než čeho se domáhají, jen tehdy, jestliže řízení bylo možno zahájit i bez návrhu nebo jestliže z právního předpisu vyplývá určitý způsob vypořádání vztahu mezi účastníky.

13. Judikatura dovolacího soudu je ustálena v názoru, že je-li žalobní petit přesný, určitý a srozumitelný, soud neporuší § 155 odst. 1 o. s. ř. ani jiné zákonné ustanovení, jestliže použitím jiných slov vyjádří ve výroku rozhodnutí stejná práva a povinnosti, kterých se žalobce domáhal. Pouze soud totiž rozhoduje, jak bude formulován výrok jeho rozhodnutí; doslovným návrhem žalobce na znění výroku není vázán, avšak musí dbát, aby jeho výrok vyjadřoval (z obsahového hlediska) to, čeho se žalobce žalobou domáhal; překročit žalobu a přisoudit něco jiného nebo více, než čeho se žalobce domáhal, může jen tehdy, jestliže řízení bylo možné zahájit i bez návrhu nebo jestliže z právního předpisu vyplývá určitý způsob vypořádání vztahu mezi účastníky – § 153 odst. 2 o. s. ř. (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 8. 2003, sp. zn. 21 Cdo 909/2003, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 5. 2006, sp. zn. 22 Cdo 659/2005).

14. Žalobce požadoval uvést stavbu septiku do stavu před jeho zničením, nikoliv jen zajistit jeho minimální funkčnost, v žalobě i v jejím upřesnění ze dne 5. 6. 2014 přesně vymezil rozsah prací, jejichž provedení považoval k tomu za potřebné, výrok rozsudku odvolacího soudu však neodpovídá žalobnímu petitu a nejedná se ani o pouhou jinou formulaci oproti petitu ani o částečné vyhovění žalobě, nýbrž se jedná o jiný obsah uložené povinnosti žalovaným 1) a 2), tedy

č. 54

o přisouzení jiného než žalobou požadovaného plnění, aniž však pro to byly splněny podmínky uvedené v § 153 odst. 2 o. s. ř. Pokud provedení prací v rozsahu vymezeném ve výroku rozsudku odvolacího soudu nepostačuje k obnovení stavu septiku (z hlediska jeho funkčnosti i stavebně technického provedení) tak, aby odpovídal jeho stavu před poškozením, nejde o náhradu škody uvedením do předešlého stavu (§ 442 obč. zák.), nýbrž o přisouzení jiného plnění. Vzhledem k tomu, že v dané věci nelze řízení zahájit bez návrhu a ani z právního předpisu nevyplyvá určitý způsob vypořádání vztahu mezi účastníky, nemůže soud přisoudit něco jiného, než čeho se žalobce domáhá (§ 153 o. s. ř.). Pokud by však určité okolnosti bránily obnovení předešlého stavu věci zničené či poškozené, např. nevhodnost takového opatření, pak by nebylo možno přiznat žalobci právo na náhradu škody tímto způsobem. Jiná situace by byla v případě, že by naturální restituce byla možná i účelná, avšak rozsah požadovaných prací či úkonů by přesahoval rámec potřebný k obnově původního stavu.

15. S ohledem na shora uvedené byl naplněn dovolací důvod podle § 241a odst. 1 o. s. ř., neboť odvolací soud při posuzování rozsahu povinnosti uvést věc do předešlého stavu vycházel z nesprávného právního názoru.

16. Protože rozsudek odvolacího soudu není správný, Nejvyšší soud jej zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení (§ 243e odst. 1 a 2 o. s. ř.).

Č. 55

č. 55

Právo Evropské unie, Zastavení řízení

§ 353 o. s. ř., § 104 odst. 1 o. s. ř., Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 805/2004.

Potvrzení evropského exekučního titulu ani jeho oprava či zrušení nejsou rozhodnutími, proti nimž by byl přípustný opravný prostředek.

Nejvyšší soud zastavil dovolací řízení o dovoláních všech účastníků řízení proti usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 14. 8. 2014, sp. zn. 71 Co 369/2014

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 4. 2016, sp. zn. 26 Cdo 2816/2015, ECLI:CZ:NS:2016:26.CDO.2816.2015.1)

I. Dosavadní průběh řízení

1. Okresní soud v Ostravě usnesením ze dne 31. 1. 2014, č. j. 23 EXE 1/2013-35, zrušil „potvrzení evropského exekučního titulu – úřední listiny sp. zn. 23 EXE 1/2013 ze dne 9. 4. 2013, potvrzeného na základě úřední listiny – notářského zápisu ze dne 29. 3. 2011, č. j. NZ 467/2011, N 494/2011 (výrok I.), potvrzení evropského exekučního titulu – úřední listiny sp. zn. 23 EXE 1/2013 ze dne 9. 4. 2013, potvrzeného na základě úřední listiny – notářského zápisu ze dne 31. 8. 2010, č. j. NZ 1271/2010, N 1369/2010 (výrok II.), a zrušil potvrzení evropského exekučního titulu – úřední listiny sp. zn. 23 EXE 1/2013 ze dne 9. 4. 2013, potvrzeného na základě úřední listiny – notářského zápisu ze dne 31. 8. 2010, č. j. NZ 1269/2010, N 1367/2010 (výrok III.).

2. K odvolání oprávněné Krajský soud v Ostravě usnesením ze dne 14. 8. 2014, č. j. 71 Co 369/2014-125, usnesení soudu prvního stupně zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Uzavřel, že pokud dojde v mezidobí od vzniku notářského zápisu do vydání potvrzení evropského exekučního titulu ke změně věřitele, je nový věřitel oprávněn žádat o udělení potvrzení evropského exekučního titulu, nikoliv však k tomu, aby byl uveden jako věřitel v potvrzení oproti původnímu věřiteli v notářském zápisu.

II. Dovolání a vyjádření k němu

3. Usnesení odvolacího soudu napadli dovoláním ze dne 14. 11. 2014 povinní a dovoláním ze dne 26. 11. 2014 rovněž oprávněná. Povinní ve svém dovolání

namítali zejména to, že smlouvou o postoupení pohledávek nedošlo k platnému postoupení pohledávek vůči nim z původní věřitelky NLB F., a. s., na současnou oprávněnou R., a. s., a notářské zápisy nemohou být vůči povinným úspěšně uplatněny oprávněnou jako exekuční tituly na území České republiky ani jako evropské exekuční tituly. Proto byla potvrzení soudem vydána v rozporu s § 353 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném od 1. 1. 2013 (dále jen „o. s. ř.“), a s Nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 805/2004 ze dne 21. 4. 2004, kterým se zavádí evropský exekuční titul pro nesporné nároky (dále jen „Nařízení“), a byla soudem prvního stupně správně zrušena.

4. Oprávněná ve svém dovolání napadla závěr odvolacího soudu, podle kterého musí být v potvrzení evropského exekučního titulu uveden výlučně subjekt, který je uveden v původním exekučním titulu, když podle jejího názoru musí soudy členského státu přezkoumávat otázky hmotného práva tak, aby byl v potvrzení evropského exekučního titulu uveden právě ten subjekt, který je podle hmotného práva skutečným věřitelem exekvované pohledávky.

III. Přípustnost dovolání

5. Podle § 353 odst. 1 o. s. ř. na žádost oprávněného ze soudního rozhodnutí, soudního smíru nebo veřejné listiny, které splňují podmínky podle přímo použitelného předpisu Evropské unie (Nařízení) k potvrzení jako evropský exekuční titul nebo částečný evropský exekuční titul, soud toto rozhodnutí, smír nebo veřejnou listinu jako evropský exekuční titul nebo částečný evropský exekuční titul potvrdí za podmínek stanovených přímo použitelným předpisem Evropské unie (Nařízení). Nejsou-li splněny podmínky pro vydání potvrzení, soud jej nevydá a o důvodech písemně vyrozumí oprávněného.

Podle § 353 odst. 2 o. s. ř. k vydání potvrzení evropského exekučního titulu a částečného evropského exekučního titulu je v případě rozhodnutí a soudního smíru příslušný soud, který rozhodnutí vydal nebo soudní smír schválil. K vydání potvrzení evropského exekučního titulu a částečného evropského exekučního titulu je v případě veřejné listiny příslušný soud, v jehož obvodu má sídlo ten, kdo veřejnou listinu sepsal.

Podle § 353 odst. 3 o. s. ř. za podmínek stanovených přímo použitelným právním předpisem Evropské unie (Nařízení) soud na žádost provede opravu nebo zruší potvrzení evropského exekučního titulu nebo částečného evropského exekučního titulu vydaného podle odstavce 1. Nejsou-li splněny podmínky pro opravu nebo zrušení, použije se věta druhá odstavce 1 obdobně.

Podle § 353 odst. 4 o. s. ř. k opravě nebo zrušení potvrzení evropského exekučního titulu nebo částečného evropského exekučního titulu je příslušný soud, který potvrzení vydal.

Ustanovení § 353 představuje vnitrostátní prováděcí normu, kterou bylo s účinností od 1. 1. 2013 do občanského soudního řádu promítnuto Nařízení. Uvedené

ustanovení, jež nahradilo dřívější úpravu zakotvenou v § 200ua o. s. ř., bylo zařazeno do části sedmé občanského soudního řádu mezi jinou činnost soudu, neboť vzhledem ke svému charakteru institut potvrzení evropského exekučního titulu není řízením ve smyslu občanského soudního řízení (srov. důvodová zpráva k zákonu č. 404/2012 Sb.). Úprava předpokládá, že soud na žádost oprávněného ze zákonem specifikovaného exekučního titulu na příslušném formuláři potvrdí, že předložený exekuční titul je evropským exekučním titulem. Základní podmínkou, za jejíhož splnění lze tuzemské rozhodnutí či listinu o nesporných nárocích potvrdit jako evropský exekuční titul, je vykonatelnost podle českého právního řádu.

6. Potvrzení soud vydá na příslušném formuláři, jenž je přílohou Nařízení. Nejsou-li splněny podmínky pro vydání potvrzení, soud jej nevydává a o důvodech písemně vyrozumí oprávněného. Potvrzení evropského exekučního titulu ani sdělení soudu o jeho nevydání nejsou rozhodnutími, a nelze je proto napadnout opravnými prostředky (čl. 10 bod 4 Nařízení).

7. V § 353 odst. 3 a 4 o. s. ř., jež navazují na čl. 10 Nařízení, je upravena možnost opravy nebo zrušení potvrzení evropského exekučního titulu. Ve smyslu čl. 10 bodu 1. Nařízení může být potvrzení evropského exekučního titulu a) opraveno, pokud jsou z důvodu věcné chyby nesrovnalosti mezi rozhodnutím a potvrzením, nebo b) zrušeno, pokud bylo uděleno zřejmě nenáležitě s ohledem na požadavky stanovené v Nařízení. Žádost o opravu či zrušení se podává pomocí vzorového formuláře (čl. 10 bod 3. Nařízení), přičemž oprava či zrušení evropského exekučního titulu se řídí právem členského státu původu, což je § 353 odst. 3 a 4 o. s. ř. I když úprava obsažená v tomto ustanovení je pouze rámcová, lze z ní dovodit, že není-li potvrzení evropského exekučního titulu rozhodnutím, nevydává se formou rozhodnutí (usnesení) ani jeho oprava nebo zrušení. To znamená, že shledá-li soud žádost důvodnou, původní potvrzení opraví či zruší ve formě obdobně potvrzení evropského exekučního titulu, tedy opět aniž by o tom vydával rozhodnutí v podobě usnesení. V opačném případě žadatele pouze písemně vyrozumí o tom, z jakého důvodu jeho žádosti nevyhoví. Z toho je nutno dovodit, že ani proti tomuto postupu nebude mít neúspěšný žadatel k dispozici opravný prostředek (srov. JIRSA, J., MÁDR, J., BERAN, V. a kol.: Občanské soudní řízení, soudcovský komentář Kniha V., s. 570).

8. Z uvedeného plyne, že postup při vydání potvrzení evropského exekučního titulu nebo jeho opravě či zrušení, jenž je zařazen mezi jinou činnost soudu (§ 352 a násl. o. s. ř.), není řízením ve smyslu občanského soudního řádu, potvrzení ani jeho oprava či zrušení se nevydávají formou rozhodnutí (srov. obdobně usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 9. 12. 1997, sp. zn. 17 Co 466/97, uveřejněné pod č. 6/1999 ve Sb. rozh. obč.), a proto proti nim nejsou přípustné opravné prostředky. Nejsou tak dány podmínky pro to, aby probíhalo dovolací řízení, a z tohoto důvodu jej Nejvyšší soud podle § 104 odst. 1 ve spojení s § 243b o. s. ř. zastavil.

9. Pro úplnost lze dodat, že otázkou vykonatelnosti předloženého notářského zápisu ve vztahu mezi účastníky se Nejvyšší soud zabýval v usneseních ze dne 29. 3. 2016, sp. zn. 20 Cdo 2579/2015, a ze dne 1. 4. 2016, sp. zn. 20 Cdo 5425/2015.

Č. 56

č. 56

Exekuce, Insolvency

§ 47 odst. 5 zákona č. 120/2001 Sb. ve znění účinném do 31. 12. 2012, § 268 odst. 1 písm. g) o. s. ř., § 109 odst. 1 písm. c) IZ

V exekučním řízení prováděném podle exekučního řádu představuje platba povinného, spočívající v zaplacení jistiny, jejího příslušenství, nákladů oprávněného a nákladů exekuce, poukázaná na účet soudního exekutora po doručení usnesení o nařízení exekuce, tedy v rámci exekuce, vymožené plnění, a není proto důvodem k zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. g) o. s. ř.

Soudní exekutor není osobou oprávněnou k podání odvolání proti usnesení, jímž exekuční soud k návrhu povinného zastavil exekuci dle § 268 odst. 1 písm. g) o. s. ř. Nemůže-li soudní exekutor zpochybnit správnost usnesení o zastavení exekuce, pak jej nelze zbavit práva namítat (opravnými prostředky proti akcesorickému výroku o nákladech exekuce), že bez zřetele k pravomocnému výroku usnesení exekučního soudu o zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. g) o. s. ř. došlo ještě předtím k zániku exekuce jejím „provedením“ (§ 47 odst. 5 exekučního řádu).

Částku, kterou použije třetí osoba podle dohody s povinným soudnímu exekutorovi na uspokojení vymáhané pohledávky (včetně příslušenství, nákladů exekuce a nákladů oprávněného) v době, kdy trvají účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení na majetek povinného, lze považovat za „vymožené plnění“, jež přivodilo zánik exekuce jejím „provedením“, nejdříve od okamžiku, kdy tyto účinky zaniknou. I poté, co nastanou účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení na majetek povinného (dlužníka), je exekuční soud oprávněn zastavit exekuci vedenou na majetek povinného (dlužníka) a akcesorickým výrokiem rozhodnout o nákladech exekuce; vydání usnesení o „zastavení“ exekuce není úkonem, jímž se exekuce „provádí“ [ve smyslu § 109 odst. 1 písm. c) insolvenčního zákona]; exekučnímu soudu náleží i právo návrh na zastavení exekuce zamítnout, dospěje-li k závěru, že důvody pro zastavení exekuce dány nejsou. Pro zastavení výkonu rozhodnutí to platí obdobně.

Nejvyšší soud odmítl dovolání pověřeného soudního exekutora proti usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 28. 2. 2013, sp. zn. 19 Co 1020/2011, v rozsahu, v němž směřovalo proti výroku o nákladech odvolacího

řízení mezi soudním exekutorem a povinným, současně toto usnesení zrušil v měnícím výroku o nákladech exekuce mezi soudním exekutorem a povinným a ve výroku o nákladech odvolacího řízení mezi soudním exekutorem a povinným a věc v tomto rozsahu vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

č. 56

(Usnesení velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne ze dne 13. 4. 2016, sp. zn. 31 Cdo 1714/2013, ECLI:CZ:NS:2016:31.CDO.1714.2013.1)

I. Dosavadní průběh řízení

1. Usnesením ze dne 18. 5. 2010, č. j. 49 EXE 5860/2010-26, Okresní soud v Českých Budějovicích (dále jen „exekuční soud“):

[1] Nařídil k návrhu oprávněného (Ing. J. V.) podle vykonatelného rozsudku Okresního soudu v Jindřichově Hradci ze dne 30. 11. 2009, č. j. 4 C 71/2008-308, ve spojení s rozsudkem Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 21. 4. 2010, č. j. 7 Co 506/2010-351, exekuci na majetek povinného (1. jihočeské zemědělské a. s.) k uspokojení pohledávky oprávněného ve výši 1 016 050 Kč s příslušenstvím, pro náklady předcházejícího řízení ve výši 157 230 Kč a ve výši 69 876 Kč a pro náklady exekuce, které budou stanoveny v průběhu řízení (bod I. výroku).

[2] Pověřil provedením exekuce Mgr. J. H., soudního exekutora Exekutorského úřadu Brno-město (dále jen „soudní exekutor“) [bod II. výroku].

2. Usnesením ze dne 28. 7. 2010, č. j. 24 Co 1553/2010-43, které nabylo právní moci dne 11. 8. 2010, potvrdil Krajský soud v Českých Budějovicích (dále též jen „odvolací soud“) usnesení exekučního soudu ze dne 18. 5. 2010.

3. Dne 12. 11. 2010 postoupil soudní exekutor exekučnímu soudu návrh povinného ze dne 14. 9. 2010 (jenž mu byl doručen dne 16. 9. 2010) na zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. g) [respektive písm. h)] zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále též jen „o. s. ř.“), ve spojení s § 52 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, odůvodněný tím, že vymáhanou pohledávku, včetně příslušenství, nákladů exekuce a nákladů oprávněného, uhradila za povinného dne 8. 9. 2010 na účet soudního exekutora třetí osoba [společnost C. D. K. K. FIN s. r. o. (dále jen „společnost C“)], o čemž byl soudní exekutor vyrozuměn téhož dne, takže vymáhaná pohledávka tím zanikla.

4. Usnesením ze dne 16. 3. 2011, č. j. 49 EXE 5860/2010-91, zamítl exekuční soud návrh povinného na zastavení exekuce.

5. Exekuční soud vyšel z toho, že:

[1] Společnost C podáním ze dne 8. 9. 2010 oznámila soudnímu exekutorovi, že téhož dne zaslala na jeho účet částku 2 000 000 Kč na úhradu dluhu

povinného, včetně příslušenství, nákladů předcházejícího řízení a nákladů exekuce, a to na základě dohody s povinným uzavřené ústně podle § 534 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník (dále jen „obč. zák.“).

[2] Soudní exekutor potvrdil, že obdržel platbu od společnosti C dne 9. 9. 2010 s tím, že částka 2 000 000 Kč postačuje k úhradě vymáhané pohledávky, jejího příslušenství, nákladů oprávněného i nákladů exekuce (které ke dni 8. 3. 2011 činí částku 257 124 Kč, včetně daně z přidané hodnoty).

[3] Usnesením ze dne 8. 11. 2010, č. j. KSCB 27 INS 9776/2010-A-29, Krajský soud v Českých Budějovicích (dále též jen „insolvenční soud“):

– Zamítl „návrh na zjištění úpadku“ dlužníka (povinného) a „prohlášení konkursu na jeho majetek“ (bod I. výroku).

– Zamítl návrh na ustanovení předběžného správce (bod II. výroku).

– Zastavil řízení o insolvenčním návrhu druhého insolvenčního navrhovatele (oprávněného) [bod III. výroku].

[4] První insolvenční navrhovatel [E., s. r. o. (dále jen „společnost E“)] podal proti usnesení insolvenčního soudu odvolání a soudní exekutor nevyplatil poukázanou částku oprávněnému vzhledem k neskončenému insolvenčnímu řízení dlužníka – povinného.

6. Na tomto základě exekuční soud uzavřel, že jedním z důvodů zániku práva je splnění dluhu a že o dobrovolné plnění, jehož důsledkem je zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. g) o. s. ř., jde jen tehdy, jestliže povinný, případně třetí osoba, plnili na úhradu dluhu povinného mimo rámec exekuce. V dané věci však ani poté, co společnost C plnila na dluh povinného na účet soudního exekutora, není dán důvod zastavit exekuci podle § 268 odst. 1 písm. g) o. s. ř., jestliže oprávněný dosud neobdržel peníze na úhradu pohledávky a jejího příslušenství z důvodu insolvenčního řízení vedeného na majetek povinného.

7. K odvolání povinného odvolací soud usnesením ze dne 31. 5. 2011, č. j. 19 Co 1020/2011-109, potvrdil usnesení exekučního soudu ze dne 16. 3. 2011.

8. Odvolací soud, jenž vyšel z téhož skutkového základu jako exekuční soud, přitakal jako správnému i právnímu závěru exekučního soudu, že není dán důvod zastavit exekuci podle § 268 odst. 1 písm. g) o. s. ř., jestliže oprávněný dosud neobdržel (z důvodu insolvenčního řízení vedeného na majetek povinného) finanční prostředky poukázané soudnímu exekutorovi na úhradu dluhu povinného společností C.

9. K dovolání povinného Nejvyšší soud usnesením ze dne 10. 5. 2012, č. j. 20 Cdo 3343/2011-129 (usnesení je – stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže – dostupné i na webových stránkách Nejvyššího soudu), zrušil usnesení odvolacího soudu ze dne 31. 5. 2010 i usnesení exekučního soudu ze dne 16. 3. 2011 a vrátil věc exekučnímu soudu k dalšímu řízení.

10. Nejvyšší soud s poukazem na to, že v nalézacím řízení mezi účastníky šlo o pracovníprávní vztah, především dovodil, že nevylučovala-li § 325 odst. 1

a § 326 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, použití § 534 obč. zák., pak nešlo o nedovolený způsob zániku nároku uspokojením závazku někým jiným než účastníkem pracovněprávního vztahu, jestliže společnost C jako třetí osoba na základě dohody s povinným plnila oprávněnému za povinného na účet soudního exekutora.

č. 56

11. Dále vyslovil názor, že i když účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení dlužnice (povinné) ve smyslu § 109 odst. 1 písm. c) zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), nastaly dne 26. 8. 2010 (jak vyplynulo z obsahu spisu), tedy předtím, než společnost zaslala dne 8. 9. 2010 na účet soudního exekutora částku 2 000 000 Kč na úhradu pohledávky vymáhané po povinném [včetně příslušenství, nákladů předcházejícího řízení a nákladů exekuce (nákladů oprávněného a exekutora)], probíhající insolvenční řízení vedené na majetek dlužníka (povinného) nemá (nemůže mít) žádný vliv na dané exekuční řízení. Uvedená částka byla totiž uhrazena z majetku společnosti C; majetku ve vlastnictví dlužníka ani jiného majetku náležejícího do majetkové podstaty se nedotýká.

12. V daných souvislostech odkázal Nejvyšší soud na závěry obsažené v důvodech usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 1. 2010, sp. zn. 20 Cdo 4394/2008, podle nichž „posouzení, zda je dohoda uzavřená mezi povinným a třetí osobou, v níž se třetí osoba zavázala, že za povinného splní jeho závazek, jež je předmětem exekuce, ve smyslu § 14 odst. 1 písm. a) zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, neúčinná ve vztahu ke konkursním věřitelům, je možné jen v rámci konkursního řízení při řešení, zda takovým úkonem bylo znemožněno (ztíženo) uspokojení pohledávek konkursních věřitelů, a že pro exekuční řízení je rozhodné pouze to, zda pohledávka oprávněného byla či nebyla uspokojena“. Nejvyšší soud – máje za to, že tyto závěry platí i pro probíhající insolvenční řízení vedené na majetek povinného – ve zrušujícím usnesení uzavřel, že v dané věci byly splněny předpoklady pro úplné zastavení exekuce pro zánik vymáhané pohledávky, jejího příslušenství, nákladů předcházejícího řízení a nákladů exekuce (nákladů oprávněného a soudního exekutora) podle § 268 odst. 1 písm. g) o. s. ř., jelikož prodlení dlužníka trvá v rámci exekuce jen do okamžiku zaplacení dluhu dlužníkem do rukou (na účet) exekutora (respektive v daném případě třetí osobou na základě dohody uzavřené s povinným podle § 534 obč. zák.), a že tímto okamžikem je dluh splněn (a tedy zaniká). Potud odkázal příkladmo na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 2. 2009, sp. zn. 32 Cdo 3594/2007, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 2. 2010, sp. zn. 20 Cdo 715/2008, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 2. 2010, sp. zn. 20 Cdo 4267/2007, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 4. 2010, sp. zn. 29 Cdo 2859/2009, a na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2010, sp. zn. 25 Cdo 4802/2008, uveřejněný pod č. 69/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 16/2011“).

13. Usnesením ze dne 18. 10. 2012, č. j. 49 EXE 5860/2010-151, exekuční soud:

[1] Zastavil exekuci (bod I. výroku).

[2] Určil, že oprávněný má vůči povinnému právo na náhradu nákladů za nařízení a provádění exekuce ve výši 57 753 Kč (bod II. výroku).

[3] Určil, že soudní exekutor má vůči povinnému právo na náhradu nákladů exekuce ve výši 257 124 Kč (bod III. výroku).

[4] Uložil povinnému zaplatit oprávněnému na náhradě nákladů řízení o zastavení exekuce částku 8 640 Kč do 3 dnů od právní moci usnesení k rukám zástupce oprávněného (bod IV. výroku).

č. 56

14. Exekuční soud (jsa vázán závazným právním názorem dovolacího soudu) dospěl k závěru, že je dán důvod zastavit exekuci podle § 268 odst. 1 písm. g) o. s. ř., ve spojení s § 52 odst. 1 exekučního řádu, neboť po vydání exekučního titulu zaniklo právo jím přiznané. V řízení bylo (totiž) zjištěno, že vymáhanou pohledávku [včetně příslušenství, nákladů předcházejícího řízení a nákladů exekuce (které ke dni 8. 3. 2011 činí částku 257 124 Kč včetně daně z přidané hodnoty)] uhradila dne 9. 9. 2010 (platbou ve výši 2 000 000 Kč na účet soudního exekutora) třetí osoba (společnost C), a to na základě dohody s povinným uzavřené ústně podle § 534 obč. zák.

15. Ohledně nákladů oprávněného a nákladů soudního exekutora zjistil exekuční soud z exekutorského spisu, že z celkové částky 2 000 000 Kč zaplacené za povinného na úhradu vymáhané pohledávky má být (či již byla) vrácena společnosti C soudním exekutorem (jako přeplatek) částka 337 789,10 Kč a že soudní exekutor pravomocně rozhodl o náhradě nákladů exekuce příkazy k úhradě nákladů exekuce ze dne 3. 9. 2010, č. j. 030 EX 3605/10-51, a ze dne 27. 10. 2010, č. j. 030 EX 3605/10-61 (jimi přikázal povinnému zaplatit mu celkem 257 124 Kč, z toho 210 770 Kč na odměň, 3 500 Kč na náhradu hotových výdajů, za ztrátu času a za doručování písemností a 42 854 Kč na dani z přidané hodnoty ve výši 20 % z odměny a náhrady hotových výdajů). Protože se však příkazy exekutora k úhradě nákladů exekuce stávají právní mocí usnesení soudu o zastavení exekuce neúčinnými, exekuční soud znovu rozhodl o nákladech exekuce tak, že exekutor má vůči povinnému právo na náhradu těchto nákladů ve výši 257 124 Kč, neboť při stanovení jejich výše postupoval v souladu s § 87 a násl. exekučního řádu a § 6 odst. 1, § 13 odst. 1 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 330/2001 Sb., o odměně a náhradách soudního exekutora, o odměně a náhradě hotových výdajů správce podniku a o podmínkách pojištění odpovědnosti za škody způsobené exekutorem, ve znění účinném do 31. 12. 2012, a § 6 odst. 3 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 418/2001 Sb., o postupech při výkonu exekuční a další činnosti, jelikož odměnu správně stanovil z jistiny a z příslušenství. Důvody pro vyčíslení nákladů exekuce v jiné výši exekuční soud neshledal, uzavíraje, že to byl povinný, který tím, že vymáhanou pohledávku neuhradil před zahájením exekučního řízení, zavínil, že exekuce musela být zastavena z důvodu pozdějšího zániku pohledávky oprávněného (§ 87 odst. 1, § 89 věta první, § 52 odst. 2 exekučního řádu a § 271

o. s. ř.), a to až poté, kdy exekutor provedl na základě rozhodnutí o nařízení exekuce úkony směřující ke zjištění a k postižení majetku povinného.

16. Vzhledem k tomu, že náklady exekuce ve výši 257 124 Kč již byly uhrazeny soudnímu exekutorovi, exekuční soud ve výroku „pouze deklaroval jeho nárok a výši“, aniž povinnému uložil uvedenou částku zaplatit v určité lhůtě.

č. 56

17. O náhradě nákladů za nařízení a provádění exekuce ve vztahu mezi účastníky rozhodl exekuční soud taktéž podle § 89 věty první, § 52 odst. 1 exekučního řádu, ve spojení s § 271 o. s. ř., a oprávněnému přiznal právo na jejich náhradu s tím, že zastavení exekuce zavinil povinný.

18. Protože náhrada nákladů exekuce ve výši 57 753 Kč již byla oprávněnému uhrazena, exekuční soud se (opět) omezil jen na deklarování výše nároku oprávněného, aniž povinnému uložil uvedenou částku zaplatit v určité lhůtě.

19. Stejně tak rozhodl exekuční soud i o náhradě nákladů řízení o zastavení exekuce ve vztahu mezi účastníky, jejichž výši vyčíslil částkou 8 640 Kč.

20. K odvolání povinného odvolací soud usnesením ze dne 28. 2. 2013, č. j. 19 Co 1020/2011-167, změnil usnesení exekučního soudu ze dne 18. 10. 2012 v bodech II. až IV. výroku tak, že:

[1] Oprávněnému přiznal vůči povinnému právo na náhradu nákladů řízení ve výši 66 393 Kč s tím, že částku 8 640 Kč je povinný povinen zaplatit oprávněnému do 3 dnů od právní moci usnesení k rukám jeho zástupce.

[2] Soudnímu exekutorovi přiznal vůči povinnému právo na náhradu nákladů exekuce ve výši 4 235 Kč.

[3] Určil, že oprávněný a povinný nemají vůči sobě právo na náhradu nákladů odvolacího řízení.

[4] Uložil soudnímu exekutorovi zaplatit povinnému na náhradě nákladů odvolacího řízení částku 968 Kč, do 3 dnů od právní moci usnesení.

21. Odvolací soud dovodil (odkazuje na § 89 exekučního řádu), že byla-li exekuce zastavena proto, že vymáhanou pohledávku (včetně příslušenství, nákladů předcházejícího řízení, nákladů oprávněného a nákladů exekuce) uhradila třetí osoba, je procesní zavinění za zastavení exekuce na straně povinného, který je povinen zaplatit oprávněnému náklady řízení, které vznikly ve fázi nařízení exekuce, vyčíslené částkou 57 753 Kč (již uhrazené), jakož i náklady řízení, které vznikly v řízení o zastavení exekuce ve výši 8 640 Kč.

22. Dále uvedl, že odměna a „náhrada“ soudního exekutora se stanoví podle vyhlášky č. 330/2001 Sb. (ve znění účinném do 31. 12. 2012); vzhledem k tomu, že pohledávka byla uhrazena sice po nařízení exekuce, avšak „stále ještě před jejím vynuceným provedením věřitelem povinného“, stalo se tak bez přímé účasti soudního exekutora. Podle odvolacího soudu je tedy na místě, aby základem pro určení jeho odměny byla nulová částka; potud odvolací soud odkázal na „rozhodnutí Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 3726/11“ (jde o nález Ústavního soudu ze dne 19. 1. 2012, sp. zn. II. ÚS 3726/11, uveřejněný pod č. 18/2012 Sbírky

nálezů a usnesení Ústavního soudu, který je – stejně jako další rozhodnutí Ústavního soudu zmíněná níže – dostupný i na webových stránkách Ústavního soudu). Soudnímu exekutorovi tak podle odvolacího soudu náleží pouze náhrada hoto- vých výdajů dle § 13 odst. 1 exekučního řádu ve výši 3 500 Kč a 21% daň z při- dané hodnoty.

23. O náhradě nákladů odvolacího řízení ve vztahu mezi účastníky rozhodl odvo- lací soud podle § 254, § 224 odst. 1 a § 142 odst. 1 o. s. ř., ve spojení s § 52 odst. 1 exekučního řádu; ve vztahu mezi povinným a soudním exekutorem měl povinný (dle odvolacího soudu) úspěch, a proto odvolací soud uložil soudnímu exekutorovi zaplatit povinnému na náhradě nákladů odvolacího řízení částku 968 Kč.

č. 56

II. Dovolání a vyjádření k němu

24. Proti usnesení odvolacího soudu ze dne 28. 2. 2013 podal soudní exekutor dovolání, které směřuje jen proti té části měnicího výroku, kterou mu odvo- lací soud přiznal vůči povinnému právo na náhradu nákladů exekuce jen ve výši 4 235 Kč, a proti výroku, jímž mu odvolací soud uložil zaplatit povinnému na náhradě nákladů odvolacího řízení částku 968 Kč. Přípustnost dovolání vymezuje dovolatel ve smyslu § 237 o. s. ř. argumentem, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení právní otázky, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vy- řešena, konkrétně otázky „úhrady nákladů soudního exekutora v případě, kdy do- šlo k úhradě dlužné částky (případně i třetí osobou) před samotným provedením exekuce po uplynutí lhůty k dobrovolnému plnění, když soudní exekutor zajistil v dostatečném rozsahu majetek povinného a pouze z důvodu obstrukčních podání dlužníka nemohl exekuci provést“.

25. Dovolatel namítá, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (tedy, že je dán dovolací důvod dle § 241a odst. 1 o. s. ř.), a poža- duje, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí změnil v dotčených výrocích tak, že mu vůči povinnému přizná náhradu nákladů exekuce ve výši 214 270 Kč s 21% daní z přidané hodnoty ve výši 44 996,70 Kč, rozhodne, že povinný nemá (vůči němu) právo na náhradu nákladů odvolacího řízení a zaváže povinného k náhradě nákladů dovolacího řízení částkou 23 329 Kč, případně aby potud napadené roz- hodnutí zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

26. Dovolatel poukázal na to, že poté, co společnost C uhradila vymáhanou pohledávku, vydal dva příkazy k úhradě nákladů exekuce, které povinná „nespo- rovala“ (a výši jeho odměny zpochybnila až v odvolání proti usnesení exekučního soudu z 18. 10. 2012).

27. Nesprávnost právního posouzení věci odvolacím soudem spatřuje dovolatel v tom, že úhrada pohledávky třetí osobou na jeho účet nemůže být důvodem pro nepřiznání jeho odměny podle § 6 odst. 1 vyhlášky č. 330/2001 Sb. (ve výši 15 % z vymoženého plnění s daní z přidané hodnoty), s tím, že nález Ústavního soudu

sp. zn. II. ÚS 3726/11 se týká odlišného případu (kdy povinný hradil přímo oprávněnému před doručením usnesení o nařízení exekuce a výzvy k dobrovolnému plnění). O takovou situaci v dané věci nešlo, jelikož usnesení o nařízení exekuce bylo povinnému doručeno společně s výzvou k dobrovolnému plnění dne 26. 5. 2010 a k úhradě dlužné částky došlo až 9. 9. 2010. V mezidobí dovolatel prováděl rozsáhlé šetření o majetku povinného a na základě učiněných zjištění pak vydal exekuční příkazy, jimiž nařídil provedení exekuce (zřízením exekutorského zástavního práva, prodejem nemovitosti povinného a přikázáním pohledávek z účtů u peněžních ústavů); nelze jej proto „sankcionovat nepřiznáním odměny“.

28. Dále dovolatel poukazuje na judikaturu Ústavního soudu, podle níž by výše odměny soudního exekutora měla odrážet složitost, odpovědnost a namáhavost exekuční činnosti podle jednotlivých druhů a způsobů výkonu exekuce, s tím, že ve věci sp. zn. I. ÚS 1209/08 (šlo o usnesení Ústavního soudu ze dne 9. 9. 2008) Ústavní soud vyslovil, že o dobrovolné plnění nejde v případě, kdy povinný o exekuci věděl, uběhla mu lhůta k dobrovolnému plnění, soudní exekutor postihl majetek a až následně začal dlužník plnit.

29. Dovolatel nesouhlasí ani s výrokem, jímž byl zavázán k náhradě nákladů odvolacího řízení povinnému. K tomu uvádí, že k takovému rozhodnutí nezavdal příčinu, a byl to naopak povinný, kdo nesplnil své povinnosti. Přes částečný úspěch povinného v odvolacím řízení byl případně dán důvod k aplikaci § 150 o. s. ř. (miní dovolatel), neboť to byl povinný, který svým jednáním zavinil celé exekuční řízení.

30. Povinný ve vyjádření navrhuje dovolání odmítnout jako nepřipustné, případně zamítnout, maje napadené rozhodnutí za správné a odkazuje na nález Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 2218/10 (jde o nález ze dne 21. 4. 2011, uveřejněný pod č. 79/2011 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu), a na nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 1038/08 (jde o nález ze dne 8. 7. 2008, uveřejněný pod č. 127/2008 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu).

III. Přípustnost dovolání

31. Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (do 31. 12. 2013) se podává z bodu 2. článku II části první zákona č. 293/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

32. Tříčlenný senát č. 21, který měl podle rozvrhu práce Nejvyššího soudu dovolání projednat a rozhodnout o něm, dospěl při posouzení otázky procesního práva, zda peněžité plnění poskytnuté třetí osobou (na úhradu v exekuci vymáhané pohledávky s příslušenstvím, nákladů exekuce a nákladů oprávněného) namísto povinného po pravomocném nařízení exekuce a po vydání exekučních příkazů k provedení exekuce, je v době po zahájení insolvenčního řízení vedeného na ma-

jetek povinného (dlužníka) důvodem pro zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. g) o. s. ř., ve spojení s § 52 odst. 1 exekučního řádu, k právnímu názoru odlišnému od toho, jenž byl vysloven ve zrušujícím usnesení Nejvyššího soudu v této věci ze dne 10. 5. 2012.

33. Proto tříčlenný senát č. 21 rozhodl o postoupení věci (dle § 20 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů) k rozhodnutí velkému senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu (dále jen „velký senát“). Velký senát pak věc projednal a rozhodl o ní v souladu s § 19 a § 20 odst. 1 uvedeného zákona.

34. Nejvyšší soud se nejprve zabýval přípustností dovolání.

35. Dovolání soudního exekutora v dané věci nesměřuje proti žádnému z usnesení vypočtených v § 238a o. s. ř., takže zbývá určit, zda je přípustné podle § 237 o. s. ř. (když pro daný případ neplatí žádné z omezení přípustnosti dovolání podle § 237 o. s. ř., vypočtených v § 238 o. s. ř.).

36. Podle § 241a odst. 2 o. s. ř. je obligatorní náležitostí dovolání požadavek, aby dovolatel v dovolání uvedl, v čem spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání. Může-li být dovolání přípustné jen podle § 237 o. s. ř., je dovolatel povinen v dovolání vymezit, které z tam uvedených hledisek považuje za splněné, přičemž k projednání dovolání nepostačuje pouhá citace textu § 237 o. s. ř. (či jeho části).

37. K vymezení přípustnosti dovolání srov. především usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 9. 2013, sp. zn. 29 Cdo 2394/2013, uveřejněné pod č. 4/2014 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek. Srov. ostatně též usnesení Ústavního soudu ze dne 21. 1. 2014, sp. zn. I. ÚS 3524/13, ze dne 12. 2. 2014, sp. zn. IV. ÚS 3982/13, ze dne 17. 4. 2014, sp. zn. III. ÚS 695/14, ze dne 24. 6. 2014, sp. zn. IV. ÚS 1407/14, a ze dne 3. 2. 2016, sp. zn. I. ÚS 891/15.

38. Dovolatel napadá usnesení odvolacího soudu dovoláním i ve výroku, jímž mu odvolací soud uložil zaplatit povinnému na náhradě nákladů odvolacího řízení částku 968 Kč. V rozsahu týkajícím se tohoto výroku není přípustnost dovolání řádně vymezena (dovolatelem uvedená otázka se týká jen výroku o nákladech exekuce). Nejvyšší soud proto potud dovolání odmítl podle § 243c odst. 1 věty první o. s. ř. jako neprojednatelné.

39. V rozsahu, v němž dovolání směřuje proti té části měnicího výroku, kterou odvolací soud přiznal dovolateli vůči povinnému právo na náhradu nákladů exekuce jen ve výši 4 235 Kč, namísto dovoláním požadovaných celkem 259 266,70 Kč [srov. § 238 odst. 1 písm. c) o. s. ř. a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 5. 2013, sp. zn. 29 Cdo 1172/2013, uveřejněné pod č. 80/2013 Sb. rozh. obč.], je přípustné podle § 237 o. s. ř., jelikož potud napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky (shora označené), která je dovolacím soudem rozhodována rozdílně (jak dále rozebráno), a dále na vyřešení dovoláním formulova-

né otázky, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu.

IV. Důvodnost dovolání

č. 56

40. Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), nejsou dovoláním namítány a ze spisu se nepodávají, Nejvyšší soud se proto – v hranicích právních otázek vymezených dovoláním – zabýval správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

41. Právní posouzení věci je nesprávné, jestliže odvolací soud věc posoudil podle právní normy (práva hmotného i procesního), jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

42. Skutkový stav věci, jak byl zjištěn soudy nižších stupňů, dovoláním nebyl (ani nemohl být) zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází.

43. Ke shrnutí skutkového stavu věci, jak bylo podáno výše z usnesení exekučního soudu ze dne 16. 3. 2011, lze na základě obsahu exekučního spisu a údajů z insolvenčního rejstříku o insolvenčním řízení vedeném na majetek povinného pro účely dovolacího řízení dále doplnit (pro dovolací přezkum správnosti právního posouzení věci odvolacím soudem vyjít z toho), že:

[1] Insolvenční řízení na majetek povinného (dlužníka) bylo zahájeno insolvenčním návrhem věřitele (společnosti E) ze dne 26. 8. 2010.

[2] Vyhlášku, kterou se oznamuje zahájení insolvenčního řízení, zveřejnil insolvenční soud v insolvenčním rejstříku dne 26. 8. 2010 v 14.07 hodin.

[3] Usnesení insolvenčního soudu ze dne 8. 11. 2010 bylo zveřejněno v insolvenčním rejstříku dne 24. 1. 2011 v 14:08 hodin.

[4] Usnesením ze dne 20. 4. 2011, č. j. KSCB 27 INS 9776/2010-A-39, doplnil insolvenční soud své usnesení ze dne 8. 11. 2010 o bod IV. výroku, jímž určil, že druhý insolvenční navrhovatel (oprávněný) ani dlužník (povinný) nemají právo na náhradu nákladů insolvenčního řízení.

[5] O dovolání společnosti E proti usnesení insolvenčního soudu ze dne 8. 11. 2010, ve znění doplňujícího usnesení téhož soudu ze dne 20. 4. 2011, rozhodl Vrchní soud v Praze usnesením ze dne 12. 12. 2011, č. j. KSCB 27 INS 9776/2010, 2 VSPH 939/2011-A-44 (zveřejněným v insolvenčním rejstříku 13. 12. 2011 v 11:27 hodin), tak, že napadené usnesení insolvenčního soudu zrušil ve výrocích o zamítnutí insolvenčního návrhu, o zamítnutí návrhu na ustanovení předběžného správce a o nákladech insolvenčního řízení (tedy v bodech I., II. a IV. výroku) a věc potud vrátil insolvenčnímu soudu k dalšímu řízení.

[6] Usnesením ze dne 25. 6. 2012, č. j. KSCB 27 INS 9776/2010-A-64 (zveřejněným v insolvenčním rejstříku dne 25. 9. 2012 v 12:35 hodin), insolvenční soud:

– Zamítl [vůči insolvenčním navrhovatelům, jimiž v té době byli společnost E a J. Č. (dále jen „J. Č.“)], „návrh na zjištění úpadku“ dlužníka (povinného) a „prohlášení konkursu na jeho majetek“ (bod I. výroku).

– Zamítl návrh na ustanovení předběžného správce (bod II. výroku).

– Uložil oběma insolvenčním navrhovatelům zaplatit dlužníku (povinnému) společně a nerozdílně na náhradě nákladů (insolvenčního) řízení částku 20 230 Kč, včetně daně z přidané hodnoty, a to do 3 dnů od právní moci rozhodnutí k rukám zástupce dlužníka (bod III. výroku).

[7] Proti všem výrokům usnesení insolvenčního soudu ze dne 25. 6. 2012 podali (včasná) odvolání oba insolvenční navrhovatelé (společnost E a J. Č.) a ke dni vydání dovoláním napadeného usnesení (k 28. 2. 2013) o těchto odvoláních nebylo rozhodnuto.

44. Na takto ustaveném základě lze k jednotlivým (dovoláním otevřeným) právním otázkám přijmout následující závěry:

I. K možnosti zastavení exekuce poté, co nastaly účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení na majetek povinného (dlužníka).

45. Úvodem Nejvyšší soud poznamenává, že odpověď na tuto otázku (kterou dovolatel sám Nejvyššímu soudu nepoložil), je i v situaci, kdy samotný výrok exekučního soudu o zastavení exekuce není předmětem dovolacího přezkumu, nezbytná pro posouzení, v jakém rozsahu má být soudnímu exekutorovi přiznána odměna v dané exekuční věci [kdyby totiž zastavení exekuce bránilo účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení na majetek povinného (dlužníka), pak by stejná překážka platila pro vydání akcesorického výroku o nákladech exekuce].

46. Podle § 109 insolvenčního zákona se pojí se zahájením insolvenčního řízení mimo jiné i ten účinek, že výkon rozhodnutí či exekuci, která by postihovala majetek ve vlastnictví dlužníka, jakož i jiný majetek, který náleží do majetkové podstaty, lze nařídit, nelze jej však provést [odstavec 1 písm. c)]. Účinky zahájení insolvenčního řízení nastávají okamžikem zveřejnění vyhlášky, kterou se oznamuje zahájení insolvenčního řízení, v insolvenčním rejstříku (odstavec 4). Nestanoví-li zákon u některého ze způsobů řešení úpadku jinak, trvají účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení do skončení insolvenčního řízení, a jde-li o reorganizaci, do schválení reorganizačního plánu (odstavec 5).

47. V této podobě, pro věc rozhodné (tj. naposledy ve znění zákona č. 227/2009 Sb.), platilo citované ustanovení insolvenčního zákona v době, kdy nastaly účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení na majetek povinného (dlužníka) [26. 8. 2010].

48. Budiž dále řečeno, že do vydání napadeného rozhodnutí nedoznalo změny § 109 odst. 4 insolvenčního zákona; ustanovení § 109 odst. 1 písm. c) insolvenčního zákona bylo v mezidobí změněno (s účinností od 1. 1. 2013, po novele provedené zákonem č. 396/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony) do násle-

dující podoby: „výkon rozhodnutí či exekuci, která by postihovala majetek ve vlastnictví dlužníka, jakož i jiný majetek, který náleží do majetkové podstaty, lze nařídit nebo zahájit, nelze jej však provést; k úkonům a rozhodnutím, které tomu odporují, se nepřihlíží.“ Tato změna však neměla (nemá) vliv na právní posouzení dané věci, když exekuce na majetek povinného byla „nařízena“ (o „zahájení exekuce“ ve smyslu pozdější změny nešlo), a závěr, že k úkonům a rozhodnutím, které odporují zákazu plynoucímu z § 109 odst. 1 písm. c) insolvenčního zákona, ve znění účinném do 31. 12. 2012, „se nepřihlíží“, byl pro rozhodné období dán (bylo lze jej dovodit) i bez jeho výslovného zakotvení v části věty za středníkem označeného ustanovení (srov. shodně např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 12. 2015, sen. zn. 29 ICdo 5/2014).

49. Podle § 46 odst. 6 exekučního řádu, je-li exekuční řízení podle zvláštního právního předpisu přerušeno nebo zvláštní právní předpis stanoví, že exekuci nelze provést, exekutor nečiní žádné úkony směřující k provedení exekuce, pokud zákon nestanoví jinak. Insolvenčnímu správci exekutor vydá výtěžek exekuce bezodkladně po právní moci usnesení, kterým rozhodne po odpočtu nákladů exekuce o vydání výtěžku insolvenčnímu správci.

Dle § 52 odst. 1 exekučního řádu, nestanoví-li tento zákon jinak, použijí se pro exekuční řízení přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu.

Z § 268 odst. 1 písm. g) o. s. ř. se podává, že výkon rozhodnutí bude zastaven i tehdy, jestliže po vydání rozhodnutí zaniklo právo jím přiznané, ledaže byl tento výkon rozhodnutí již proveden; bylo-li právo přiznáno rozsudkem pro zmeškání, bude výkon rozhodnutí zastaven i tehdy, jestliže právo zaniklo před vydáním tohoto rozsudku.

50. V této podobě, pro věc rozhodné, platila citovaná ustanovení exekučního řádu a občanského soudního řádu v době, kdy nastaly účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení na majetek povinného (dlužníka) [26. 8. 2010] a do vydání napadeného rozhodnutí došlo jen k té změně, že § 46 odst. 6 exekučního řádu se s účinností od 1. 1. 2013 posunulo ve struktuře uvedeného ustanovení do odstavce 7.

51. O zastavení exekuce nařízené (v rozhodném období) a prováděné podle exekučního řádu rozhoduje soud, a to zásadně z důvodů, které občanský soudní řád považuje za důvod pro zastavení výkonu rozhodnutí (srov. § 52 odst. 1 exekučního řádu).

52. V posouzení, zda zastavení exekuce [v daném případě podle § 268 odst. 1 písm. g) o. s. ř.] je po dobu trvání účinků spojených se zahájením insolvenčního řízení na majetek povinného „prováděním exekuce“, které zakazuje § 109 odst. 1 písm. c) insolvenčního zákona, se rozhodovací praxe tříčlenných senátů Nejvyššího soudu rozchází. Výše citované zrušující usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 5. 2012 zjevně vycházelo (bez podrobnější argumentace) z toho, že účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení na majetek povinného nebrání zastave-

ní exekuce vedené na majetek povinného. Oproti tomu v závěru usnesení ze dne 26. 2. 2015, sp. zn. 21 Cdo 1428/2014, uveřejněného pod č. 68/2015 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 68/2015“), Nejvyšší soud (rovněž bez podrobnější argumentace) poznamenal, že u (prvního) povinného bylo zahájeno insolvenční řízení, a protože podle § 109 odst. 1 písm. c) insolvenčního zákona exekuci na majetek (prvního) povinného nelze provést, brání účinky zahájení insolvenčního řízení rovněž tomu, aby vůči (prvnímu) povinnému bylo rozhodováno o zastavení exekuce. V daných souvislostech rovněž dlužno připomenout, že závěr, že exekuční soud je oprávněn rozhodnout o návrhu dlužníka – povinného na zastavení exekuce i poté, co nastanou účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení (na majetek povinného), je obsažen také v právní větě usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 29. 12. 2011, sp. zn. 40 Co 881/2011, uveřejněného pod č. 30/2013 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 30/2013“), a je odůvodněn tím, že vydání usnesení o zamítnutí návrhu na zastavení exekuce ani rozhodnutí o odvolání proti takovému usnesení není provedením exekuce, neboť se nedotýká nakládání s případným výtěžkem.

53. V pozitivním slova smyslu lze podle (již ustálené) judikatury Nejvyššího soudu označit jako úkon, jímž se „provádí“ výkon rozhodnutí nebo exekuce, každý úkon, jímž má být výkon rozhodnutí nebo exekuce bezprostředně realizován [srov. např. bod XXVI. stanoviska občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 17. 6. 1998, Cpjn 19/98, uveřejněného pod č. 52/1998 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 52/1998“), s. 194 (370)].

54. Ve shodě s tím pak Nejvyšší soud označil za úkon, jímž se provádí výkon rozhodnutí nebo exekuce, pokyn k odepsání peněžních prostředků z účtu povinného (při výkonu rozhodnutí příkázáním pohledávky z účtu u banky) [R 52/1998 (bod XXVI.), s. 194 (370)], udělení příklepu (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 4. 2004, sp. zn. 20 Cdo 2372/2003), projednávání poddlužnické žaloby podle § 315 o. s. ř. (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 12. 2005, sp. zn. 29 Odo 921/2003, uveřejněný pod č. 55/2006 Sb. rozh. obč.), nebo pokyn soudu k tomu, aby usnesení o udělení příklepu bylo doručeno zákonem stanoveným osobám (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 5. 2006, sp. zn. 29 Odo 332/2004, uveřejněný pod č. 54/2007 Sb. rozh. obč.), soupis věcí povinného v rámci exekuce prodejem movitých věcí (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 8. 2012, sp. zn. 20 Cdo 1980/2011), vydání exekučního příkazu (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2010, sp. zn. 25 Cdo 4802/2008, uveřejněný pod č. 69/2011 Sb. rozh. obč.), a vydání rozhodnutí, jímž soudní exekutor určuje náklady exekuce pro účely jejich vymožení některým ze způsobů určených v exekučním příkazu k provedení exekuce ukládající zaplacení peněžité částky (příkaz k úhradě nákladů exekuce) [rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 12. 2015, sen. zn. 29 ICdo 5/2014].

55. Pro poměry dané věci je přitom bez významu, že s výjimkou posledního rozhodnutí šlo o závěry přijaté při výkladu konkursní úpravy podle zákona

č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání [srov. jeho § 14 odst. 1 písm. e)], když pojmy „nařídít výkon rozhodnutí“, „nařídít exekuci“, „provést výkon rozhodnutí“ nebo „provést exekuci“ mají samostatný význam bez zřetele k tomu, zda jsou vykládány ve vazbě na konkursní úpravu nebo úpravu insolvenční.

č. 56

56. V negativním smyslu slova pak lze obecně říci, že úkonem, jímž se provádí výkon rozhodnutí nebo exekuce, není úkon učiněný (jen) k zajištění dlužníkovu majetku pro účely jeho postižení takovým výkonem rozhodnutí nebo exekucí. Tato definice je s účinností od 1. 1. 2014 obsažena v insolvenčním zákoně (srov. jeho § 109 odst. 2 větu první insolvenčního zákona), pro rozhodné období (a to až do 31. 12. 2013) však bylo možné dospět ke stejnému závěru i výkladem.

57. Nejvyšší soud pak nemá pochyb o tom, že úkonem, jímž se „provádí“ výkon rozhodnutí nebo exekuce, není vydání usnesení o zastavení řízení o výkon rozhodnutí (vykonávacího řízení) ani usnesení o zastavení exekučního řízení (jež lze vydat jen do doby, než usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí nebo usnesení o nařízení exekuce nabude právní moci. Potud jde zjevně o úkony, jež zpravidla (ne však vždy) předcházejí vlastnímu nařízení výkonu rozhodnutí nebo exekuce a směřují tak k tomu, aby výkon rozhodnutí nebo exekuce nebyly provedeny vůbec. Řečené platí bez zřetele k tomu, že taková usnesení mohou obsahovat (zpravidla obsahují) i akcesorické výroky o nákladech řízení o výkon rozhodnutí (vykonávacího řízení) nebo o nákladech exekučního řízení.

58. Otázkou však zůstává, zda v té fázi řízení o výkon rozhodnutí (vykonávacího řízení) nebo exekučního řízení, v níž přichází v úvahu jen „zastavení výkonu rozhodnutí“ nebo „zastavení exekuce“ (poté, co usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí nebo usnesení o nařízení exekuce nabude právní moci) lze stejný závěr (že nejde o úkon, jímž se „provádí“ výkon rozhodnutí nebo exekuce) přijmout ohledně „usnesení o zastavení výkonu rozhodnutí“ nebo ohledně „usnesení o zastavení exekuce“. K rozdílu mezi „zastavením řízení o výkon rozhodnutí“ nebo „zastavením exekučního řízení“ na straně jedné a „zastavením výkonu rozhodnutí“ nebo „zastavením exekuce“ na straně druhé srov. i DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol.: Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář. 1. vydání. Praha, C. H. Beck, 2009 (dále jen „Komentář“), s. 2238.

59. Zastavením výkonu rozhodnutí nebo zastavením exekuce končí řízení o výkon rozhodnutí (vykonávací řízení) nebo exekuční řízení. Pro zastavení výkonu rozhodnutí nebo pro zastavení exekuce je typické, že ukončuje výkon rozhodnutí nebo provedení exekuce dříve, než vymáhaná povinnost byla stanoveným způsobem skutečně nuceně vymožena, a z jiných důvodů než proto, že by splnění vymáhané povinnosti bylo dosaženo úkony učiněnými při provedení výkonu rozhodnutí nebo při provedení exekuce (srov. opět i Komentář, str. 2237). Vydání usnesení o „zastavení“ výkonu rozhodnutí nebo vydání usnesení o „zastavení“ exekuce tedy též není úkonem, jímž se exekuce „provádí“ (směřuje naopak k ukončení tohoto „provádění“). Řečené opět platí bez zřetele k tomu, že taková

usnesení obsahují (v souladu s § 52 odst. 1 a § 89 exekučního řádu a ve spojení s § 271 o. s. ř.) i akcesorické výroky o nákladech řízení o výkon rozhodnutí (vykonávacího řízení) nebo o nákladech exekučního řízení (nákladech exekuce).

60. Ponechají-li se stranou situace, kdy se účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení na majetek povinného neprosazují v insolvenčním řízení ve vztahu k určitým pohledávkám nebo určitému (jinak insolvenčním řízením obecně postižitelnému) majetku vůbec [srov. úpravu předběžných opatření v § 82 odst. 2 písm. b) insolvenčního zákona (ve znění účinném v době vydání napadeného rozhodnutí) nebo (v závislosti na zvoleném způsobu řešení úpadku dlužníka (povinného) při reorganizaci § 109 odst. 5 insolvenčního zákona ve spojení s § 360 insolvenčního zákona (ve znění účinném v době vydání napadeného rozhodnutí) a při oddlužení § 109 odst. 5 insolvenčního zákona ve spojení s § 409 a § 411 odst. 1 insolvenčního zákona (ve znění účinném v době vydání napadeného rozhodnutí), respektive (při vymáhání pohledávek za majetkovou podstatou) § 203 odst. 5 insolvenčního zákona (ve znění účinném v době vydání napadeného rozhodnutí)], předjímá insolvenční zákon možnost zastavení výkonu rozhodnutí nebo exekuce též coby důsledek zpeněžení majetkové podstaty.

61. Ustanovení § 285 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona (ve znění účinném v době vydání napadeného rozhodnutí) totiž určuje, že zpeněžením majetkové podstaty zanikají v rozsahu, v němž se týkají zpeněženého majetku, účinky nařízení výkonu rozhodnutí nebo exekuce, účinky doručení vyrozumění o zahájení exekuce a účinky vydaných exekučních příkazů [a další provádění výkonu rozhodnutí nebo exekuce v rozsahu zpeněženého majetku tak pozbývá opory i co do účinků dosud přijatých rozhodnutí soudu výkonu rozhodnutí (exekučního soudu) nebo soudního exekutora].

62. Velký senát Nejvyššího soudu tedy dospívá k závěru, že i poté, co nastanou účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení na majetek povinného (dlužníka), je exekuční soud oprávněn zastavit exekuci vedenou na majetek povinného (dlužníka) a akcesorickým výrokem rozhodnout o nákladech exekuce; vydání usnesení o „zastavení“ exekuce není úkonem, jímž se exekuce „provádí“ [ve smyslu § 109 odst. 1 písm. c) insolvenčního zákona]. Pro zastavení výkonu rozhodnutí to platí obdobně. Zbývá dodat, že je-li exekuční soud za trvání účinků spojených se zahájením insolvenčního řízení na majetek povinného oprávněn zastavit exekuci vedenou na majetek povinného (dlužníka), náleží mu i právo návrh na zastavení exekuce zamítnout, dospěje-li k závěru, že důvody pro zastavení exekuce dány nejsou.

63. Podle § 146 odst. 1 insolvenčního zákona (ve znění, jež od zahájení insolvenčního řízení na majetek povinného nedoznalo změn) účinností rozhodnutí podle § 142 zanikají účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení a dosud vydaná předběžná opatření. Odůvodňují-li to okolnosti případu, může insolvenční soud určit, že účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení a dosud vydaná předběžná opatření zaniknou až právní mocí rozhodnutí.

Rozhodnutím „podle § 142“ insolvenčního zákona se přitom rozumí též rozhodnutí o zamítnutí insolvenčního návrhu [srov. § 142 písm. c) insolvenčního zákona (ve znění účinném v době vydání napadeného rozhodnutí)].

K úpravě obsažené v § 146 odst. 1 insolvenčního zákona pak Nejvyšší soud uzavřel v usnesení ze dne 25. 11. 2015, sp. zn. 29 Cdo 311/2015, že neurčí-li insolvenční soud jinak v usnesení, jímž zamítá insolvenční návrh, zanikají účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení nejpozději okamžikem zveřejnění tohoto usnesení v insolvenčním rejstříku. Tamtéž dodal, že usnesení, jímž odvolací soud zrušil usnesení o zamítnutí insolvenčního návrhu a věc vrátil insolvenčnímu soudu k dalšímu řízení, se stává účinným nejpozději okamžikem zveřejnění tohoto usnesení v insolvenčním rejstříku (jenž je vždy též okamžikem právní moci takového usnesení); tímto okamžikem se opět obnovují (*ex nunc*) účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení. Na právní jednání a úřední postupy nebo rozhodnutí, k nimž došlo v době od účinnosti rozhodnutí, jímž insolvenční soud odkladil účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení, do účinnosti rozhodnutí, jímž odvolací soud toto usnesení insolvenčního soudu zrušil, se nevztahuje omezení plynoucí z účinků spojených se zahájením insolvenčního řízení obnovených až účinností zrušujícího usnesení insolvenčního soudu.

64. Pro poměry projednávané věci pak z úpravy obsažené v § 146 odst. 1 insolvenčního zákona plyne (ve vazbě na skutkový stav věci), že:

[1] Účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení na majetek povinného trvaly:

– v době od 14.07 hodin dne 26. 8. 2010 do 14.08 hodin dne 24. 1. 2011 a

– v době od 11.27 hodin dne 13. 12. 2011 do 12.35 hodin dne 25. 9. 2012.

[2] Zákaz dalšího provádění exekuce na majetek povinného (dlužníka) tak neplatil (poměřováno exekucními rozhodnutími) v době, kdy exekuční soud zamítl návrh povinného na zastavení exekuce na jeho majetek (16. 3. 2011), ani v době, kdy odvolací soud toto usnesení potvrdil (31. 5. 2011), a (opět) neplatil v době, kdy exekuční soud zastavil exekuci na majetek povinného (18. 10. 2012), ani (opět) v době, kdy odvolací soud toto usnesení potvrdil (28. 2. 2013). Jediným exekucním rozhodnutím (týkajícím se zastavení exekuce) vydaným za trvání (obnovených) účinků spojených se zahájením insolvenčního řízení na majetek povinného bylo zrušující usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 5. 2012.

II. K odměně soudního exekutora.

65. Podle § 89 exekučního řádu [ve znění účinném jak v době vydání usnesení o zastavení exekuce (18. 10. 2012), tak v době vydání napadeného rozhodnutí (28. 2. 2013), pro věc rozhodném], dojde-li k zastavení exekuce, hradí náklady exekuce a náklady účastníků ten, který zastavení zavinil. V případě zastavení exekuce pro nemajetnost povinného hradí paušálně určené či účelně vynaložené výdaje exekutorovi oprávněný. Pro případ zastavení exekuce pro nemajetnost po-

vinného si může oprávněný s exekutorem předem sjednat výši účelně vynaložených výdajů.

66. Pro určení výše odměny soudního exekutora je pak rozhodný výklad vyhlášky č. 330/2001, ve znění účinném do 31. 12. 2012, tj. naposledy ve znění vyhlášky č. 63/2012 Sb. (pro věc rozhodném se zřetelem k době zastavení exekuce). Podle § 5 odst. 1 vyhlášky č. 330/2001 Sb., nestanoví-li se dále jinak, je základem pro určení odměny za provedení exekuce ukládající zaplacení peněžité částky výše exekutorem vymoženého plnění.

Dle § 6 vyhlášky č. 330/2001 Sb. odměna za provedení exekuce ukládající zaplacení peněžité částky činí

do 3 000 000 Kč základu 15 %,

z přebývajících částky až do 40 000 000 Kč základu 10 %,

z přebývajících částky až do 50 000 000 Kč základu 5 %,

z přebývajících částky až do 250 000 000 Kč základu 1 % (odstavec 1).

Částka nad 250 000 000 Kč se do základu nezapočítává (odstavec 2). Odměna podle odstavce 1 činí nejméně 3 000 Kč (odstavec 3).

67. Ustanovení § 11 vyhlášky č. 330/2001 Sb. dále určuje, že splní-li povinný ve lhůtě 15 dnů ode dne doručení výzvy ke splnění vymáhané povinnosti vymáhaný nárok a uhradí zálohu na snížené náklady exekuce a náklady oprávněného (§ 46 odst. 5 zákona), náleží exekutorovi odměna a) ve výši 50 % odměny podle § 6, jde-li o exekuci ukládající zaplacení peněžité částky, b) ve výši 30 % odměny podle § 7 až 10, jde-li o exekuci ukládající jinou povinnost než zaplacení peněžité částky (odstavec 1). Zanikne-li pověření exekutora k provedení exekuce rozhodnutím soudu o vyloučení exekutora nebo o zastavení exekuce anebo o pověření jiného exekutora provedením exekuce [51 písm. a), b) a d) zákona], činí odměna exekutora, jehož pověření zaniklo, 3 000 Kč, nestanoví-li se dále jinak (odstavec 2).

68. V daném případě není sporu o tom, že několik měsíců poté, co povinnému bylo doručeno usnesení o nařízení exekuce, za něj uhradila vymáhanou pohledávku (včetně příslušenství, nákladů exekuce a nákladů oprávněného) za trvání exekuce třetí osoba (společnost C) na základě jejich dohody ve smyslu § 534 obč. zák. (ve znění účinném do 31. 12. 2013). Takové jednání třetí osoby (jednání podle dohody s povinným) je jedním, které je nutno přičíst povinnému stejně, jako kdyby vymáhanou pohledávku (včetně příslušenství, nákladů exekuce a nákladů oprávněného) uhradil (poukázáním příslušné částky na účet soudního exekutora) sám povinný.

69. K otázce, jaký právní význam má dobrovolné plnění povinného (třetí osoby podle dohody s povinným) na vymáhanou pohledávku (včetně příslušenství, nákladů exekuce a nákladů oprávněného) se Nejvyšší soud ve své rozhodovací praxi již vyjádřil, přičemž dospěl k závěru, že v exekučním řízení prováděném podle exekučního řádu představuje platba povinného, spočívající v zaplacení jistiny, jejího příslušenství, nákladů oprávněného a nákladů exekuce, poukázá-

na na účet soudního exekutora po doručení usnesení o nařízení exekuce, tedy v rámci exekuce, vymožené plnění, a není proto důvodem k zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. g) o. s. ř. (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. 12. 2012, sp. zn. 20 Cdo 3907/2011, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 4. 2013, sp. zn. 20 Cdo 3314/2011, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 2013, sp. zn. 20 Cdo 2071/2012, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 6. 2013, sp. zn. 20 Cdo 2859/2012, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2013, sp. zn. 20 Cdo 2154/2013, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2014, sp. zn. 30 Cdo 3542/2012, a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2014, sp. zn. 21 Cdo 855/2014). Řízení o návrhu na zastavení exekuce má být proto zastaveno, jelikož exekuce již zanikla provedením (srov. opět usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 3907/2011, 20 Cdo 3314/2011, 20 Cdo 2071/2012 a 20 Cdo 2859/2012).

70. V usneseních sp. zn. 20 Cdo 2071/2012 a 20 Cdo 2859/2012 pak Nejvyšší soud dodal, že právní názor uvedený v bodu 34. nálezu pléna Ústavního soudu ze dne 1. 3. 2007, sp. zn. Pl. ÚS 8/06 (uveřejněného pod č. 39/2007 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu), podle kterého „Ústavní soud považuje za vhodné, aby obecné soudy v řízení o výkon rozhodnutí důsledně postupovaly podle § 268 odst. 1 písm. g) o. s. ř. a řízení zastavovaly i tehdy, zanikne-li vymáhaná pohledávka splněním v průběhu exekučního řízení“, se týká právní úpravy exekučního řádu ve znění před novelou provedenou zákonem č. 286/2009 Sb. (vztahuje se tedy jen na exekuční řízení, pro něž platil exekuční řád ve znění účinném do 31. 10. 2009).

71. Dovolatel důvodně namítá, že právní posouzení věci odvolacím soudem je nesprávné již proto, že se nesprávně opírá o náleze Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 3726/11, jenž se zabývá povahou platby povinného (spočívající v zaplacení jistiny, jejího příslušenství, nákladů oprávněného a nákladů exekuce), poukázané na účet soudního exekutora „před“ doručením usnesení o nařízení exekuce, a nikoli „po“ doručení usnesení o nařízení exekuce.

72. Obecně pak platí, že soudní exekutor není osobou oprávněnou k podání odvolání proti usnesení, jímž exekuční soud k návrhu povinného zastavil exekuci dle § 268 odst. 1 písm. g) o. s. ř. [tedy proto, že po vydání rozhodnutí (exekučního titulu) zaniklo právo jím přiznané]. Nemůže-li soudní exekutor zpochybnit správnost usnesení o zastavení exekuce, pak jej nelze zbavit práva namítat (opravnými prostředky proti akcesorickému výroku o nákladech exekuce), že bez zřetele k pravomocnému výroku usnesení exekučního soudu o zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. g) o. s. ř. došlo ještě předtím (před vydáním usnesení o zastavení exekuce) k zániku exekuce jejím „provedením“ [§ 47 odst. 5 exekučního řádu ve znění účinném v době, kdy společnost C poukázala příslušnou částku na účet soudního exekutora (tj. ve znění účinném do 31. 12. 2010)].

73. Pro poměry dané věci je přitom zjevné, že byť pravomocný a odvolacímu a dovolacímu přezkumu nepodléhající výrok o zastavení exekuce vydal exekuční

soud na podkladě závěru, jenž je [co do posouzení předpokladů pro zastavení exekuce dle § 268 odst. 1 písm. g) o. s. ř.] ve zjevném rozporu s ustálenou judikaturou Nejvyššího soudu citovanou výše.

74. Dovolání je tedy opodstatněné, když posouzení, zda exekuce zanikla (provedením) ještě před vydáním usnesení o zastavení exekuce, má vzhledem k úpravě obsažené v § 5 odst. 1, § 6 a § 11 vyhlášky č. 330/2001 Sb. přímý vliv na posouzení, zda základem pro určení odměny má být výše plnění, které soudnímu exekutorovi poukázala na účet (po dohodě s povinným) třetí osoba (společnost C) nebo zda odměna má být stanovena jen na základě skutečnosti, že pověření soudního exekutora zaniklo zastavením exekuce.

75. V souvislosti s tímto závěrem se pak velkému senátu otevírá k posouzení otázka, kterou měl tříčlenný senát č. 21 za určující pro předložení věci velkému senátu, totiž otázka, zda závěr, že exekuce zanikla provedením (§ 47 odst. 5 exekučního řádu, v rozhodném znění) na základě platby provedené třetí osobou (společností C) podle dohody s povinným, lze přijmout již k datu, kdy peněžitě plnění poukázané třetí osobou (společností C) bylo připsáno na účet soudního exekutora (9. 9. 2010). Představuje-li taková platba podle výše označené ustálené judikatury Nejvyššího soudu „vymožené plnění“ (tedy „provedení exekuce“), pak jde ovšem o úkon, který je v době, kdy trvají účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení na majetek povinného, nepřipustným „prováděním exekuce“ [úkonem porušujícím zákaz formulovaný v § 109 odst. 1 písm. c) insolvenčního zákona].

76. Jak rovněž popsáno shora, v dané věci trvaly účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení na majetek povinného (poprvé) v době od 14.07 hodin dne 26. 8. 2010 do 14.08 hodin dne 24. 1. 2011. V době do 24. 1. 2011 tedy exekuce nemohla zaniknout provedením na základě platby poukázané (podle dohody s povinným) třetí osobou (společností C) na účet soudního exekutora v září 2010 [v době, kdy platil zákaz plynoucí z § 109 odst. 1 písm. c) insolvenčního zákona]. Ohledně takového plnění platil postup předepsaný § 46 odst. 6 exekučního řádu, v rozhodném znění [soudní exekutor by toto plnění musel předat insolvenčnímu správci dlužníka (povinného), jakmile by byl ustanoven do funkce insolvenčním soudem]. Účinky „provedení exekuce“ („vymožení plnění“) bylo předmětné platbě možné přiznat poprvé až dne 24. 1. 2011 v 14.08 hodin.

77. Jinak (obecně) řečeno, částku, kterou poukáže třetí osoba podle dohody s povinným soudnímu exekutorovi na uspokojení vymáhané pohledávky (včetně příslušenství, nákladů exekuce a nákladů oprávněného) v době, kdy trvají účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení na majetek povinného, lze považovat za „vymožené plnění“, jež přivodilo zánik exekuce jejím „provedením“, nejdříve od okamžiku, kdy tyto účinky zaniknou.

78. V souvislosti s poukazem dovolatele na úkony, které v exekučním řízení činil jako úkony směřující k bezprostřednímu provedení exekuce, odvolací soud

č. 56

vezme v potaz, že činil-li soudní exekutor takové úkony v době od 14.07 hodin dne 26. 8. 2010 do 14.08 hodin dne 24. 1. 2011 a v době od 11:27 hodin dne 13. 12. 2011 do 12:35 hodin dne 25. 9. 2012, kdy trvaly účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení na majetek povinného, šlo o protiprávní činnost soudního exekutora [o činnost porušující zákaz plynoucí z § 109 odst. 1 písm. c) insolvenčního zákona], od které se žádné úvahy o odměně soudního exekutora nemohou odvíjet (což platí i o nákladech, jež soudní exekutor s takovou činností měl). To platí zejména o příkazech k úhradě nákladů exekuce ze dne 3. 9. 2010 a ze dne 27. 10. 2010, jež soudní exekutor v uvedené době vydat nesměl (srov. opět rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 12. 2015, sen. zn. 29 ICdo 5/2014).

79. Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), zrušil usnesení odvolacího soudu v napadeném výroku o nákladech exekuce, jakož i v závislém výroku o nákladech odvolacího řízení, a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení (§ 243e odst. 1 a 2 o. s. ř.).

Č. 57

č. 57

Odpovědnost za škodu vzniklou uživatelům pozemních komunikací

§ 420 obč. zák., § 26 odst. 6 zákona č. 13/1997 Sb. ve znění do 15. 4. 2009, § 27 odst. 2 zákona č. 13/1997 Sb. ve znění do 15. 4. 2009

Kámen padající z místa mimo komunikaci, který zasáhl a poškodil projíždějící vozidlo, není závadou ve sjízdnosti ve smyslu § 27 odst. 2 zákona č. 13/1997 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Nejvyšší soud k dovolání žalovaného zrušil rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 30. 3. 2012, sp. zn. 51 Co 253/2011, a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 1. 2016, sp. zn. 25 Cdo 134/2014, ECLI:CZ:NS:2016:25.CDO.134.2014.1)

I. Dosavadní průběh řízení

1. Žalobce se domáhal náhrady škody, která vznikla na jeho osobním vozidle Peugeot 307, které bylo dne 29. 12. 2008 během jízdy po silnici II. třídy č. 102 v katastrálním území J. zasaženo kameny padajícími ze skalního masivu po pravé straně vozovky.
2. Obvodní soud pro Prahu 5 mezitímním rozsudkem ze dne 23. 11. 2010, č. j. 31 C 536/2009-101, rozhodl, že „nárok žalobce je po právu“, rozhodnutí o výši nároku a o nákladech řízení vyhradil konečnému rozhodnutí ve věci. Vyšel ze zjištění, že dne 29. 12. 2008 bylo vozidlo žalobce jedoucí po silnici II. třídy č. 102 ve směru P. – M. zasaženo a poškozeno kameny padajícími ze skalního masivu po pravé straně vozovky. Žalobce nehodu nezavinil; byl sice dopravním značením na možnost pádu kamení na vozovku upozorněn, nehodě však nemohl nijak zabránit ani ji předvídat. Silnice byla sjízdná, kámen uvolněný z pravého svahu silničního tělesa však vytvořil závadu ve sjízdnosti ve smyslu § 26 odst. 6 zákona č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích, ve znění účinném ke dni dopravní nehody (dále jen „silniční zákon“), kterou řidič ani při jízdě přizpůsobené okolnostem uvedeným v § 27 odst. 1 silničního zákona nemohl předvídat. Žalovaný jako vlastník komunikace neučinil příslušná opatření k zamezení vzniku škody, čímž porušil obecnou prevenční povinnost a odpovídá za škodu vzniklou žalobci podle § 415 a § 420 odst. 1 zákona č. 40/1964, občanský zákoník, ve znění účinn-

ném do 31. 12. 2013 (dále jen „obč. zák.“). Dále dovodil, že se jednalo o bezprostředně vzniklou závadu ve sjízdnosti, žalovaný (i vedlejší účastník – správce komunikace) věděli o nevhodnosti a nedostatečnosti zábran proti padajícímu kamení, bylo tedy v mezích možností žalovaného závadu odstranit.

č. 57

3. K odvolání žalovaného a vedlejšího účastníka Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 30. 3. 2012, č. j. 51 Co 253/2011-142, rozsudek soudu prvního stupně potvrdil. Odvolací soud zopakoval dokazování a uzavřel, že pád kamení na vozovku byl náhlý, střetu se nebylo možné vyhnout, v místě nehody nebylo žádné svislé dopravní značení. Kamení náhle padající na vozovku představuje závadu ve sjízdnosti ve smyslu § 26 odst. 6 silničního zákona. Řidič (žalobce) přizpůsobil svou jízdu stavebnímu a dopravně technickému stavu silnice, situaci nemohl předvídat ani jí zabránit, na vzniku škody se tedy nijak nepodílel. Žalovaný jako vlastník silnice odpovídá za škodu způsobenou závadou ve sjízdnosti podle § 27 odst. 2 silničního zákona, když ani netvrdil žádnou skutečnost, jež by mohla zakládat liberační důvod ve smyslu uvedeného ustanovení (tj. že nebylo v mezích jeho možností závadu ve sjízdnosti odstranit).

II. Dovolání a vyjádření k němu

4. Rozsudek odvolacího soudu napadl žalovaný dovoláním, jehož přípustnost dovozuje z § 237 odst. 1 písm. c) občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“), a dovolací důvod shledává v nesprávném právním posouzení věci (§ 241 a odst. 1 o. s. ř.). Odvolacímu soudu vytýká nesprávný výklad § 26 odst. 6 a § 27 odst. 2 silničního zákona. Namítá, že padající kámen není závadou ve sjízdnosti ve smyslu § 26 odst. 6 silničního zákona; mohl by jí být toliko kámen na vozovce již ležící, bránící vozidlu v jízdě. Za nesprávný považuje závěr odvolacího soudu, že „žalovaný vynaložení všech prostředků ke zmírnění a odstranění závady netvrdil ani neprokázal“, neboť z (žalovaným) předložených důkazů jednoznačně vyplývá, že na možný výskyt závad ve sjízdnosti upozorňuje svislým dopravním značením (svislá dopravní značka A 18 „pozor padající kamení“ s dodatkovou tabulkou „5 km“) a postupným obnovováním a rozšiřováním záchytných plůtek omezuje vznik nebezpečí; v této souvislosti odvolacímu soudu vytýká pochybení při provádění a hodnocení důkazů. Soudy obou stupňů dle dovolatele pochybily, když se nezabývaly otázkou spoluzavinění žalobce, přestože v řízení bylo prokázáno, že žalobce jako řidič porušil povinnost přizpůsobit rychlost jízdy svým schopnostem, vlastnostem vozidla a nákladu, předpokládanému stavebnímu a dopravně technickému stavu vozovky a dalším okolnostem tak, aby byl schopen zastavit vozidlo na vzdálenost, na kterou má rozhled, čímž přímo zavinil vznik škody. Dále upozorňuje na porušení zásady koncentrace řízení, když žalobce předkládal důkazy po skončení prvního jednání ve věci (9. 9. 2010). Dovolatel označuje důkazy k prokázání svých tvrzení a navrhuje, aby Nejvyšší soud napadený rozsud-

dek odvolacího soudu i rozsudek soudu prvního stupně zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

5. Vedlejší účastník se ve svém vyjádření zcela ztotožňuje a argumentací obsaženou v dovolání žalovaného. Soudy obou stupňů zatížily řízení závažnými procesními vadami, nesprávně aplikovaly právní normy, dostatečně neobjasnily skutkový stav, a proto je napadené rozhodnutí nepřezkoumatelné. Navrhuje, aby Nejvyšší soud napadený rozsudek odvolacího soudu i rozsudek soudu prvního stupně zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

č. 57

III. Přípustnost dovolání

6. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) posoudil dovolání – v souladu s čl. II. bodem 7 zákona č. 404/2012 Sb. – podle ustanovení občanského soudního řádu ve znění účinném do 31. 12. 2012 (dále opět jen „o. s. ř.“), neboť napadené rozhodnutí odvolacího soudu bylo vydáno 30. 3. 2012, a shledal, že dovolání bylo podáno včas (k doplnění podanému po uplynutí zákonné dovolací lhůty však nelze přihlížet), účastníkem řízení (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), dovolatel jednal pověřeným zaměstnancem s právnickým vzděláním podle § 241 odst. 2 písm. b) o. s. ř., dovolání je přípustné podle § 237 odst. 1 písm. c), odst. 3 o. s. ř. pro řešení právní otázky, zda kámen, který spadl ze skalního masivu přiléhajícího ke komunikaci a poškodil vozidlo jedoucí po komunikaci je závadou ve sjízdnosti ve smyslu § 26 odst. 6 a § 27 odst. 2 silničního zákona, která nebyla na daném skutkovém základě dovolacím soudem řešena.

7. Ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. bylo sice nálezem Ústavního soudu ze dne 21. 2. 2012, sp. zn. Pl. ÚS 29/11, zrušeno uplynutím dne 31. 12. 2012, do té doby však bylo součástí právního řádu, a je pro posouzení přípustnosti dovolání podaných do 31. 12. 2012 nadále použitelné (srov. nález Ústavního soudu ze dne 6. 3. 2012, sp. zn. IV ÚS 1572/11).

IV. Důvodnost dovolání

8. Dovolací soud je zásadně vázán uplatněnými dovolacími důvody (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), a proto při zkoumání předpokladů přípustnosti dovolání podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. může posuzovat jen takové právní otázky, které dovolatel označil, a dovolání může shledat přípustným jen za současného naplnění podmínky, že na takto označených právních otázkách (závěrech) rozhodnutí odvolacího soudu spočívá a že napadené rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam.

9. Podle § 27 silničního zákona uživatelé dálnice, silnice nebo místní komunikace nemají nárok na náhradu škody, která jim vznikla ze stavebního stavu nebo dopravně technického stavu těchto pozemních komunikací (odst. 1). Vlastník

dálnice, silnice nebo místní komunikace odpovídá za škody vzniklé uživatelům těchto pozemních komunikací, jejichž příčinou byla závada ve sjízdnosti, pokud neprokáže, že nebylo v mezích jeho možností tuto závadu odstranit, u závady způsobené povětrnostními situacemi a jejich důsledky takovou závadu zmírnit, ani na ni předepsaným způsobem upozornit (odst. 2).

č. 57

10. Podle § 26 odst. 1 citovaného zákona dálnice, silnice a místní komunikace jsou sjízdné, jestliže umožňují bezpečný pohyb silničních a jiných vozidel přizpůsobený stavebnímu stavu a dopravě technickému stavu těchto pozemních komunikací a povětrnostním situacím a jejich důsledkům. Podle odstavce 3 stavebním stavem dálnice, silnice nebo místní komunikace se rozumí jejich kvalita, stupeň opotřebení povrchu, podélné nebo příčné vlny, výtluky, které nelze odstranit běžnou údržbou, únosnost vozovky, krajnic, mostů a mostních objektů a vybavení pozemní komunikace součástmi a příslušenstvím. Podle odstavce 6 závadou ve sjízdnosti pro účely tohoto zákona se rozumí taková změna ve sjízdnosti dálnice, silnice nebo místní komunikace, kterou nemůže řidič vozidla předvídat při pohybu vozidla přizpůsobeném stavebnímu stavu a dopravně technickému stavu těchto pozemních komunikací a povětrnostním situacím a jejich důsledkům. Podle odstavce 5 jsou povětrnostními situacemi a jejich důsledky, které mohou podstatně zhoršit nebo přerušit sjízdnost, vánice a intenzivní dlouhodobé sněžení, vznik souvislé námrazy, mlhy, oblevy, mrznoucí dešť, vichřice, povodně a příválové vody a jiné obdobné povětrnostní situace a jejich důsledky.

11. Zásadně je třeba vycházet z toho, že objektivní odpovědnost správce komunikace za škody způsobené závadou ve sjízdnosti podle silničního zákona je spojována s takovým stavem na vozovce, kdy významná změna (zhoršení) sjízdnosti komunikace, která je sice odstranitelná běžnou údržbou, avšak svým charakterem se natolik vymyká stavebnímu stavu a dopravně technickému stavu pozemní komunikace a povětrnostním vlivům, že řidič ani při obezřetné jízdě respektující stav komunikace či případné důsledky povětrnostních vlivů nemůže její výskyt předpokládat a účinně reagovat při řízení tak, aby závada neovlivnila jeho jízdu, a nevznikla tím škoda. Rozhodnutí o této odpovědnosti závisí především na zjištění stavu vozovky v době a v místě nehody a na posouzení, zda konkrétní zjištěné skutečnosti odpovídají pojmu závady ve sjízdnosti (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2004, sp. zn. 25 Cdo 1495/2003, publikované v Souboru civilních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu pod C 2751, nebo rozsudek ze dne 26. 7. 2006, sp. zn. 25 Cdo 1257/2005, publikovaný v Souboru pod C 4475).

12. Závěr odvolacího soudu, že kamení náhle padající ze skalního masivu přilehlého k silnici a zasahující jedoucí vozidlo za situace, kdy řidič ani při pohybu přizpůsobeném stavebnímu a dopravně technickému stavu silnice nemohl pád kamení na své vozidlo předvídat nebo na něj účinně reagovat, představuje závadu ve sjízdnosti ve smyslu § 26 odst. 6 silničního zákona, neodpovídá doslovnému znění zákona a nelze jej dovodit ani výkladem respektujícím smysl zákonné úpra-

vy. Kámen padající z místa mimo komunikaci, který poškodí vozidlo (a může jej poškodit bez ohledu na to, zda vozidlo jede či stojí), nijak nesouvisí se stavebním nebo dopravně technickým stavem pozemní komunikace a nelze jej označit za závadu ve sjízdnosti, jež by byla příčinou škody vzniklé na vozidle.

13. Námitky zpochybňující zjištěný skutkový stav spočívající v tvrzení, že žalobce porušil povinnosti řidiče, stejně jako námitky vytýkající odvolacímu soudu pochybení při hodnocení provedených důkazů, jakož i dovolatelem namítaná vada řízení spočívající v porušení zásady koncentrace řízení nejsou způsobilé založit přípustnost dovolání podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. (viz § 237 odst. 3 o. s. ř.), a proto se jimi dovolací soud nezabýval.

14. Dovolání bylo shledáno opodstatněným, proto Nejvyšší soud rozsudek odvolacího soudu podle § 243e odst. 1 o. s. ř. zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta první o. s. ř.).

15. Vyslovený právní názor dovolacího soudu je pro další řízení závazný. Na odvolacím soudu bude, aby posoudil odpovědnost žalovaného za škodu z hlediska § 415 a § 420 obč. zák. V novém rozhodnutí soud znovu rozhodne o nákladech řízení, včetně nákladů řízení dovolacího (§ 243d odst. 1 o. s. ř.).

Č. 58**č. 58****Smlouva cestovní**

§ 852i odst. 1 obč. zák.

Cestovní kancelář odpovídá podle § 852i obč. zák. i za imateriální újmu, která u zákazníka nastala porušením závazků vyplývajících z uzavřené cestovní smlouvy.

Nejvyšší soud zrušil rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 9. 10. 2014, sp. zn. 64 Co 220/2014, v části, již byl potvrzen rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 19. 2. 2014, sp. zn. 27 C 142/2012, v zamítavém výroku co do částky 24 828 Kč s 7,5% úrokem z prodlení od 26. 7. 2012 do zaplacení, včetně výroku o nákladech odvolacího řízení, jakož i rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 19. 2. 2014, sp. zn. 27 C 142/2012, v zamítavém výroku co do částky 24 828 Kč s 7,5% úrokem z prodlení od 26. 7. 2012 do zaplacení, a ve výroku o nákladech řízení, a věc v tomto rozsahu vrátil Obvodnímu soudu pro Prahu 2 k dalšímu řízení.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2016, sp. zn. 33 Cdo 747/2015, ECLI:CZ:NS:2016:33.CDO.747.2015.1)

I. Dosavadní průběh řízení

1. Žalobou ze dne 28. 7. 2012 se žalobce domáhal zaplacení částky 26 788 Kč s blíže specifikovaným úrokem z prodlení. Dne 14. 6. 2012 uzavřel se žalovanou cestovní smlouvu na pobytový zájezd v hotelu FAME LARA RESIDENCE, destinace Antalya, v T., v termínu od 15. 6. 2012 do 22. 6. 2012 pro 4 osoby. Cena zájezdu zahrnovala příplatek za každou ubytovanou osobu za pokoj s výhledem na moře ve výši 490 Kč. Na místě pobytu byli ovšem ubytováni na pokoji nikoliv s výhledem na moře, nýbrž orientovaném na rušnou ulici. Žalovaná částka tak představuje 4× příplatek za pokoj s výhledem na moře (1 960 Kč) a „minimální odškodnění“ ve výši 30 % z původní ceny zájezdu.

2. Obvodní soud pro Prahu 2 rozsudkem ze dne 19. 2. 2014, č. j. 27 C 142/2012-58, žalobu zcela zamítl. Vyšel ze zjištění, že účastníci uzavřeli dne 14. 6. 2012 cestovní smlouvu, jejímž předmětem byla letecká doprava a pobyt v hotelu FAME LARA RESIDENCE v destinaci Antalya v T. v termínu od 15. 6. 2012 do 22. 6. 2012 se stravováním formou *all inclusive* a ubytováním ve dvou dvoulůžkových

pokojích s výhledem na moře za částku 20 690 Kč pro jednu osobu, zvýšenou o 490 Kč za výhled na moře z pokoje. Žalobce ve smlouvě potvrdil, že mu byly spolu s návrhem smlouvy zaslány všeobecné smluvní podmínky pořadatele zájezdu, které tvoří nedílnou součást smlouvy. Podle smluvních podmínek se žalovaná zavázala poskytnout žalobci služby podle smlouvy, a to řádně a včas. Při porušení této povinnosti byl žalobce oprávněn uplatnit reklamaci, bez zbytečného odkladu, nejpozději do tří měsíců od skončení zájezdu, jinak by toto právo zaniklo. V případě důvodné reklamace se žalovaná zavázala odstranit vadu služby nebo ji doplnit, popř. bude-li to možné, poskytnout službu náhradní, jinak se zavázala žalobci poskytnout slevu ze sjednané ceny reklamované služby. Žalovaná žalobce upozornila, že v prázdninových letoviscích se odehrává rušný noční život, který může způsobit i hluk, jež není v jejích silách ovlivnit. Zároveň zdůraznila, že v některých hotelech končí večerní animační program až v pozdních nočních hodinách. V případě stížností odůvodněných těmito okolnostmi nemůže poskytnout slevu ani kompenzaci. Z reklamačního protokolu sepsaného dne 15. 6. 2012 vyplývá, že si žalobce stěžoval, že byli ubytováni v pokojích orientovaných na velmi rušnou ulici, a proto nemohli spát, ačkoliv měli objednány pokoje s výhledem na moře. Reklamací se na místě nepodařilo vyřešit. S odkazem na § 852a odst. 1, § 852b odst. 1 a 3, § 852i odst. 1 a 2, § 852k odst. 2, 3 a 4 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník (dále jen „obč. zák.“), soud prvního stupně uzavřel, že došlo sice k porušení cestovní smlouvy, jelikož žalovaná nezajistila pro žalobce pokoje s výhledem na moře, avšak zájezd mohl pokračovat, protože v tomtéž hotelu mu žalovaná (a členům jeho rodiny) zajistila jiné pokoje odpovídající kvality (s výjimkou chybějícího výhledu na moře). Proto má povinnost vrátit žalobci pouze rozdíl v ceně zájezdu při ubytování v pokoji s výhledem na moře a bez něj. Jestliže bylo prokázáno, že tomu odpovídající částku (1 960 Kč) žalovaná žalobci vrátila, žaloba nemůže být důvodná, neboť zbývající služby mu poskytla řádně a žalobce se zbývajících členy své rodiny ostatní „služby přijal a spotřeboval.“

3. Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 9. 10. 2014, č. j. 64 Co 220/2014-86, rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a rozhodl o nákladech odvolacího řízení. Vyšel z jeho skutkových zjištění a ztotožnil se i s jeho právním posouzením věci. Ve vztahu k porušení cestovní smlouvy nezajištěním ubytování na pokojích s výhledem na moře považoval za dostačující vrácení ceny (příplatku) za tuto „službu“. Domáhal-li se žalobce náhrady za nepřiměřený hluk, pak odvolací soud uzavřel, že byl i s rodinou ubytován v rekreačním komplexu poskytujícím služby velkému počtu osob, na což byl ve všeobecných smluvních podmínkách upozorněn. Hledal-li žalobce pro svou dovolenou tiché místo, pak s přihlédnutím k poloze hotelu, jeho rozloze a obsazení v sezóně nemohl kýžený klid od uvedeného hotelu očekávat. Odvolací soud přihlédl k tomu, že žalobce a příslušníci jeho rodiny všechny ostatní služby vyčerpali, a proto nemohlo dojít k zásahu do klidné dovolené, kterou očekávali.

II. Dovolání a vyjádření k němu

č. 58

4. V dovolání, které podle obsahu směřuje pouze proti potvrzujícímu výroku rozsudku odvolacího soudu v rozsahu částky 24 828 Kč s příslušenstvím, ježhož přípustnost žalobce (dále též „dovolatel“) dovozuje ze znění § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „o. s. ř.“), uplatňuje dovolací důvod nesprávného právního posouzení věci (§ 241a odst. 1 o. s. ř.), má obsahově (§ 41 odst. 2 o. s. ř.) za to, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu. Závěry, které totiž přijal, jsou v rozporu s rozhodovací praxí Nejvyššího soudu, reprezentovanou zejména jeho rozsudkem ze dne 11. 12. 2013, sp. zn. 33 Cdo 3661/2013. Akcentuje, že i rozhodovací praxe Soudního dvora Evropské unie (viz věc C-168/00, Simone Leitner proti TUI Deutschland GmbH & Co. KG) přiznává podle směrnice 90/314/EHS zákazníkovi (spotřebiteli) právo na náhradu materiální a imateriální újmy, zahrnující rovněž právo na náhradu ztráty požitku z dovolené. Neujistila-li by žalovaná žalobce, že bude mít zajištěny pokoje s výhledem na moře, cestovní smlouvu by neuzavřel. Náhrada vzniklé újmy nemůže být uspokojena pouze vrácením částky (příplatku) za rezervaci pokojů s výhledem na moře. Dovolatel zdůrazňuje, že náhradní pokoje byly nevyhovující, jelikož byly situovány na rušnou ulici. S tímto odůvodněním navrhl zrušit jak rozsudek odvolacího soudu, tak i soudu prvního stupně a věc vrátit Obvodnímu soudu pro Prahu 2 k dalšímu řízení.

III. Přípustnost dovolání

5. Podle § 236 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném do 31. 12. 2013 (čl. II. bod 2. zákona č. 293/2013 Sb., dále opět jen „o. s. ř.“), lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští.

6. Dovolání je přípustné podle § 237 o. s. ř., neboť dovoláním napadené rozhodnutí, jímž se řízení končí, závisí na vyřešení otázky práva na náhradu újmy vzniklé porušením cestovní smlouvy, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu.

IV. Důvodnost dovolání

7. Právní posouzení je nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

8. Podle § 852i odst. 1 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění účinném do 31. 12. 2013 (srovnej § 3028 zákona č. 89/2012 Sb.) – dále opět jen

„obč. zák.“, cestovní kancelář odpovídá zákazníkovi za porušení závazků vyplývajících z uzavřené cestovní smlouvy bez ohledu na to, zda tyto závazky mají být splněny cestovní kanceláří nebo jinými dodavateli služeb cestovního ruchu poskytovaných v rámci zájezdu. Nesplní-li cestovní kancelář své povinnosti vyplývající z cestovní smlouvy nebo tohoto zákona řádně a včas, musí zákazník uplatnit své právo u cestovní kanceláře bez zbytečného odkladu, nejpozději však do 3 měsíců od skončení zájezdu, nebo v případě, že se zájezd neuskutečnil, ode dne, kdy měl být zájezd ukončen podle cestovní smlouvy, jinak právo zaniká (odst. 2).

9. Podle bodu XI.7 čl. XI. REKLAMACE smluvních podmínek žalované pro rok 2012 v případě důvodné a oprávněné reklamace je MARINE TOUR povinna odstranit vadu příslušné služby nebo ji doplnit nebo poskytnout službu náhradní, je-li to možné. V opačném případě je MARINE TOUR povinna poskytnout slevu ze sjednané ceny reklamované služby.

10. Sporné řízení je ovládáno zásadou dispoziční (soud je vázán žalobou, tedy tím, jak žalobce vymezil předmět řízení). Nárok uplatněný žalobou je vymezen vyličením rozhodujících skutkových okolností a žalobním návrhem (petitem), přičemž právní kvalifikace nároku (je-li v žalobě uvedena) není pro soud závazná. Soud je proto při rozhodování vázán nikoliv tím, jak účastník řízení skutkový stav právně posuzuje, nýbrž tzv. skutkem, jak byl vymezen v žalobě; pouze pokud by příznal plnění z jiného skutkového základu, než jak byl žalobcem vymezen a na jehož základě požaduje plnění uvedené v žalobním petitu, rozhodl by soud o jiném nároku, než jak jej žalobce učinil předmětem řízení (srov. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 31. 7. 2003, sp. zn. 25 Cdo 1934/2001, uveřejněný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 78/2004, a ze dne 11. 4. 2006, sp. zn. 21 Cdo 1586/2005). Z pohledu shora řečeného bylo určující, že žalobce svůj žalobní požadavek formuloval tak, že mimo částku 1 960 Kč (vrácení peněz za nezajištěné pokoje s výhledem na moře) požadoval dále částku 24 828 Kč jako slevu z celkové ceny zájezdu.

11. V rozsudku ze dne 11. 12. 2013, sp. zn. 33 Cdo 3661/2013, Nejvyšší soud s přihlédnutím k rozhodnutí Evropského soudního dvora v případě ESD, C-168/00, ve věci Simone Leitner proti TUI Deutschland GmbH & Co. KG, k závěrům odborné literatury (srovnej ŠVESTKA, J., SPÁČIL, J., ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M. a kol. Občanský zákoník II. § 460 až 880. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 2402–2404), jakož i k judikatuře členských států Evropské unie, přijal a odůvodnil závěr, podle něhož „pokud v důsledku porušení povinností ze strany cestovní kanceláře vznikla zákazníkovi škoda, svědčí mu vedle práva na vrácení rozdílu v ceně také právo na náhradu škody podle § 852i obč. zák. ... § 852i obč. zák. by mělo být vykládáno nejen v kontextu odpovědnosti za škodu, ale vzhledem k judikatuře Evropského soudního dvora i odpovědnosti za imateriální újmu, která byla způsobena osobnosti vzhledem k jejímu

právu na klidnou dovolenou ... uvedený výklad je ... konformní s českou právní úpravou i dosavadní rozhodovací praxí Nejvyššího soudu (např. s rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2007, sp. zn. 30 Cdo 3577/2006)“. K tomuto názoru se kloní i část odborné veřejnosti, podle níž pojem „škody“ v rámci úpravy cestovní smlouvy je potřeba se zřetelem ke směrnici č. 90/314/EHS vykládat v širším významu (srovnej HULMÁK, M. „Ztráta radosti z dovolené“, Právní rozhledy 2/2009, s. 52), neboť právo na náhradu této specifické újmy je spojeno s porušením povinnosti cestovní kanceláře, nikoliv s pouhým zásahem do osobnostních práv podle § 11 a násl. obč. zák.

12. Nelze pominout, že úprava cestovní smlouvy v občanském zákoníku (zákonu č. 40/1964 Sb.) představuje transpozici směrnice Rady č. 90/314/EHS z 13. 6. 1990 o souborných službách pro cestování, pobyty a zájezdy. Platí přitom, že národní úpravu ... je nutné v co největším rozsahu interpretovat ve světle znění a účelu směrnice, aby bylo dosaženo výsledku uvedeného ve směrnici (nepřímý účinek – ESD, ve věci C-106/89, Marleasing SA proti La Comercial Internationale de Alimentacion SA, ESD, ve věci C-240–244/98, Océano Grupo proti Rocio Murciano Quintero, ESD, ve věci C-212/04, Konstantinos Adeneler a ostatní, Sbírka rozhodnutí I-06057/2006). Autonomní charakter práva Evropské unie znamená, že výklad směrnic i provádějících národních úprav musí být vždy činěn v kontextu práva Evropské unie, a nikoliv národního práva a jeho pojmosloví (ESD, ve věci C-29/76, LTU Lufttransportunternehmen GmbH & Co. KG proti Eurocontrol).

13. V poměrech nyní souzené věci shora uvedené znamená, že žalovaná, která proti ujednání v cestovní smlouvě nezajistila pro žalobce a členy jeho rodiny požadovanou kvalitu ubytování (pokoje s výhledem na moře), má, kromě povinnosti vrátit příplatek za takové pokoje (počítaný podle počtu osob – 4 × 490 Kč), povinnost nahradit mu újmu (poskytnout slevu) spočívající v narušení klidného průběhu dovolené, neboť přes jeho očekávání mu nebylo zajištěno požadované ubytování; otázka hluku při „náhradním“ ubytování se pak jeví jako sekundární ve vztahu k primárnímu porušení cestovní smlouvy.

14. Přesto, že § 852i obč. zák. o právu, ať již je budeme nazývat právem na náhradu za ztrátu radosti z dovolené, právem na náhradu škody za pokaženou dovolenou, nebo právem z titulu narušení dovolené, výslovně nehovoří, nelze je vyloučit. Naopak eurokonformním výkladem dotčeného ustanovení lze dospět k závěru, že umožňuje postiženému zákazníkovi domáhat se imateriální újmy způsobené porušením povinnosti cestovní kanceláře.

15. Toto právo nevzniká jako důsledek jakékoliv nepřijemnosti, která se stane v průběhu dovolené. Porušení povinnosti cestovní kanceláře musí dosáhnout takové intenzity, že je způsobil objektivně nepřijemnit pobyt. Při posuzování důvodnosti nároku, eventuálně jeho výše, může být vodítkem tzv. frankfurtská tabulka slev, kterou již v roce 1985 vydala 24. komora Zemského soudu ve

Frankfurtu. Označuje nečastější nedostatky při plnění závazků vyplývajících z cestovní smlouvy a má pouze orientační charakter při přiznávání slev ze zájezdu. Je použitelná zejména v situaci, kdy se cestovní kancelář se zákazníkem, který uplatnil nároky vyplývající z porušení cestovní smlouvy, vyrovnává mimosoudně (tabulka je k dispozici na webových stránkách Evropského spotřebitelského centra při České obchodní inspekci www.evropskyspotrebitel.cz/files/frankfurtska-tabulka.pdf).

č. 58

16. Z pohledu shora uvedených závěrů je právní posouzení věci odvolacím soudem, a potažmo i soudem prvního stupně, neúplné, a tudíž nesprávné.

17. Nejvyšší soud proto rozsudek odvolacího soudu zrušil (§ 243e odst. 1 o. s. ř.).

18. Jelikož důvody, pro které byl zrušen rozsudek odvolacího soudu, platí i na rozhodnutí soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud i toto rozhodnutí a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta druhá o. s. ř.).

Č. 59

č. 59

Opatrovník (opatrovnictví) právnické osoby (o. z.), Společnost s ručením omezeným

§ 165 odst. 1 o. z., § 198 zákona č. 90/2012 Sb.

Soud může společnosti s ručením omezeným jmenovat opatrovníka podle § 165 odst. 1 o. z., nemá-li společnost žádného jednatele či zanikla-li funkce některému z více jednatelů a zbývajícím jednatelům nejsou z důvodu zániku funkce některého z nich schopni plnit své funkce, valná hromada nezvolila ve lhůtě podle § 198 odst. 1 z. o. k. nového jednatele a současně nebyl podán návrh na jmenování chybějícího jednatele soudem, popř. takovému návrhu nebylo vyhověno.

Nejvyšší soud zamítl dovolání společnosti A. P. E. s. r. o. proti usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 21. 5. 2015, sp. zn. 14 Cmo 141/2015.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 4. 2016, sp. zn. 29 Cdo 3899/2015, ECLI:CZ:NS:2016:29.CDO.3899.2015.1)

I. Dosavadní průběh řízení

1. Městský soud v Praze usnesením ze dne 18. 2. 2015, č. j. 2 Nc 8033/2014-11, přerušil řízení o jmenování opatrovníka společnosti A. P. E. s. r. o. (dále jen „společnost“) do pravomocného skončení věci vedené u téhož soudu pod sp. zn. 74 Cm 7/2015.

2. Vyšel přitom z toho, že:

[1] Ing. A. S. byla usnesením přijatým valnou hromadou společnosti, která se konala dne 11. 12. 2014, odvolána z funkce jednatelky.

[2] Po odvolání Ing. A. S. neměla společnost žádného jednatele.

[3] Platnost usnesení valné hromady, jímž byla Ing. A. S. odvolána z funkce jednatelky společnosti, je přezkoumávána v souběžně probíhajícím řízení vedeném u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 74 Cm 7/2015.

[4] Ing. A. S. jako jednatelka společnosti dosud nebyla vymazána z obchodního rejstříku.

3. Soud prvního stupně – poukazuje na § 109 odst. 2 písm. c) zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále též jen „o. s. ř.“), ve spojení s § 1 odst. 2 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních (dále jen „z. ř. s.“),

a vycházejí z toho, že v řízení o vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady (vedeném u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 74 Cm 7/2015) je řešena otázka platnosti odvolání jednatelky společnosti z funkce, která má význam pro rozhodnutí v projednávané věci, jakož i z toho, že výmaz odvolané jednatelky dosud nebyl zapsán do obchodního rejstříku – přerušil řízení v projednávané věci do pravomocného skončení řízení o vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady.

4. K odvolání navrhovatele Vrchní soud v Praze usnesením ze dne 21. 5. 2015, č. j. 14 Cmo 141/2015-23, změnil usnesení soudu prvního stupně tak, že se řízení nepřerušuje.

5. Odvolací soud zjistil, že po vydání usnesení, jímž soud prvního stupně rozhodl o přerušení řízení v projednávané věci, bylo usnesením Městského soudu v Praze ze dne 13. 3. 2015, č. j. 74 Cm 7/2015-155, přerušeno také řízení o vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady, a to do pravomocného skončení věci vedené u Městského soudu v Praze pod sp. zn. C 66709/MSPH, v níž je projednáván návrh na výmaz odvolané jednatelky z obchodního rejstříku.

6. Odvolací soud konstatoval, že nebyla-li neplatnost usnesení valné hromady deklarována soudním rozhodnutím, je třeba je považovat za platné, na čemž nic nemění ani to, že výmaz odvolané jednatelky dosud nebyl zapsán do obchodního rejstříku. Dovodil, že pokud by mělo být řízení o jmenování opatrovníka přerušeno do pravomocného skončení řízení o vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady, pozbyl by institut opatrovníka smysl, neboť jmenováním opatrovníka má být řešena „aktuální přechodná situace, kdy ve společnosti absentuje statutární orgán“.

II. Dovolání a vyjádření k němu

7. Proti v záhlaví označenému rozhodnutí odvolacího soudu podala společnost dovolání, jehož přípustnost opírá o § 237 o. s. ř., majíc za to, že rozhodnutí odvolacího soudu závisí na vyřešení otázek „hmotného nebo procesního“ práva, které v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyly vyřešeny, a to zda lze pokračovat v řízení o jmenování opatrovníka,

[1] je-li platnost usnesení valné hromady, jímž byla odvolána jediná jednatelka společnosti, přezkoumávána v řízení o vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady,

[2] má-li společnost smluvní zástupce, kteří jsou oprávněni za ni (na základě plných mocí) činit veškerá právní jednání, a

[3] probíhá-li paralelně řízení o jmenování chybějícího jednatele.

8. Dovolatelka namítá, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci (uplatňuje dovolací důvod podle § 241a odst. 1 o. s. ř.) a navrhuje, aby dovolací soud usnesení odvolacího soudu změnil tak, že usnesení, jímž soud prvního stupně přerušil řízení, potvrdí.

9. Závěr odvolacího soudu, podle něhož se má za to, že napadené usnesení valné hromady je platné, dokud soud nevysloví jeho neplatnost, označuje dovolatelka za příliš obecný a nepřihlížející k poměrům projednávané věci. Usnesení o odvolání Ing. A. S. z funkce jednatelky bylo přijato valnou hromadou, které se účastnil jeden ze dvou společníků společnosti, a která proto (dle mínění dovolatelky) nebyla usnášeníschopná. Jestliže by také za této situace platilo, že usnesení valné hromady je „automaticky“ platné, dokud není vyslovena jeho neplatnost, mohl by být tento přístup snadno zneužitelný. Společník by mohl přijetím usnesení na valné hromadě, která nebyla s to se usnášet, vážně narušit chod společnosti a oslabit její důvěryhodnost, neboť k deklaraci neplatnosti takového usnesení soudním rozhodnutím by došlo v řádu měsíců či let.

10. Dovatelka zpochybňuje také závěr odvolacího soudu, podle něhož by institut opatrovníka ztrácel smysl, mělo-li by být řízení o jeho jmenování přerušeno do skončení řízení o vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady. Uvádí, že činnost společnosti, kterou zajišťují již šest měsíců její zaměstnanci a smluvní zástupci, probíhá bez obtíží, a k újmě by tak dle jejího mínění mohlo vést spíše „předčasné“ jmenování opatrovníka, neboť by mohlo snížit důvěryhodnost společnosti a narušit její dosavadní obchodní vztahy.

11. Dovatelka poukazuje i na to, že kromě řízení o jmenování opatrovníka je u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 74 Cm 68/2015 vedeno i řízení o jmenování chybějícího člena statutárního orgánu společnosti, přičemž ze systematiky § 165 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále též jen „o. z.“), vyplývá, že jmenování jednatele má před případným jmenováním opatrovníka přednost.

III. Přípustnost dovolání

12. Dovolání nesměruje proti žádnému z usnesení vypočtených v § 238a o. s. ř. Nejvyšší soud proto posuzoval – v hranicích právních otázek vymezených v dovolání – zda je dovolání (jež směřuje proti rozhodnutí odvolacího soudu, jímž se odvolací řízení končí) přípustné podle § 237 o. s. ř.

13. Dovolání nečiní přípustným řešení druhé a třetí otázky předestřené dovolatelkou, neboť na jejich řešení napadené rozhodnutí nespočívá a odvolací soud je neposuzoval.

14. Nicméně dovolání je přípustné k zodpovězení (v rozhodování odvolacího soudu dosud neřešené) otázky procesního práva, a sice zda lze pokračovat v řízení o jmenování opatrovníka, je-li platnost usnesení valné hromady, jímž byla odvolána jediná jednatelka společnosti, posuzována v řízení o vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady.

IV. Důvodnost dovolání

č. 59

15. Nejvyšší soud předesílá, že k argumentaci dovolatelky obsažené v jejím podání ze dne 7. 9. 2015, jež bylo téhož dne doručeno Městskému soudu v Praze, nelze přihlídnout. Změna vymezení důvodu dovolání (a to i formou doplnění nové argumentace v jeho mezích) je ve smyslu § 242 odst. 4 o. s. ř. možná jen po dobu trvání lhůty k podání dovolání (srov. například usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 4. 2015, sp. zn. 29 Cdo 1170/2015, které je veřejnosti dostupné – stejně jako ostatní rozhodnutí Nejvyššího soudu vydaná po 1. lednu 2001 – na webových stránkách tohoto soudu), která dovolatelce uplynula již ve středu 29. 7. 2015.

16. Podle § 198 zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích) [dále též jen „z. o. k.“], v případě smrti jednatele, odstoupení nebo odvolání z funkce anebo jiného ukončení jeho funkce, zvolí valná hromada do jednoho měsíce nového jednatele (odstavec první). Zanikne-li právnická osoba, která je jednatelem, s právním nástupcem, stává se jednatelem její právní nástupce, nestanoví-li společenská smlouva jinak. Zanikne-li právnická osoba, která je jednatelem, s likvidací, použije se odstavec 1 obdobně (odstavec druhý). Nebude-li jednatel zvolen podle odstavce 1, jmenuje jednatele soud na návrh osoby, která na tom má právní zájem, a to na dobu, než bude řádně zvolen nový jednatel, jinak může soud společnost i bez návrhu zrušit a nařídít její likvidaci (odstavec třetí).

Podle § 165 odst. 1 o. z., nemá-li statutární orgán dostatečný počet členů potřebný k rozhodování, jmenuje na návrh toho, kdo osvědčí právní zájem, chybějící členy soud na dobu, než budou noví členové povoláni postupem určeným v zakladatelském právním jednání; jinak soud jmenuje právnické osobě opatrovníka, a to i bez návrhu, kdykoli se o tom při své činnosti dozví.

Z § 1 odst. 2 z. ř. s. plyne, že nestanoví-li zákon o zvláštních řízeních soudních jinak, použije se občanský soudní řád.

Podle § 109 odst. 2 písm. c) o. s. ř., pokud soud neučiní jiná vhodná opatření, může řízení přerušit, jestliže probíhá řízení, v němž je řešena otázka, která může mít význam pro rozhodnutí soudu, nebo jestliže soud dal k takovému řízení podnět.

17. Situaci, kdy jednatelem společnosti s ručením omezeným zanikne funkce a valná hromada nezvolí v zákonem stanovené lhůtě nového jednatele, upravuje výslovně zákon o obchodních korporacích, který je zásadně ve vztahu speciality k občanskému zákoníku. Na prvním místě je proto nezbytné zodpovědět otázku, zda odvolací soud nepochybil, vycházel-li z toho, že dovolatelce jako společnosti s ručením omezeným lze jmenovat opatrovníka podle § 165 odst. 1 o. z.

18. Z § 198 odst. 3 z. o. k. se podává, že zanikla-li jednatelem společnosti s ručením omezeným funkce a nezvolila-li valná hromada v zákonem stanovené lhůtě nového jednatele, může osoba, která na tom má právní zájem, podat návrh na

jmenování chybějícího jednatele soudem. Ačkoliv tak citované ustanovení neurčuje výslovně, soud může jmenovat chybějícího jednatele pouze tehdy, není-li zde žádného jednatele či nejsou-li zbývající jednatelé z důvodu zániku funkce některého z nich schopni plnit své funkce (srov. v poměrech akciové společnosti § 443 z. o. k.). Jmenování chybějícího jednatele soudem je totiž (jakožto zásah veřejné moci do vnitřních poměrů obchodní společnosti) krajním řešením (*ultima ratio*), k němuž je na místě přikročit pouze tehdy, nemůže-li se s nastalou situací vypořádat společnost sama (srov. obdobně důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 11. 2015, sp. zn. 29 Cdo 4235/2013).

19. Není-li návrh na jmenování chybějícího jednatele podán, anebo není-li podanému návrhu vyhověno, může soud společnost podle § 198 odst. 3 z. o. k. (i bez návrhu) zrušit a nařídít její likvidaci. Podle přesvědčení Nejvyššího soudu však úprava § 198 odst. 3 z. o. k. nevylučuje, aby soud – dospěje-li k závěru, že takové opatření je s ohledem na poměry konkrétní společnosti vhodnější [v souladu s principem proporcionality jakožto obecnou zásadou právní (srov. např. nálezy Ústavního soudu ze dne 29. 9. 2005, sp. zn. III. ÚS 350/03, či důvody rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 23. 5. 2012, sp. zn. 29 Cdo 3399/2010)] – jmenoval společnost opatrovníka podle § 165 odst. 1 o. z. Jakkoliv je i jmenování opatrovníka zásahem do vnitřních poměrů obchodní společnosti, přičemž jde vskutku o *ultima ratio* při řešení těchto poměrů (srov. důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. 12. 2015, sp. zn. 29 Cdo 4384/2015), jde o zásah méně radikální než zrušení společnosti a nařízení její likvidace [v odborné literatuře srov. LASÁK, J. in LAVICKÝ, P. a kol.: Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654). Komentář. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 850-851]. Odvolací soud tudíž nepochybil, vycházel-li z toho, že dovolatelce jakožto společnosti s ručením omezeným lze jmenovat opatrovníka podle § 165 odst. 1 o. z.

20. Z řečeného se podává, že soud může společnost s ručením omezeným jmenovat opatrovníka podle § 165 odst. 1 o. z., nemá-li společnost žádného jednatele či zanikla-li funkce některému z více jednatelů a zbývající jednatelé nejsou z důvodu zániku funkce některého z nich schopni plnit své funkce, valná hromada nezvolila ve lhůtě podle § 198 odst. 1 z. o. k. nového jednatele a současně nebyl podán návrh na jmenování chybějícího jednatele soudem, popř. takovému návrhu nebylo vyhověno.

21. Přitom platí, že jmenování opatrovníka je z povahy věci opatřením toliko dočasné povahy, které trvá po dobu, než budou valnou hromadou zvoleni noví jednatelé (§ 487 odst. 2 o. z.). Ke svolání valné hromady za účelem volby jednatelů musí společnost přistoupit bez zbytečného odkladu za využití postupu podle § 183 z. o. k.; případně může valnou hromadu svolat i samotný opatrovník (§ 487 odst. 1 o. z.). Jakmile jsou zvoleni noví jednatelé, funkce opatrovníka bez dalšího (aniž by o tom soud musel rozhodovat) zaniká.

22. Na tomto místě má Nejvyšší soud dále za potřebné zdůraznit, že institut opatrovníka (stejně jako jmenování chybějících členů statutárního orgánu sou-

dem – srov. důvody usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 4235/2013) neslouží k řešení sporů mezi společníky, nýbrž je nástrojem ochrany zájmů dotčené obchodní společnosti, resp. veřejného zájmu (k tomu srovnej důvodovou zprávu k návrhu občanského zákoníku).

23. Jsou-li předpoklady pro jmenování opatrovníka splněny, vyžaduje účel právní úpravy jmenování opatrovníka (ochrana zájmů společnosti, resp. veřejného zájmu), aby tak soud učinil neprodleně. Proto zpravidla nebude na místě, aby soud řízení o jmenování opatrovníka podle § 165 odst. 1 o. z. přerušil do pravomocného skončení řízení o vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady, jímž byl odvolán (zbývajících) jednatel společnosti. Nevyslovil-li (dosud) soud neplatnost usnesení valné hromady (o odvolání jednatelky) v řízení podle § 191 z. o. k., je zásadně nutné na toto usnesení hledět jako na platné (srov. v poměrech právní úpravy účinné do 31. prosince 2013 například rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13. 1. 1999, sp. zn. 1 Odon 101/97, uveřejněný pod č. 5/2000 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 10. 2011, sp. zn. 29 Cdo 1870/2010); přitom je zde rozhodující stav v době vyhlášení rozhodnutí (v řízení o jmenování opatrovníka) ve věci samé (§ 154 odst. 1 ve spojení s § 167 odst. 2 o. s. ř.).

24. Jinými slovy, souběžně vedené řízení o vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady, jímž byla v poměrech projednávané věci odvolána jediná jednatelka společnosti s ručením omezeným, zásadně není důvodem pro přerušení řízení o jmenování opatrovníka společnosti s ručením omezeným podle § 1 odst. 2 z. ř. s. a § 109 odst. 2 písm. c) o. s. ř.

25. Jelikož se dovolatelce prostřednictvím uplatněného dovolacího důvodu a jeho obsahového vymezení správnost rozhodnutí odvolacího soudu zpochybnit nepodařilo, přičemž Nejvyšší soud neshledal ani jiné vady, k jejichž existenci u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), dovolání proti usnesení odvolacího soudu podle § 243d písm. a) o. s. ř. zamítl.

26. K absenci výroku o nákladech dovolacího řízení viz důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 7. 2002, sp. zn. 20 Cdo 970/2001, uveřejněného pod č. 48/2003 Sb. rozh. obč.

Č. 60

č. 60

Smlouva o dílo

§ 261 obch. zák., § 562 odst. 2 obch. zák., § 649 obč. zák.

Písemná dohoda stran smlouvy o dílo, že jejich závazkový vztah, který nespadá pod vztahy uvedené v § 261 obch. zák., se řídí obchodním zákoníkem, směřuje ke zhoršení právního postavení objednatele, který není podnikatelem, jestliže se strany současně nedohodly, že ke včasnému oznámení vad díla postačí, oznámí-li objednatel vady díla zhotoviteli v záruční době (§ 562 odst. 2 obch. zák., § 649 obč. zák.). Taková dohoda je neplatná, což znamená, že právní vztah stran ze smlouvy o dílo se jako celek řídí občanským zákoníkem (ve znění účinném do 31. 12. 2013).

Nejvyšší soud k dovolání žalované zrušil rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 26. 6. 2012, sp. zn. 12 Co 212/2012, věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

(Rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 13. 4. 2016, sp. zn. 31 Cdo 3737/2012, ECLI:CZ:NS:2016:31.CDO.3737.2012.1)

I. Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem ze dne 28. 11. 2011, č. j. 28 C 106/2007-108, uložil Obvodní soud pro Prahu 6 žalované (J. K.) zaplatit žalobci J. B. částku 445 883 Kč s 7% úrokem z prodlení od 13. 4. 2007 do zaplacení (bod I. výroku) a rozhodl o nákladech řízení (bod II. výroku).

2. Soud prvního stupně – vycházejí z § 536, § 537 odst. 2, § 554, § 560 a násl. a § 562 zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník (dále též jen „obch. zák.“) – dospěl po provedeném dokazování k následujícím závěrům:

[1] Žaloba, kterou se žalobce (jako zhotovitel) domáhal po žalované (jako objednateli) doplacení ceny díla za dílo (stavbu) provedené podle smlouvy o dílo ze dne 23. 5. 2006, uzavřené mezi účastníky podle obchodního zákoníku (dále též jen „smlouva o dílo“), je důvodná, jelikož žalovaná převzala dílo na základě protokolu o předání a převzetí díla ze dne 11. 9. 2006 (dále též jen „předávací protokol“).

[2] Na zjevné vady díla poskytl žalobce žalované slevu a další vady díla (pro něž žalovaná odmítá doplatit cenu díla) neoznámila žalovaná žalobci včas.

[3] Účastníci si sjednali ve smlouvě o dílo písemnou formu oznámení vad díla, kterou žalovaná použila až v podání z 16. 3. 2011. S přihlédnutím k § 562 odst. 2 obch. zák. se tak (její) práva z odpovědnosti za vady díla stala nevymahatelnými.

3. K odvolání žalované Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 26. 6. 2012, č. j. 12 Co 212/2012-144, potvrdil rozsudek soudu prvního stupně (první výrok) a rozhodl o nákladech odvolacího řízení (druhý výrok).

4. Odvolací soud, jenž vyšel z týchž skutkových závěrů jako soud prvního stupně, se ztotožnil i s jeho závěry právními, k nimž v reakci na odvolací námítky přijal následující závěry:

[1] Ujednání, které smlouvu o dílo podřizuje režimu obchodního zákoníku, nezhoršuje postavení žalované, když všechna práva a povinnosti obsažená ve smlouvě o dílo jsou zcela vyvážená.

[2] Není důvodná námitka, že dílo nebylo „doděláno“ a předáno, k čemuž odvolací soud poukazuje na předávací protokol a (zejména) na dopis z 3. 12. 2006, v němž žalovaná potvrzuje předání díla, leč zmiňuje (bez bližší specifikace) nedostatky (díla) a nekvalitní práci, s tím, že nechává vypracovat znalecký posudek k posouzení vad díla a že poslední dvě faktury uhradí až na základě tohoto posudku.

[3] Zjevné vady díla měla žalovaná reklamovat bez zbytečného odkladu, tedy při převzetí díla nebo bezprostředně po zjištění těchto vad (§ 428 obch. zák.). Včasnou reklamaci těchto vad neprokázala žalovaná ani poukazem na dodatek č. 6 smlouvy o dílo.

[4] Skryté vady díla mohla žalovaná reklamovat až po jejich zjištění, tedy v průběhu celé záruční doby.

[5] Konkrétní vady díla reklamovala žalovaná až dopisem z 16. 3. 2011. Šlo však o reklamaci zjevných vad díla, a tedy opožděnou. I kdyby bylo možné považovat některé z těchto vad za vady skryté, žalovaná jejich existenci neprokázala, a tím, že hrubou stavbu zhotovenou žalobcem nechala zakrýt „třetí firmou“ (aniž si předtím nechala vyhotovit znalecký posudek), zmařila prokázání vad díla.

[6] Námitku žalované, že dílo nepřevzala a že jí nebyly doručeny faktury, o jejichž úhradu jde, vyvrací dopis žalované z 3. 12. 2006.

[7] Nebylo-li dílo předáno žalované řádně a včas, měla od smlouvy o dílo odstoupit (§ 345 obch. zák.). V současné době již nelze zadat znalecký posudek k prokázání vad díla, neboť žalovaná si nechala dodělat hrubou stavbu třetí firmou. Důkazy navržené žalovanou jsou proto nadbytečné, což platí i o fotodokumentaci hrubé stavby.

[8] Jestliže k fakturám nebyly připojeny (jak tvrdí žalovaná) soupisy provedených prací, jak na ně odkazuje článek 7.2. smlouvy o dílo, měla žalovaná požadovat jejich zaslání. Svou nečinností tak „neprokázala, že by soupis prací jako přílohu faktur neobdržela“.

[9] Soud prvního stupně (tedy) postupoval správně, přiznal-li žalobci nárok na doplacení ceny díla. Žalovaná nepostupovala v souladu se zákonem a smlouvou o dílo; od smlouvy neodstoupila, vady díla řádně nereklamovala a neprokázala je, takže jí nelze přiznat právo z odpovědnosti za vady [§ 436 a násl. zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník (dále též jen „obč. zák.“)], a musí tedy doplatit cenu díla, i kdyby dílo mělo vady.

II. Dovolání a vyjádření k němu

5. Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalovaná dovolání, jehož přípustnost opírá o § 237 odst. 1 písm. c) zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále též jen „o. s. ř.“), namítajíc, že jsou dány dovolací důvody uvedené v § 241a odst. 2 o. s. ř., tedy že řízení je postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci [odstavec 2 písm. a)], a že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci [odstavec 2 písm. b)], a požadujíc, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

6. Zásadní právní význam napadeného rozhodnutí přisuzuje dovolatelka řešení následujících otázek (coby otázek, které v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyly zcela vyřešeny, respektive „jsou soudy rozhodovány rozdílně“):

[1] Zakládá-li ujednání smlouvy smluvním stranám povinnost uplatnit vady písemně, je ústní forma uplatnění vady neplatná, jestliže se druhá strana nedovolá neplatnosti ve smyslu § 40a obč. zák.?

[2] Je možné vady, na které byla uplatněna sleva z ceny díla a které byly různými prostředky zdokumentovány, zakrýt a následně prokázat různými důkazními prostředky? Je možné prokazovat zakryté vady důkazními prostředky, jako jsou fotodokumentace a svědecké výpovědi? Je možné ocenit zakryté vady znaleckým posudkem?

[3] Může objednatel opravit svépomocí nebo prostřednictvím třetí osoby vady, na které uplatnil slevu z ceny díla a které byly různými prostředky zdokumentovány? Je možné prokazovat opravené vady důkazními prostředky, jako jsou fotodokumentace a svědecké výpovědi? Je možné ocenit opravené vady znaleckým posudkem?

[4] Může volba obchodního zákoníku podle § 262 odst. 1 obč. zák. znamenat omezení práv spotřebitele ve smyslu § 55 a § 56 obč. zák., je-li namísto práv z odpovědnosti za vady díla podle občanského zákoníku použita odlišná úprava odpovědnosti za vady díla podle obchodního zákoníku?

[5] Je ve smyslu § 56 odst. 3 písm. b) obč. zák. nepřipustné ujednání ve smlouvě o dílo, které oproti obecné úpravě občanského zákoníku omezuje právo spotřebitele na uplatnění vady v záruční době?

[6] Je-li smluvní ujednání ve smyslu § 55 a § 56 obč. zák. neplatné, jde o zhoršení právního postavení spotřebitele, které má za následek i neplat-

nost dohody o fakultativním použití obchodního zákoníku dle § 262 odst. 1 obch. zák.?

7. V mezích ohlášených dovolacích důvodů argumentuje dovolatelka následovně:

I. Ke lhůtě k uplatnění vad díla [dovolací důvod dle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř.]. Dovolatelka nesouhlasí se závěrem odvolacího soudu, že volba obchodního zákoníku (podle § 262 odst. 1 obch. zák.) nezhoršila její postavení coby objednatelky ze smlouvy o dílo.

Zdůrazňuje, že šlo o spotřebitelskou smlouvu ve smyslu § 52 obč. zák. (v níž je ona spotřebitelem a žalobce podnikatelem) a s poukazem na § 55 a § 56 obč. zák. dovozuje, že v porovnání s § 649 obč. zák. (jež vyžaduje, aby práva z odpovědnosti za vady byla uplatněna u zhotovitele v záruční době) je úprava obsažená v § 562 obch. zák. přísnější, jelikož podle něj objednatel musí oznámit zhotoviteli vady bez zbytečného odkladu. Odtud dovolatelka dovozuje, že odvolací soud měl mít dohodu o volbě obchodního zákoníku za neplatnou (ve smyslu § 262 odst. 1 obch. zák.), neboť směřovala ke zhoršení právního postavení účastníka smlouvy, který není podnikatelem. Ustanovení obchodního zákoníku tak neměla být vůbec aplikována.

V návaznosti na výše uvedené vytýká dovolatelka odvolacímu soudu i to, že pomínil § 262 odst. 4 obch. zák., z jehož druhé věty plyne, že odpovědnost dovolatelky za dodržení reklamační lhůty má být posuzována podle § 649 obč. zák. Dovedl-li odvolací soud, že dílo bylo předáno 11. 9. 2006 (na základě předávacího protokolu), pak od tohoto data měl odvíjet počátek 62měsíční lhůty podle článku 11.2. smlouvy o dílo a za poslední den lhůty k uplatnění reklamace měl považovat 11. 11. 2011. Dopis dovolatelky ze dne 16. 3. 2011 (považovaný odvolacím soudem za první reklamaci zjevných vad díla) tak byl včasným oznámením vad díla.

II. K formě uplatnění vad díla [dovolací důvod dle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř.]. Za nepřípustné smluvní ujednání (které je neplatné v návaznosti na § 55 odst. 2 obč. zák.) považuje dovolatelka také ujednání obsažené v článku 11.5. smlouvy o dílo, namítajíc, že povinnost uplatnit reklamaci písemně omezuje [v rozporu s § 56 odst. 3 písm. b) obč. zák.] soud pokládat i oznámení, jež dovolatelka učinila (před 16. 3. 2011) ústně.

Odvolacímu soudu dovolatelka v daných souvislostech vytýká (poukazujíc na § 40 odst. 1 obč. zák. a § 40a obč. zák.) i to, že se nevypořádal s (její) námitkou, že žalobce se nedovolal (pro absenci smluvené formy) neplatnosti oznámení vad díla učiněného ústně.

III. K nepřipuštění navrženého důkazu [dovolací důvod dle § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř.].

Dovolatelka poukazuje na to, že u soudního jednání, jež se konalo 16. 3. 2011, navrhla provedení důkazu znaleckým posudkem (k prokázání vad díla), a na to, že odvolací soud se nevypořádal s námitkou proti postupu soudu prvního stup-

ně, jenž (nesprávně, vzhledem k potřebnosti těchto důkazů) zamítl (její) návrh na provedení výsledku výpovědi osoby, která dokončila dílo místo žalobce, a na provedení výsledku Ing. J. L. (dále jen „J. L.“), který měl zpracovat znalecký posudek k rozsahu vad díla.

č. 60

Potud se dovolává závěrů obsažených v nálezu Ústavního soudu ze dne 10. 11. 2009, sp. zn. „III. ÚS 298/08“ (správně jde o náleze sp. zn. III. ÚS 2983/08 uveřejněný pod č. 234/2009 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu, který je – stejně jako další rozhodnutí Ústavního soudu zmíněné níže – dostupný i na webových stránkách Ústavního soudu), dovozujíc, že odvolací soud „neprovedením“ jí navrženého důkazu porušil zásadu rovnosti účastníků řízení, vyjádřenou v § 18 o. s. ř. i postup vyžadovaný pro dokazování zákonem ve smyslu § 120 a násl. o. s. ř. Miní, že důvod, pro který oba soudy „zamítly provedení důkazu znaleckým posudkem“, může spočívat v jejich závěru, že včas neuplatnila vady díla a pokračovala v dokončení hrubé stavby s jiným „podnikatelem“, čímž údajně mělo dojít k zakrytí vad díla (jejichž prokázání se stalo nemožným). Tento závěr přijal odvolací soud, ač jde o úsudek závisející na odborných znalostech, k němuž si nevyžádal znalecký posudek ani odborné vyjádření. K tomu předkládá jako „důkaz k prokázání důvodu dovolání“ odborné vyjádření soudního znalce K. Š. ze dne 7. 9. 2012, z něž se podává, že zjistit lze i zakryté vady, což soudy dovolatelce neumožnily.

IV. K „jiným námitkám dovolatelky“ [dovolací důvod dle § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř.].

Jako „jiné námitky dovolatelky“ uplatňuje dovolatelka výtku, že odvolací soud se náležitě nevypořádal s těmito jejími odvolacími námitkami:

- [1] Zda při výkladu ujednání smlouvy o dílo není na místě aplikace § 266 odst. 4 obč. zák. k tíži žalobce (článek V. odvolání).
- [2] Zda sepsání protokolu o předání a převzetí díla lze skutečně považovat za okamžik předání díla (článek VII. odvolání).
- [3] Žalobce věděl o vadách díla ještě před předáním díla, neboť protokol o předání a převzetí díla zmiňuje chybějící ocelový svařenec, specifikuje nedostatky střešních prvků a zaslal dovolatelce dodatek č. 6 s částečnou specifikací vad uplatněných dovolatelkou dne 11. 9. 2006 (článek VIII. odvolání). Potud dovolatelka vytýká odvolacímu soudu i to, že nepřihlédl k rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 10. 12. 2008, sp. zn. „32 Odo 164/2006“ [správně jde o rozsudek sp. zn. 32 Odo 1604/2006, uveřejněný pod č. 112/2009 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 112/2009“), který je – stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže – dostupný i na webových stránkách Nejvyššího soudu], který se týká včasnosti oznámení vad díla.
- [4] Soud prvního stupně nepřihlédl k některým předloženým důkazům, zejména k rozsáhlé fotodokumentaci hrubé stavby (článek XI. odvolání).

[5] Dovolatelka nikdy neobdržela zjišťovací protokoly se soupisem skutečně provedených prací k fakturám č. 628 a č. 629, přičemž dle článku 7.2. smlouvy o dílo neměla být bez těchto dokladů faktura proplacena (článek XII. odvolání).

8. Argumentace odvolacího soudu ke zhoršení právního postavení dovolatelky se navíc zcela rozchází (dle dovolatelky) se závěry, které Nejvyšší soud přijal ke vzájemnému vztahu úpravy obchodního a občanského práva v „rozhodnutí“ (jde o usnesení) ze dne 25. 6. 2009, sp. zn. 23 Cdo 2823/2007, a v „rozhodnutí“ (jde o usnesení) ze dne 25. 1. 2012, sp. zn. 23 Cdo 3885/2011.

9. Žalobce ve vyjádření navrhuje dovolání zamítnout, máje je za nedůvodné a zcela formální. K tomu uvádí, že dovolatelka jinými formulacemi znovu otevírá otázky, jimiž se oba soudy podrobně zabývaly. Míní, že dovolatelka neunesla důkazní břemeno ohledně svých tvrzení a odkazuje na skutkové okolnosti případu, které v dovolání nejsou uvedeny. Podle žalobce si žalovaná byla celou dobu řízení vědoma toho, že není v právu, o čemž svědčí i její návrh na úhradu dlužné částky ve splátkách, které mohl soud posuzovat jako uznání dluhu.

10. V replice k vyjádření žalobce dovolatelka znovu zdůraznila, že podle jejího názoru se smlouva o dílo řídila občanským zákoníkem.

III. Přípustnost dovolání

11. Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (do 31. 12. 2012) se podává z bodu 7. článku II zákona č. 404/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

12. Tříčlenný senát č. 23, který měl podle rozvrhu práce Nejvyššího soudu dovolání projednat a rozhodnout o něm, dospěl při výkladu § 262 odst. 1 a 4 obč. zák. k závěru odlišnému od toho, k němuž dospěl senát č. 33 v rozsudku ze dne 16. 12. 2014, sp. zn. 33 Cdo 1069/2014 (v něm Nejvyšší soud uzavřel, že volba obchodního zákoníku pro regulaci reklamace vad díla směřuje ke zhoršení postavení žalovaných, kteří nejsou podnikateli a jsou v postavení spotřebitele, jestliže strany dohodou nevyloučily aplikaci § 562 odst. 2 obč. zák.).

13. Proto tříčlenný senát č. 23 rozhodl o postoupení věci (dle § 20 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů) k rozhodnutí velkému senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu (dále jen „velký senát“). Velký senát pak věc projednal a rozhodl o ní v souladu s § 19 a § 20 odst. 1 uvedeného zákona.

14. Nejvyšší soud se nejprve zabýval přípustností dovolání.

15. Dovolání proti potvrzujícímu výroku rozsudku odvolacího soudu ve věci samé (část prvního výroku rozsudku odvolacího soudu) může být v dané věci

přípustné jen podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. [o případ uvedený v § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. nejde].

č. 60

16. Podle § 237 odst. 3 o. s. ř. rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam [odstavec 1 písm. c)] zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je soudy rozhodována rozdílně, nebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak; k okolnostem uplatněným dovolacími důvody podle § 241a odst. 2 písm. a) a § 241a odst. 3 se nepřihlíží.

17. Z § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. se podává, že dovolací přezkum je zde předpokládán zásadně pro posouzení otázek právních, pročez způsobilým dovolacím důvodem je ten, jímž lze namítat, že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci [§ 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř.]. Jen z pohledu tohoto důvodu, jehož obsahovým vymezením je dovolací soud vázán (§ 242 odst. 3 věta první o. s. ř.), je pak možné – z povahy věci – posuzovat, zda dovoláním napadené rozhodnutí je zásadně významné. Naopak zde nelze účinně uplatnit námitky proti skutkovým zjištěním způsobem, který předjímá dovolací důvod podle § 241a odst. 3 o. s. ř., stejně jako důvod podle § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř., jestliže tvrzené vady procesu získání skutkových zjištění (zejména provádění a hodnocení důkazů) nezahrnují podmínku existence právní otázky zásadního významu (srov. shodně i usnesení Ústavního soudu ze dne 7. 3. 2006, sp. zn. III. ÚS 10/06, uveřejněné v časopise Soudní judikatura číslo 9, ročník 2006, pod č. 130).

18. Poměřováno těmito kritérii lze k jednotlivým dovolatelkou položeným otázkám uvést pro účely posouzení přípustnosti dovolání následující:

K otázce č. [1].

Tato otázka nezakládá přípustnost dovolání, když odpověď na ni předjímá skutkový závěr, že dovolatelka uplatnila reklamaci vad díla u žalobce ústně; ten však v řízení učiněn nebyl a odpovídat na otázku, pro něž dovolatel nejprve vyfabuluje vlastní skutkové závěry, nelze.

K otázce č. [2] a [3].

Přípustnost dovolání neotevírají ani tyto otázky. Napadené rozhodnutí totiž spočívá primárně na závěru, že dovolatelka reklamovala u žalobce pouze zjevné vady díla a že šlo o opožděnou reklamaci. Řešit, zda a jak bylo možné prokazovat existenci opožděně reklamovaných vad díla, jakož i to, zda tyto vady mohly být opraveny svépomocně (nebo jiným zhotovitelem), smysl nemá.

K otázkám č. [4] až [6].

V rozsahu těchto otázek shledává Nejvyšší soud dovolání přípustným, když potud jde o otázky, jež odvolací soud řešil v rozporu s níže označenou judikaturou Nejvyššího soudu.

IV. Důvodnost dovolání

19. Nejvyšší soud se nejprve zabýval tím, zda je dán dovolací důvod dle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

20. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

21. Nejvyšší soud úvodem zdůrazňuje, že ve vztahu mezi jednotlivými dovolacími důvody taxativně vypočtenými v § 241a odst. 2 a 3 o. s. ř. neplatí vztah příčiny a následku (z existence jednoho nelze usuzovat na naplnění druhého); srov. shodně např. důvody rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 2004, sp. zn. 29 Odo 268/2003, uveřejněného pod č. 19/2006 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, a rozsudku velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 9. 10. 2013, sp. zn. 31 Cdo 3881/2009, uveřejněného pod č. 10/2014 Sb. rozh. obč.

22. Při úvaze, zda právní posouzení věci odvolacím soudem je ve smyslu § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. správné, tedy dovolací soud vychází ze skutkových závěrů odvolacího soudu, a nikoli z těch skutkových závěrů, které v dovolání na podporu svých právních argumentů (případně) nejprve zformuluje sám dovolatel. Pro tyto účely se též nezabývá námitkami, jež dovolatel ke skutkovému stavu věci, z něž vyšel odvolací soud, snesl prostřednictvím dovolacích důvodů dle § 241a odst. 2 písm. a) a odst. 3 o. s. ř.

23. Pro právní posouzení věci jsou pak rozhodné především skutkové závěry soudů nižších stupňů, podle kterých:

[1] Žalobce (jako zhotovitel) uzavřel se žalovanou (jako objednatelem) dne 23. 5. 2006 smlouvu o dílo, jejímž předmětem bylo provedení hrubé stavby rodinného domu v obci Buštěhrad v rozsahu specifikovaném touto smlouvou za dohodnutou cenu díla ve výši 1 761 060 Kč (včetně daně z přidané hodnoty). Určena byla dále výše záloh a doplateků ceny díla, přičemž k dokončení a předání díla mělo dojít do 15. 9. 2006.

[2] Strany se ve smlouvě o dílo dohodly, že jejich závazkový vztah se řídí obchodním zákoníkem (článek 2.5. smlouvy o dílo), dále sjednaly záruku v délce „62 měsíců ode dne podpisu zápisu o předání a převzetí díla bez vad a nedodělků bránících řádnému užívání díla“ (článek 11.2. smlouvy o dílo).

[3] O odevzdání a předání díla měl být sepsán oběma stranami protokol, který měl obsahovat označení předávaného díla, datum zahájení a ukončení předávacího řízení, zhodnocení jakosti díla, seznam dokladů, soupis zjištěných vad, dohodu o opatřeních a lhůtách k jejich odstranění a prohlášení objednatele, že dílo přijímá, respektive prohlášení objednatele, že odmítá

č. 60

dílo převzít, a to s odůvodněním a rovněž se stanoviskem zhotovitele, s tím, že protokol bude obsahovat i termín odstranění (zjištěných) vad a nedodělků (článek 12.5. smlouvy o dílo).

[4] Podle ručně psaného a oběma stranami podepsaného protokolu o předání a převzetí díla ze dne 11. 9. 2006 bylo téhož dne zahájeno předávací řízení, přičemž činnost zhotovitele měla být ukončena po provedení montáže ocelového věnce a opravy specifikovaných nedostatků střešních prvků, s tím, že po dodání příslušné části dokladové části bude předávací řízení ukončeno a následně bude provedeno průčtování díla, ve kterém budou zohledněny práce provedené, práce nedodané a práce na provedení oprav závad dle smlouvy o dílo.

[5] Dopisem ze dne 3. 12. 2006 sdělila žalovaná právní zástupkyni žalobce (v reakci na dopis z 22. 11. 2006), že všechny informace a podklady předala odbornému znalci, jenž vytváří znalecký posudek, ve kterém budou označeny a popsány všechny nedostatky a problematické části stavby. Tamtéž se uvádí, že zhotovitel stavbu sice předal, jsou zde však nedostatky, které vznikly nekvalitní prací a posunuly časový harmonogram.

[6] V průběhu stavby uhradila žalovaná žalobci na zálohách celkem částku 1 087 758 Kč. Žalobce v rámci dodatků č. 1 až 6 ke smlouvě o dílo a závěrečného vyúčtování poskytl žalované slevu z ceny díla ve výši 380 727 Kč, za vícepráce pak požadoval částku 150 808 Kč. Zbývající část ceny díla vyúčtoval fakturami č. 629 a 632, které žalovaná odmítla uhradit.

[7] Vady díla reklamovala žalovaná až dopisem ze dne 16. 3. 2011, v němž také vyčíslila požadovanou slevu z ceny díla (částkou 568 000 Kč).

[8] Podáním ze dne 25. 11. 2011 učinila žalovaná vůči žalobci úkon směřující k započtení její pohledávky na slevu z ceny díla proti pohledávce žalobce na doplatek ceny díla.

[9] Žalovaný namítal, že vady byly oznámeny opožděně, a že vady, o kterých bylo jednáno, vypořádal slevami z ceny díla poskytnutými v celkové výši 380 727 Kč. Ostatní vady nemohl odstranit, protože mu nebyly jednak oznámeny ani specifikovány a také mu byl znemožněn přístup na staveniště, když žalovaná předala stavbu dalšímu zhotoviteli k dokončení stavby.

24. Na tomto skutkovém základě lze k právním otázkám otevřeným dovoláním v mezích dovolacího důvodu dle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. uvést následující: Ad I. (Ke lhůtě k uplatnění vad díla).

Podle § 262 obch. zák. strany si mohou dohodnout, že jejich závazkový vztah, který nespadá pod vztahy uvedené v § 261, se řídí tímto zákonem. Jestliže taková dohoda směřuje ke zhoršení právního postavení účastníka smlouvy, který není podnikatelem, je neplatná (odstavec 1). Dohoda podle odstavce 1 vyžaduje písemnou formu (odstavec 2). Ve vztazích podle § 261 nebo podřízených obchodnímu zákoníku dohodou podle odstavce 1 se použijí, nevyplyvá-li z tohoto

zákona nebo ze zvláštních právních předpisů něco jiného, ustanovení této části na obě strany; ustanovení občanského zákoníku nebo zvláštních právních předpisů o spotřebitelských smlouvách, adhezních smlouvách, zneužívajících klauzulích a jiná ustanovení směřující k ochraně spotřebitele je však třeba použít vždy, je-li to ve prospěch smluvní strany, která není podnikatelem. Smluvní strana, která není podnikatelem, nese odpovědnost za porušení povinností z těchto vztahů podle občanského zákoníku a na její společné závazky se použijí ustanovení občanského zákoníku (odstavec 4).

Dle § 562 obch. zák. soud nepřizná objednateli právo z vad díla, jestliže objednatel neoznámí vady díla a) bez zbytečného odkladu poté, kdy je zjistí, b) bez zbytečného odkladu poté, kdy je měl zjistit při vynaložení odborné péče při prohlídce uskutečněné podle odstavce 1, c) bez zbytečného odkladu poté, kdy mohly být zjištěny později při vynaložení odborné péče, nejpozději však do dvou let a u staveb do pěti let od předání předmětu díla. U vad, na něž se vztahuje záruka, platí místo této lhůty záruční doba (odstavec 2). Ustanovení § 428 odst. 2 a 3 se použijí obdobně na účinky uvedené v odstavci 2 (odstavec 3).

Z § 649 obč. zák. plyne, že práva z odpovědnosti za vady musí být uplatněna u zhotovitele v záruční době; jinak práva zaniknou. Doba od uplatnění práva ze záruky až do provedení opravy se do záruční doby nepočítá. Zhotovitel je povinen vydat objednateli potvrzení o tom, kdy právo uplatnil, jakož i o provedení opravy a době jejího trvání.

25. V této podobě, pro věc rozhodné, platila citovaná ustanovení obchodního zákoníku a občanského zákoníku v době uzavření smlouvy o dílo (23. 5. 2006) a do 1. ledna 2014, kdy byl obchodní zákoník i občanský zákoník zrušen zákonem č. 89/2012 Sb., občanským zákoníkem, nedoznala změn.

26. Pro přezkoumání správnosti závěru odvolacího soudu, že dovolatelka (jako objednatel) včas neoznámila žalobci (jako zhotoviteli) zjevné vady díla (jelikož tak ve smyslu § 562 obch. zák. neučinila „bez zbytečného odkladu“), čímž zanikla její práva z odpovědnosti za vady díla), je určující, zda obстоjí závěr odvolacího soudu, že ujednání, které smlouvu o dílo podřizuje režimu obchodního zákoníku, nezhoršuje postavení žalované tím, že (jak shora uvedeno) obchodní zákoník i v rámci záruční doby dále omezuje možnost objednatele oznámit vadu díla, kdežto občanský zákoník pojí možnost oznámit vady díla pouze k délce záruční doby (další omezení v rámci záruční doby nezavádí).

27. Potud je napadené rozhodnutí v rozporu se závěrem, který na dané téma přijal Nejvyšší soud ve shora označeném rozsudku sp. zn. 33 Cdo 1069/2014. Jde o závěr, že volba obchodního zákoníku pro regulaci reklamace vad díla směřuje ke zhoršení postavení žalovaných, kteří nejsou podnikateli a jsou v postavení spotřebitele, jestliže strany dohodou nevyloučily aplikaci § 562 odst. 2 obch. zák. Tomuto závěru (však) oponoval předkládající senát č. 23, jenž sdílí názor, že samotná volba obchodního zákoníku není ujednáním, které by zhoršovalo právní

č. 60

postavení spotřebitele, neboť obchodní zákoník obsahuje „pojistku“ v podobě § 262 odst. 4 obch. zák., jež má pro danou věc vést k tomu, že namísto § 562 odst. 2 obch. zák. se použije přímo § 649 obč. zák., aniž by dohoda o volbě obchodního zákoníku byla považována za neplatnou (s tím následkem, že se nepoužijí ani jiná ustanovení obchodního zákoníku, např. ustanovení o promlčení).

28. Velký senát Nejvyššího soudu uvádí, že v podobě předestírané předkládajícím senátem č. 23 by o vzájemném vztahu § 262 odst. 1 obch. zák. na straně jedné k § 262 odst. 4 obch. zák. na straně druhé platilo, že „pojistka“ obsažená v § 262 odst. 4 obch. zák. vylučuje závěr, že volba obchodního zákoníku směřuje ke zhoršení právního postavení objednatele, který není podnikatelem, proto, že § 649 obč. zák. se přes provedenou volbu obchodního zákoníku i tak použije (místo § 562 odst. 2 obch. zák.) jako ustanovení, které směřuje k ochraně objednatele, který není podnikatelem (spotřebitelem), a které je ustanovením jdoucím ve prospěch této smluvní strany.

29. K tomu lze ovšem poznamenat, že kdyby volba obchodního zákoníku pro smlouvu o dílo sama o sobě „nesměřovala“ (s přihlédnutím k tomu, že smluvní strany současně dohodou nevyloučily aplikaci § 562 odst. 2 obch. zák.) ke zhoršení právního postavení objednatele, který není podnikatelem, pak by se „pojistka“ plynoucí z § 262 odst. 4 obch. zák. vůbec neprosadila. Jinak řečeno, § 262 odst. 4 obch. zák. poskytuje osobě, která není podnikatelem (spotřebiteli), v rámci obchodního závazkového vztahu ochranu tak, aby užitím obchodního zákoníku neutrpěl na svých právech újmu tam, kde je pro něj prospěšnější úprava obsažená (na ochranu spotřebitele) v občanském zákoníku. Je-li tato ochrana potřebná jen proto, že strany smlouvy o dílo se písemně dohodly, že jejich závazkový vztah, který nespadá pod vztahy uvedené v § 261 obch. zák., se řídí obchodním zákoníkem, aniž současně vyloučily aplikaci § 562 odst. 2 obch. zák., pak odtud logicky plyne, že taková dohoda o volbě obchodního zákoníku směřuje (směřovala) ke zhoršení postavení účastníka smlouvy, který není podnikatelem.

30. Ustanovení § 262 odst. 1 obch. zák. pak výslovně prohlašuje dohodu o volbě obchodního zákoníku, která směřuje ke zhoršení postavení účastníka smlouvy, který není podnikatelem, za neplatnou.

31. Řečené přitom platí tím více, že § 262 odst. 1 obch. zák. prohlašuje dohodu o volbě obchodního zákoníku za neplatnou již tehdy, jestliže ke zhoršení postavení účastníka smlouvy, který není podnikatelem, teprve „směřuje“ [nevyžaduje, aby se s vlastním uzavřením dohody o volbě obchodního zákoníku v návaznosti na obsah závazkového právního vztahu, pro který byla tato volba vykonána, pojil následek spočívající v tom, že postavení účastníka smlouvy, který není podnikatelem, se (již) „zhoršilo“].

32. Velký senát Nejvyššího soudu na tomto základě uzavírá, že neshledává důvod pro odchýlení se od závěrů, jež na dané téma zformuloval Nejvyšší soud v rozsudku sp. zn. 33 Cdo 1069/2014.

33. Jinak řečeno, písemná dohoda stran smlouvy o dílo, že jejich závazkový vztah, který nespadá pod vztahy uvedené v § 261 obch. zák., se řídí obchodním zákoníkem, směřuje ke zhoršení právního postavení objednatele, který není podnikatelem, jestliže se strany současně nedohodly, že ke včasnému oznámení vad díla postačí, oznámí-li objednatel vady díla zhotoviteli v záruční době (§ 562 odst. 2 obch. zák., § 649 obč. zák.). Taková dohoda je neplatná, což znamená, že právní vztah stran ze smlouvy o dílo se jako celek řídí občanským zákoníkem.

34. Dovolání je tedy již proto důvodné, jelikož odvolací soud pro účely zkoumání včasnosti oznámení vad díla objednatelem (dovolatelkou) posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá (podle § 562 odst. 2 obch. zák. místo správného § 649 obč. zák.).

35. Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), napadený rozsudek zrušil (včetně závislého výroku o nákladech odvolacího řízení) a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2 a 3 o. s. ř.).

36. S přihlédnutím k tomu, že napadené rozhodnutí neobstálo již v rovině úvahy o opožděnosti oznámení vad díla a obecně pak v rovině použitelnosti vykládané právní normy (obchodního zákoníku, namísto správného občanského zákoníku), shledává Nejvyšší soud nadbytečným zabývat se věcí i v rovině dalších dovoláním předestíraných otázek (v rovině obou dovolacích důvodů). Vypořádat se s námitkami vzešlými z této argumentace bude v další fázi řízení úkolem odvolacího soudu. Odvolací soud nicméně nepřehlédne, že v rozsudku ze dne 20. 8. 2015, sp. zn. 23 Cdo 4167/2014, uveřejněném pod č. 46/2016 Sb. rozh. obč., Nejvyšší soud uzavřel, že odmítl-li se zhotovitel zabývat odstraněním řádně reklamované vady díla, má objednatel právo na slevu z ceny díla, i když si nechal vadu odstranit třetí osobou a o této skutečnosti před odstraněním vady zhotovitele neuvědomil.

Č. 61

č. 61

Směnky

§ 10 zákona č. 191/1950 Sb., § 75 zákona č. 191/1950 Sb.

Označení „blankosměnka“ (místo označení „směnka“) v textu směnečné listiny nemá za následek neplatnost směnky.

Nejvyšší soud zamítl dovolání druhého žalovaného proti rozsudku Vrchního soudu v Olomouci ze dne 16. 6. 2014, sp. zn. 7 Cmo 54/2014.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 2. 2016, sp. zn. 29 Cdo 4535/2014, ECLI:CZ:NS:2016:29.CDO.4535.2014.1)

I. Dosavadní průběh řízení

1. Vrchní soud v Olomouci k odvolání žalovaného rozsudkem ze dne 16. 6. 2014, č. j. 7 Cmo 54/2014-236, potvrdil rozsudek ze dne 7. 11. 2013, č. j. 3 Cm 301/2009-153, jímž Krajský soud v Brně uložil druhému žalovanému zaplatit žalobci částku 7 827 098 Kč s 6% úrokem od 30. 6. 2009 do zaplacení a směnečnou odměnu 26 087,70 Kč, a to společně s první žalovanou D. – stav, s. r. o. – v likvidaci (dále jen „společnost“), které tato povinnost byla uložena směnečným platebním rozkazem ze dne 13. 10. 2009, č. j. 3 Cm 301/2009-15.

2. Odvolací soud – vycházeje z čl. I § 10 a § 75 zákona č. 191/1950 Sb., zákona směnečného a šekového (dále jen „směnečný zákon“), – přitakal soudu prvního stupně v závěru, podle něhož označení „blankosměnka“ a užití téhož slova v textu směnečné listiny nečiní směnku, jejíž zaplacení bylo předmětem řízení (dále jen „sporná směnka“), neplatnou.

3. Přitom zdůraznil, že „v posuzované věci byly již na směnce (v době předcházející podání návrhu u soudu), která byla původně emitována jako blankosměnka, doplněny chybějící údaje, čímž byla završena její proměna ve směnku úplnou. V okamžiku, kdy se žalobce začal po žalovaném domáhat svých směnečných práv, se tedy zcela nepochybně jednalo o směnku úplnou, v níž zůstalo označení ‚blankosměnka‘ coby odkaz na formu, v níž byla směnka původně vystavena. Nicméně slovo ‚blankosměnka‘ dostojí zcela požadavku směnečného zákona na řádné označení, že jde o směnku, neboť obsahuje slovo ‚směnka‘ a zároveň plní funkci výstrahy avizující každé osobě, která s ní přijde do styku, že se jedná o listinu podléhající značné směnečné přísnosti“.

4. Označení „blankosměnka“ – pokračoval odvolací soud – tak nezpůsobuje neplatnost směnky.

II. Dovolání a vyjádření k němu

č. 61

5. Proti rozsudku odvolacího soudu podal druhý žalovaný dovolání, které má za přípustné podle § 236 a násl. zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „o. s. ř.“), a to ve výkladu čl. I. § 75 směnečného zákona, jde-li o řešení otázky (ne)platnosti směnky, v jejímž textu je místo slova „směnka“ použito slovo „blankosměnka“, když potud jde o otázku dosud dovolacím soudem nezodpovězenou.

6. Dovolatel s poukazem na v dovolání specifikovanou literaturu a judikaturu Ústavního soudu a Nejvyššího soudu akcentuje, že směnka je považována za dokonalý cenný papír, což znamená, že práva a povinnosti ze směnečných vztahů jsou definována právě a jen směnečnou listinou a zápisy (doložkami, poznámkami) na ní uvedenými. Formální přísnost směnky se projevuje v tom, že směnečná listina musí být jako směnka označena, tj. v textu listiny musí být použito slovo „směnka“, pojaté do vlastního textu listiny.

7. V poměrech projednávané věci – pokračuje dovolatel – žalobcem předložená listina obsahuje formulaci „... za tuto blankosměnku zaplatím...“, což požadavku směnečného zákona neodpovídá. Definičním znakem blankosměnky jako takové je právě její neúplnost předpokládána v čl. I. § 10 směnečného zákona a teprve jejím doplněním o chybějící náležitosti přestává být blankosměnkou a stává se *ex lege* směnkou. Náležitost dle čl. I. § 75 směnečného zákona, tj. označení, že jde o směnku, pojaté do vlastního textu listiny a vyjádřené v jazyku, ve kterém je tato listina sepsána, tím pádem nemůže být naplněna použitím termínu „blankosměnka“, a to ani přes skutečnost, že oba termíny vyplývají z téhož zákona a mají shodný lingvistický základ.

8. Konečně dovolatel namítá, že soudy nižších stupňů zatížily řízení vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, když „soud prvního stupně svůj rozsudek ve věci samé argumentačně zdůvodnil dřívějším usnesením odvolacího soudu o pouhé otázce procesního nástupnictví“ a „odvolací soud je oprávněn o meritorních otázkách rozhodovat jen v odvolacím řízení v případě odvolání ve věci samé“. Navíc soud prvního stupně žalovanému určil konkrétní povinnosti společně a nerozdílně s dalším subjektem (společností), který v době vydání dovolání napadeného rozsudku neměl procesní způsobilost, jelikož zanikl výmazem z obchodního rejstříku.

9. Proto dovolatel požaduje, aby Nejvyšší soud rozhodnutí soudů nižších stupňů zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

10. Žalobce považuje rozhodnutí odvolacího soudu za správné.

III. Přípustnost dovolání

11. Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (do 31. 12. 2013) se podává z bodu 2. části první článku II. zákona č. 293/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

12. Dovolání žalovaného je přípustné podle § 237 o. s. ř., a to k řešení otázky dovolatelem otevřené, týkající se výkladu čl. I. § 75 směnečného zákona, dosud v daných souvislostech Nejvyšším soudem beze zbytku nezodpovězené.

IV. Důvodnost dovolání

13. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

14. Podle čl. I. § 75 směnečného zákona vlastní směnka obsahuje: 1. označení, že jde o směnku, pojaté do vlastního textu listiny a vyjádřené v jazyku, ve kterém je tato listina sepsána; 2. bezpodmínečný slib zaplatit určitou peněžitou sumu; 3. údaj splatnosti; 4. údaj místa, kde má být placeno; 5. jméno toho, komu nebo na jehož řad má být placeno; 6. datum a místo vystavení směnky; 7. podpis výstavce.

15. Podle čl. I. § 10 směnečného zákona, nebyla-li směnka, která byla při vydání neúplná, vyplněna tak, jak bylo ujednáno, nemůže se namítat majiteli směnky, že tato ujednání nebyla dodržena, ledaže majitel nabyl směnky ve zlé víře anebo se při nabývání směnky provinil hrubou nedbalostí.

16. Nejvyšší soud v první řadě předesílá, že směnka je považována za dokonalý cenný papír, což znamená, že práva a povinnosti ze směnečných vztahů jsou definována právě a jen směnečnou listinou a zápisy (doložkami, poznámkami) na ní uvedenými. Formální přísnost směnky se projevuje v tom, že směnečná listina musí být jako směnka označena. V textu listiny musí být tedy použito slovo „směnka“, pojaté do vlastního textu listiny. Směnka přitom není jen náhodným shlukem jednotlivých doložek, ale tvoří určitý ucelený text, jehož obsahem je směnečné prohlášení. (k tomu srov. např. KOVÁŘÍK, Z. Zákon směnečný a šekový. Komentář. 4., dopl. vydání. Praha, C. H. Beck, 2005, s. 2–8, jakož i důvody rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 17. 8. 2011, sp. zn. 29 Cdo 722/2010, uveřejněného pod č. 32/2012 Sb. rozh. obč.). Směnečná klauzule (označení jako směnka) je „výstražným znamením, které má účastníky upozornit na to, že se jim do rukou dostává listina podléhající zvláštním předpisům“ (viz KOTÁSEK, J. Zákon směnečný a šekový. Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, str. 29), respektive „výstražným znamením před

lehkomyšlným podpisováním směnky“ (viz ŠVAMBERK, G. Československé právo směnečné a šekové. Praha 1947, s. 30) nebo též výstražnou doložkou, která má „každému připomenouti, že jde o cenný papír doprovázený zvláštními (a namnoze přísnými) normami právními“ (viz ROUČEK, F. Jednotný směnečný řád. Praha 1941, s. 25).

17. Dále je judikatura Nejvyššího soudu ustálena na závěru, podle něhož blankosměnka, tj. směnka vydaná záměrně v neúplné podobě s tím, že chybějící údaje budou doplněny v souladu s uděleným vyplněným prohlášením, se stává skutečnou směnkou (za předpokladu, že listina po vyplnění bílých míst má kvalitu směnky) až vyplněním, a to s účinky *ex tunc* (k tomu srov. např. důvody v rozsudku ze dne 22. 4. 2009, sp. zn. 29 Cdo 2605/2007, uveřejněného pod č. 19/2010 Sb. rozh. obč., jakož i rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 9. 12. 2015, sp. zn. 31 Cdo 4087/2013).

18. V literatuře není sporu ani o tom, že požadavku, aby v textu listiny bylo použito slovo „směnka“, neodporuje užití složených podstatných jmen, je-li jejich součástí slovo směnka, např. rektasměnka či vistasměnka (k tomu srov. např. KOVÁŘÍK, Z. Zákon směnečný a šekový. Komentář. 6., dopl. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 9, KOVÁŘÍK, Z. Směnka a šek v České republice. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 80, jakož i KOTÁSEK, J. Zákon směnečný a šekový. Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, s. 30) nebo např. „primasměnka“ (k tomu srov. CHALUPA, R. Zákon směnečný a šekový. Komentář. 1. část směnky. 2. vydání. Linde Praha, a. s. 2006, s. 9, či ve starší literatuře ŠVAMBERK, G. Československé právo směnečné a šekové. Praha 1947, s. 30).

19. Přitom ani Nejvyšší soud nemá důvod se odchýlit od shora uvedených závěrů právní teorie co do možnosti dostat požadavku plynoucím z čl. I. § 75 bodu 1 směnečného zákona nejen použitím slova „směnka“, nýbrž i použitím podstatného jména složeného, je-li jeho součástí slovo směnka.

20. Jakkoliv nelze přehlédnout, že v poměrech projednávané věci směnečná listina obsahuje označení „blankosměnka“, které nepochybně znamená, že jde o směnku s úmyslně nevyplněnými údaji, které měly být doplněny následně na základě vyplňovacího prohlášení, ani v tomto případě nemá Nejvyšší soud důvod pro závěr odlišný.

21. Samotná skutečnost, že blankosměnka se stává skutečnou směnkou až vyplněním, neznamená, že směnečné prohlášení „... za tuto blankosměnku zaplácím...“ se nevztahuje ke směnce, jež doplněním bílých míst vznikne, nýbrž – a to i po doplnění bílých míst – pouze k původní blankosměnce, tj. ke směnce neúplné.

22. Jinými slovy, použití označení „blankosměnka“ místo označení „směnka“ v textu listiny (čl. I. § 75 bod 1 směnečného zákona) je sice nevhodné, nicméně nemá za následek neplatnost směnky z důvodu absence náležitosti vyžadované odkazovaným ustanovením směnečného zákona. A ještě jinak, část označení (blanko) nelze než vykládat tak, že jde o (sice nevhodně zvolenou, avšak přesto

obsahově zřejmou) informační doložku, mající za cíl informovat účastníky směnečného vztahu o tom, že „listina“ (blankosměnka) se stane (úplnou) směnkou po jejím doplnění.

č. 61

23. Potud Nejvyšší soud nemá za správný právní názor vyjádřený v dovolatelem odkazované literatuře (viz KOTÁSEK, J. K některým praktickým aspektům blankosměnky. Bulletin advokacie, č. 9, ročník 1998), podle něhož „ono blanko“ (rozuměj první část složeného slova blankosměnka) „neznamená nic jiného než ještě ne“; naopak sousloví „za tuto blankosměnku zaplatím“ je nezbytné vykládat tak, že „zaplatím poté, co budou doplněna bílá místa na blankosměnce“ (a vznikne tak „úplná“ směnka).

24. Konečně rozhodnutí odvolacího soud netrpí ani dovolatelem tvrzenými vadami řízení.

25. Je totiž zcela zjevné, že společnost měla způsobilost mít práva a povinnosti (§ 18 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve spojení § 56 odst. 1 zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník) i způsobilost být účastníkem řízení (§ 20 odst. 1 o. s. ř.) jak k datu podání žaloby (15. 7. 2009), tak i k datu vydání směnečného platebního rozkazu (13. 10. 2009) a k datu, kdy směnečný platební rozkaz nabyl ve vztahu ke společnosti právní moci (3. 11. 2009, resp. 18. 11. 2009), když byla vymazána z obchodního rejstříku (až) ke dni 19. 6. 2013.

26. Právně nevýznamný je rovněž poukaz dovolatele na rozhodnutí odvolacího soudu o procesním nástupnictví [jde o usnesení ze dne 18. 7. 2013, č. j. 7 Cmo 243/2013-119, jímž Vrchní soud v Olomouci potvrdil ve vztahu ke druhému žalovanému usnesení ze dne 16. 4. 2013, č. j. 3 Cm 301/2009-90, kterým Krajský soud v Brně s odkazem na § 107a o. s. ř. připustil vstup žalobce – Ing. M. H. na místo (původní) žalobkyně – J. V. M. s. r. o.]. Z odůvodnění tohoto usnesení totiž plyne, že odvolací soud se v něm otázkou důvodnosti žaloby (rozuměj platnosti směnky) nezabýval.

27. Jelikož se dovolateli prostřednictvím uplatněného dovolacího důvodu správnost rozhodnutí odvolacího soudu zpochybnit nepodařilo, přičemž Nejvyšší soud neshledal ani jiné vady řízení, k jejichž existenci u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti, dovolání podle § 243d písm. a) o. s. ř. zamítl.

Č. 62

Insolvenční, Právní úkony

§ 3 IZ, § 111 IZ ve znění do 31. 12. 2013

č. 62

Právní úkony, které dlužník učinil v rozporu s omezeními nastalými v důsledku účinků spojených se zahájením insolvenčního řízení, jsou ve smyslu § 111 odst. 3 insolvenčního zákona (ve znění účinném do 31. 12. 2013) vůči věřitelům dlužníka neúčinné za předpokladu, že byl posléze zjištěn úpadek dlužníka.

Nejvyšší soud zamítl dovolání druhého a třetího insolvenčního navrhovatele proti usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 14. 1. 2014, sp. zn. KSBŘ 47 INS 24389/2012, 3 VSOL 593/2013-A.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 2. 2016, sen. zn. 29 NSČR 67/2014, ECLI:CZ:NS:2016:29.NSCR.67.2014.1)

I. Dosavadní průběh řízení

1. Krajský soud v Brně (dále jen „insolvenční soud“) usnesením ze dne 2. 5. 2013, č. j. KSBŘ 47 INS 24389/2012-A-58, zamítl insolvenční návrh věřitelů [1] J. N. (dále jen „první insolvenční navrhovatel“), 2) S., s. r. o. (dále jen „druhý insolvenční navrhovatel“) a 3) M. L. (dále jen „třetí insolvenční navrhovatel“) pro neosvědčení podmínek úpadku dlužníka (výrok I.), rozhodl o náhradě nákladů řízení (výrok II.) a insolvenčním navrhovatelům uložil zaplatit soudní poplatek za podání insolvenčního návrhu (výrok III.).

2. Vrchní soud v Olomouci k odvolání druhého a třetího insolvenčního navrhovatele usnesením ze dne 14. 1. 2014, č. j. KSBŘ 47 INS 24389/2012, 3 VSOL 593/2013-A-83, (mimo jiné) potvrdil usnesení insolvenčního soudu ve výroku ve věci samé v rozsahu, v němž pro neosvědčení podmínky úpadku (co do mnohosti věřitelů) zamítl insolvenční návrh označených věřitelů.

3. Odvolací soud – vycházející z § 3 odst. 1 a 2, § 97 odst. 2 a § 105 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona) – s odkazem na skutková zjištění učiněná insolvenčním soudem uzavřel, že:

[1] Druhý insolvenční navrhovatel „neprokázal“ pohledávku za dlužníkem z titulu nároku na vrácení plnění ve výši 3 752 510 Kč, když k existenci této pohledávky by bylo třeba provádět obsáhlé dokazování, jímž by insol-

venční soud nahrazoval sporné řízení o takové pohledávce. Potud poukázal na závěry formulované Nejvyšším soudem v usnesení ze dne 24. 9. 2009, sen. zn. 29 NSČR 30/2009, uveřejněném pod č. 14/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 14/2011“).

[2] Naopak třetí insolvenční navrhovatel doložil existenci pohledávky z titulu nesplacené kupní ceny sjednané v kupní smlouvě, uzavřené mezi J. Š. a dlužníkem dne 18. 1. 2012, která byla třetímu insolvenčnímu navrhovateli postoupena smlouvou z 27. 3. 2013; výše pohledávky činí 1 000 000 Kč s příslušenstvím. Označený věřitel tak prokázal svou aktivní věcnou legitimaci k podání insolvenčního návrhu.

[3] Jde-li o pohledávky prvního insolvenčního navrhovatele a dalších věřitelů [Úřadu práce České republiky, V. N. (dále jen „věřitel N“), Finančního úřadu Brno III., České správy sociálního zabezpečení] tyto dlužník uhradil v období od 8. 11. 2012 do 4. 1. 2013. Přitom pohledávka věřitele N vůči dlužníku (ze smlouvy o půjčce) nebyla k datu zahájení insolvenčního řízení splatná, když splatnost pohledávky nastala až 31. 12. 2012 a dlužník ji zaplatil 10. 12. 2012.

[4] Pro závěr o zániku závazku splněním (jde-li o pohledávku věřitele N) je nevýznamné, zda dlužníkem poskytnuté plnění bylo neúčinným právním úkonem. Navíc, měl-li dlužník závazek uhradit do 31. 12. 2012 a uhradil-li jej po zahájení insolvenčního řízení (10. 12. 2012), nešlo o „jednání“, které by odporovalo § 111 odst. 1 insolvenčního zákona, ani o jednání, jímž by byl zvýhodněn jeden věřitel na úkor věřitelů ostatních.

4. Proto odvolací soud shledal závěr insolvenčního soudu o neosvědčení podmínky úpadku dlužníka (spočívající v mnohosti věřitelů) věcně správným.

II. Dovolání a vyjádření k němu

5. Proti usnesení odvolacího soudu podali druhý a třetí insolvenční navrhovatelé dovolání, které mají za přípustné podle § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „o. s. ř.“), majíce za to, že v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena otázka, zda „je zapotřebí při zjišťování úpadku dlužníka vzít v potaz i pohledávku věřitele, která byla dlužníkem uspokojena na základě neúčinného právního úkonu“, a pro tyto účely ho považovat za dalšího věřitele dlužníka.

6. Dovolatelé rekapitulují dosavadní průběh řízení a zdůrazňují, že odvolací soud „legalizoval“ neúčinný právní úkon „zvýhodnění“ věřitele N, který održel plnění na pohledávku, která byla splatná později než osvědčená pohledávka třetího insolvenčního navrhovatele. Přitom – pokračují dovolatelé – takové plnění dlužníka bylo podle § 111 odst. 1 insolvenčního zákona neúčinným právním úkonem *ex lege*.

7. Proto dovolatelé požadují, aby Nejvyšší soud rozhodnutí odvolacího soudu změnil tak, že jejich insolvenční návrh se nezamítá.

III. Přípustnost dovolání

8. S přihlédnutím k době vydání napadeného rozhodnutí je pro dovolací řízení rozhodný občanský soudní řád ve znění účinném od 1. 1. 2014 (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 2014, sen. zn. 29 NSČR 45/2014, uveřejněné pod č. 80/2014 Sb. rozh. obč.).

9. Dovolání je přípustné podle § 237 o. s. ř., a to k řešení otázky dovolateli otevřené, týkající se výkladu § 3 a § 111 odst. 1 insolvenčního zákona, dosud v daných souvislostech Nejvyšším soudem beze zbytku nezodpovězené.

IV. Důvodnost dovolání

10. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

11. Podle § 3 insolvenčního zákona dlužník je v úpadku, jestliže má a) více věřitelů a b) peněžitě závazky po dobu delší 30 dnů po lhůtě splatnosti a c) tyto závazky není schopen plnit (dále jen „platební neschopnost“) [odstavec 1]. Má se za to, že dlužník není schopen plnit své peněžitě závazky, jestliže a) zastavil platby podstatné části svých peněžitých závazků, nebo b) je neplní po dobu delší 3 měsíců po lhůtě splatnosti, nebo c) není možné dosáhnout uspokojení některé ze splatných peněžitých pohledávek vůči dlužníku výkonem rozhodnutí nebo exekucí, nebo d) nesplnil povinnost předložit seznamy uvedené v § 104 odst. 1, kterou mu uložil insolvenční soud (odstavec 2). Dlužník, který je právnickou osobou nebo fyzickou osobou – podnikatelem, je v úpadku i tehdy, je-li předlužen. O předlužení jde tehdy, má-li dlužník více věřitelů a souhrn jeho závazků převyšuje hodnotu jeho majetku. Při stanovení hodnoty dlužníkovy majetku se přihlíží také k další správě jeho majetku, případně k dalšímu provozování jeho podniku, lze-li se zřetelem ke všem okolnostem důvodně předpokládat, že dlužník bude moci ve správě majetku nebo v provozu podniku pokračovat (odstavec 3).

12. Podle § 111 insolvenčního zákona (ve znění účinném k datu poskytnutí plnění dlužníkem věřiteli N – 10. 12. 2012, tj. ve znění účinném do 31. 12. 2013), nerozhodne-li insolvenční soud jinak, je dlužník povinen zdržet se od okamžiku, kdy nastaly účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení, nakládání s majetkovou podstatou a s majetkem, který do ní může náležet, pokud by mělo jít o podstatné změny ve skladbě, využití nebo určení tohoto majetku anebo o jeho nikoli zanedbatelné zmenšení. Peněžitě závazky vzniklé před zahájením insolvenčního

řízení je dlužník oprávněn plnit jen v rozsahu a za podmínek stanovených tímto zákonem (odstavec 1). Omezení podle odstavce 1 se netýká úkonů nutných ke splnění povinností stanovených zvláštními právními předpisy, k provozování podniku v rámci obvyklého hospodaření, k odvrácení hrozící škody, k plnění zákonných vyživovací povinnosti a ke splnění procesních sankcí (odstavec 2). Právní úkony, které dlužník učinil v rozporu s omezeními stanovenými v důsledku účinků spojených se zahájením insolvenčního řízení, jsou vůči věřitelům neúčinné (odstavec 3).

13. Nejvyšší soud v první řadě předesílá, že jeho judikatura je ustálena na závěrech podle kterých:

[1] Důvodem k zamítnutí insolvenčního návrhu věřitele v řízení před insolvenčním soudem je i to, že v insolvenčním řízení vyjde najevo, že sporné skutečnosti týkající se pohledávky, kterou je insolvenční navrhovatel povinen doložit, nebude možné osvědčit pouze listinami a že provedením věcně (okruhem sporných skutečností) opodstatněných důkazů (výslechem účastníků, výslechem svědků, znaleckými posudky, ohledáním apod.) by insolvenční soud nahrazoval sporné řízení o takové pohledávce (srov. R 14/2011).

[2] Projev vůle, jímž dlužník plní dluh (peněžitý závazek) svému věřiteli, je právním úkonem, jelikož jde o projev vůle směřující k zániku povinnosti splnit dluh (závazek). Ponechají-li se stranou právní úkony, které dlužník učinil poté, co nastaly účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení, v rozporu s § 111 a § 246 odst. 2 insolvenčního zákona, lze podle § 235 až § 243 insolvenčního zákona odporovat jen těm právním úkonům dlužníka, jež jsou taxativně vypočteny v § 240 až § 242 insolvenčního zákona (srov. rozsudek ze dne 27. 2. 2014, sp. zn. 29 Cdo 677/2011, uveřejněný pod č. 60/2014 Sb. rozh. obč.).

14. Jelikož v poměrech dané věci měl odvolací soud za osvědčenou jen pohledávku třetího insolvenčního navrhovatele, je pro posouzení, zda má dlužník více věřitelů (a je tak splněn jeden ze zákonných předpokladů dlužníkového úpadku) rozhodující, zda za dalšího věřitele dlužníka lze považovat věřitele N, jehož pohledávku dlužník zaplatil po zahájení insolvenčního řízení.

15. Ustanovení § 111 insolvenčního zákona upravuje tzv. zákonnou neúčinnost právních úkonů, které dlužník učinil v rozporu s omezeními stanovenými v důsledku účinků spojených se zahájením insolvenčního řízení. Tato úprava má smysl (a může se prosadit) jen ve spojení s následným zjištěním úpadku dlužníka; zamítne-li (pravomocně) insolvenční soud (jako v poměrech dané věci) věřitelský insolvenční návrh, lze jen stěží uvažovat o právu insolvenčního správce domáhat se vůči věřiteli dlužníka, aby „vrátil“ do majetkové podstaty dlužníka plnění, které mu dlužník poskytl v době po zahájení insolvenčního řízení v rozporu s § 111 insolvenčního zákona. Naopak akceptace názoru dovolatelů by ve svém důsledku

znemožňovala dlužníku, aby po podání insolvenčního návrhu zaplatil pohledávky věřitelů, a odvrátil tak hrozbu případného rozhodnutí o úpadku.

16. K zániku účinků spojených se zahájením insolvenčního řízení viz též důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 11. 2015, sp. zn. 29 Cdo 311/2015. Tam Nejvyšší soud mimo jiné ozřejmil, že po pravomocném zamítnutí insolvenčního návrhu se neúčinnost ve smyslu § 111 odst. 3 insolvenčního zákona již nemůže prosadit, i kdyby dlužník předtím vskutku učinil právní úkon odporující § 111 odst. 1 insolvenčního zákona.

17. Nejvyšší soud dále doplňuje, že k obdobným závěrům ohledně zákonné neúčinnosti právních úkonů dlužníku dospěl i při výkladu § 4a odst. 1 písm. a) zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání [k tomu srov. rozsudek ze dne 31. 5. 2007, sp. zn. 29 Odo 820/2005, jakož i v důvody rozsudku ze dne 18. 12. 2008, sp. zn. 29 Odo 1663/2006, uveřejněného pod č. 86/2009 Sb. rozh. obč., podle nichž je právní úkon, jímž dlužník poruší zákaz zdržet se jednání směřujícího ke zmenšení jeho majetku s výjimkou běžné obchodní činnosti, neúčinný (jen) za předpokladu, že na majetek takového dlužníka byl posléze prohlášen konkurs].

18. Ostatně, závěrů obsažených v rozsudku sp. zn. 29 Odo 820/2005 se při výkladu § 111 insolvenčního zákona Nejvyšší soud „obdobně“ dovolává právě ve shora zmíněném usnesení sp. zn. 29 Cdo 311/2015.

19. Lze tudíž shrnout, že právní úkony, které dlužník učinil v rozporu s omezeními stanovenými v důsledku účinků spojených se zahájením insolvenčního řízení, jsou ve smyslu § 111 odst. 3 insolvenčního zákona (ve znění účinném do 31. 12. 2013) vůči věřitelům neúčinné za předpokladu, že byl posléze zjištěn úpadek dlužníka.

20. Pro úplnost budiž řečeno, že s účinností od 1. 1. 2014 [po novele insolvenčního zákona provedené zákonem č. 294/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů] platí též závěr pro právní jednání dlužníka tím více, že od uvedeného data se neúčinnost podle § 111 insolvenčního zákona prosazuje výlučně odpůřící žalobou insolvenčního správce (srov. § 235 odst. 2 insolvenčního zákona ve znění účinném od 1. 1. 2014).

21. Jelikož se dovolatelům prostřednictvím uplatněného dovolacího důvodu věcnou správnost rozhodnutí odvolacího soudu zpochybnit nepodařilo, přičemž Nejvyšší soud neshledal ani jiné vady, k jejichž existenci u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti, dovolání podle § 243d písm. a) o. s. ř. zamítl.

Č. 63

Č. 63

Insolvenční řízení, Doručování

§ 71 odst. 2 IZ, § 421 odst. 2 IZ

Pro posouzení, zda zveřejnění rozhodnutí o úpadku v insolvenčním rejstříku vyvolalo ohledně výzvy k podávání přihlášek věřitelů v propadlé přihlašovací lhůtě zákonem předvídané účinky dovolující učinit závěr, že přihláška pohledávky podaná po uplynutí přihlašovací lhůty je opožděná, je určující, zda při zveřejnění rozhodnutí byl dodržen postup předjímaný § 421 odst. 2 insolvenčního zákona, ve spojení s § 71 odst. 2 insolvenčního zákona.

Nejvyšší soud zamítl dovolání proti usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 17. 10. 2013, sp. zn. KSBR 26 INS 6851/2013, 2 VSOL 845/2013-P15.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 2. 2016, sen. zn. 29 NSČR 27/2014, ECLI:CZ:NS:2016:29.NSCR.27.2014.1)

I. Dosavadní průběh řízení

1. Usnesením ze dne 29. 8. 2013, č. j. KSBR 26 INS 6851/2013-P15-2, odmítl Krajský soud v Brně (dále jen „insolvenční soud“) přihlášku pohledávky věřitele č. 14 R. s. r. o. (bod I. výroku). Současně určil, že právní mocí usnesení končí účast věřitele č. 14 v insolvenčním řízení (bod II. výroku).
2. Insolvenční soud – vycházející z § 173 odst. 1 a § 185 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) – uzavřel, že věřitel č. 14 přihlásil pohledávku do insolvenčního řízení podáním předaným k poštovní přepravě až dne 8. 8. 2013, tedy po uplynutí přihlašovací lhůty určené rozhodnutím o úpadku dlužníka M. s. r. o. v likvidaci (usnesením insolvenčního soudu ze dne 28. 6. 2013, č. j. KSBR 26 INS 6851/2013-A-11, zveřejněným téhož dne v insolvenčním rejstříku), v jehož rámci byli věřitelé, kteří tak dosud neučinili, vyzváni k podání přihlášek do 30 dnů ode dne zveřejnění usnesení v insolvenčním rejstříku, s poučením, že k později podaným přihláškám se nepřihlíží a takto uplatněné pohledávky se v insolvenčním řízení neuspokojují.
3. Posledním dnem třicetidenní lhůty stanovené pro přihlášení pohledávek věřitelů byl 29. 7. 2013, takže přihláška pohledávky věřitele č. 14 je opožděná.
4. K odvolání věřitele č. 14 Vrchní soud v Olomouci v záhlaví označeným usnesením potvrdil usnesení insolvenčního soudu.

5. Odvolací soud, jenž rovněž vyšel z § 173 odst. 1 a § 185 insolvenčního zákona, jakož i z § 136 odst. 2 písm. d) insolvenčního zákona, dospěl po přezkoumání usnesení insolvenčního soudu k následujícím závěrům:

[1] Lhůta určená věřitelům k přihlášení pohledávek rozhodnutím o úpadku uplynula dne 29. 7. 2013 (protože její poslední den připadl na neděli 28. 7. 2013). Podal-li věřitel č. 14 přihlášku pohledávky k poštovní přepravě dne 8. 8. 2013, učinil tak zjevně po uplynutí této lhůty.

[2] Odvolací námitka, že rozhodnutí o úpadku zveřejněné v insolvenčním rejstříku nesplňuje náležitosti veřejné listiny, neboť není elektronicky podepsáno vyhotovující osobou, a není tedy způsobilé založit vůči věřitelům žádné účinky, není důvodná.

[3] Rozhodnutí o úpadku elektronicky podepsala V. V., která je vyhotovila, takže potud splňuje náležitosti pro elektronický stejnopis rozhodnutí dle jednacího řádu [míněna vyhláška č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „jednací řád“)]. Jde však o vnitřní dokument, který není veřejně přístupný. Při veřejném přístupu „na internet“ u zveřejněného rozhodnutí („zveřejňovaný dokument“) tento elektronický podpis připojen není. Na jeho místě se nachází údaj, že dokument certifikoval isir.justice.cz, respektive Ministerstvo spravedlnosti.

[4] Odvolateli lze přisvědčit v tom, že rozhodnutí soudu má být podepsáno (obecně) předsedou senátu, stejnopis pak osobou, která jej vyhotovila (§ 21b odst. 2 jednacího řádu) a v elektronické formě má být elektronicky podepsáno tím, kdo je vyhotovil, nebo opatřeno elektronickou značkou soudu (§ 21b odst. 3 jednacího řádu). Odvolatel však pominul, že v posuzované věci se rozhodnutí o úpadku (u nějž namítá závadu v podpisu) nedoručovalo podle pravidel stanovených v zákoně č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále též jen „o. s. ř.“). Šlo o doručování vyhláškou dle insolvenčního zákona.

[5] Insolvenční rejstřík je (ve smyslu § 419 odst. 1 insolvenčního zákona) informačním systémem veřejné správy a obsahuje mimo jiné rozhodnutí insolvenčního soudu vydaná v insolvenčním řízení [§ 421 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona]. Jsou-li rozhodnutí soudu doručována účastníkům řízení zvláštním způsobem do datové schránky, musí být podepsána tím, kdo je vyhotovil, a v praxi tomu také tak je (jde o stejnopis rozhodnutí dle § 158 odst. 2 a § 167 odst. 2 o. s. ř. a dle § 21b odst. 3 jednacího řádu), když doručování zvláštním způsobem se řídí úpravou občanského soudního řádu.

[6] Kdyby nebyl elektronicky podepsán (tím, kdo jej vyhotovil) elektronicky doručovaný dokument (dokument doručovaný do datové schránky), nešlo by o řádně doručené soudní rozhodnutí. Insolvenční řízení má ovšem zvláštní úpravu pro doručování vyhláškou, pro které se neuplatní § 158 odst. 2 o. s. ř.

[7] K poukazu odvolatele na nutnost důvěry v to, že jde skutečně o soudní rozhodnutí, odvolací soud míní, že musí postačovat sama skutečnost, že soudní rozhodnutí bylo zveřejněno v insolvenčním rejstříku, jehož význam spočívá v tom, že poskytuje veřejné informace o insolvenčním řízení. K námitce, že nedostatek elektronického podpisu na soudním rozhodnutí zveřejněném v insolvenčním rejstříku vede k tomu, že rozhodnutí není způsobilé potvrdit, že jde o nařízení soudu jím sledované, je třeba uvést, že tuto skutečnost potvrzuje již to, že rozhodnutí bylo zveřejněno v insolvenčním rejstříku a je certifikováno Ministerstvem spravedlnosti. Požadavek, aby šlo o stejnopis rozhodnutí, překračuje požadavky insolvenčního zákona. Závěry uvedené v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 2. 7. 2013, sp. zn. 21 Cdo 2288/2012 [jde o rozsudek uveřejněný pod č. 1/2014 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 1/2014“), který je – stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže – dostupný i na webových stránkách Nejvyššího soudu] se v posuzované věci (proto) neuplatní.

II. Dovolání a vyjádření k němu

6. Proti usnesení odvolacího soudu podal věřitel č. 14 dovolání, jehož přípustnost vymezuje ve smyslu § 237 o. s. ř. argumentem, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu.

7. Konkrétně dovolatel uvádí, že odvolací soud dospěl k nesprávným právním závěrům ohledně námitky, že rozhodnutí o úpadku nemá náležitosti veřejné listiny (není podepsáno v souladu se zákonem), a nemohlo (proto) vůči němu založit žádné účinky.

8. Dovolatel nesouhlasí s úsudkem odvolacího soudu, že v posuzované věci se neuplatní závěry obsažené v R 1/2014 (toto rozhodnutí jasně uvádí, kdy má být listina vydaná soudem veřejnou listinou a „pouhé konstatování odvolacího soudu je zcela nepřezkoumatelné“). V R 1/2014 Nejvyšší soud jasně uvedl že:

„K tomu, aby byla listina vydaná soudem veřejnou listinou, ovšem nepostačuje, aby byla vydána v mezích pravomoci soudu; samozřejmým požadavkem kladeným na veřejnou listinu je také to, aby byla vydána v předepsané formě.

...

9. Absenci „vlastnoručního podpisu vyhotovitelky stejnopisu“ usnesení přitom nelze považovat – jak to činí odvolací soud – za pouhou „drobnou formální vadu, která nemá právní důsledky“, neboť jde o náležitost stejnopisu usnesení soudu vyhotoveného v písemné podobě předepsanou v souladu se zákonem obecně závazným právním předpisem, bez jejíhož naplnění nelze listinu vydanou soudem pokládat za listinu veřejnou. Usnesení soudu, které z těchto důvodů nevyhovuje formálním požadavkům kladeným na veřejnou listinu, tedy není – objektivně

vzato nemůže být – způsobilé potvrdit, že jde o nařízení soudu jím sledované.“

10. Dovolatel proto požaduje, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí změnil tak, že usnesení insolvenčního soudu ze dne 17. 10. 2013 se ruší a věc se mu vrací k dalšímu řízení.

III. Přípustnost dovolání

č. 63

11. S přihlédnutím k době vydání napadeného rozhodnutí je pro dovolací řízení rozhodný občanský soudní řád ve znění účinném od 1. 1. 2013 do 31. 12. 2013 (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 2014, sen. zn. 29 NSČR 45/2014, uveřejněné pod č. 80/2014 Sb. rozh. obč.).

12. Dovolání je v dané věci přípustné dle § 237 o. s. ř., neboť napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky procesního práva, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena, konkrétně na vyřešení otázky, jaké náležitosti musí mít rozhodnutí insolvenčního soudu zveřejněná v insolvenčním rejstříku, aby mohla být považována za veřejnou listinu.

IV. Důvodnost dovolání

13. S přihlédnutím k době vydání dovoláním napadeného rozhodnutí je na danou věc uplatnitelný insolvenční zákon ve znění účinném do 31. 12. 2013, tj. naposledy ve znění zákona č. 185/2013 Sb.

14. Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), nejsou dovoláním namítány a ze spisu se nepodávají, Nejvyšší soud se proto – v hranicích právních otázek vymezených dovoláním – zabýval správností právního posouzení věci odvolacím soudem (§ 241a odst. 1 o. s. ř.).

15. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

16. Podle § 7 odst. 1 insolvenčního zákona pro insolvenční řízení a pro incidenční spory se použijí přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu, nestanoví-li tento zákon jinak nebo není-li takový postup v rozporu se zásadami, na kterých spočívá insolvenční řízení.

Dle § 71 insolvenčního zákona soudní rozhodnutí, předvolání, vyrozumění nebo jiná písemnost insolvenčního soudu nebo účastníků se v insolvenčním řízení doručují pouze vyvěšením písemnosti na úřední desce insolvenčního soudu a jejím současným zveřejněním v insolvenčním rejstříku (dále jen „doručení vyhláškou“), ledaže zákon stanoví pro určité případy nebo pro určité osoby i zvláštní způsob doručení (odstavec 1). Při doručení vyhláškou se písemnost považuje za

doručenou dnem, popřípadě okamžikem jejího zveřejnění v insolvenčním rejstříku; okamžikem zveřejnění písemnosti v insolvenčním rejstříku se rozumí den, hodina a minuta zveřejnění (odstavec 2). Povinnost insolvenčního soudu zveřejnit vyhláškou různé údaje, stanovená v tomto zákoně, je splněna vyvěšením příslušné písemnosti na úřední desce insolvenčního soudu se současným zveřejněním v insolvenčním rejstříku, pokud zákon nestanoví pouze zveřejnění písemnosti na úřední desce insolvenčního soudu; při zveřejnění písemnosti v insolvenčním rejstříku platí odstavec 2 obdobně (odstavec 3).

Z § 89 odst. 1 insolvenčního zákona vyplývá, že není-li dále stanoveno jinak, rozhodnutí insolvenčního soudu vydaná v insolvenčním řízení jsou účinná okamžikem jejich zveřejnění v insolvenčním rejstříku.

Podle § 136 insolvenčního zákona rozhodnutí o úpadku musí obsahovat i výzvu, aby věřitelé, kteří dosud nepřihlásili své pohledávky, tak učinili ve stanovené lhůtě, s poučením o následcích jejího zmeškání [odstavec 2 písm. d)]. Lhůta k přihlášení pohledávek stanovená v rozhodnutí nesmí být kratší 30 dnů a delší 2 měsíců (odstavec 3). Je-li s rozhodnutím o úpadku spojeno rozhodnutí o povolení oddlužení, činí lhůta k přihlášení pohledávek 30 dnů (odstavec 4).

Ustanovení § 173 odst. 1 insolvenčního zákona pak určuje, že věřitelé podávají přihlášky pohledávek u insolvenčního soudu od zahájení insolvenčního řízení až do uplynutí lhůty stanovené rozhodnutím o úpadku. K přihláškám, které jsou podány později, insolvenční soud nepřihlíží a takto uplatněné pohledávky se v insolvenčním řízení neuspokojují.

Dle § 185 insolvenčního zákona, jestliže v průběhu insolvenčního řízení nastala skutečnost, na základě které se podle tohoto zákona k přihlášce pohledávky nebo k přihlášené pohledávce nepřihlíží, insolvenční soud odmítne přihlášku rozhodnutím, proti kterému je odvolání přípustné a které se doručuje zvlášť přihlášenému věřiteli, dlužníku a insolvenčnímu správci; odvolání proti němu může podat jen přihlášený věřitel. Právní mocí takového rozhodnutí účast tohoto věřitele v insolvenčním řízení končí; o tom insolvenční soud přihlášeného věřitele uvedomí ve výroku rozhodnutí.

Podle § 419 insolvenčního zákona insolvenční rejstřík je informačním systémem veřejné správy, jehož správcem je Ministerstvo spravedlnosti (dále jen „ministerstvo“) [odstavec 1]. Insolvenční rejstřík obsahuje seznam insolvenčních správců, seznam dlužníků a insolvenční spisy. Pro každého dlužníka se vede jeden insolvenční spis (odstavec 2). Insolvenční rejstřík je veřejně přístupný, s výjimkou údajů, o kterých tak stanoví tento zákon. Každý má právo do něj nahlížet a pořizovat si z něj kopie a výpisy. Soudce insolvenčního soudu má přístup ke všem údajům vedeným v insolvenčním rejstříku (odstavec 3). Na žádost vydá ministerstvo nebo insolvenční soud úředně ověřený výstup z informačního systému veřejné správy obsahující údaje z insolvenčního rejstříku nebo informaci o tom, že požadovaný údaj není veden v insolvenčním rejstříku (odstavec 4).

Z § 421 insolvenčního zákona se dále podává, že v insolvenčním rejstříku insolvenční soud zveřejňuje chronologicky s uvedením okamžiku vložení tyto písemnosti a informace: a) rozhodnutí insolvenčního soudu vydaná v insolvenčním řízení a v incidenčních sporech, b) veškerá podání, která se vkládají do soudního spisu vedeného insolvenčním soudem ohledně dlužníka, nestanoví-li tento zákon jinak, c) další informace, o kterých tak stanoví tento zákon (odstavec 1). Podání došlá insolvenčnímu soudu v elektronické podobě a písemnosti pořizované insolvenčním soudem se do insolvenčního rejstříku vkládají pomocí elektronického přenosu dat. Ostatní písemnosti a podání se vkládají přenesením jejich obrazové podoby do insolvenčního rejstříku (odstavec 2).

17. Nejvyšší soud již v usnesení ze dne 27. 9. 2011, sen. zn. 29 NSČR 35/2010, uveřejněném ve zvláštním čísle I. časopisu Soudní judikatura (Judikatura konkursní a insolvenční), ročník 2012, pod č. 21, vysvětlil, že ve vztahu k osobám, které v době zveřejnění rozhodnutí o úpadku v insolvenčním rejstříku nebyly účastníky insolvenčního řízení, se zveřejněním rozhodnutí o úpadku plní oznamovací povinnost insolvenčního soudu ve smyslu § 421 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona, ve spojení s § 71 odst. 3 insolvenčního zákona, a nikoli povinnost insolvenčního soudu směřující k doručení tohoto rozhodnutí (ve smyslu § 71 odst. 1 insolvenčního zákona). Jen potud je zapotřebí korigovat závěry odvolacího soudu, jež se soustředily k výkladu doručování rozhodnutí.

18. Způsob, jakým se v insolvenčním rejstříku zveřejňuje [coby písemnost pořizovaná insolvenčním soudem] (i) rozhodnutí o úpadku obsahující [v intencích § 136 odst. 2 písm. c) insolvenčního zákona] výzvu k podávání přihlášek pohledávek do insolvenčního řízení v propadné přihlašovací lhůtě [k charakteru takové „výzvy“ srov. dále usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 2011, sen. zn. 29 NSČR 21/2011, uveřejněné ve zvláštním čísle I. časopisu Soudní judikatura (Judikatura konkursní a insolvenční), ročník 2012, pod č. 17], plyne z § 421 odst. 2 insolvenčního zákona, přičemž technické postupy při vedení elektronického insolvenčního spisu, jež na úrovni zákona předjímá § 419 odst. 2 insolvenčního zákona, plynou především z § 215a a násl. instrukce Ministerstva spravedlnosti ze dne 3. 12. 2001, č. j. 505/2001-Org., kterou se vydává vnitřní a kancelářský řád pro okresní, krajské a vrchní soudy, ve znění účinném do 30. 11. 2013, pro věc rozhodném.

19. Poukaz dovolatele na závěry vyjádřené v R 1/2014 tedy neobstojí již proto, že ty se týkají „doručování“ soudního rozhodnutí, a nikoli jeho „zveřejňování“. Přílehlavý je ostatně i úsudek odvolacího soudu, že pro doručování soudního rozhodnutí v insolvenční věci vyhláškou (§ 71 odst. 1 insolvenčního zákona), a stejně tak pro zveřejňování soudního rozhodnutí v insolvenční věci vyhláškou (§ 71 odst. 2 insolvenčního zákona) se postupy pro doručování písemností podle občanského soudního řádu, popsané v R 1/2014, neuplatní již proto, že byt' i jen přiměřené použití občanského soudního řádu je vyloučeno jinou úpravou doru-

čování a zveřejňování písemností vyhláškou v insolvenčním zákoně (srov. § 71 insolvenčního zákona ve spojení s § 7 odst. 1 insolvenčního zákona).

č. 63

20. Jinak řečeno, pro posouzení, zda zveřejnění rozhodnutí o úpadku v insolvenčním rejstříku vyvolalo ohledně výzvy k podávání přihlášek věřitelů v propadné přihlašovací lhůtě zákonem předvídané účinky dovolující učinit závěr, že přihláška pohledávky podaná po uplynutí přihlašovací lhůty je opožděná, je určující, zda při zveřejnění rozhodnutí byl dodržen postup předjímáný § 421 odst. 2 insolvenčního zákona, ve spojení s § 71 odst. 2 insolvenčního zákona.

21. Právní posouzení věci odvolacím soudem je tudíž co do závěru, že věřitel č. 14 přihlásil pohledávku do insolvenčního řízení opožděně, správné.

22. Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), se ze spisu též nepodávají. Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), dovolání zamítl [§ 243d písm. a) o. s. ř.].

Č. 64

Insolvence, Smlouva kupní, Odporovatelnost
§ 235 IZ, § 240 IZ

č. 64

Pro účely posouzení, zda se dlužník zavázal poskytnout plnění za protiplnění, jehož obvyklá cena je podstatně nižší než obvyklá cena plnění, k jehož poskytnutí se zavázal dlužník (§ 240 insolvenčního zákona), je významné především kvantitativní hledisko [poměr mezi cenou obvyklou a cenou sjednanou (vyjádřitelný např. v procentech) a rozdíl obou cen (představující konkrétní částku)].

Současně je ale nutno přihlédnout k dopadu sporného právního úkonu do majetkové sféry dlužníka z hlediska možnosti věřitelů, jimž k datu nabytí účinků sporného právního úkonu dlužníka svědčila pohledávka za dlužníkem, dosáhnout vůči dlužníku úhrady pohledávek (a schopnosti dlužníka tyto pohledávky zaplatit) a k důvodům, pro které dlužník sporný právní úkon učinil (např. snaha získat prostředky k úhradě již splatných pohledávek věřitelů), jakož i k dalším okolnostem, za nichž dlužník dotčený právní úkon učinil.

Nejvyšší soud zamítl dovolání žalobce proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 13. 9. 2013, sp. zn. 10 Cmo 58/2012.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 2. 2016, sp. zn. 29 Cdo 307/2014, ECLI:CZ:NS:2016:29.CDO.307.2014.1)

I. Dosavadní průběh řízení

1. Krajský soud v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci rozsudkem ze dne 9. 3. 2011, č. j. 57 Cm 15/2010-197, zamítl žalobu, kterou se žalobce (JUDr. J. V., původní insolvenční správce dlužníka Ing. M. T.) domáhal vůči žalovanému (Bc. M. R.) určení, že kupní smlouva ze dne 25. 10. 2006, kterou dlužník prodal žalovanému ve výroku rozhodnutí specifikované nemovitosti (dále jen „sporné nemovitosti“) za kupní cenu 7 500 000 Kč, je vůči věřitelům neúčinná (výrok I.), a rozhodl o náhradě nákladů řízení mezi účastníky, o náhradě nákladů řízení státu a o vrácení zálohy složené žalovaným na náklady znaleckého posudku (výroky II. až IV.).

2. Insolvenční soud vyšel z toho, že:

[1] Dlužník (Ing. M. T.) jako prodávající a žalovaný (Bc. M. R., syn dlužníka) jako kupující uzavřeli dne 25. 10. 2006 smlouvu, na jejímž základě dlužník žalovanému prodal sporné nemovitosti za kupní cenu 7 500 000 Kč (dále jen „kupní smlouva“).

[2] Usnesením ze dne 14. 9. 2009, č. j. KSLB 57 INS 5513/2009-A-11, insolvenční soud (na základě věřitelského insolvenčního návrhu došlého insolvenčnímu soudu dne 24. 8. 2009) zjistil úpadek dlužníka, na jeho majetek prohlásil konkurs a insolvenčním správcem ustanovil JUDr. J. V.

[3] Obvyklá cena sporných nemovitostí k datu uzavření kupní smlouvy činila 9 961 780 Kč.

[4] K datu uzavření kupní smlouvy nebyl dlužník v úpadku (podařilo se mu vyvrátit domněnku úpadku), když sice „na něj byly vedeny exekuce, ty však uhradil právě prodejem nemovitostí. Jeho záměrem bylo vyplatit věřitele, kteří již měli vůči němu vykonatelné pohledávky. Měl k dispozici i další majetek, ze kterého mohl uspokojit věřitele, které v té době měl“.

3. Na tomto základě insolvenční soud – vycházející z § 235 odst. 1 a § 240 odst. 1 až 3 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona), – uzavřel, že za stavu, kdy dlužník nebyl k datu uzavření kupní smlouvy v úpadku a kdy obdržel z titulu kupní ceny za sporné nemovitosti částku 7 500 000 Kč, což představovalo 75 % obvyklé kupní ceny (tj. nešlo o cenu podstatně nižší), není kupní smlouva neúčinná.

4. Vrchní soud v Praze k odvolání původního žalobce (JUDr. J. V.) rozsudkem ze dne 12. 9. 2013, č. j. 10 Cmo 58/2012-291, (mimo jiné) rozsudek insolvenčního soudu v zamítavém výroku ve věci samé potvrdil.

5. Odvolací soud přitakal závěru insolvenčního soudu, podle něhož kupní cena zaplacená žalovaným není podstatně nižší než zjištěná obvyklá cena sporných nemovitostí. Přitom akcentoval, že při řešení zmíněné otázky nevycházel jen z porovnání ceny, za kterou byly sporné nemovitosti převedeny, s cenou obvyklou, nýbrž „vzal v úvahu i dopad tohoto převodu na majetkovou sféru dlužníka z hlediska účelu insolvenčního zákona a cíle insolvenčního řízení“. Rozdíl mezi kupní cenou a obvyklou cenou (v částce přibližně 2,5 miliónu Kč) považoval „jak co do samotné výše, tak z hlediska vlivu na uspokojení věřitelů z majetkové podstaty, s ohledem na rozsah majetku dlužníka“, nevýznamným; v této souvislosti poukázal na rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Odo 1099/2005 (jde o rozsudek ze dne 29. 11. 2006).

6. Současně odvolací soud neshledal opodstatněnou výhradu žalobce, podle níž insolvenční soud nevyhověl jeho návrhu na zpracování revizního znaleckého posudku, když „v reakci na tento návrh“ insolvenční soud doplnil dokazování znaleckým posudkem vypracovaným Ing. J. J., v němž znalec mimo jiné vysvětlil, proč nebylo možno při stanovení obvyklé ceny použít posudek, který dříve zpracoval pro Českou spořitelnu, a. s.

II. Dovolání a vyjádření k němu

č. 64

7. Proti rozsudku odvolacího soudu podal původní žalobce dovolání, které má za přípustné podle § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „o. s. ř.“), namítaje, že v rozhodovací praxi Nejvyššího soudu dosud nebyla vyřešena otázka, „co je přiměřeným protiplněním“, a polemizuje se závěrem odvolacího soudu, podle něhož rozdíl mezi obvyklou cenou sporných nemovitostí a jejich cenou sjednanou v kupní smlouvě nesplňuje kritéria podstatně nižší ceny ve smyslu § 240 insolvenčního zákona. Rozdíl ve výši 2 500 000 Kč považuje za natolik nepřiměřený, že „se v žádném případě nejedná o ekvivalentní plnění“. Navíc pro účely uzavření zástavní smlouvy – pokračuje dovolatel – byly sporné nemovitosti oceněny částkou 21 500 000 Kč.

8. V této souvislosti dovolatel poukazuje na závěry formulované v rozsudcích Nejvyššího soudu ze dne 22. 1. 2002, sp. zn. 21 Cdo 549/2001, a ze dne 12. 6. 2008, sp. zn. 21 Cdo 4333/2007, uveřejněných pod čísly 64/2002 a 30/2009 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 64/2002“ a „R 30/2009“), ohledně zkracujících úkonů podle § 42a zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník (dále jen „obč. zák.“).

9. Podle dovolatele rovněž nelze přehlédnout, že kupní smlouvu uzavřeli otec a syn, pročez zde jednak existuje domněnka, podle níž dlužník úkon učinil v době, kdy byl v úpadku, jednak „se přímo nabízí úmysl zkrátit věřitele“.

10. Konečně s odkazem na § 1 odst. 2 zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, jakožto právního předpisu účinného v době, kdy byla uzavřena kupní smlouva, dovozuje, že aktiva dlužníka zjevně nepostačovala k úhradě jeho ostatních závazků.

11. Proto dovolatel požaduje, aby Nejvyšší soud rozhodnutí odvolacího soudu a insolvenčního soudu zrušil a věc vrátil insolvenčnímu soudu k dalšímu řízení.

12. S přihlédnutím k době vydání napadeného rozhodnutí je pro dovolací řízení rozhodný občanský soudní řád ve znění účinném do 31. 12. 2013 (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2014, sen. zn. 29 ICdo 33/2014, uveřejněné pod č. 92/2014 Sb. rozh. obč.).

13. V průběhu dovolacího řízení insolvenční soud usnesením ze dne 1. 10. 2014, č. j. KSLB 57 INS 5513/2009-B-105, zprostil původního žalobce (JUDr. J. V.) funkce insolvenčního správce dlužníka a (novým) insolvenčním správcem ustanovil společnost Institut insolvence v. o. s.; usnesení nabylo právní moci dne 20. 10. 2015. Ke změně v osobě insolvenčního správce Nejvyšší soud přihlédl při označení účastníků v záhlaví tohoto rozhodnutí.

III. Přípustnost dovolání

14. Dovolání je přípustné podle § 237 o. s. ř., a to k řešení otázky dovolatelem otevřené, týkající se výkladu § 240 insolvenčního zákona, dosud beze zbytku v daných poměrech dovolacím soudem nezodpovězené.

IV. Důvodnost dovolání

č. 64

15. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

16. Podle § 235 insolvenčního zákona neúčinnými jsou právní úkony, kterými dlužník zkracuje možnost uspokojení věřitelů nebo zvýhodňuje některé věřitele na úkor jiných. Za právní úkon se považuje též dlužníkovu opomenutí (odstavec 1). Neúčinnost dlužníkových právních úkonů se zakládá rozhodnutím insolvenčního soudu o žalobě insolvenčního správce, kterou bylo odporováno dlužníkovým právním úkonům (dále jen „odpůrčí žaloba“) [odstavec 2].

17. Podle § 240 insolvenčního zákona právním úkonem bez přiměřeného protiplnění se rozumí právní úkon, jímž se dlužník zavázal poskytnout plnění bezúplatně nebo za protiplnění, jehož obvyklá cena je podstatně nižší než obvyklá cena plnění, k jehož poskytnutí se zavázal dlužník (odstavec 1). Právním úkonem bez přiměřeného protiplnění se rozumí pouze právní úkon, který dlužník učinil v době, kdy byl v úpadku, nebo právní úkon, který vedl k dlužníkovu úpadku. Má se za to, že právní úkon bez přiměřeného protiplnění učiněný ve prospěch osoby dlužníku blízké nebo osoby, která tvoří s dlužníkem koncern, je úkonem, který dlužník učinil v době, kdy byl v úpadku (odstavec 2). Právnímu úkonu bez přiměřeného protiplnění lze odporovat, byl-li učiněn v posledních 3 letech před zahájením insolvenčního řízení ve prospěch osoby dlužníku blízké nebo osoby, která tvoří s dlužníkem koncern, anebo v době 1 roku před zahájením insolvenčního řízení ve prospěch jiné osoby (odstavec 3).

18. Nejvyšší soud v první řadě předesílá, že jeho judikatura je ustálená na závěrech, podle kterých:

[1] Ponechají-li se stranou právní úkony, které dlužník učinil poté, co nastaly účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení v rozporu s § 111 a § 246 odst. 2 insolvenčního zákona, lze podle § 235 až § 243 insolvenčního zákona odporovat jen těm právním úkonům dlužníka, jež jsou taxativně vypočteny v § 240 až § 242 insolvenčního zákona (srov. rozsudek ze dne 27. února 2014, sp. zn. 29 Cdo 677/2011, uveřejněný pod č. 60/2014 Sb. rozh. obč.). Ustanovení § 235 odst. 1 věty první insolvenčního zákona není samostatnou definicí neúčinného právního úkonu dlužníka; pouze pojmenovává základní rys takového právního úkonu dlužníka, totiž že jde o právní úkon nebo o právní úkony, kterými dlužník „zkracuje“ možnost uspokojení věřitelů nebo „zvýhodňuje“ některé věřitele na úkor jiných. Z § 240 až § 242 insolvenčního zákona se pak podává, že právě jejich prostřednictvím se dává (pro insolvenční účely) obsah pojmu „zkracující právní úkon dlužníka“ a „zvýhodňující právní úkon dlužníka“.

[2] Právní úprava obsažená v insolvenčním zákoně v § 235 až § 243 je právní úpravou komplexní. Institut neúčinnosti právních úkonů nahrazuje v insolvenčním řízení institut odporovatelnosti upravený v § 42a obč. zák., z čehož vyplývá, že úprava obsažená v občanském zákoníku se neprosadí (srov. důvody rozsudků ze dne 30. 9. 2015, sen. zn. 29 ICdo 17/2013, a ze dne 22. 12. 2015, sen. zn. 29 ICdo 48/2013).

č. 64

19. Z hlediska posouzení opodstatněnosti dovolání tak jsou nepřiléhavé odkazy dovolatele na závěry formulované Nejvyšším soudem v R 64/2002 a v R 30/2009 ohledně tzv. ekvivalentnosti vzájemného plnění.

20. V poměrech dané věci totiž jde – z hlediska § 240 insolvenčního zákona – o to, zda se dlužník zavázal poskytnout plnění (převést vlastnické právo ke sporným nemovitostem) za protiplnění (kupní cenu 7 500 000 Kč), jehož obvyklá cena je podstatně nižší než obvyklá cena plnění, k jehož poskytnutí se zavázal dlužník. Jinými slovy, kupní smlouva by byla (ve smyslu zmíněného ustanovení) neúčinným právním úkonem jen tehdy, kdyby sjednaná kupní cena byla podstatně nižší než obvyklá cena sporných nemovitostí.

21. Jelikož insolvenční zákon nedává výslovnou odpověď na otázku, jakou cenu lze považovat za „podstatně nižší než obvyklou“, je nezbytné vycházet při výkladu § 240 insolvenčního zákona z účelu a zásad insolvenčního řízení, jak jsou formulovány v § 1 a § 5 insolvenčního zákona.

22. Jakkoliv platí, že v tomto směru jsou významná především hlediska ryze kvantitativní [jako jsou poměr mezi cenou obvyklou a sjednanou (vyjádřitelný např. v procentech) a rozdíl obou cen (představující konkrétní částku)], nelze pominout ani dopad sporného právního úkonu (zde kupní smlouvy) do majetkové sféry dlužníka z hlediska možnosti věřitelů (rozuměj věřitelů, jimž k datu nabytí účinků sporného právního úkonu dlužníka svědčila pohledávka za dlužníkem) dosáhnout vůči dlužníku úhrady pohledávek (a schopnosti dlužníka tyto pohledávky zaplatit), ani důvody, pro které dlužník sporný právní úkon učinil (např. snaha získat peněžní prostředky k úhradě již splatných pohledávek věřitelů), respektive další okolnosti, za nichž dlužník dotčený právní úkon učinil.

23. Jinými slovy, nelze přijmout jednoznačný, procentuálně vyjádřitelný, obecný závěr o tom, kdy lze z poměru obvyklé ceny ke smluvené ceně bez dalšího usuzovat na to, že se dlužník zavázal k plnění za protiplnění, jehož hodnota je podstatně nižší než obvyklá cena plnění, k němu se zavázal dlužník.

24. V poměrech projednávané věci odvolací soud při výkladu § 240 insolvenčního zákona přihlédl ke všem z obsahu spisu plynoucím právně relevantním okolnostem; jeho závěr o tom, že kupní smlouva není neúčinným právním úkonem, shledává Nejvyšší soud – jakkoliv při poměřování kvantitativním hlediskem lze mít daný případ za hraniční a k zobecnění (jen v rámci tohoto hlediska) nevhodný – věcně správným.

25. Za přiléhavou pak Nejvyšší soud nemá ani argumentaci dovolatele ohledně neúčinnosti kupní smlouvy podle § 242 insolvenčního zákona, když závěr o tom,

že kupní smlouva je úmyslně zkracujícím právním úkonem, z pouhé skutečnosti, že ji uzavřely osoby blízké (otec a syn) a že sjednaná kupní cena byla nižší než obvyklá cena, neplyne (k tomu srov. obdobně důvody rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 23. 4. 2015, sen. zn. 29 ICdo 81/2014).

č. 64

26. Konečně věcnou správnost rozhodnutí odvolacího soudu není způsobilá zpochybnit ani výhrada dovolatele o tom, že cena sporných nemovitostí (jako hodnota zástavy pro účely uzavření zástavní smlouvy) byla určena částkou 21 500 000 Kč. Soudy nižších stupňů totiž v důvodech rozhodnutí přílehavě vysvětlily, proč k takto určené „ceně“ sporných nemovitostí pro účely určení jejich obvyklé ceny nepřihlížely.

27. Jelikož se dovolateli prostřednictvím uplatněného dovolacího důvodu správnost právního posouzení věci odvolacím soudem nepodařilo zpochybnit, přičemž z obsahu spisu neplynou ani jiné vady, k jejichž existenci u přípustného dovolání Nejvyšší soud přihlíží z úřední povinnosti, Nejvyšší soud dovolání žalobce podle § 243d písm. a) o. s. ř. zamítl.

28. Nad rámec výše uvedeného Nejvyšší soud dodává, že shodně s insolvenčním (a odvolacím) soudem nemá pochyb ani o tom, že žalovaný prokázal, že sporné nemovitosti nabyt v době, kdy nebyl v úpadku (srov. rozsudek sen. zn. 29 ICdo 17/2013).

INHALT

Stellungnahmen

- Nr. 4** Für die Entscheidung des Berufungsgerichts über die Berufung gegen ein Urteil des erstinstanzlichen Gerichts in der Sache einer einstweiligen Verfügung ist der Stand der Dinge entscheidend, der zum Zeitpunkt der Verkündung (Erlass) des angefochtenen Beschlusses bestand, dies gilt auch für Verfahren in Sachen vorläufiger Maßnahmen, die von Gesetz Nr. 292/2013 Slg., über Sondergerichtsverfahren geregelt werden. Bei Entscheidungen über die Berufung gegen ein Urteil des erstinstanzlichen Gerichts in der Sache einer vorläufigen Maßnahme lässt das Gericht außer Acht, ob die Gründe, derentwegen die einstweilige Verfügung angeordnet wurde, nach der Verkündung (Erlass) des Beschlusses des erstinstanzlichen Gerichts entfallen sind, ggf. ob die einstweilige Verfügung durch das erstinstanzliche Gericht in der Folge aufgehoben wurde oder kraft Gesetz erloschen ist.

Entscheidungen in Strafsachen

- Nr. 17** Wenn ein Straftäter eine Schusswaffe gefunden und diese anschließend gepflegt und in seiner Wohnstätte oder an einem anderen Ort aufbewahrt hat, ohne seine Pflicht zu erfüllen, den Waffenfund gemäß § 68 Abs. 2, Ges. Nr. 119/2002 Slg., über Schusswaffen und Munition (Waffengesetz), im Wortlaut späterer Vorschriften, dem nächstmöglichen Angehörigen der Polizei oder der nächstgelegenen Polizeidienststelle oder am Gemeindeamt zu melden, kann daraus geschlussfolgert werden, dass er in der Absicht gehandelt hat, sich eine Schusswaffe zu beschaffen und dass hierdurch – bei Erfüllung weiterer gesetzlicher Voraussetzungen – das Merkmal des Vergehens des unerlaubten Waffenbesitzes gemäß 1§ 279, Abs. 1 des StGB erfüllt hat. Die Erfüllung der Pflicht, den Fund einer Schusswaffe ‚unverzüglich‘ zu melden, beinhaltet zwar keine konkrete Frist, sie verlangt jedoch, dass dies der Finder schnellstmöglich nach dem Fund der Schusswaffe tut, d.h., sobald dies angesichts der Umstände des Falles möglich ist.
- I. Die Strafe der Einziehung (Beschlagnahme) kann das Gericht, bei Erfüllung der beiden, in § 72 des StGB angeführten, kumulativ festgelegten Voraussetzungen, als selbstständige Strafe auferlegen.
- Eine von diesen besteht darin, dass das Strafgesetz die Auferlegung dieser Art der Strafe erlaubt, d.h. dass die Strafe der Einziehung ausdrücklich in der entsprechenden Bestimmung im besonderen Teil des Strafgesetzbuches als Sanktion für die Straftat angeführt ist, deren Tatbestand der Täter erfüllt hat. Für das Vergehen der gefährlichen Drohung gemäß § 353, Abs. 1 des StGB darf die Strafe der Einziehung nicht als selbstständige Strafe auferlegt werden, da das Strafgesetzbuch diese Art der Strafe in den Sanktionen für das erwähnte Vergehen nicht vorsieht. Und dies auch dann nicht, wenn sie vom Straftäter im Zustand der verminderten Zurechnungsfähigkeit gemäß § 27 des StGB begangen wurde und das Gericht ihm gleichzeitig gemäß § 99 Abs. 2 Buchst. a) des StGB den Maßregelvollzug (psychiatrische Schutzbehandlung) anordnet. Die Einziehung (Beschlagnahme) kann bei Erfüllung

der in § 70 des StGB angeführten Voraussetzungen für die erwähnte Straftat nur zusammen mit einer anderen Strafe auferlegt werden, mitnichten jedoch zusammen mit dem Maßregelvollzug (Schutzmaßnahme).

- II. Der Berufungsgrund gemäß § 265b, Abs. 1, Buchst. h) der StPO, der alternativ darin besteht, dass dem Beschuldigten solch eine Art der Strafe auferlegt wurde, die gesetzlich unzulässig ist, ist auch dann statthaft, wenn ihm die Strafe der Einziehung auferlegt wurde, auch wenn die Bedingungen der Bestimmung des § 72, StGB nicht erfüllt waren.
- Nr. 18** Im Spruch, kraft dessen gemäß § 222, Abs. 2 der StPO die Sache an ein anderes Organ verwiesen wird, wird die Tat angeführt, wie sie vom Gericht festgestellt wurde, ohne Rücksicht darauf, wie sie in der Anklage beschrieben wurde. Dabei muss die Tatidentität gewahrt bleiben. Die Beschreibung der Tat, derentwegen die Sache verwiesen wird, muss den Ergebnissen der vom Gericht durchgeführten Beweisführung und den festgestellten Tatsachen entsprechen, denn nur eine auf solche Weise definierte Tat bildet die Grundlage für das Organ, das sich im Weiteren mit der Sache beschäftigen soll. Erwägungen und Schlussfolgerungen in der Urteilsbegründung sind keine solche Grundlage.
- Nr. 19** Bei der Straftat der Gläubigerbegünstigung gemäß § 223 des StGB wird der ganze Betrag, der den begünstigten Gläubigern zu Ungunsten der sonstigen Gläubiger des Schuldners ausgezahlt wurde, nur dann als Schaden angesehen, wenn die begünstigten Gläubiger laut der entsprechenden Bestimmung des Insolvenzgesetzes keine Leistungen aus der Vermögensmasse des Schuldners erhalten haben. In solch einem Fall hat der Umstand, dass die Gerichte den Grundsatz der paritätischen und verhältnismäßigen Befriedigung (vergl. Nr. 6/2005-III. Sbd. von Strafentsch.) unberücksichtigt ließen, keinen Einfluss auf die festgestellte Schadenshöhe.
- Nr. 20** Wenn die Strafsache des Beschuldigten aus der gemeinsamen Verhandlung ausgeschlossen wurde, seine Strafverfolgung ausgesetzt und binnen dieser Frist in der Sache der ursprünglich Mitbeschuldigten ein Gerichtsgutachten erstellt wurde, das ein identisches Verfahrensmittel aller Beschuldigten betraf, ist es als Gerichtsgutachten auch in dem gegen diesen Beschuldigten geführten Verfahren als Beweismittel verwendbar.
- Nr. 21** Zur Vervollendung des Verbrechens der Geldfälschung und -veränderung gemäß § 233 Abs. 2 alinea 1, StGB reicht es aus, wenn der Straftäter – in der Absicht gefälschtes oder verändertes Geld als echtes Geld auszugeben – Nachahmungen von Geld herstellt oder echtes Geld abändert. Der Umstand, wie er anschließend mit ihnen verfährt, ist hinsichtlich der Schuldfrage unerheblich, kann jedoch von Bedeutung zur Beurteilung des Charakters und der Schwere seiner Tat im Sinne des § 39 Abs. 1 und 2 des StGB, also für Erwägungen über die Art der Strafe und das Strafmaß sein.
- Nr. 22** Die Aussetzung der Strafverfolgung des Straftäters der Straftat der Vereitelung des Vollzugs einer behördlichen Entscheidung und Ausweisung gemäß § 337 Abs. 1 Buchst. f) des StGB wegen Zwecklosigkeit im Sinne des § 172 Abs. 2 Buchst. a) der StPO kann nicht allein hiermit begründet werden, dass die beurteilte Strafverfolgung zur Auferlegung einer Strafe führen kann, die im Vergleich mit der Strafe des Freiheitsentzugs ohne Bewährung, welche dem Straftäter rechtskräftig auferlegt wurde und die er dadurch vereitelt hat, indem er sie nicht angetreten hat, völlig bedeutungslos wäre. Dabei müssen auch weitere Umstände in Erwägung gezogen werden, namentlich die Länge der auferlegten Strafe sowie die gesamte Dauer, welche der Straftäter deren Vollzug vereitelt hat.
- Nr. 23** Sinn und Zweck dieses Tatbestands ist es, für den ordentlichen Vollzug von Freiheitsstrafen ohne Bewährung durch die strafrechtliche Verfolgung der Verurteilten zu

sorgen, die sich dieser Strafe entziehen. Dieser Zweck kann in der Regel nicht durch Einstellung des Strafverfahrens aus dem in § 172 Abs. 2 Buchst. a) der StPO angeführten Grund erreicht werden, denn diese Verfahrensweise könnte dazu führen, dass im Falle einer langen Freiheitsstrafe ohne Bewährung, die Handlung des Straftäters, der deren Vollzug längere Zeit vereitelt, faktisch nicht bestraft würde.

Entscheidungen in Sachen des bürgerlichen, Handels - und Verwaltungsrechts

- Nr. 52** Wenn ein Verfahren über die Auseinandersetzung des Gemeinschaftsvermögens von Ehegatten läuft, wird der Insolvenzverwalter durch die Wirksamkeit des Beschlusses über die Genehmigung der Entschuldung durch Monetisierung der Vermögensmasse anstelle des Schuldners (Insolvenzschuldners) zum Teilnehmer dieses Verfahrens
- Nr. 53** Wenn das Gericht in einem Verfahren, dessen Teilnehmer eine juristische Person ist, die Vernehmung einer physischen Person anordnet, welcher durch diese juristische Person die Prokura (Prokurist) über die Umstände betreffs dieser juristischen Person erteilt wurde, dann muss diese physische Person als Zeuge und nicht als Verfahrensteilnehmer einvernommen werden.
- Nr. 54** Wenn das Gericht im Urteilsspruch die Klageforderung auf Versetzung der Sache in ihren vorherigen Zustand auf eine Weise umgewandelt hat, dass der festgelegte Umfang der Arbeiten nicht zur Wiederherstellung des vorherigen Zustands ausreicht, hat es im Widerspruch zu § 153 der ZPO über sonstige Leistungen entschieden.
- Nr. 55** Weder die Bestätigung des europäischen Vollstreckungstitels, noch dessen Berichtigung bzw. Aufhebung sind Entscheidungen, gegen die Rechtsmittel statthaft wären.
- Nr. 56** In einem laut Vollstreckungsordnung geführten Vollstreckungsverfahren stellt die aus der Erstattung der Sicherheit, deren Zubehör, der Kosten des Berechtigten und der Vollstreckungskosten bestehenden Zahlung des Pflichtigen, die nach der Zustellung des Vollstreckungsbescheids, also im Rahmen der Vollstreckung, auf das Konto des Gerichtsvollziehers überwiesen wird, eine eingetriebene Leistung dar und stellt daher keinen Grund zur Einstellung der Vollstreckung laut der Bestimmung des § 268, Abs. 1, Buchst. g) der ZPO dar.
- Der Gerichtsvollzieher ist keine Person, die zur Berufungseinlegung gegen den Beschluss berechtigt wäre, kraft dessen das Vollstreckungsgericht zum Antrag des Pflichtigen gemäß § 268, Abs. 1, Buchst. g) der ZPO die Vollstreckung eingestellt hat.
- Wenn der Gerichtsvollzieher nicht die Korrektheit des Beschlusses über die Einstellung der Vollstreckung anzweifeln kann, dann darf ihm nicht das Recht vorenthalten werden (mittels entspr. Rechtsmitteln gegen den akzessorischen Spruch über die Vollstreckungskosten) den Einwand zu erheben, dass es ohne Rücksicht auf den rechtskräftigen Beschlusstenor des Vollstreckungsgerichts über die Einstellung der Vollstreckung gemäß § 268, Abs. 1, Buchst. g) der ZPO noch vorher zum Erlöschen der Vollstreckung durch deren „Durchführung“ gekommen sei (§ 47 Abs. 5 der Vollstreckungsordnung). Der Betrag, den eine Drittperson in Absprache mit dem pflichtigen Gerichtsvollzieher zur Befriedigung der beigetriebenen Forderung (einschl. Zubehör, Vollstreckungskosten und der Kosten des Berechtigten) binnen der Frist überweist, binnen derer die mit der Eröffnung des Insolvenzverfahrens auf das Vermögen des Pflichtigen verbundenen Wirkungen andauern, darf frühestens von dem Augenblick an als „eingetriebene Leistung“ angesehen werden, die das Erlöschen der Zwangsvollstreckung durch deren „Durchführung“ bewirkt hat, wenn diese Wirkungen erlöschen. Auch nachdem die mit der Eröffnung des Insolven-

zverfahrens auf das Vermögen des Pflichtigen verbundenen Wirkungen eingetreten sind, ist das Vollstreckungsgericht berechtigt, die auf das Vermögen des Pflichtigen (Schuldners) geführte Vollstreckung einzustellen und per akzessorischem Spruch über die Vollstreckungskosten zu entscheiden; der Erlass über die „Einstellung“ der Vollstreckung ist keine Handlung, kraft derer die Vollstreckung „durchgeführt“ wird (im Sinne der Bestimmung des § 109, Abs. 1, Buchst. c/ des Insolvenzgesetzes); dem Vollstreckungsgericht obliegt zudem auch das Recht, den Antrag auf Einstellung der Vollstreckung abzulehnen, wenn es zum Schluss gelangt, dass die Gründe zur Einstellung der Vollstreckung nicht stichhaltig sind. Dies gilt auf analoge Weise auch für die Vollstreckung der Entscheidung.

- Nr. 57** Ein von einer Stelle außerhalb der Straße herabfallender Stein, der ein vorbeifahrendes Fahrzeug getroffen und beschädigt hat ist kein Mangel der Befahrbarkeit im Sinne des § 27 Abs. 2 von Gesetz Nr. 13/1997 Slg., im Wortlaut späterer Vorschriften.
- Nr. 58** Das Reisebüro haftet gemäß § 852i des BGB auch für den immateriellen Schaden, der dem seinem Klienten durch die Verletzung der aus dem abgeschlossenen Reisevertrag hervorgehenden Verpflichtungen entstanden ist.
- Nr. 59** Das Gericht kann einer Gesellschaft mit beschränkter Haftung gemäß § 165 Abs. 1 des BGB einen Treuhänder ernennen, sofern diese Gesellschaft keinen Geschäftsführer hat oder die Funktion eines von mehreren Geschäftsführern erloschen ist und die verbliebenen Geschäftsführer aufgrund des Erlöschens der Funktion eines von ihnen außerstande sind, ihre Funktionen auszuüben, die Vollversammlung binnen der Frist gemäß § 198, Abs. 1 des Ges. über Handelsgesellschaften keinen neuen Geschäftsführer gewählt hat und gleichzeitig kein Antrag auf die Ernennung des fehlenden Geschäftsführers gestellt hat oder ggf. diesem Antrag nicht stattgegeben wurde.
- Nr. 60** Die schriftliche Vereinbarung der Parteien eines Werklieferungsvertrages, dass sich ihr Schuldverhältnis, das nicht unter die in § 261 des HGB angeführten Beziehungen fällt, sich nach dem Handelsgesetzbuch richtet, läuft auf die Verschlechterung der rechtlichen Position des Auftraggebers hinaus, der gleichzeitig kein Unternehmer ist, wenn die Parteien nicht gleichzeitig vereinbart haben, dass es zur rechtzeitigen Anmeldung von Werkmängeln ausreicht, wenn der Auftraggeber Werkmängel binnen der Gewährleistungsfrist anmeldet (§ 562, Abs. 2 HGB, § 649 HGB). Solch eine Vereinbarung ist ungültig, was bedeutet, dass sich die rechtliche Beziehung beider Parteien des Werklieferungsvertrags als Ganzes nach dem BGB richtet (in der bis zum 31. 12. 2013 wirksamen Fassung).
- Nr. 61** Die Kennzeichnung als Blankowechsel (anstatt der Bez. „Wechsel“) im Text einer Wechselurkunde bewirkt nicht die Ungültigkeit des Wechsels.
- Nr. 62** Rechtshandlungen, die der Schuldner im Widerspruch zu den Einschränkungen getätigt hat, die infolge der mit der Eröffnung des Insolvenzverfahrens verbundenen Auswirkungen entstanden sind, sind im Sinne der Bestimmung des § 111, Abs. 3 des Insolvenzgesetzes (in der bis zum 31. 12. 2013 wirksamen Fassung) unter der Voraussetzung gegenüber den Gläubigern des Schuldners unwirksam, wenn in der Folge die Insolvenz (Konkurs) des Schuldners festgestellt wurde.
- Nr. 63** Zur Beurteilung, ob die Veröffentlichung des Insolvenzbeschlusses im Insolvenzregister hinsichtlich der Aufforderung zur Einreichung der Gläubigeranmeldungen in der in der präklusiven Anmeldefrist die vom Gesetz vorgesehenen Wirkungen hervorgerufen hat, welche die Schlussfolgerung erlauben, dass eine nach Ablauf dieser Anmeldefrist eingereichte Forderung verspätet ist, ist ausschlaggebend, ob bei der Veröffentlichung des Beschlusses die in der Bestimmung des § 421, Abs.

2 des Insolvenzgesetzes, in Verbindung mit der Bestimmung des § 71, Abs. 2 des Insolvenzgesetzes vorgesehene Vorgehensweise eingehalten wurde.

Nr. 64

Zu Zwecken der Beurteilung, ob sich der Schuldner verpflichtet hat, eine Leistung gegen eine Gegenleistung zu gewähren, deren üblicher Preis wesentlich niedriger, als der übliche Preis der Leistung ist, zu welcher sich der Schuldner verpflichtet hat (§ 240 des Insolvenzgesetzes), ist namentlich der quantitative Blickpunkt bedeutsam [das Verhältnis zwischen üblichem und vereinbartem Preis (zum Beispiel prozentual ausgedrückt) sowie der Unterschied zwischen beiden Preisen (den konkreten Betrag)].

Gleichzeitig müssen die Folgen der strittigen Rechtshandlung auf die Vermögenssphäre des Schuldners hinsichtlich der Möglichkeit der Gläubiger, denen zum Eintrittsdatum der Wirkungen des strittigen Rechtsaktes des Schuldners die Forderung gegenüber dem Schuldner ziemte, gegenüber dem Schuldner die Erstattung der Forderungen (und die Fähigkeit des Schuldners, diese Forderung zu zahlen) zu erreichen, sowie die Gründe, derentwegen der Schuldner den strittige Rechtsakt getätigt hat (z.B. die Bemühung, Mittel zur Bezahlung bereits fälliger Forderungen der Gläubiger zu gewinnen), als auch weitere Umstände in Betracht gezogen werden, zu denen der Schuldner die strittige Rechtshandlung getätigt hat.

Popularisierungsstichworte:

- 29 ICdo 11/2016 – Teilnahme des Insolvenzverwalters in Verfahren über die Auseinandersetzung des Gemeinschaftsvermögens von Ehegatten im Falle der Bewältigung der Insolvenz durch Entschuldung.
- 21 Cdo 1862/2015 – Vernehmung des Prokuristen als Zeugen über Umstände, welche die Person betreffen, die ihr die Prokura erteilt hat.
- 25 Cdo 1954/2015 – Berichtigung des Urteilsspruches durch das Gericht, welches die Klageforderung auf die Versetzung einer Sache in deren vorherigen Zustand nicht ausgeschöpft hat.
- 26 Cdo 2816/2015 – Zulässigkeit von Rechtsmitteln gegen die Bestätigung, Berichtigung oder Aufhebung europäischer Vollstreckungstitel
- 31 Cdo 1714/2013 – Zahlung einer Sicherheit, deren Zubehör, der Kosten des Berechtigten und der Vollstreckungskosten, die vom Pflichtigen nach Zustellung des Vollstreckungsbescheids auf das Konto des Gerichtsvollziehers überwiesen wurde.
- 25 Cdo 134/2014 - Ein von einer Stelle außerhalb der Straße herabfallender Stein als Mangel der Befahrbarkeit.
- 33 Cdo 747/2015 – Haftung von Reisebüros für immaterielle Schäden
- 29 Cdo 3899/2015 – Ernennung eines Treuhänders für Gesellschaften mit beschränkter Haftung.
- 31 Cdo 3737/2012 – Verschlechterung der rechtlichen Position des Auftraggebers, der kein Unternehmer ist, wenn die Parteien nicht vereinbart haben, dass es zur rechtzeitigen Anmeldung von Werkmängeln ausreicht, wenn der Auftraggeber Werkmängel binnen der Gewährleistungsfrist anmeldet.
- 29 Cdo 4535/2014 - Ungültigkeit des Wechsels, wenn dieser als „Blankowechsel“, statt als „Wechsel“ gekennzeichnet ist.
- 29 NSČR 67/2014 – Unwirksamkeit von Rechtshandlungen, die der Schuldner im Widerspruch zu den Einschränkungen getätigt hat, die infolge der mit der Eröffnung des Insolvenzverfahrens verbundenen Auswirkungen eingetreten sind.
- 29 NSČR 27/2014 - Veröffentlichung des Insolvenzbeschlusses im Insolvenzregister und verspätete Anmeldung von Forderungen nach Ablauf der Anmeldefrist.
- 29 Cdo 307/2014 – Strittige Rechtshandlung des Schuldners und § 240 des Insolvenzgesetzes.

CONTENTS

Opinions

- No. 4** I. Where the appellate court decides on an appeal against a first-level court decision on a preliminary measure, the state at the time of announcement (issue) of the contested decision is decisive; this also applies to proceedings concerning preliminary measures conditioned by Act No. 292/2013 Coll., on Special Judicial Proceedings. When deciding on an appeal against a decision of a first-level court on a preliminary measure, the appellate court does not take into consideration the fact that following the announcement (issue) of the decision by the first-level court, the reasons based on which the preliminary measure was originally ordered have passed, or that the preliminary measure was subsequently cancelled by the first-level court or became extinct *ex lege*.

Resolution in Criminal Law Cases

- No. 17** If an offender found a firearm, which the offender cleaned and placed in their dwelling or at another place without fulfilling the duty of immediately reporting the finding to the nearest police officer or unit and/or to the municipal office pursuant to Section 68(2) of Act No. 119/2002 Coll., on Firearms and Ammunition (the Firearms Act), as amended, it is possible to conclude that the offender acted with the intent to obtain a firearm and that, subject to fulfilling other statutory obligations, the offender fulfilled the characteristics of the misdemeanour of the unlawful possession of weapons under Section 279(1) of the Penal Code. Although the fulfilment of the obligation to immediately report the finding of a firearm is not bound to any specific time limit, the finder is required to do so without undue delay after finding a firearm and as soon as feasible given the circumstances of the case.
- I. The court may impose the punishment of forfeiture of a thing as separate punishment subject to the fulfilment of two cumulative conditions stipulated in Section 72 of the Penal Code. One of them is grounded on the fact that the penal law permits the imposition of this kind of punishment, i.e. that the punishment of forfeiture of a thing is explicitly stated in the relevant provision of a special part of the Penal Code as a sanction for a criminal offence, the body of which has been fulfilled by the offender. The punishment of forfeiture of a thing cannot be imposed as separate punishment for the misdemeanour of dangerous threats because the Penal Code does not mention this kind of punishment among the sanctions for the said misdemeanour. Likewise, it is not possible to impose such punishment in a situation when the offender has committed the offence in a state of diminished responsibility pursuant to Section 27 of the Penal Code and the court is concurrently imposing protective psychiatric treatment upon the offender in accordance with Section 99(2)(a) of the Penal Code. Subject to the fulfilment of the conditions set forth in Section 70 of the Penal Code, the punishment of forfeiture of a thing can be imposed for the said misdemeanour only in addition to another type of punishment, its imposition in addition to a protective measure is insufficient.

- II. Appellate grounds consisting in the alternative that punishment not permitted by law is imposed upon the accused pursuant to Section 265b(1)(h) of the Code of Criminal Procedure shall arise when the punishment of forfeiture of a thing has been imposed upon the offender even if the conditions provided for in the provision of Section 72 of the Penal Code were not fulfilled.
- No. 18** A verdict whereby a case is assigned to another body pursuant to Section 222(2) of the Code of Criminal Procedure should include the act as ascertained by the court regardless of how the act was described in the accusation. Concurrently, the identity of the act should be maintained. The description of the act due to which the case is assigned shall correspond to the results of the introduced evidence and the ascertained facts since only an act defined in this manner creates a basis for the body that is to further deal with the case. Considerations and conclusions indicated in the rationalization of the decision do not constitute such basis.
- No. 19** As regards the crime of giving a creditor preference, priority or advantage over other creditors pursuant to Section 223 of the Penal Code, damage is considered to be the entire amount paid out to creditors who were given preference, priority or advantage at the cost of the debtor's other creditors only if such creditors who were given preference, priority or advantage would not receive fulfilment from the debtor's bankruptcy estate in accordance with the relevant provisions of the Insolvency Act. In such a case, the assessed amount of damage is in no way affected by the fact that the courts failed to consider the principle of equal and commensurate satisfaction (cf. No. 6/2005-III. Collection of Court Resolutions and Opinions).
- No. 20** If a criminal case of the accused was excluded from joint proceedings, his/her criminal prosecution discontinued and an expert opinion was concurrently drawn up in relation to the case of the originally co-accused individuals, which concerned the identical subject of the proceedings of all accused individuals, the expert opinion may be used as evidence in proceedings against the accused.
- No. 21** Pursuant to the first alinea of Section 233(2) of the Penal Code, it is sufficient for the completion of the crime of forgery and alteration if the offender – with the intent to pass forged or altered money as genuine – produces imitations of money or alters genuine money. How the offender subsequently disposed of the same is irrelevant from the point of view of guilt, even though it may be significant for the evaluation of the nature and severity of the act within the meaning of Section 39(1) and (2) of the Penal Code, i.e. with regard to considerations on the type of punishment and the length of the sentence.
- No. 22** The discontinuation of the criminal prosecution of an offender of the crime of obstructing the execution of an official decision and expulsion under Section 337(1) (f) of the Penal Code for inexpedience within the meaning of Section 172(2)(a) of the Code of Criminal Procedure cannot be justified by the fact that the adjudged criminal prosecution could result in the imposition of punishment completely insignificant when compared to unsuspended sentence of imprisonment, which has been already lawfully imposed upon the offender and the offender has obstructed the execution of the punishment by failing to appear to execute the sentence. Moreover, other circumstances should be taken into account, namely the length of the sentence and the overall time for which the offender obstructed the execution of the punishment.
- No. 23** The aim of this body of the crime is to secure the due execution of unsuspended sentences of imprisonment by imposing a criminal sanction upon convicted individuals who avoid to appear to execute the sentence. As a rule, this purpose

cannot be achieved by discontinuing criminal prosecution based on the reason set forth in Section 172(2)(a) of the Code of Criminal Procedure as, in the case of an unsuspended long-term sentence of imprisonment, such procedure could lead to the non-punishment of the conduct of the accused who has been avoiding the execution of the sentence for a prolonged period of time.

Resolutions in Civil Law, Business Law and Administration Law Cases

- No. 52** In case of pending proceedings concerning the settlement of the joint property of spouses, the insolvency trustee becomes a party to the proceedings instead of the (insolvency) debtor upon the force of the resolution approving discharge by way of realization of the bankruptcy estate.
- No. 53** Where, in proceedings to which a legal person is a party, the court orders the hearing of a natural person appointed as the confidential clerk by the legal person, namely in relation to circumstances concerning the legal person, the natural person shall be heard as a witness and not as a party to the proceedings.
- No. 54** Where, in the verdict of its judgement, the court modifies a plaintiff's claim for the restoration of a thing to its previous condition in such a manner that the defined scope of work is insufficient for the restoration of the previous condition, the court has decided in conflict with Section 153 of the Civil Procedure Code on other performance.
- No. 55** Neither the confirmation nor the cancellation of a European enforcement title are decisions against which a legal remedy would be permissible.
- No. 56** In distraint proceedings conducted in compliance with the Code of Dstraint Procedure, the liable party's payment consisting in the payment of the principal, appurtenances and the costs of the entitled party along with the distraint costs by remittance to the account of the court distrainer following the delivery of the resolution ordering distraint, i.e. during the distraint, represents enforced fulfilment and as such, it does not constitute grounds for the discontinuance of distraint pursuant to the provision of Section 268(1)(g) of the Civil Procedure Code.
- The court distrainer is not a party authorized to lodge an appeal against a resolution whereby the distraint court discontinued the distraint upon the motion of the liable party in accordance with Section 268(1)(g) of the Civil Procedure Code. If the court distrainer is unable to dispute the correctness of the resolution on the discontinuance of distraint, the court distrainer cannot be divested of the right to object (by way of legal remedy against an accessory verdict concerning the distraint costs) that, regardless of the final verdict of the resolution of the distraint court ordering the discontinuance of distraint in accordance with Section 268(1)(g) of the Civil Procedure Code, the distraint has been terminated beforehand by "enforcement" (Section 47(5) of the Code of Dstraint Procedure).
- The amount, which was remitted by a third party to the court distrainer based on an agreement with the liable party to satisfy the demanded claim (including appurtenances, distraint costs and the costs of the entitled party) at a time when the effects associated with the initiation of insolvency proceedings with respect to the liable party's assets persisted, may be considered as "recovered fulfilment" that resulted in the termination of distraint by "enforcement", however, no earlier than from the moment when these effects become extinct. Even after the coming into force of the effects associated with the initiation of insolvency proceedings with respect to the liable party's (debtor's) assets, the distraint court is authorized

to terminate the distraint initiated in relation to the liable party's (debtor's) assets and to decide by way of an accessory verdict on the distraint costs; the resolution on the "discontinuance" of distraint does not constitute an act whereby the distraint is "enforced" (within the meaning of the provision of Section 109(1)(c) of the Insolvency Act); the distraint court has the right to dismiss a motion for the discontinuance of distraint if it arrives at the conclusion that the grounds for the discontinuance of distraint do not exist. The same applies to the discontinuance of the enforcement of a decision.

- No. 57** A rock that fell from a location off a road and hit and damaged a passing vehicle is not a practicability defect within the meaning of Section 27(2) of Act No. 13/1997 Coll., as amended.
- No. 58** Pursuant to Section § 852i of the Civil Code, a travel agency is also liable for immaterial injury inflicted upon the customer as a result of a breach of the obligations arising from a concluded travel contract.
- No. 59** The court may appoint an administrator of a limited-liability company pursuant to Section 165(1) of the Civil Code if the company has no company executive or when the function of one of more company executives has become extinct and the remaining company executives are unable to fulfil their function due to the extinction of the function of one of them, the general meeting has not appointed a new company executive within the deadline set forth in Section 198(1) of the Business Corporations Act and, at the same time, a motion for the appointment of the missing company executive by the court has not been lodged and/or such motion has not been accorded.
- No. 60** A written agreement of parties to a contract for work stipulating that their contractual relationship, which is not included among the relationships listed in Section 261 of the Commercial Code, is governed by the Commercial Code, may impair the legal status of the customer who is not an entrepreneur if the parties do not concurrently agree that it is sufficient for the timely notification of any defects of the work if the customer notifies the contractor of any defects of the work within the warranty period (Section 562(2) of the Commercial Code, Section 649 of the Civil Code). Such an agreement is invalid and this means that the legal relationship of the parties to a contract for work is governed, in its entirety, by the Civil Code (in the wording effective until 31 December 2013).
- No. 61** The term "blank bill" (instead of the term "bill") used in the text of a bill document shall result in the invalidity of such bill.
- No. 62** Legal acts performed by a debtor in conflict with the limitations arising in consequence of the effects associated with the initiation of insolvency proceedings are ineffective with respect to the debtor's creditors within the meaning of the provisions of Section 111(3) of the Insolvency Act (in the wording effective until 31 December 2013) provided that the debtor's bankruptcy is subsequently ascertained.
- No. 63** When adjudging whether the publication of a decision on bankruptcy in the Insolvency Register gave rise, with respect to the invitation to submit claims by creditors within the period specified for the submission of claims, to the effects envisaged by law and permitting to conclude that a claim submitted after the expiry of the period for the submission of claims is delayed, the decisive fact is whether when publishing the decision, the procedure stipulated by the provision of Section 421(2) in combination with the provision of Section 71(2) of the Insolvency Act was observed.
- No. 64** For the purposes of assessing whether the debtor committed themselves to provide performance for consideration, the usual price of which is substantially lower than

the usual price of the performance undertaken by the debtor (Section 240 of the Insolvency Act), namely the quantitative aspect is relevant [the ratio between the usual price and the agreed price (expressible e.g. in percent) and the difference of the prices (representing a concrete amount)].

Concurrently, it is necessary to take into account the impact of the disputed legal act on the property sphere of the debtor from the point of view of the ability of the creditors, who had a claim towards the debtor as of the date of effect of the disputed legal act, to achieve the settlement of their claim (and the ability of the debtor to settle these claims), as well as the reasons, based on which the debtor carried out the disputed legal act (e.g. an attempt to obtain funds for the settlement of the creditors' due claims), and other circumstances under which the debtor carried out the disputed legal act.

Popularisation terms:

- 29 ICdo 11/2016 – The participation of the insolvency trustee in proceedings concerning the settlement of the joint property of spouses in cases of bankruptcy settlement by discharge.
- 21 Cdo 1862/2015 – The hearing of the confidential clerk appointed by a legal person in relation to circumstances concerning the legal person.
- 25 Cdo 1954/2015 – Modification of the verdict of the judgement by the court that does not exhaust the plaintiff's claim for the restoration of a thing to its previous condition.
- 26 Cdo 2816/2015 – The permissibility of a legal remedy against the confirmation, correction or cancellation of a European enforcement title.
- 31 Cdo 1714/2013 – The payment by the liable party of the principal, appurtenances, the costs of the entitled party and the distraint costs by remittance to the account of the court distrainer following the delivery of the resolution ordering distraint.
- 25 Cdo 134/2014 – A rock falling from a location off a road as a practicability defect.
- 33 Cdo 747/2015 – The liability of a travel agency for immaterial injury.
- 29 Cdo 3899/2015 – The appointment of an administrator of a limited-liability company.
- 31 Cdo 3737/2012 – The impairment of the legal status of the customer who is not an entrepreneur if the parties do not agree that it is sufficient for the timely notification of any defects of the work if the customer notifies the contractor of any defects of the work within the warranty period.
- 29 Cdo 4535/2014 – The invalidity of a bill if the term “blank bill” is used instead of the term “bill”.
- 29 NSČR 67/2014 – The ineffectiveness of legal acts performed by a debtor in conflict with the limitations arising in consequence of the effects associated with the initiation of insolvency proceedings.
- 29 NSČR 27/2014 – The publishing of a decision on bankruptcy in the Insolvency Register and the delayed submission of a claim after the expiry of the period for the submission of claims.
- 29 Cdo 307/2014 – Disputed legal act of a debtor and Section 240 of the Insolvency Act.

Tisk a distribuci zajišťuje Wolters Kluwer ČR, a. s.,
U Nákladového nádraží 6, 130 00 Praha 3.
Ročně vycházejí sešity 1–10 a sešit rejstříků.
Cena základního předplatného je 2 065 Kč bez DPH.

Odpovědná redaktorka:	Mgr. PhDr. Marie Novotná, tel. 246 040 417, 603 826 881, e-mail: marie.novotna@wolterskluwer.com
Administrace předplatného:	Wolters Kluwer ČR, a. s., U Nákladového nádraží 6, 130 00 Praha 3
Zákaznická linka:	tel. 246 040 400, 246 040 401 e-mail: zakaznicke@wolterskluwer.com
Distribuce:	CASUS direct mail, a. s., Žilinská 5/2773, 141 00 Praha 4

Archiv časopisu najdete na: <http://sbirka.nsoud.cz> a v systému ASPI.